1

M-423

Pinilla

P. M. fr. Manuel Lopez Altamirano hijo de la Vega un Novicio, y entro el N. P. M. fr. Yñigo Zabuñade hijo de Salamos.

In universam Philosophiam Praefatio

Non esset cur Vos O Philoso
phis candidati multum morarer nisi operis
et instituti ratio quo philosophiam jubemur
scribere et postularet ut in ipso pulcherrimæ
facultatis limine ipsius originem incremen
ta partes naturæ praestantiam nec non quan
dam levem notitiam sapientiæ illorum qui
eam primo et coluere, postremo finem quo
et ipsa debeat ut brevi tradamus. Fieri enim
pro dignitate nosse quae angustias temporis pa
timur impossibile est. Nec vos tot tanta quae
quae dicenda forent potestis modo postulare
poteritis tamen ut spero tempore suo.

Et 1º quidem philosophia nomen est Grecum
2 quod recte in latio idem sonat ac amor sa-
pientie. Quod nomen a Pithagora per illus-
tri sapienti primo adinventum dixi Can-
didi Or Laertius, Cicerone et Quintilianus
testantur. Cum enim ad Olimpicos ludos
venisset vel ut alii referunt Phliuntem
arcadie urbem descendisset, coponatque et
erudite coram Leonte Phliasiorum Rege
dissereret divinis humanisque omnium
plausu et admiratione disseruisset interro-
gatus quam artem profiteretur qua ve-
magnime fideret respondisse plerumque ar-
tes se scire nullas nec esse sapientem
sed sive quod modestius ipse dein loqueretur
sive quod demissius judicaret de ingenii nos-
tri tenuitate sive magnificentius ac ce-
teri struebarant de Deo sentire (sapi-
entis enim ait Plato magnum nomen est
solique Deo convenit) se philosophum seu ama-
torem sapientie nuncupavit.
3 Hoc nomen ut notat Divus Aug. de Civita-
te Dei cap 2 ita posteris placuit ut quicum-
que de rebus divinis et humanis tracta-
rent Philosophi vocari mallent quam
sophi aut sapientes. Hic Cicero nihil ali-
ud est philosophia quam studium amorque
sapientie. sapientia autem ait idem ut abe-
teribus philosophis definitum est rerum
divinarum et humanarum causarum-
que quibus hae res continentur scientia.
4 Et tam pulchre depictam naturam ipsius phi-
losophie, cujus itaque est ratione Deum
ipsam optimum maximum prout ex effec-
tibus naturalibus cognosci possunt (po-
sse enim affirmat S. Paulus ad Romanos
scribens invisibilia Dei per hec que
facta sunt intellecta conspiciuntur). An-
gelos ministros Dei altissimi animas
rationales corpora celestia et sublunaria

motus Celorum, siderum influentias et Denique omnia que in Celo sunt et interra queque opera sunt dixitorum Dei ait Propheta.

9 Et non quia duplici generi cognitionis qd Divina simul et humana cplectitur. Pithagoras primus nomen philosophie imposuit ideo putandus est ejus autor et imbentor. sed ejus origo longe antiquior est quam ut Pithagore vel alicui alii philosopho Grecie ut vult Laertius attribui debeat. Pithagora enim reliquisque Grecie sapientibus antiquiorem esse philosophiam preter innumera veterum testimonia quibus hic manifeste evincitur illud etiam argumentum esse potest quod ante Pithagora et antiquiora lumina Grecie plurimi apud barbaras gentes ingenii laude et sapientie studio floruerunt. Nam a Persis Magos Indis Bracamanes Bavilonis et Assiriis Caldeos Celtis seu Galis Druides sinensibus operant sapiencie duces et Autores fuisse ppertum est. licet nonnulla quedam que eorum supersunt fragmenta ut Aplocripha et Espuria a viris eruditis reficiantur.

6 Cum itaque ab antiquissimis temporibus aliquod philosophie genus apud nationes omnes floruerit procrato habendum est. Deum optimum maximum autorem esse sapientie ea enim inquit ecleriastes a domino Deo est et cum illo fuisse semper et est ante evum. Quicum homines fecit ad imaginem et similitudinem suam eiquoque inter querras dotes sui animi tenere sponsis dedit sapientiam et quidem perfectissimam.

7 Quod ydes Illustri sacrae scripturae testimo
nio facile potest ostendi: ait enim ipsa cau
dramur Deus omnia animalia educens
ad Adam ut videret quid vocaret ea Vox
ius quae dicat officium hoc coaegit fuisse
esse nomen eius liquido colligitur ipsum mag
nima sapientia praeditum fuisse: cum toto
tantorumque animalium naturas indoles
proprietates perspicuas haberet. Nomina
quippe ipsa ut Bocardus aliique observa
runt haec omnia apprime exprimunt et
manifestant uti enim inquit Cicero: sum
mae sapientiae Pithagorae visum est quod aliquis
omnium primus omnibus rebus nomina im
posuit: nec sine sapientia id fieri potuisse
asserit Plato.

8 A Deo itaque in primos parentes sapientia est
derivata: ab hoc deinde in Patriarchas re
liquasque Gentes manavit. nulla quippe
tam fera undique fuit, ut in ea pluri
mi sapientia celebres et rerum natura
lium cognitione non extiterint. Quis Divi
Calidri Heurius, Natalis Alexander Pater
Fauranamine aliique ostendunt omniaque
in philosophis Graecis digna laude et pul
chre scripta inveniuntur a Moyse primo om
nium Gentium scriptore mutuata esse
et explicata: omne quoque studium sapien
tiae Judaeis veluti ex fontibus in exteras
Gentes manasse. Quae licet Bructio ab Her
mecio Conringio aliisque aut ignobiles
notae Autoribus despiciatur non tamen
omnino est contemnenda cum plurimi
PP. in ea fuerint sententia, et dicat Ter
tullianus Apologetico 27 nullum fuisse phi
losophum qui non de Prophetarum fonte pota
ret.

9 Quocunque tamen ex fonte biberint illud
est exploratum: studium sapientiae ad Grae
cias elatum uberius itaque adeo illustrius
evaserit ut Graecia sola inquit Philomenes

generare jure sapientes adque Divinos natura ad omnes scientias natos putare sunt: ita ut post illorum sapientum septem glorias (Autor est Lactantius institutionum lib. 3 cap. 2) incredibile est quantum studio inquirendo veritatis Grecia omnis exarserit. Hi autem sapientes ne adeo videri cognoscendi praevidere videantur fuere tales: Phitacus, Bias, Solon, Cleobolus, Chilon et Periander qui ingenti labore et diuturno itinerare orbem terrarum peragrarunt: ut vorax fama sapientie claros invisserent: adque eorum praecepta et inventa in patriam describerent.

4 Non solum lucem maximam philosophie a Grecie sapientibus reliquisque qui eam Italie coluerunt nomen et incrementum accepit: verum etiam fons ille sapientie que obscura erat principio implexim[?] eius distributor ab illis est describatur, ut varie deinde partes philosophie invente aut potius distincte fuerint: Logica nimirum, Phisica, Methaphisica, Ethica seu Moralis. Hujusmodi autem divisio que a philosophis omnibus adire ri vam solet et ipsius philosophie nature nec nos fines satis comode potest deduci.----

5 Namque cum sit ut a nobis est observatum cognitio divinarum humanarumque rerum eadem philosophie partes possunt distingui: que sunt aut esse possunt cognitiones ipse aut res que valent ab intellectu nostro cognosci. Ille itaque Divine, que a Deo prophete sunt dicuntur: corruptibiles in corruptibiles sunt. Hec postreme a Metha-phisica debent videri sicuti se ad phisicam spectant. Que vero humane nuncupantur ab intellectu nostro a voluntate dimanant. Res et operationes ille que ab intellectu homini fiunt ad modum inquirende veritatis.

ipsum spectant in Logica debent pertractari, quemadmodum que ab ea conformantur illa philosophie parte que morali et Ethica vocatur.

12 Ex fine quoque philosophie divisio illa probatur enim cum illa ut ait Cicero 1° definibus cap. 2 ad recte vivendum referatur idque omnes sapientes homines se ad hoc studuisse dixerunt: ab Terentio quoque definiatur: cognitio veri, et boni, ex recta ratione derivata et ad veram hominis felicitatem ordinata; quotquot felicitatem Beatitudinis et perfectiones naturales possunt afferre tot partes philosophie debent distingui. At cum perfectio illa et perfectione intellectus et voluntati exigatur quorum ille cognitione verum vel contemplatione veritatis altera vero onestate morum et amor boni perficitur: intellectus namque ad verum voluntati vero ad bonum natura ipsa dirigitur Logica philosophia partes possunt assignari que ad cognitionem veri et honestati honore sequiruntur.

13 At sunt quatuor assignate seu et Ethica Physica Methaphisica Logica: 1a namque de vita et moribus de virtute et vitio de legibus de libertate disserit, 2a de rerum corruptibilium cognitione pertractat, 3a ascendit ad sublimia et usque ad Deum ipsum pervenire conatur. Cumque hec omnia naturali tantum lumine, et hoc per peccatum obnubilatum (sen tiaverunt hoc philosophi cito causam ignoraverint) non possent adquiri inventa est illa facultas que intellectum dirigeret in inquirendo veritati studio, unde logice vel rationalis nomen obtinuit.

14 Nec multum insudare nos interest in disquirendo quis nam ejus huius partis sit Autor quive in ea magnine

effloruexit. forsam exequemur cur in qualibet aetatis contingerit illud tan tus obsenvare iubexit: antiquis tem poribus non omnes partes ab omni bus philosophis admitti vel pentrac tari. Nam una uni altera alterir probabatur.
§ 5 Xenofanes enim Logicas et Phisicas solum excoluit. Archelaus Phisicas atque Mora les. Cinici et Cyrenaici Ethica contenti Phi sicas et Logicas supertulerunt. Stoyci Pla tonici et Perypathetici rationales admi sere sicuti etiam Morales et Phisicam. A A vero omnes quartas admitunt et commentarii illustrant. Nos etiam ii tempus et ratio permisserint omnes iamus ipplicaturi. Licet enim apud nos Morales Ethica quia magnam sui par tem vendicant Theologi nos pertrac temus in merito id fieri putamus; cum multa sint scitu dignissima que ab illis omittuntur et modo diverso ad utramque facultatem mores ex pectent.
§ 6 Sed esto hec philosophie divisio nunc omnibus probetur consueto philosopho rum, altera tamen philosophia est inquit Cicero, et Retorice que constat ex duabus Phi losophia et Ethica quibus utraque facul tas hominis intellectus atque voluntas in cognitione veri et mores onestate per ficitur. Et fortasse laboriosius nos exit reliquas ad has revocare. Logicas autem nos tam scientias quam instrumentum ~~scientiarum~~ exactissimus scientie (cum ad scientias omnes vite comparandas it instituta) vel ipse Peripathetici aiunt inquit Racacius 9 sectione 2 § 6.
§ 7 Methaphisice nomen ascaulo nos est auditum. Apelicon (ut quidam referunt) indi rque pertorque Aristotelis codices recentius ordines et veluti classes ita disposuit ut quedam opera logica

Logica quedam Phisica quedam Ethica ins
cribebantur que vero superarant et ad nul
las certas classes referri posse judicabant
per Methaphisicas seu post phisicas ipsi
ques adicta apellavit. Hinc illa philosophia
Aristotelis pars methaphisice nomen ob
tinuit. Licet in 13 libris ipsius qui tales
inscribuntur nihil vere de Deo spiritu
bus rebus abstractis tractatur ut Gaen
dus Launocius aliquis observaverunt: Vi
dendus etiam Nº ymus feyjoo tomo 4 te
atri discursu de merito et fortuna
aristotelis. Et hec de philosophie ipsius di
visione dicta sunt.

18 Nunc vel breviter adeunda est nobis
philosophie altera divisio quam partim
nature obscuritas partim veritatis
studium, partim sentiendi cupiditas par
tim que novitati amor invexit: illa ni
mirum quas in quale philosophiam par
tes ob innumeras inter se dividentium phi
losophorum opiniones divise discerpte
que sunt. Quod elegantissime expressit
Boetius dum in carcere philosophiam
ipsam et quando vestem divisa beste panu
capilis demissis oculis ...isque genis suis
apparuisse praxit: ... ad extremum phi
losophorum sendus illam parasse
querebatur. Quam cruenta bella hec phi
losophorum divisio dum pro aris et focis
pro cujus cunque philosophi opinione
in dicuss vexaria jurabant praelivan
tur ipsi sectores scita deesint expressit
elegantissime Lucianus nos Ymus
N feyjoo. Tomo 2 teatri discursu 10
cujus epigrafe de belis philosophicis.

19 Hinc intelligetur cur heresis ut Græci
dicunt aut secte nomen ... ...
...batur de ipsa philosophia septam ope
divisa fuit homines inter se disputantes
ad invicem fuerint divisi et sejuncti: Licet
nos in eorum septam aceptando qui deduc
serit: et ideo de pluxima doctrinam omnis philosophi quam
adamarunt et in deliciis habuerint eo potentius
cique indibusse aderant. — —

20 Ut sit in numere antiquis temporibus philo
sophorum secte itere
omnes prosequutur tomos Stanleius in historia philoso
phie tribus voluminibus comprensa que primum an
glica lingua conscripta latine versa et notis ilustra
ta prodit Lipsie ano 1711: Vossius de sectis Philoso
phorum Heineccius in elementis philosophie nos
ter R.s Beremundus Gutt in discursu selecto philosophi
tomo primo [illegible] Eduardus Corsini in institu
cionibus aliique quam plurime. [illegible]
sunt Ytalica, Ionica, et Eleatica: quarum 1 Pitha
goram, secunda Thaletem Milesium 3 denique
Parmenidenem habet autorem. Secta Ionica post
quam plures dedit insignes philosophos defecit
in Socratem. Is enim auditorem habuit Plato
nem, qui et ingenii et laudes, et regia dignitate
reliquos superabit.

21 At ipse posquam [illegible] Socratis dominari cepit,
plurimam longinquas terras peragrabit, ut Philo
sophos plures imbiberet et naturam ipsam pro
pius examinaret, in patriam reversus Academiam
juxta Academi cam septam instituit: in qua cum
plures doctrina et ingenio celebres abuissent di
scipulos tandem illud acumen ingenii insigne
prodit Aristotelis Stagirite ab Stagira civitate:
qui audito Platone per anos 20 et docto per quin
quenniam Alexandro magno a magistro designa
septam novam instituit quam per Ypateticam
appellabit. Hec sola Peripatetica [illegible] flo
rere cepit: sed a tempore Ciceronis languit usque
dum Arabes Hispaniam occuparunt era 752 seu ano
christi 714 [illegible] clarissimus nostra Peneccius
nostre congregacionis nobile decus et insignis
[illegible] ornamentum in disputacionibus celebrat [illegible]

22 Aristotelis doctrinam in scholis imbuere; que ab Abicena
Averroe aliisque commendatoribus ilustrata, finitima
in Galiam, Italiam, et universam Europam felici-
ter occupabit: tantoque pariciunt studio tantaani
morum contencione recepta, auta que est ut hec velu
ti in sectas urbi fuerit dibisa. Scotistarum Tho
maistorum et Nominalium eorum illi Ioannem
Duns Scotum, isti Ioannem Ruscelinum vel qui esti-
ntam Ruscelini sentenciam sitabit, Gilielmum
Ocanum Scoti discipulum secuntur. ~~Eorum~~ Thomis
te vero autore et principe gloriantur divo Thoma
Aquinate qui ex monaco nostro Frater Dominica
nus, perpetuo cum incredibili et divine fere ingeni laude
semper floruerit, angelici doctoris nomen vel ipso
seculo 3X merito obtinuerit.

23 Cito Aristotele doctrina in hoc sectas inter se plu
rimum disidentes fuerit dibisa nihil homina
sola in scolis principem locum occupaberat, ut
que ab seculum proxime elaerunt cum duo lu
mina sapiencie, Franciscus Baco de Verlamio
et Galileus Galilei anglus ille, florentinus iste,
novo quodam philosophie genere delectari, rerum
que natura ad seberiores Mecanice Statice Phisice
que experimentalis Regulas, et leges revocare ce-
perunt. Hanc viam inierunt postea philosophi plu
rimi; et Reiectis sistematibus illustrissimi Petri Gasen
dini et Renati Cartesii Leucipi et Epicuri sentenciam, que
di, qui Democriti, temporis iniuria obsoleberat, suscitaberat, quam
que secuti sunt etiam Pater Magnam, Saguens et Tosca,
et Reliqui qui Maignanistae abatomis Verum principiis,
dicuntur, et aeconatici ceteri, ingeniosa et ingeniosa
hipotesi excogitata, plurarum rerum phenomina se
licea, plurima infeliciter explicaberat. hoc philo
sophie genus mirifico consensu amplectuntur;
necque exprimi pro Rei dicnitate potest, quantum
glorie et decoris explecloxit illorum etiam dil,
acuratis que experimentis accesserit philosophie

24 Neparetere unduus et nobis potandum Alexandrinus; qui
licet ob omnes longe ante floruerit, obtime de philosophi
a meruitus et plurimamque laudem est consecutus. hic
enim, ut autor est Lacrcius in proœmio numento 21, Aca
demicos veteres imitatus, de singulis sectis, quæ sibi pla
cuerant, et ad veritatis admusint escricta bidebat, selegit,
e postea insignes philosophi, et ecclesiæ patres ut Cleme
Alexandrinus, origines eius discipulus, Gregorius teo
maturgus adamarunt; neque alia certe de causa, et
ut ancius autor philosophandi methodum accerime
defendit et elegantissime sustrahit, nisi ut veritatem
quæ in unica secta reperire non poterat ex pluri
bus deribarent. Hanc etiam sectam Critamen seg
tadici debet in qua nullius philosophi peculiaris de
fenditur opinio) plurimi nostratu præsentim
modernis secuntur in manu scriptis. Sequitur etia
nunc recentiores escritores en Manuel de Ribera ordi
nis santissime Trinitatis et Doctor Salmaticenses, qui
in institucionibus philosophicis secet lecticum seu
selectum esse gloriatur.

25 Illud etiam advendum sectarum nomina variis e fonti
bus esse deducta. Quedam e patria autoris, vel nomine;
quedam et loco et docendi genere, quo usus est; alia
denique ex ipsa rerum quæ deligenter exponebantur
natura nomina sunt sortite. Sigitalica bita est dicta
quo Pitagoras eius autor in hac Italiæ urbibus, præser
tim Protone, ad Metaponti et docuerit. Ionica quod Tales
fuerit ex Mileta Ioniæ civitate. Eleatica quia Parme
nides, Melissus et Zeno fuerunt eleates, seu ex elea urbe
prodiere. Academica ab Academia, seu academia nimi
rum ob orto arboribus consito quem Academus abendis
philosophicis disputationibus destinaberat, et in quo
Socrates et Plato docere consueberant, est apelata:
sicut Stoica a portico quadam Atheni celebri in quo
Zeno convenieebat. Peripatetica ab ambulacione
eo quod Aristoteles deambulando explicabat. Pirro
nica denique Epicurea, Gasendistica, Cartesiana, Ne
wtoniana ab autorum nomine. Eliaque vero, Me
garica, Cidemaica et cinica ab alumnum patriasunt
nominate

26 Deit homines peregit stoicum et inceium in intosui philosofie

exposita iam sibi philosophie nomen incremento, origine, et eius partibus, illud reliquum videbatur ut aliqua de eius necessitate, prestancia, dignitate disseremus: donec integrum volumen caperet quod sapiens per omnes de his omnibus scribere. Illam magistram in modum artem artium, disciplinam disciplinarum, rerum multarum et dificilium cognitionem legum inventricem, vite ducem, culturam animi, et matrem bonarum artium vocarunt. Excribenda forent integra Ciceronis opera inquit Cousini, quibus hec omnia uberrime im bictisime, et elegantissime demonstrantur. Philosophia studium quibituperat, haud sane intelligo quid sit ~~pro~~ quod laudandum putet Cicero secundo de oficiis Cap 2.

27 Illud etiam quod maxime vobis condicere debet, iterum monere par fuerit. Philosophiam ad beatitudinem, cuius amore institutam esse diximus, dirigi oportere. Itaque hunc tam nobilem finem in alium minus rectum intorquere debetis. Fortasse aliis propie condicionis statem vel magis extollere vel augere cupientibus, ad bene necessaria ad legis caritatis que oficia respicere in studio philosophie licebit. At monachus, qui omni iam seculi facultate per solegni professionis votum ab renunciato, quorumque conversacio espiritualis mente incelis esset debet in cuiusabile sunt posse dum studiant ad alia, preterquam ad ~~deu~~ Deum melius condescendum, et ipsum ardentem amandum, colimant: cum tis que proinde miserabiliores essent hominibus, nisi studia, quibus insudant, in caritatem velut in escopum intenderem: quandoquidem scientia, inquit Sanctus Agustinus epistola 55 est tanquam machina quedam per quam structura caritatis debet assurgere. Nisi ad hunc scopum dirigitur, nedum ad nichilum valet, vel ~~tam~~ verum abentimagisime nocet

12

28 Ingerantur itaque quandiu libuerit nostris animis
sciencie, nisi tantum dum augeatur caritas, nobis
erunt pocius detrimento. Qua propter sciencia que
caritati non copulatur maxime nobis est cavendo:
nam tunc verificatur illud Apostoli: Sciencia inflat.
29 Finis ergo vester in studio
philosophie, reliquarumque facultatum is debet esse
quem habet alma Religio, quemque in nostris cons-
titucionibus inicio libri 3 describitur. Cum etiam
pulcre depingit celebris noster Mabilonius in aureo
libello de studiis monasticis par. 2te cap. 1. Finis inquit
ad quem monacorum studia collimare debent
est cognicio veritatis et amor iusticie. Ubi: et spiri-
tus interioris edificacio, nedum a Religionis viris, ve-
rum etiam a singulis christifidelibus ob oculos regi-
ter habenda. Si quo igitur alio venitis in hunc
[illegible] [illegible] verbi [illegible] de
certi: sive spiritu ambicionis aut avaricie ad sci-
enciam discendam accedatis, a vero, sincero et puro
fine philosophie aberratis, veramque philosophi-
am non discetis: non enim inquit sanctus Augustinus
„non intratur in veritatem nisi per caritatem ne-
que si mens ab iniquitate, et probo fine non deviat
datur, idonea est sapiencie; quoniam inquit di-
vinum oraculum in malevolam animam non
introibit sapiencia neque habitabit
in corpore subdito peccatis.
30 Deus igitur qui sapienciam dat rogantibus
a quo est omne datum et donum perfectum implora-
ndus primo est, ut avertat iram suam a nobis, det-
que assistricem sapienciam, que nobiscum sit, no-
biscum que laboret. Ego pro vobis, socii, quamvis in-
dignus, Deo Optimo Maximo pluries offerre
que dabo. Vos pro me enim ipsum omnipotentem
rogate, ut qui infirma valetudine corpore de-
bili, viribus destitutus, vestro regimini prefi-
cio concedat salutem, redimat a malis, accingat ro-
bore, instruat disciplina, et sciencia ut eam sine errore
discam et sine invidia communicem. Jam ergo
de Dei adiutorio atque Virginis Matris patro-
cinio confidentes a logica incipiemus [illegible]

Prefacium Logicam

Accedimus ad eam philosophiam partem que seu licuarum est vel ut estrumentum et organum. Cadicitur inqu it Cicero que per omnes sapiencie partes manat ac funditur. Cum enim mentem ipsam seu racionem cui perficiende est instituta (logica enim a greco logos quod latine idem est aut racio derivatur) ita dirigat ut sine ipsa velut tenebris obvoluta vide dur manifeste colixitur eam omnes sciencias p.... debere: ut intelectus modum inquirendi beritatis et doctus in earum bestigacione faciliter sine errore procedat. Pluribus hinc nominibus insignitur dicitur ars cogitandi: sciencia racione et intelectus racionalis philosophia dialectica et loxica ars arcium a Cicerone: modus sciendi ab Aristotele disciplina disciplinarum a dibo Agustino: magistra scienciarum a beato Ysparo vocatur alliisque encomiis ab alii extolitur.

Cuius autor et imbentor habetur bulgo Aristoteles, ea ipse sibi eam atribuit non unum tantum loco. Nihilo tamen cum ante ipsum Ceno Eleates Socrates Plato alliique philosophi eam excoluerint, docuerintque. Non ideo negaberent quim Aristoteles ita singulas loxice partes acurate disposuerit, et elegantes adornaberit ut loxice magsimus ilustrator dici meruerit.

Loxica ita distingui solet ut allia naturalis ar tificialis alia: una loce seu altera utenti: queda m actualis, quedam abitualis dicatur. De iis omnibus alibi nobis exit sermo. Nunc ut in scolis par tractari consuebit in minorem et maiorem spartitur. Minor que etiam sumule et institucione dialectice vocatur, contiret regulas et precepta recte coxitande. Maior quedam commentaria has super ipsas instituciones, et cuestiones fusius disputatas. Carpitur ab alliquibus huius modi dibisio: et cuestiones vel ut inutile, tricis et cabilisio: plenas amandam, rejiciumque. At nos communiter stratam viam calcabimus. Unde sit &.

Liber I Sumularum

Pedro Pinilla Pedro Pinilla Alonso Pinto P

Pedro Pinilla

P. Pedro Pinilla Perez Alonso Pinto

Liber Primus Sumularum

De iis que pertinent ad primam mentem operacionem

Cap. 1.

De inteletu et eius actibus.

1 Exacta metodo procedamus ab ū sermo noster debet exordiri, que facilima cum sint ad dificiliora viam sternunt ad ea que capesenda animum pre dicunt, et eum manu ducunt. Hoc facit parbulus hic tractatulus qui sumulas audit. Licet enim a Plica da oscurior et dificilior dicatur inmerito tamen. Ipse autem reapse oscuridimum reddidit mile cabillis et tricicis, et argumentis forsam intempestibus.

2 Cumque totus in quem colimat Logicam scopulus ille sit ut animum intelegtumque nostrum instruat et dirigat ut recte, et sine errore procedat in altibus operacionibus rebus que suis; quidnam he in genere sint, oportet splicare. Et primo quidem de ipso intelegtu aliqua porre liberare, non abiecerit.

3 Intelectus itaque qui iusta divum Thomam potencia nobilisima est, prima que animi nostri est virtus illa, seu facultas quam mens racionales habet ut se et reliqua que extra se sum connoscat, percipiat, inteligat, mobeatur, tendat veri, ~~vel Entis surracione~~ in ipsa su rracione veri. Unde definiri solet: potencia percepti ba veri, vel Entis surracione veri. Ab aliis autem ita finitur potencia spiritualis conoscitaba. Tendit autem intelectus in obietum per autus, operacionesque suas, que et vitales, et vere suntaciones X.ᵗ sacram a tridentino con cilio stabilitant sexcione sexta Cap. 5 et Canone 4 dotri nam unde si posunt definiri: autus bitales immanentes attingentes autus atingente suiectum surracione [illegible]

4 Itaque facultas illa, quam anima habet ut quelibet quaque conoscat, percipiat, inteligat, potencia conoscitiba percectiba, intelectiba, apelatur. Ypsum vero auta intelixere est intelectus operacio que etiam percectio, intelectio, conicionem nuncupatur. Methaforice autem concectio et conectus vocatur ex eo quod intelectus Rem seu objectum quod inteligit cuasi concipit et quodatmodo parit. Nonnumquam a Philosophis intencio abverbo latino tendo quod motum versus aliquem locum significat dici solet: ex eo quem intelectus versus illud oiebtum quod conosci suis operacionibus fertur. Res illa que intelixitur oiektum intellectus apelatur. Dibisionem intelectus inaxentem et posibilem, praticum et especulatibum, virtutes eius perfectibas, necnon species (hic enim bocentur) cum impresa, tum expresa, que ad inteligendum sunt necesarie, infra, Deo dante tradamus. Xam dotrinam proculis abeto, et quid sit potentia, quid accio, quid Ro efecta facile perficere poteritis. Nunc autem at Rem propius accedo.

5 Cum igitur intelectus tripliciter versus aliquam Rem tendere posit: vel simplicem Ideam de ea eformando, vel aliquid de ea afirmando, aut negando; vel aliquid de ea inferendo, aut discurrendo, triplex eius distigitur operatio, earum prima simplex aprensio secunda iudicium tercia vero discursus (nomen ad discursu locali refesunt) nuncupatur. Dotrina perspicua fiet exempo.

Pedro Pinella Perez

Alonso Pinto Kalatayu

Fr. Pedro Pinilla

1

Lib.

LIBER PRIMUS SUMULARUM

De eis que pertinent ad 1 mentem operationem

~~Cap. I~~

Cap. I

De intelegtu et ejus ~~[illegible]~~ actibus

1 Vt rreta metodo procedamus, ab his sermo nos berdebet exordiri, que facilima cum sint ad dificiliora viam ettexnum ad ea que capienda animum expedium, et veluti manu ducunt. Hoc facit parbulus hic tractatulus qui sumulas audit. Licet enim oscurior, et dificilior a P. Losada dicatur, in me rito tamen. Ipse autem reapse oscurissimum redidit mile cabilis et tricis, et argumentis forsam intempestibis.

2 Cumque totus in quem colimet Logicam, scopus ille sit ut animum intelegtum que nostrum instruat et dirigat, ut rete, et sine errone procedat in altibus operacionibus rebus que suis, quidnam he in genere sint, oportet esplicare. Et primo quidem de ipso intelegtu aliqua pre libare, non abhorrebit.

3 Intelegtus itaque qui iusta dibum Tomam potentia nobilisima est, prima que animi nostri est virtus illa, seu facultas, quam mens racionalis habet ut se, et aliqua que estra se sunt cognoscat, percipiat, inteligat, mobeatur, tendat ve in ipsa surracione veri. Vnde definiri solet: potentia perceptiba veri, bel Entis sub racione veri.

2 Ab allis autem ita finitur potencia spiritualis cocno scitiba: Tendit autem intelectus in obiectum per autus, operaciones quetua, quectitale, et verum acciones sacram atridentino concilio stabilitant sesione sexta Cap 5 et Canone 4 doctrinam unde iporunt definiri: autus bitales immanentes atigente autus atigente inventam rezzacionebexi =

4 Itaque facultas illa, quam anima habet ut quelibet queque conoscat, percipiat, intelligat, potencia cocnoscitiba, perceptiba, intelegtiba apelatur. Ipsum vero aptu intelixere est intelegtus operacio, que etiam perceptio, intelectio, conicionum apatur. Methaforice autem conectio et conectus vocatur ex eo quod intelegtus rem seu obiectum quod inteligit vera concipit et quod ad moparit.

Nosnunquam a philosophus intencio, — — aberta latino tendo quadam totum vertu aliquem locum significat dici solet: actio quem intelectus versus illud obiectum quod conosci suis operacioni perfectum. Res illa que inteligitur, objentum intelectus apelatur. Dibisiones intellectus imagentem et posibilem, practicam et speculatibam, virtute ex eius perfectiba, necnon species (sic enim vocantur) tum impresa tum expresa, que ad inteligendam sunt necesarie, infra, Deo dante, tradimus: Ham dotrinam pre oculis habeto, et quit sit potencia, quid acio, quid res efecta facile perficere poteritis. Num autem ad rem propriam acedo.

5

9 Cum igitur intellectus tripliciter versus aliquam rem tendere posit: vel simplicem Ideam de ea formando; vel aliquid de ea afirmando, aut negando; vel aliquid de ea inferendo, aut discurrendo, triplex eius distinguitur operatio, quarum prima simples aprensio, secunda iudicium, tercia vero discursus (nomen addiscursu locali desflexum) nuncupatur. Doctrina perspicua fiet exemplo.

6 Aciem mentis figat quis in huius mundi mirabilem fabricam pulchritudinem eius contempletur: motum solis, stelarumque consideret influencias benefficas examines: quidea quaeque omnes mundi, solis, stelarum mente conspiciat: nulla carum rectur. Perpendat deinde fabricam, formam, pulcritudinem ad imbicem comparet et variis intra se dicat. ad imbicem conferat separatius pensus: atonitus admi quam mirabile est opus hoc quod conspicio: quam belle dispositum: quantum artem superat hominum. Tum denique ponderet desteritatem, bonitatemque Opificis: mens arungat in Deum, inferatque Deum esse omnipotentem, et magnime sapienti qui tabe tantumque opus efecit.

7 En homo iste triplicem, quam diximus operacionem mentis efecit. Cum fabricam mundi eius species, simpliciter cogitabit, simpliciter aprendit. Cum eius parte ad imbicem contulit, afirmabit que de mundo esse opus mirale, formabit iudicium. Cum denique intulit Deum esse sapientem discursum efecit. Sunt ergo mentis operaciones Aprensio iudicium et discursus. Vide etiam como do intelectus ex una in alliam operacionem graditur, et progreditur. Ex aprensione in iudicium ex iudicio vero in discursum naturaliter defluit.

4

8 Quidam quartam mentis operacionem, quam Methodum vocant, iunectant. Est autem metodus recta quedam disposicio, qua scibilia disponuntur, ut facilius ab intelectu concipiantur. Hec metodus ita est necessaria, ut observata, que dificilia sunt facilia et pervia reddantur: neglecta vero, que facilia sunt appareant dificilia. Enimvero ut operacio distincta a tribus predictis ab autoribus non admititur: sed ad aprensionem et iudicium facile rrebocant patres Tosca, Goudin et alii. Quod ego sencium, non est huius loci indicare. Illud tantum dicam: postquam de tribus primis diserueriim, apendicem quandam de metodo subiiciam, regulas que tradam, ut ad earum amussim, omni confusioni sublata, in cuacumque materia, vel arte incedere positis.

9 Tota ergo cura nostra in hac prima logice parte in hoc sistet precipue: ut mentem etiam animus dilucide percipere, recte iudicare, bene argumentari, metodice disponere: si id fuerimus asecuti, Logice finis qui intelectus est dirrecio, consequetur. Primo nigitur de ideis, et terminis quibus explicantur agemus. Deinde de proposicionibus, quibus iudicia efformata, enunciantur: postea de discursu, seu de argumentacione, qua iudicium aliud inferimus: postremo de metodo pertractabimus. Si omnia absque distraccione et confusione percipientur: ebitabitur que, quod olim de mundo inenti dicit Obidius libro 1 metamofosios: (2)

tres versus
Ante
requidem animis pondus iners, congesta rua eodem non bene
Non bene iunctarum discordia semina Rerum
oscurum chaos ad Vidus indigestaque moles

Cap 2 De ideis

10 Idea nomen est grecum, quod in latio formam significat. Est autem idea illa forma, seu exemplar ad huius instar aliquid fit: ut totidem verbis ait divus Tomas prima parte questione 15 articulo 2. At in presenciarum non sumitur idea pro principio rei faciende; set pro principio eandem conoscendi. Ymprimo sensu accipitur idea pro especie, forma exemplari rerum: in secundo vero pro obiecti intelixencia. Si imprimo sumuntur sunt idee ductore practice operatrice; nam dirigunt opificem ut ad instar ipsarum alliquid eforme. Si in secundo acipiantur contemplative, et in contemplacione duntaxat conquiescunt verbo. Sumitur ideam hunc pro noticia, imagine, perfectione apremsione, intelixencia (omnia quipe in idem recidunt) obiecti, seu re que conoscitur. Fuerit itaque rei conicio idea est ut a quibusdam Recencioribus est difinitum. At superius demundo propositum exemplum respicite et rem totam clare percipietis. Dotrina est etiam divi Tome questione citata articulo 3.

11 Sic ergo idea explicata ptritariam potest dici. Es idea per sensacionem habita, per imaxinacionem et est per puram intelectionem. Omnia entia materialia que alliqu[illegible] ries quinque sensibus presentia sunt sensacione percipimus absentia vero imaginacione: que vero espiritua alia sunt pura intelectione conoscimus. Si dum hominem presentem videmus illius idea per sensacionem habemus.

dum vero alicuius ignorantia bimur recordamur primi maxinationem. Cum autem Deum Angelum, aut animam nostram cognoscimus per ideam spiritualem aprendimus, ydea, si materialem rem respicit, materialis: si spiritualem spiritualis nuncupatur.

Nunc est breviter adeunda nobis est philosophie altera divisio quam partim nature oscuritas, partim veritatis studium, partim discendi cupiditas, partimque novitatis amor imbexit. Illa nimirum, qua singule Philosophie partes obiruuntur, inter se dissiderium Philosophorum, opiniones divises discerpte quesent. Quod elegantissime espresit Boecius, dum in Imagine in carcere Philosophiam ipsam squalido vultu, discissa veste, passis capillis demissis oculis suffusis que genis sive apparuisse finxit: idque ab eternis philosophorum dividis illam paramen mestissime queritabatur. Quam exuentavela hec Philosophorum horum divisio dum praeunis et totum procuius cumque philosophi opinione, incurias verbera verabamtur preliabantur ipsi sectari, excitaverit espresit elegantissime Lucianus, necnon plurimus Freigo Tomo 2 teatri discurso primo, cuius le epigraphe de veteris Philosophicis.

Hinc intelligitur cur nexesy, ut precidiant absolete nomem aseruando denibetur; quod ipsa Philosophia sectarum ope divisa fuit: vel homines inter se discertantes ad imbecem fuerint divisi secuntu. Licet non congrue sectam aseetanda quis deduxerit: ex eo quod plurimi doctrinas aranius philosophi sueruadamarunt

Obscurum Chaos, ad rudis indigestaque molis
et inde liciis habuerum, sextentiarum eique
indubitale aderem.

12 Porro idea ita solet distingui in scholis, ut alia obiectiva alia formalis dicatur. Haec ipsa rei perceptio, intelligentia aut apprehensio nihil de ea afirmans aut negat. altera seu obiectiva. est ipsa met res, que intellectui percipienda proponitur, eumque ad cognitionem determinat; que, quatenus intellectui imprimitur eumque quasi fecundat species impressa: quatenus vero ad eadem percipitur, exprimitur, et fere paritur, species expressa nominatur, et verbum mentis. Hinc ortum duxit illud proloquium ab obiectu et potentia paritur notitia.

§ 2um.

13 Circa naturam et originem idearum non una est autorum sententia. Inca sunt peripatetici, Gasendus, et Hlokius: nullam esse, scilicet, ideam in nobis, que a fanthasmate non dependeat, et a sensibus non hauriatur. Cum enim naturale sit homini ut per sensibilia ad intelligibilia veniat dicatque Santus Tomas 1 parte quesitione 1 articulo nono, quod omnis nostra cognitio a sensu sumat initium. vel quod formas simplices perfecte non possumus intelligere, secundum quod sunt in se ipsis, sed intelligimus eas ad modum rerum compositarum habentium formas in materia ut idem Santus Doctor tradit, eadem parte questione 3 articulo 3 et alibi passim colligunt, et firmiter statuunt nullam esse in nobis ideam ita spirituale, ut aliquo modo a sensibus, et materia non pendeat. Concipiunt enim intelectum instar tabule rasae in qua nihil est depictum. Et hoc illud celebre effatum: nihil est in intelectu quin prius fuerit in sensu.

Recidit in id famosa gasendi prepositio: omnis idea ortum ducit a sensibus institutiones logice Canone 2.

14 Hoc tamem egre ad modum ferunt ne oterici quidam nobilissimi autores. hi sunt Renatus Cartesius seculi proxime elapsi nobile decus autor recte caperiane meditatione 3 Metaphysice N 13. 14. Clarissimus Antonius arnaldus in aureo libelo inscribito ars coxitandi et mumdus Durchotius p. te 1. logice Cap 1. et nobissime Eduardus co. s inie tomo 2 institucionis m philosophicarum parte 2 Cap 2 numero 6.

15 Putant enim dari in nobis ideas quasdam innatas inditas ab autore nature, nobiscum congenitas a sensibusque minime dependentes, vel ad summum ut concedit Pater Malebranchius tantum ocasionaliter. Autoritates et raciones ad hanc stabiliendam de ideis innatis doctrinam quam plurimas aferunt, ne contemnendas omnino. Eas enim probant primo autoritati magni Agustini, qui pluribus in locis speciatim confesionum libro 01 Cap 11. 11 et 21 eas videtur astruere. estatuit enim sanctus doctor in mentibus nostris esistere lumem internum quod quosnicione nostras iluminat eum sclusione luminis in iternum veritatem non posse cocnosci ideis materialibus; animam perse ipsam cocnoscere ipsam: divini Numenis in nobis ideam latere. pluresque allias que a sensibus non auxiuntur, esse coqnicione in nobis.

15 8 Tabet etiam ipsis pater noster Anselmus Mandidit libro 2 cur Deus homo Cap 1. Rac[illegible] cionalem esse hominis naturam, ut discerna inter iustum et iniustum inter bonum et malum, inter maius bonum et minus bonum. videtur ergo ex menti sancti doctoris hec omnia etiam de persse absque sensu concursu et opitulacione

aliquin frustra facta esse et racionalis: Deus vero non fecit eam racionalem frustra: ergo cum potestate discernendi quam ei contulit, videtur etiam ei contulisse aliquam cocnicionem aut ideam boni, maioris boni et summi boni ad quod assequendum ex hoc quod est racionalis creata est.

16 Nec ei deest autoritas angelici praeceptoris: is enim pluribus in locis ideas quasdam ignatas cocnoscere videtur. Presertim vero eas probare nitur atur ex disputatis quesione 10. de veritate articulo 8. ad primum, ubi hec dicit: "intellectus noster nihil actu potest "inteligere, ante quam a fantasmatibus abstrahat, "neque etiam potest habere abitualem noticiam "aliorum a se que scilicet in ipso non sunt ante "abstraccionem predictam eo quod species aliorum "inteligibilium non sunt ei ignate. Sed essentia "sua sibi ignata est, ut non eam necesse habeat "ad fantasmatibus adquirere. Et infra: et ideo "mens humana ante quam a fantasmatibus abstrahat "sui noticiam abitualem habet, qua posit percipere se esse." Siquidem igitur est sanctum Tomam ideas ignata admitere.

17 Easdem probant raciones: distinte enim cocnoscimus coxitaciones nostras: nec certior aut clarior aliqua hac argumentacione: ego coxito: ergo sum: at hec per nullum sensum in traduci in anima potuit: non per visum quippe non est colorata: non per gustum; nam suavis aut amara est a poris nec gravis est aut acuta ut ab auditu percipi quiberit: tandem non est frixida aut calida, molis aut dura, odorifera se ut per tactum aut odoratum intrare potuerit: cum ergo dici non posit ex aliis imaxinibus sensibilibus illa vi in mentem; hec enim nimis [illegible]

ingerentur, neque esse potest efficax facio que hea demonstret aut ostendat cualiter, et has idee coxitacionis, et (ille) eformentur. Relicum est ut huiusmodi idee non pendant a sensibus: sunt itaque inate.

18 Deinde: ideam habemus trianguli linee, chilianogi &, sed non a sensibus: ergo ignatam. Minorem probat nobilis quidam Carthesianus: nihil est in rebus sensu perceptibilius, quod valeat ideam trianguli perfectam ingenerare: hoc enim tribus angulis rectis et equalibus debet constare; ad nulus datur in rerum natura, cuius tres anguli sint duobus rectis perfecte equales, idem de linea; nam nulla ita est recta, ut abea extrai posit vera linea idea: ergo.

19 Preter has ideas admitunt recenciores alias quas ab benticias et facticias apelant. adbenticias dicunt que in anima quasi latentes ocatione rerum sensibilium in mente excitantur, aut cireo operiuntur vel ex rerum presentacione nobis ad beniunt. Tales sunt idee doloris, tristicie gaudi leticie, et qualitatum sensibilium lucis soni saporis que bilegio corpus inter motum et animam a Deo constitute in nobis excitantur. Facticie denique vocantur, que ex illis, quibus mens iam est informata, ideis componuntur, aut pinguntur: ut dum quis habens ideas montis et auri aureum montem efixit.

20 Hec et similia decidentes recenciores quetamen, nisi solicenitex talen dunt ne sine examine ad mitenda, nec temere statim sunt redicienda. modeste enim inquit Quintilianus et circumspecto iudicio de tantis viris pronunciandum est, ne C quod plerisque accidit damnent quod non inteligunt. Nihil hominis hoc moderamen a pluribus non adibetur et tumultuario quasi impetu

in auctores eas, præsertim innatas statuentes, iverunt. Unde de hujus modi philosophis quidam facete sed maligne dixit: quod in nobis ideas agunt cum defendunt innatas. Quo spectante videbor pro ideis signatis decertans scribere contra ideas quæ in hominibus ad intelligendum et nobis sunt et necessarie. Non his ego sum, qui tanta possim aut velim temere componere lites: nec teme[re] reperiuntur inter tot doctissimos viros hinc inde qui exa[...] partes virgam censoream exercere, sed operæ etiam hoc examen non flagitat. Alibi forsan de iis redibit sermo. Interea patientes estote, et dicta repensanto ne legatis

Forsan et hæc olim meminisse iuvabit

Cap 3 de Ideis ad dicta relatis

Ide dearum varietate et celeritate

§ 1º

21 Esse varias et multas ideas in nobis, ita manifestum est, ut quisque per se intima experientia cognoscat et sentiat. At facile colligi potest, ex iis quæ de idearum natura et origine diximus omnem idearum varietatem ex sola rerum differentia, quæ ideis exprimuntur, oriri. Nos itaque varias idearum species postea tradituri, illam nunc breviter ostendemus, quæ in orbibus ipsis, concipere vel observare facile possumus. Atque primo quidem explicanda est generalis illa entis divisio qua in nobis occurrit: Res et Modos seu accidentia partitur. Quæ divisio Res et Modos seu accidentia partitur. Quæ distinctio idearum cum prima varietas adque distinctio idearum cum iure merito potuit

22 Quidquid ergo ab intelectu nostro concipitur vel Res est, vel modus, vel Rei modificatio aut Res modificata. Res dicitur illud est, quod nulli alio indiget ut sit, existat vel existere possit. In scholis dicitur etiam substancia et subiectum ut homo lea lapis. Modus dicitur illud est quod concipi aut existere non potest, independenter ab allio ut color rotunditas, frigitas lucitas &. Sicut enim vel ab intelectu concipi vel per miraculum sine subjecto existere possint nontamen sine relacione ad ipsum, aut sine eiusdem exigencia, ut schole locuntur. Modificacio rei seu Res modificata est ipsa res iuncta cum modo ut terra cum rotunditate cera cum molicie.

23 Nomina, que res ipsas exprimunt absoluta et substantiba sunt. Ut terra, sol Luna Stela. Similiter que modos in abstractos significant ut albedo, calor, rotunditas. At que res exprimunt modificatas adiectiba et connotatiba sunt at prudens iustus &c. esto enim ipsas res etiam exprimant, at hoc confuse et indirecte faciunt, modos vero magis distinte sed de hoc postea. Hinc vero maxime notandum est et pre oculis habendum quod intelectus noster, quippe qui pauca conoscat, omnia dependenter a sensibus dijudicantium modos percipiunt, seu ut inquit divus Tomas, de acidentibus ubi indicant sibi notis, solitus est non res precise, sed res cum modis aut modificacionibus considerare. Hinc fit ut etiam eas res que modos non habent, cuas cum ipsis percipiat et exprimat. Unde unam simplicem rei ideam in duas dibidit et separat. Sic licet Deus simplicissimus sit omnisque composicionis expers ab intelectu concipitur ut est infinitus et sapiens

ut ipsa infinitado et sapientia quoniam modus et atributum Dei cocnosceitur. Sic etiam licet umanitas ab hominem non de[illegible] conscipitur quasi in subjecto et homo euan haben humanitatem exempla sunt a[illegible] tocitandi.

24 Corrigendum itaque est: et ne ab inconcretate vel Pore abrripiamur, vel per iudicium inficiamur sedulo est obserbandum, que Veare modificacio que vero sit tantum specie aut aparencia quocies igitur Res potest claxe concipi et separate consistere absque modificacione [illegible] est vere et propie modificacio econtra [illegible] si hac sublata tolli Rem necesse sunt et quia homo Clare ad ecuate et secundum omnem suis perfeccionem sine albedine aut sapientia concipi potest et esistere, albedo et sapientia sunt ben modi. At uero Sirracionalitas, aut humanitas tolleretur vel a concectu, vel ab esistentia, deinceps tolle, vel concipi ipse homo; Racionalitas et humanitas sunt tantum modi in similitudine et aparencie similiter dicendum de perfeccionibus, que atributa Dei dicantur. Ut Bonitas sapientia misericordia &c.

25 Yamm modi ita solent distingui et alii intrinseci, alii estrinseci dicantur; intrinseci sunt qui vere Rem ipsam afficiunt in ipsa que Representantur ut albedo in ciano Votunditas in circulo sapiencia in nomine [illegible] estrinsecus autem, qui nihil ponet in Re qui tribuitur, sed tantum nomen; ut cum Res laudatur cocnoscitur videtur amatur. Laus namque cognicio visio amor sunt tantum in agente; nihil hominus quasi ex parte Rei concipiantur

seipsa denominant. Ut dotam cognitam agma
tam ab scholasticis denominaciones extrinsece vocan
tur. Sunt et modi absoluti, qui in re reperiuntur
quando res ipsa absolute concipiatur ut calor albedo &.
Sunt relativi hic qui concipiuntur in re quando
refertur ad aliud. Hi modi nedum intelixi, ne conve
niae rei possunt simulcum aliis comparatur ut equ
alitas, simelitudo dominium servitus &c, postea
cum de chategoriis agemus.

26 Inter modificaciones veras aliae possunt voca
ri substanciales, aliae simpliciter tales. Prime
sunt quae licet substanciae sint, concipiuntur
tamen ut aliarum rerum modi, ut anima
vestes respectu corporis vestiti et animati. Modi
ficaciones simpliciter tales sunt, quae rem vere
modificant substanciam non sunt, nec propie
& simpliciter enciaque sed entia etiam entitatis
talibus locantur. Possunt etiam distingui modi
positivi qui quandam perfeccionem rei con
ferunt ut justicia et sapiencia homini. et nega
tivi qui exprimunt carenciam alicuius perfec
cionis quam subjecto inexentem ut ignorancia
cecitas imbecilitas &.

§

De Idearum falsitate

Non erit nobis multam impenenciarum dicendo
cum alibi de hoc oportenius tractetur. Illud
interea monere par fuerit. quod cum ideae
nomine nihil aliud inteligatur, quam im
mago illa, aut species, quae aliquod objectum
exprimit, vel intelectus cogitanti representat,
manifeste colixitur. Quod idearum veritas aut
falsitas subjecto pendere debet.

otexxum eaos ad audiri indigitaane

ut illa idea bera dicatur, que objecto fuerit conformis. Falsa autem, que illud aliter exprimit nec ipsum in se fuerit. Qua vero lege mens nostra percipiat an idea objecto conformis, ideo que vera sit non facile explicari poterit. omnes tamen nox bos contendemus ut id exequamur cum de criterio veritatis agemus.

28 Falsitas in ideis proprie non reperitur, occasione tamen subsequentis iudicio falsa dicuntur. Ea tamen ex variis capitibus solet oriri. Preiudicia infancie in numeras siquidem sunt at Cicero Tusculanarum 3 Cap 1. errorum genera, que cum lacte fere ebibimus, et quibus indite nobis idee perturbabantur. Rerum ipsarum obscuritas: preces earum in vestigacio: minor ad singula attencio: et avidius sciendi studium: bocum plurima sunt vel nula, vel minus acurata significacio, que a nobis, bel ab aliis, quibuscum loquimur, solet adiberi: Aniles nuge: poetarum fabule: mendaces estoricorum narraciones: et tandem animi nostri afectus, quos facile in res ipsas tra fundimus, fontes uberrimi sunt e quibus false idee dimanant, et indibulse fere intellectui adherent. Ut ergo ab iis expediamur, atenta meditacione se ipse sumat in spiciende: animus apprime indicis est denudandus. idee puericie sunt removende: afectus seu passiones sunt equo excende: ut mens ab iis expedita puram putamque veritatem inspiciat, amet sectetur; et de rebus ipsis rectum eformet iudicium.

Cap 4 de Idearum signis et bocibus

§ 1. de signo

29 Cum idea in se ipsa inspicitur, et ad aliud non refertur praeter quam quod ad se ipsam intelectui manifestandum est et dicitur idea rei. Cum vero in habet ut aliquid aliud distinctum in mentem ingerat, significet aut representet signum vocatur.

8 Hujus tractatio non solum ad logicam sed ad omnem scientiam spectat. Attendimus definicio traditur ab Augustino libro 2 de doctrina christiana signum inquit est res praeter speciem quam ingerit sensibus aliud aliquid ex se faciens in cognicionem venire, sicut visa vestigio, transiisse animal cujus vestigium est, cogitamus. Hinc definicio comunis quod potenciae cognoscitivae alliquid aliud a se representat ut imago Virginis Mariae dominae nostrae significat. Sed obiter notare iubeat non tantum aliud non simpliciter dicitatem essencialem et naturalem significare sed quamlibet vel rei vel racionis, vel especificam vel numericam vel propiam vel impropiam.

30 Multiplex est divisio et acceptio signorum. Aliquas tantum hic afferemus. Racione virtutis significativae dividitur signum naturale, arbitrarium et ex consuetudine. Signum naturale est quod ex natura sua aliquid significat ut fumus ignem. Arbitrarium seu ad placitum, quod hominum voluntate significat ut ramus domui appensus vinum venale significat. Ex consuetudine signum est quod ex uso et consuetudine aliquid representat ut mappa supra mensam significans prandium. Dividitur insuper in speculativum et practicum. Primum est quod non causa quod significat ut creaturae Deum quia certe sunt signum non causam practicum. Et practicum causat quod significat: sic de sacramentis definit tridentinum causare graciam quam significat. Dividitur etiam in formale et instrumentale. Cuiusvis objecti cognicio ejusdem vocatur signum formale. Instrumentale est id quod in alterius cognicionis deducit ut ea cum ex vestigium cognoscimus.

8

31 Racio seu significationis dividitur signum in diacnosti-
cum seu demonstrativum prognosticum et rememorativum; sig-
num demonstrantivum est quod rem præsentem significat
ut fumus ignem. Prognosticum quod rem futuram præ-
sagit ut luna colores tempestatem futuram significat sta-
cio in celo sereno terræmotum sicud etiam aquarum
foncio et putrearum tarbacio. Sic crucifixi imago passionem
quam Dominus noster Jesus Christus pro nobis perpessus est in
memoriam ad ducit hinc scrutes nobelexis hec omnia
a cuncta reperiuntur.

32 Sed anteaquam hic discedamus ob-
servandum est cum clarissimo Arnaldo cap 4 artis cogitandi
quedam esse signa certa que a Græcis quedam vero tan-
tum probabilia, que ab eisdem semeia vocantur. Sed
respiracio signum certum est vite animalis. Palor in femi-
na non nisi probabile signum est eius prægnatus fere
omnia prognostica tantum sunt signa probabilia. Vide
e hic etiam locutum arbitrator parentem nostrum Ber-
nardum dum dicit sermone 4 in sexagesima propter
nos data sunt signa ~~magna~~ quedam et indicia manifes-
ta salutis ut indubitabile sit eum esse de numero elector-
um, in quo signa permanserint.

Súmulas

33 Notandum secundo cum eodem autore, quedam ut assinia que cum rebus ipsis iunguntur sic morbi sintoma cum morbo ipso iunguntur. et scilicet in parabilis exemplis corrdibus ubi columba in qua spiritus santus dignatus est aparere ipsi dibinus spiritus erat coniunta: sic etiam ablucio situalis cum ista coputatur. sunt signa qua rebus ipsis separantur sic agnus pascalis cuideis cotanis in molatus figura Iesu christi et eius pasiones ab ipso fuit separatus. sic etiam omnes patriarque et ei duces Abram Isac Joseph Moises Salomom qui longe ante bire sunt typi et figura fuerunt eiusdem Domini nostri in numera ex sacris literis aferi porent exempla nan ut dicit Apostolus: omni in figura contingebant illis.

§ 2 de Uocibus

34 Concipit inteligtur ut nos dicebamus Verам ideas. ut autem cum sunc fetum ac conceptum in lucem edat, alius que manifeste, vocibus indixet que sunt quedam signa concettum. inter arbitraria praecipuari, ab hominibus instituta, ut sibi imbi inbicem locuantur coxitaciones que suas patefaciant. Nanque sunt hominis solum nobis spiritus hominis. In hoc ait Cicero magisme fecit puctamus quod nobis cum eo loquimur ipsa racio inquit Quintilionus, nec tam nos iubaret, neque tam in nobis esset manifesta, nisi que concepiemus mente, prome etiam loquendo posemus.

35 Inhenibeximsic box potest difiniri ex Aristotele redicendo de anima capite 8: sonus editus ab ore animalis cum imaginacione cuadam. Box autem humana sic: sonus articulatus quem homo edit

ad manifestandos conceptos. Di hoc cum inti
tatione linguarumque varietate multa alicuando
sumat dictum nuncautem quamloxí com ... etam
tantum tradimus precipue sunt nomem, verbum
adverbium et oracio que diverso modo agramaticis
ac a logicis considerantur en breben earum esplica
cionum.

36 Nomen ita ab Aristotele primo periermenia Cap
2 definitur: Vox significativa ad placitum sine tem
pore, cuius nula pars separata significat. Dicitur
vox sinificativa, ut oraccionem hominis voces
non sinificante ecludantur. Dicitur sine tempore,
ut averbo discernatur, Aditur cuius nula pars
ut ab oracione distinguatur. Sed notasse iubexit
alliud esse sinificare tempus, aliud cumtempore ali
ud tempus conotare. Primum combenit aliquibus
nominibus ut seculum annus &. Conotare tempus
et sinificare aliquid, quod solet fieri tempore determi
nato ut prandium. Sinificare vero cum tempore
~~etc~~ est sinificare primario aliquam acionem aut
pasionem ut exercitant in aliqua diferencia
temporis ut amor, crucior. Notata etiam hic solum
definiri nomina simplicia non composita aut
complexa.

37 Verbum ita ab Aristotele ubi supra Cap 3 defini
tur vox ad sinificativa ad placitum cum tempore
cuius nula pars separata significat ut amo, legant
audivi cuanta possus sunt. accionem et pasionem
amandi legendi paciendi ut exercita in aliqua
diferencia temporis indicant. Sed forsam signi
ficare cum tempore non est primaria verbi
gracia sed cuedam proprietas unire autem a
predicatum subiecto est eius esenciam.

vel sinonimis ut quasdam quisquilias preuidie quod ut verbum significet cum tempore non autem requiri sed altitudinem.

38 Participia nec nomina nec berba sunt, sed pocius de utroque participant unde equibalenter sunt oracio. Cum enim dico legens, idem fero ad ac ille qui legit. Adverbium est modus quidam, quo verbum aficitur ut impense estudet, improbe fatigatur. Oracio iuxta Aristotelem est vox significatiba ad placidum cuius partes separate significant ut diccio non ulla afirmacio aut negacio. Hec un: agregatum quoddam ex terminis ita compositum ut aliquem sensum eficiat ut cum dicimus homo est homo animal racionale. Scitis aliam esse oracionem perfectam aliam imperfectam obtatibam imperatibam &c: unde a beorum esplicacione supersedeo.

39 Berum hec omnia clare distincteque cognosci poterunt, si diber[s]arum idearum condicio et naturam, que per has boces esprimitur, ex his que iam diximus, perpendatur. Eadem enim fatura est bocis diferencia, que rei, aut modi per bocem ipsam significati. Hinc plurime oriuntur bocum diferencie aut especies oriuntur huiusmodi boces termini etiam bocantur. Earum esplicaciones statim tradimus, si prius digreximus quid per terminum intelligerit aristoteles et cum eo ~~doctores~~ scolastici.

§ 3 esplicatur terminus loxicus vel ut ad preposicionem deserviit

40 Aristoteles igitur sic terminum loxicum definit primo pri
terminum hoc in quem resolbitur proposicio
tamquam in sujectum et predicatum. Resol
bitur unumquodque in his ex quibus componi
tur. Unde terminum sic posumus definire id
ex quo componitur preposicio tamquam ex sub
jecto et predicato ~~indam~~ hinc Damascenus
Cap 48 dialectici: unaquaeque preposicio ex termi
nis componitur: unaquaeque autem dictio ter
minus preposicionis est. Missam facio quae
tionem num ut aliquis sit proprie terminus
aut debeat componere preposicionem: vel
utrum voces non significantes, ut famosa blic
tiri racione termini habeant. De his enim ha
bes supra. De illis vero non est multum curan
dum; cum ~~trit~~um sit illud berba in definicione
posita non dicunt actum sed aptitudinem.
Unde—
41 Dividitur terminus incomplexus et incom
plexus complexus est qui plura complectitur ut
homo albus. Incomplexus qui unam rem tantum
significat ut homo secundo in positibum, pri
batibum et negatibum positibus est qui aliquid
reale aut realiter existimat ut Deus homo.
Pribatibus qui rei debite absenciam significat
ut injusticia cecitas. Negatibus qui rem negat
nihil tamen afirmat ut non homo, nihil. Sed viri
ca terminos negatibos notantur alios esse terminos
negatibos voce, sed re positibus: ut inocencia,
infinitudo inmortalitas, et omnem conexcta ino
cencia inmortalitate: perfecciones ejus significant.
Alios econtra positibos voce et re negatibos ut mor
tale corrutibile mox peccatum. Alios utro modo
negatibos ut impios justos.

Equibocacione

informale et istrumentale. Quibus obiecti conicio eius-
dem vocatur signum formale. Instrumentale
est id quod in alterius conicionis deducit ex cuius conicione
nitum conocimus.

31 Racione rei significate dividitur signum in
diacnosticum seu demostrativum, pronosticum,
et rememoratibum. Signum demostracivum est quod
rem presentem significat ut fumus ignem. Pro-
nosticum quod rem futuram presagit ut lune
colores tempestatem futuram significat forcia
in cello rauno terremotum sicut etiam aqua-
rum foetio et puteorum turbatio. Sic cruci-
fixi imago pasionem quam dominus noster
Jesus christus pro nobis pertulit in memoriam
aducit in sedante nobelexis hic hec omnia
iunta reperiuntur.

32 Sed antequam hic discedamus
observandum est cum clarisimo Arnaldo Cap 4
Artis cogitandi quedam esse signa certa que
a Grecis quedam vero tantum probabilia,
que ab eisdem semeia vocantur. Sed respiracio
signum certum est vite animalis. Color in
femina non nisi probabile signum est eius
prennatu fere omnia pronostica tantum sunt
signa probabilia. Sed etiam locutum arbitror
parentem nostrum Bernardum dum docet
sermone I in septuagesimam practer hoc dato
sunt signa quedam et indicia manifesta
salutis, ut indubitabile sit eum esse de numero
electorum, in quo ea signa permanserint.

42 Tercio partitur terminus in terminum pri
me intencionis et secunde primus est, qui
rem significat, ut existit in ipsa rerum natu
natura ut homo. Terminus secunde intenci
onis est, qui rem significat secundum aliquod
atributum, pendens ab intelectu ut genus, spe
cies predicatum, subiectum. Dicuntur prime
intencionis, quia prima consideracio est
de rebus prout sunt in se ipsis, et hec cognicio
vocatur directa et directe conoscere. Di
cuntur secunde intencionis quia supra
rem cognitam nos reflectentes, eam ut
combenientem aliis aud diferentem invení
mus, et genus, aud diferenciam vocamus et
hec consideratio dicitur secunda inten
cio reflexa cognicio et reflexe conoscere; utraque
potest esse formalis objectiba modo quo de ideis
explicuimus.

43 Ultra dibiditur terminus in singularem et
comunem. Singularis qui unum tantum sig
nificat: sibe ex imposicione ut Virgilius: sibe
ex uso ut apostolus divum Paulum significat:
sibe ex aliquo adiuncto ut hic homo, filius Vir
ginis mater Christi. Comunis est qui multa
significat. Ut populus, qui colectibus, et etiam
animam homo qui et distributibus, ideo di
citur quia de singulis dici potest, quod in colecti
bo non accidit = amplius dibiditur terminus
in absolutum et commotatibum. Primus sig
nificat rem ad modum per se estantis ut homo
albedo dicitur etiam sustantibus commotatibus
est qui rem significat ad modum altere adiacen
centis ut doctus sapiens et ideo dicuntur etiam
quis termini adjectibi. Ita enim significant ut
simul notam et consignificent ablativus.

44 Sunt etiam termini uni voci et quiboci et ana
voxi. terminus uniboci est qui unam rem simp
liciter in pluribus significat ut homo in petro
et Paulo idem est. Equibocus est qui naturas distin
tas sub uno significat nomine ut Gatus Canis. Ana
logus est, cuius racio significata per nomen partim
et eadem, partim dibersa ut sanum respectus pal
sus et medicine. Preterea dibiditur terminus inca
tegorematicum si incategorematicum, conpretum
astractum tracendentale et non trascendentalem,
seu cathegoricum.

45 Cathegorematicus est qui se solo perfecte significat
ut Deus homo lapis. si incathegorematicus qui ut
significet alio indiget ut omnis nullus aliquis. Gabriel
vocamus celebris minorita hos terminos comparat ci
fre Aritmetice Cero que sola nihil significat aut balor
aiunta Decimitatis ut aut 20 facit. Et hinc consigni
ficatibi et modificantes apelantur. Quia Cathego
rematicos modificant aut esplendendo ut homni
homo aut cantando ut aliquis homo. Terminus con
cretus est qui aliquod compositum ex materia et for
ma significat ut albuum. Astractus qui formam sig
nificat ad modum per se estantis ut albedo. Trascenden
talis qui per omnia rerum genera dibagatur et de
quocumque re afirmari potest hi termini sunt 6
inclusi in illa varbara et bulgari diccioni Reubau,
id est res, ens, verum, bonum, aliquid unum, de quibus
in metafisica. Non trascentalis est qui significat
aliquid in genere, aut specie determinata ut ani
mal homo. sed multum hic moratis sumus manu na
tabulo.

24 Bis 4 de Propietatibus terminorum

46 Termini propietas est dibersa accio termini ita
ut sub una unum sub alia alterum subeat concep
tum. quinque comuniter numerantur nimirum
suposicio anpliacio restriccio status et apelacio. Ca
rum esplicacionem brebiter tradendo. suposicio
est accio termini pro suo significato

Cumque cuiuslibet termini duplex sit significatum materiale scilicet et formale sic duplex oritur se poricio materialis siue materialem acipit significatum formalis si formale. exemplum primi mus est monosilaba exemplum secundi mus est animal.

41 Amplius dibiditur suporicio determinatam et confusam determinata est cum terminus alio qui comunis pro aliqua determinato accipitur. ut Apostolus per antonomasiam pro dibo Paulo Rex pro Hispania Regem seu Carolo. Confusa est cum bos comunis accipitur indeterminate et disiunti pro aliqua particulari: itaut nom de hoc, po cius quam de illo verificetur: ut cum diximus oculus est necesarius ad bidendum: ut comode conficias iter equus Requiritur: ubi equus non pro albo aut nigro determinate suponit sicud nec oculus magis de dextro quam de sinistro signi ficatur.

48 Rursus dibiditur suporicio in colectibam et distri butibam. Prima est cum box sumitur pro multo rum colecione, atque de singulis verificari non potest ut populus comunitas et termini nume rales ut 234: in neqbe dixit cibis pro est populus vel monacus est comunitas. Distributa est cum bos comunis accipitur pro omnibus et singulis in colectio ne contentis et de quolibet seorsim verificatur ut homo est animal Apostoli sunt 12. Duplex iterum est distributiba suporicio. Alia enim dicitur pro singulis generum alia pro generibus singulorum prima nuper est expli cata secunda est aceptio termini non pro cuntis indi biduis alicuius nature sed pro omnibus tantum speci ebus ut explent bulgare omne animal fuit in arca Noe. terminus omne animal non pro singulis su mitur indibiduis sed pro singulis animalium spe ciebus est que sensus est omnibus animalium speci ebus aliquod animal fuit in arca Noe

49 Dibitur etiam suppositio in simplicem, que est
positio termini pro suo significato immediato,
et non pro mediato ut homo est species et perso
nalem que est accio termini pro significato
cum mediato tum immediato omnis circulus
est Rotundus. Ex supositio etiam dicitur realis
et ausoluta. Est etiam supositio comoda: que est
acceptio termini pro is quibus potest combenire
ut omnes ispani sunt velicosi Cum hoc to hispani
non suponit pro feminis et parbulis ...suppositio
locum tenet in moralibus. Notatur: ad supositio
nem termini requiri, quod res aliquam termino
correspondeat alioqui dicitur ex modo de su
iecto non suponente. Ut si dicant antechristus
regnat. Pigmei cum Gruibus pugnant. Prima
propositio est de subiecto non suponente pro di
ferencia temporis, pro qua profertur secunda
autem quia nunquam Pigmei extitere qui cum Gru
ibus premiarentur.

51 Amplicio est extensio termini a minori ad maio
rem significacionem. Hoc contingere potest vel per
particionem particularem universalium ut omnis
nullus: vel quia ex circumstanciis aliud ab eo, quod
exprimitur, tempus significatur ut mansuetiere
sitabunt terram beati qui lugent nec dum apre
sentis sed a preteritos et futuros extenditur. Hec
solet aperari distraccio.- Restriccio econtra est quo
artacio termini a maiori ad maiorem significacionem.
Multipliciter contingere potest. 1 per adicionem
termini adiectibi ut homo iustus laudabitur. secundo
per adicionem relatibi ut omnis qui peccat est innocans.
Tercio per conotacionem vel adicionem obliqui ut
monaci bone conversacie obetim. Fere in omnibus com
plexis re et non tantum voce accidit restriccio quemax
ime est notanda. Cautitur plerumque sacra scriptura
ut cum dicitur et amatur cum totum bibenti cum bibe
bit omnis caro salutari Dei et in simbolo carnis re
surreccionem ad solos homines restringitur.

4

51 citatur est cumterminus detinet eandem signifi-
cacionem abe pracopybam sprimitur ut omnis
51 iustus est fel. quandiu scilicet permanet iustus.
trienaciu que apud retoricos metafora dicitur et tre
cuens et poetis, est translacio termine aproppria ad
impropriam sinificacionem. Occurrunt frecuenter
in sacra escritura huiusmodi traslaciones sic dicitur
christus dominus vitis petra lapis angularis sol iusticie
agnus leo obit sic etiam Apostoli et doctores salterae et
lux mundi ocupantur. Maxime combeniens et
inquit divus tomas 1 parte questione 1 articulo 9 quod
sacra escritura su meta forit, et alienacionibus no
bis tradatur.

52 Apelacio est aplicacio sinificati huius termini ad
significatum alterius ut cum dicitur magnus Aristo
teles fuit stagirita animosus Philipus 5 fuit Rex his
panie. To magnus Aristilem apicit sicut animo
sum Philipum. est duplex materialis et formalis.
formalis est quando predicatum cadit supra
significatum formalis subjecti ut cum dicimus Cu-
niculus venam scindit. Materialis est cum cadit
supra significatum materiale, vel substratum ut
dum dicimus Chirurgus tota die citaram pulsat
vel tatis ludit.

Ut quedam boces scientifice et
facultatis esplicantur

53 Prefer boces quas nunc us que nimia forsan idem
curiosorem llangelateque sumus prosecuti, sunt alie
bene multe que escientifice dicuntur, et quarum
usus, imo et abusus in scholis est frecuencior, Earum
esplicacionem hic lubet esponere: ut vel in ipso concer
tacionum limine non omino bos fugiant et omni am
biguitate sublata ideas verum nitide percipere, et ex
ipsis iudicia recta formare, nulo negocio positis =
ergo huiusmodi voces que de alectice etiam dicuntur
sunt: Esentias: subsistencia: Predicato: esencialia: Intae
grali: Accidens: esencialiter accidentaliter realiter
formaliter materialiter idencice birtualiter equi
balenter adecuate totaliter parcialiter simpliciter
Simpliciter Primario Secundario Diebtibe Subiecti
be ut quo ut quod &

Si enim vocibus tere omnis nititur schola cuorum enim splicacio

44 Esencia alicuius rei dicitur illud peculiare esse quo aliquid est hoc determinate et non illud ab omnibus que, que talia non sunt distingitur. Petur intelectus hoc esse conoscens ideo et percecio esencialis. Voces vero quibus exprimitur termini esencialis definicio que esenciales nuncupantur dicuntur etiam predicata esencialia qui esenciam costituent, termenant non separantur, comitantur ubique non distinguntur et vere de re predicantur. Duplex est hec esencia metafisica et phisica. Metaphisica traditur per genus et diferenciam phisica per materiam et formam. Exsemplum accipitur esencia hominis est esse animal Racionale (utimur in hoc exemplo quia comune et de captu facile est.) Hee voces animal racionale sunt hominis definicio, pro indeque eius esencia et predicata esencialia, et Methaphisica. Exsitencia est id quo res ponitur extra nomen sue causas, colocatur in rerum natura, et contingenter de re predicatur dedicata. ipsi enim accidit existere: solus enim Deus obtimus magnimus necesario esistit reliqua vero contingenter.

45 Predicata integralia ea dicuntur que ad naturam pertinet phisicam, eamque complent: sed ab esencia singularim possunt separari. quin ea deficiat. sicut manus aut pes hominis: non enim deficit homo ex eo quod manu pede ve careat. Acidens dicitur quod in re reperitur sed non necesaria, sed contingenter et fortuito et omnes modi de quibus supra. Inde hinc esencialiter aliquid alicui combenit quod necesaria cum in re tumin concecte: accidentaliter vero quod contingenter ita ut sibe abrit aut nom eodem res perseberet ut ex eorum. Realiter combenire dicitur quod vere in re reperitur sive hoc esencialiter, sive acidentaliter ei combeniat sic dicimus hominem esse realiter racionalem, et esse etiam realiter album aut purum.

55 Formaliter dicimus aliquid alicui convenire cum desinamus racionem pecularem, qua res talis est, et bi cuius convenit illi tale atributum. Sic dicimus album formaliter nocere bisui non vero quatenus papirus aut paries est. Semper ac illud dicere solemus. Econtra materialiter hoc vel quod scilicet in re reperitur reapse sed impertinenter ne habet in ordine ad talem consideracionem. Sic dicimus medicum esse musicum materialiter et identicem id est ille homo qui est medicus est etiam musicus at non quia medicus est ideo musicam callet.

56 Virtualiter seu equivalenter dicitur aliquid esse, quod licet in re non habeat aliquam perfeccionem formaliter tamen habet aliam, que ipsi equivalet vel fere idem prestat sic anima nostra equivalenter dicitur anima bruti et plante. Adecuate totaliter idem sonat ac secundum omnes partes. Sic dicitur corbus adecuate et totaliter niger quia eius omnes partes huius sunt coloris. Econtra secundum quid inadecuate et parcialiter quod scilicet secundum aliquam tantum partem rei convenit sic dicitur corpus inadecuate homo ethiops albus secundum quid seu secundum dentes. Esplicite aliquid dicimus cum propiis nominibus id esplicamus. Implicite cum non sprimimus nisi quatenus in alterius nominis includitur significato sic dum dicimus Petrum esse hominem pro implicito umanitati; pro implicito autem ens et sustancia asserimus. Primario quod primo propter se tamquam finis atingitur. Secundario autem quod per ordinem ad aliud consideratur. Sic predicata primaria que constituunt esenciam secundaria autem que ab ipsa esencia dimanant nominantur. Subiectibe [illegible] seu esencia dimanant, nominantur. Subiectibe quod dum autor exsistit est impotencia [illegible] ad aliquid realiter distintum ut marmor respectu estatue et paries albedinis. Obiectibe quod tantum est impotencia loxica respectu autem
57 Sunt et alie voces quorum esplicacioni improgrese ultro citroque non sed abit ocasio forsam aliquatum durioses et parum latine vobis videntur. Fateor sed ut ait cicero etiam que primo dura visa sunt usu molliuntur. Vetus est omnia res ipsa verat contenta docere. Tritum etiam illud est illud quod habetur in iure Canonico Cap inteligencia V. S. Non sermoni [illegible] sed rei est sermo subiectus. deinde non magis dulces aut molles sunt voces iste Pericardion Thraciusa catena, Drofagum, Abraxas Pilosus

Canales thoraquicus vel vita de apcom de Alerizon de Fpente nonocorum escondam: et tamen prime anatomicus secunde vero musicum familiares sunt. in atro que suae voces peculiares sunt, ad quorum splicacionem titulos quosdam Pontifices, et I.C. concinnarunt. Consuetudo ea vacrabit, non ut obtime gebrau. consuetudo omnium domina rerum tum magisme berborum et Caritaque vobis consuetudo familiare raedet spexiencia que docebit quantum utilitatis ex eorum perfecciones et wu capiatis.

Cap. I de Ideis inspectis secundum singularitatem aut generalitatem ubi agitur de astracione et perfecione et de quinque ideis unibersalibus.

58 Quid quid in rebus existit esse singulare procerto et esplorato habetur beritate. Idea autem alia dicitur unibersalis alia particularis alia ~~...~~ singularis sicut nomina ipsa que ideas ipsa existent et manifesta et que anobis insunt splicata. Ydea autem dicitur unibersalis que in se bin habet multa representandi sibe ipsa actu existant, sive tantum sint possibilia sic ~~…~~ idea hominis cum in se singulari sit omnes homines indiscriminatim representat. similiter idea arboris rosa aut plante. Ydea particularis dicitur quem rem singularem quidem menti exhibet sed incertam et confusam ut ex aliquo loco confusam hominis vocem, aut gemitum audiam idea quidem hominis dolentis in me excitatur quis vero ille sit non representatur. Ydea singularis est qua res una cierta clare et distinte menti obserbatur ut idea Petri Pauli aut Francisci. Ydea fit unibersalis cum res ipsa que intellectu representatur a circunstanciis et modis ipsam aficientibus denudatur ut si hominem concipiant cuatenus precise est animal et quasdam habet cum ~~…~~ aliis afeciones comunes.

59 Cum ergo intelectus ea que inbicem conbeniunt in aliquo predicato ~~…~~ racione ita conoscit ut eam perfeccionem solam spaumat de reliquis vero predicatis, aut perfeccionibus que in re representatur

non caret non palculetur et quasi ~~nihil~~ nihil habeat quando intellectus inquam hoc modo conoscitur ~~unum~~ sine alio ~~precindere~~ precindere dicitur et eius cognicio precisio et astracio dicitur. Potest enim fieri astracio cum espectatur modus sine re cujus et modus vel unus modus sine alio modo qui semper ipsum comitatur, ut dum consideratur Condor et dulcedo sine ea cara aut late, quod candidum et dulce est vel dum espectatur longitudo sine latitudine, vel latitudo et longitudo sine profunditate.

60 Vnidea autem sic astracta et universali duo sunt precipue inspiciende intensio seu compresio illius et ejus extensio. Per intensionem ~~et~~ seu apresione idee inteliguntur ea atributa et perfeciones sine quibus idea sui estare non potest Vt esse animal Racionale vel esse compositum et corpore et anima item cluditur in nominis vera idea ut sine ipsis esta re non posit. Per extensionem idee inteliguntur illa vel ba quibus potest combenire ut idea hominis Petro et Francisco: cumque hec non tantum singularibus existentibus, sed etiam posibilibus combeniat et ab honibus dicatur astracta potest estendi magis et magis sine termino et etiam inminui sine detrimento illius idee.

61 Vniversales has ideas imbarias chases post Cathegorias semper 70 documenta vocabit, dibisit Aristoteles, sed quoniam aliquantulum hec tractacio erat oscura, porfirius, nacione tirus primum christianus postea infamis apostata, Plotini auditor circa Doclecianj et Aureliani tempora, Rogatus a Crisagorio tractatum de quinque vocibus, seu introduccionem ad Cathegorias composuit, que id circo apelatur Isagoge [illegible] ipso. Voces autem ille quibus idee universales esprimuntur sunt Genus Species diferencia proprium et accidens. De his omnibus nobis iam atin agendum.

62 Sed antea observandum essenciam cujuslibet rei esse quodam totum essenciatum ex partibus essencialibus colessens cujus modi partes secum sint edidentificate essencia Methafisica apelatur. Ex is autem partibus una determinabilis, et contrahibilis, alia est determinans, et contrahens seu ... Determinabilis est, que ex se quasi indiferens ad hanc vel aliam constituendam indicatur. Determinans vero talem diferenciam tolit, et cum ipsam essenciam constituit, que species dicitur. — —

63 Ergo in hoc toto seu specie reperitur paxs una communis, superior, determinata tamen, et hec est genus. Alia determinans, contraens et solum huic toto combeniens et hec Diferencia apelatur. Hanc essenciam sic constitutam et integram aliquas perfeciones sibi peculiares, semperque comitantes habere necesse est: hujus modi perfecciones, pasiones, afecciones et propietates essencie nuncupantur et hinc idea huniversalis propii consurgit. Postremo aliqua istrinsece superaddi et essencie exterius adherere considerantur, hec accidens. Intelegistin? vide ideas hucusque universales ad quinque recensita capita potissimum rebocari. Sed iam ea singillatim exstrico et dibisionem a genere

Genus et species

64 Et prima quidem genus est, quod combenit multis ne dum numero sed specie diferentibus: et que est digniori parte ila essenciali determinabilis et contrahibilis. Definitur etiam universale quod predicatur de multis diferentibus specie in eo quod quid incomplete. Sic animal est genus respectu hominis equi et leonis: tum quia abstrahit a diferencia quae potest determinari: cum quia de utroque est per essenciatis dedicatur substantibe. Nihil aliud est predicari in eo quod quid. Duplex est genus: supremum quod supra se nullum habet ut substancia. Infimum, et subalterno, quod alteri subest ut animal ita est genus respectu racionalis et iracionalis, ut respectu bibentis

corporis et substancie sit quedam species. Definitur hec uno pensale quod predicatur an bilit diferentibus numero inquid complete id est ut tota esencia ut homo qui predicatur Petro et Paulo qui solo numero diferunt. Duplex item est infima que sub se tantum habet indibidua ut homo et subalterna que cum supperioribus comparata species est, respectu tamen inferiorum racionem generis habet ut de animale dic

tum est. Indibiduum est quod dibidi nequid in plura ta lea qualesquam est, seu quod de uno tantum predica tur. Ut Petrus.

Diferencia

65 Diferencia in comuni est id quod unum ab alio diferat. Triplicem diferenciam rei assignat Porfirius comunem propiam et magisme propiam. Diferencia comunis est qua duo ad inbicem difearunt per aliquod accidens ut ho mo doctus ab insipiente discernitur. Propria est predi catum illud quod peculiariter inesse alicui subiecto sic cicnus per albidinem difert a corbo. Magisme propria est diferen cia esenciatis, qua unum ab alio secernitur: ut homo ab bruto per facultatem discursibam. sique acceta des cre bitur idea hunibersalis que de pluribus predicatur in quale quid vel ut pars esencialis determinatiba. Dedicaru in quale et predicari per modum accesibi vel note est esencialiter et necessaria si predicetur in quale quid vel necesarium solum propium vel denique contingent ca ut accidens. Est duplex hec diferencia especifica que espe ciem constituit de qua supra et numerica, qua unum indibiduum ab allio eiusdem speciei distinguit et nullus minus, quibus escola utitur, exprimi solet. pretesitas eceitas paulleitas.

Propio

66 Propium quator modis accipitur primo modo dicitur propi um quod convenit omnis speciei sed non omnibus indi biduis ut homini sibi combenit esse philosophum. Secun do quod combenit omnibus indibiduis speciei sed non soli ut esse bipedem omnibus combenit hominibus, at non solis. tercio quod combenit omni et soli speciei cuiusque omnibus que eius indibiduis at non semper ut ubiqui omnibus que eius indibiduis at non semper ut ubiqui tore de amine combenit omni et soli consistibo at non tem per

Cuarto quod combenit omni et soli semper et sic definitur n terminus uniberalis quod de multis in quale neccessario n praedicatur extra essenciam ut esse risibili respectu hominis n Trianinque liber proprio diligenter sunt consideranda. Propie tarpsa Vabis propietatis et auctus eiusdem sic in exemplo alato ... et propicta hominis: esencia ibi... animal racionale est radis huius propietatis et reliqua que in ipso sunt. Aptus vero est vinus aptualis qui aptus quodam accidens est: non enim semper aute videt accidens.

67 Quinto accidens definitur a Porfirio quod potest adesse, et ab esse absque corrupcione subiecti: sic accidens est hominis esse album nigrum doctum aut idiotam. Particula et non cupulati- bi sed dibisibe sumitur in praesenti ita ut accidens ad benict sibe non, idem maneat substancialiter subiectum ut idem homo manet sibe sit albus sibe non sit. Duplex est accidens fisicum et loxicum, fisicum est quod constituto, seu subsistenti adbeni, seu adbeniret intrinsecus sic quae oponitur substanciae, et necessario accidens loxicum est quod contingenter alicui adbenit sibe substanciale hoc sit, sibe obnino accidentale: ut racionale respectu animalis: sibe enim negetur racionale de animali, sibe afirmetur integra manet natura animalis sicut et ideo uniberasalis definitur terminus uniberalis qui de pluribus valet afirmari in quale contingenter extra esenciam. Et hec de quinque famosis ideis uniberalibus dicta sint de quibus si alia posunt desiderari in publico loxica et methafisica discucientur.

Cap 6 de Categoriis Aristotelis et aliorum Recenciorum

68 Categoria est series praedicatorum seu specierum, sub uno supremo genere ordinatorum. In unaquaque plereque inbeniuntur obnino dibersa. Hec omnia discernere et unum quodque ad proprium genus referre intelectus enim est. Cum enim impedimentis et intelectus ideas claras et distintas eforme,

id circonspiciendum est inspiciendum unumquodque accentus
genus revocandum, in specie determinata collocandum:
sic res in suum ordinem digeste tum facilius percipi et
dividi poterunt, tum nitidius et apercius explicari. Hoc
Grece prestitit Aristoteles, seu pocius Arquitas Talentinus in
eo libro qui de Categoriis inscribitur, et obscero praedicam
entorum nominatur. Omnia enciam genera in decem clas
ses distribuens quas quidam his versibus comprendit. Ar
bor sex serbos calore refrigerat ustus Cras rurus stabo nec
tunicatus ero.

69 Arbor denotat sustanciam: sex cuantitatem serbos relacionem
no Calore cualitatem refrigerat accionem: ustus passionem cras
tempus rurus ubi stabo situm et tunicatus abitum bidere licet
omnia ad illam primam entis divisionem in res et modos quam
supra exposuimus revocari. Sed singula brebiter explicemus.

70 Sustancia est ens quod per se existit
ut arbor homo Deus etc et ad subjectum primum in quo omnes modi
recipiuntur ut biriditas in arbore albedo in homine. Sustanciam
dividit Aristoteles in primam et secundam prima est que libet
sustancia singularis, que neque in subiecto est neque de subiecto dicitur
nomine, de aliquo praedicatur ut homo. Propietates sustancie iuxta
aristoteles sunt prima non suscipere magis et minus. Sic Goli
ath non erat magis homo quam David, erat tamem mayor. Se
cunda non habere contrarium: homo enim homo non contra
dicitur. sustancie cathegoria potest institui vel per Analysim
id est resolucionem vel per sinthesim id est composicionem.

71 Categoriam formamus per com
posicionem seu analisim, cum incipientes a genere supremo ad infi
mum, imo usque ad species atomas, et individua descendimus
Contra vero cuando per sintesim, aut composicionem procedimus
In utriusque exemplo in praedicamento sustancie sustancia di
viditur in corporeum et incorporeum corpus in bibens et non bibens
biben inanimatum et inanimatum animal in racionale et irra
cionale homo in Petro et Paulo. Huiusmodi series praedicatorum vo
catur gradus metaphisici. Gradus quia per ipsos quasi ascendimus et
descendimus sic est Petro verbi gracia usque ad sustanciam gradatim
perbenimus: et a sustancia rursus usque ad Petrum venimus. Sed
observare iubet triplicitea posse aliquid in praedicamento locati primo
directe ut genera et species secundo indirecte ut omnes diffe
rencias eciam alii. tandem reductive ut partes et modi reveloca
tur ut anima et corpus in praedicamento hominis. Omnia
ad oculum partem in subiecto arbore pertinuiona

Arbol. P.

De Reliquis predicamentis

72 Cuantitas est extensio partium substancie seu est per quod res
pondemus sciscitanti cuanta sit res sic interroganti cantum est
homo respondemus magnus aut parvus duplicis ulnis aut palmi
cuantitas alia continua que partes habet omnes conectas
cuanita ut linea; alia discreta cuius partes nulo nexu
sublibantur. Continua alia permanens cuius partes sim
ul existant ut corpus alia successiva cuius partes imper
fecte sunt fluxa ut tempus et motus. Permanens alia est
linea id est extensio in longum alia superficies id est
extensio in longum et latum alia denique corpus aut
solidum seu extensio in longum latum et profundum
quelibet ex is suas species habet sicud etiam cuantitas
discreta de quibus matematici agunt in Geometria et ar
dimetrica.

73 Relatio est ordo unius ad alium ut pater ad filium servus
ad dominum quod refertur vocatur subjectum relationis
illud ad quod refertur terminus utrumque est ~~extremum~~
ipsum actu referri relacio. Racio hoc quam refertur fun
damentum proximum relacionis exemplum est in Petro
qui genuit Franciscum. Petrus ut pater nequid concipi quin
simul concipiatur eius filium Franciscus. Petrus est subjectum
Franciscus terminus: uterque est extremum: ipse ordo qui
inter utrumque reperitur est relacio: acio vero generativa
que moraliter perseverat racio fundandi seu fundamen
tum proximum est definitur cualitas definitur ab Aristoteles
accidens per quod substancia dicitur cualis: ut per calorem
calidum per albedine alba denominatur.

74 Cuator species qualitatis assignat Aristoteles Abitum potenci
74 am patibilem cualitatem et figura. Abitus est facultas, et pro
pensio quedam ad operandum, que frecuentatis actibus vel exer
citatione adquiritur ut abitus canendi, pulsandi, stilo scribendi.
Quod si abitus debilis sit et inconstans dicitur disposicio hinc illud
ex repeticione actuum generatur abitus. Potencia est vis na
tura rebus indita ad aliquid agendum. Ut potencia visiva, que si
debilis et infirma sit ut in sene impotencia vocatur. Patibilis
cualitas est illud acidens quod sentiri vel sensum afficere potest
ut calor et frigus si cito transeat dicitur passio ut rubor in facie
ex ira aut verecundia proveniens. Figura cuantitate determi
nat seu ut inquit Euclides in Geometria elementali cuantitas
est determinata aut circumscripta ut figura rotunda

75 Accio passio vi clarionibus terminis posunt explicare accio est accidens per quod res alia constituitur actu causa seu producit efectum. Passio accidens per quod subiectum constituitur actu paciens seu recipiens efectum. Sic calefacio pro ut a sole egreditur accio; pro ut vero in aere recipitur passio nominatur. Acciones alie sunt inmanentes que ultra ipsum agens nihil producunt, sed intra ipsum manent ut conniciones et buliciones. Transeuntes sunt que in subiecto aliquid eficiant, ipsumque inmutant ut calefacio ferri, iluminacio respectiua aeris et corporis. = Ubi est presencia rei in loco ut esse parisiis Rome Matriti. Quando est racio rei seu correspondencia ad tempus. Situs accidens resultans in corpore ex posicione parcium ipsius in loco ut sedere ambulare. Habitus est accidens resultans in corpore ex circumposicione bestium aut armorum ut esse bestitum armatum coronatum.

76 Et hec sunt famosa Aristotelis predicamenta in quibus explicandis multum nimis insudarunt peripatetici. Modernicis vero eficta Paulo liberius hec distribucio encium in decem clases bidetur. Unde plane ex ipsis re reiiciunt, putantque plurima horum predicamenta non encia realiter distincta ut bult Aristoteles sed tantum esse denominaciones extrinsecas: adunt insuper equam sibi ac Aristoteli esse facultatem ut res omnes que in mundo continentur aliter disponant et colocent: ita ut quadam dera post escire his versibus compendatur

Mens, Mensura Motus Quies Positura Figura,
Sunt cum Materia Cunctarum exordia Rerum.

77 Nomina mentis intelligitur sustancia espiritualis ut Deus Angeli anima Racionalis. Mensura quantitatem significat quies permanenciam in loco. Motus translacionem corporis de loco in locum positura parcium ordinem seu situm, preexistentiam et sine qua compositum materiale non persebezat. Figura parcium disposicionem que exterius aparet, que que salba sustancia, potent bariari. Materia denique corpus aut corpoream sustanciam significat. Preter mentem et materiam nullum ens absolutum conoscunt hi autores sed tantum quosdam modos aut modificaciones sustantie que ab ipsa realiter non distinguantur. Predicamentum sustancie peculiariter pertextum ut bideret licet in sequenti arbore Dunchotiana.

De post Predicamentis

78 Nisi pro nunc placitis recenciorum partem o ad velatico
no ponit in loco enumerande vel esponende sunt ille rerum propietate seu accidencia, que ab Aristotele postpredicame nta vocantur; quod rebus illis conbeniet, vel prius in se concipiantur que in predicamento vocantur sex

Aristoteles numerum nempe oposicio modi priorie et posterioritis modi simul motus et modi habendi. Demoto agitare in tria eadem modis habendi nihil ediciturus Dignum occurit quod non constet de dictis predicamentis. Dicere varia aliqua libera sat fuerit.

79 Oposicio est repugnancia duorum et est singua duplici dite rencia nam sunt oposita relatibe contradictorie pribatibe et con traditori. Oposita relatibe sunt quorum unum alterum respicit ut pater et filius sic licet pater eternus unum sit in esencia cum filio, non tamen est idem; quia media inter utrumque persona est relacionis oposicio. Unde illud percelebris Anselmo celebre primum principium in diuinis omnia sunt unum ubi non obviat relacionis oposicio. Oposita contraria que sub eo dem genere posita, maxime distant ut calor et frigus. Opo nuntur pribatibe ea quorum unum est forma positiba debet vero pribacio eiusdem forme in subiecto capaci ut visus et cecitas; iusticia et iniusticia: nihil aliud est iniusticia; inquit Doctor noster Anselmus quam absencia iusticie ubi »debet esse iusticia. Contradictorie oposita dicuntur quorum unum alterum negat, independenter ab omni subiecto ut homo et non homo lapis et non lapis.

80 Modi priores sunt quinque id est quinque modis unum potest esse prius alio. Primo tempore sic David est Salomone prior. Secundo natura et contingit quando uno est causa alterius: sic sol est prior luce, licet tempore non procedat. Tercio est ordine consequencie, seu subsistendi consequencia et bocatur prioritas logica. Sic quia habet est racionale; ergo animal: non tamen e contra; ideo animal lo gice prius est racionale. Quarto ordine ut e ordo in oratione. Quinto dignitate et onore ut nobilis in comiciis. Consuevit plebeio relatus subdito ni anceps solet prioritas originis, qua est prior pater eternus verbo quo eterno est prior non tempore, non natura, non dignitate sed tantum origine: et prioritas racionis qua unus prius alio concipitur. Modi posterioris et simul facile percipi possunt ex esplicacioni modi prioris. Sed de predicamentis satis fuere

Cap 1 de Difinitione et Divisione Ut de modo sciendi

41 Necesitamo metodo in cdu hoc capud impresenciarum anecti non debebat, cum modus sciendi definicio et dibisio non
no ad primam si scolastico adiat sed ad secundam mentis ope racionem spectent. Sed quoniam hoc adue et utilitas; et ad formandas perfectas, et distintas rerum ideas, quid primo rei sit, ex quibus he contet inbestigare maxime sit necesarium sacius uidi dabi hic de difinicio et dibisione deserere: ut per rectam terminorum inteligenciam plena res quae concipitur idea clara et perspicua et concreta aparecat et eplicata instercat, remisa ad alium locum imbestigacione num imprima an in secunda mentis operacione definicio consitat = Ergo modus sciendi est ut frecuenter autores, oracio innotimanifestabitur. Nonita recta aliquibus hec definicio bidetur ut non posit alicui dum. Triple comuniter agnatur definicio, dibisio, et argamentacio. A nobis etiam methodus admitibitur alibi etiam combinacio: de qua, si quando bobis liceat legere Bioncosciumtorca compendio matematrico tract etatu 2 libro 6.

De difinicione

82 Definicio est oracio explicans esenciam rei. Ut animal racionale hominem splicat. Definicio alia esencialis qua rem splicat per praedicata esencialia (quid hec sint iam scitis) alia descrictiba que rem splicat per propietates magis notas ut cum definitur ignis elementum rarum lebe et calidum. Alia causalis quem rem splicat per causam: ut homo est genera-tus ab homine. Hee definiciones tantum sunt accidentales et impropie: Sum de solum esencialis definicio et propia est definicio et vere modus sciendi: at cum plerumque, ut inquit dibus tomas esencia rerum, et ultima ipsarum diferencia nobis sint imbie descricionibus tamen ut aliqualiter altem rei noticia nobis clarescat. Iis frecuenter utuntur oratores et poete. Sic imbidio sam scribit Obidius

Pallor in ore sedet, macies in corpore toto
Nusquam recta acies libent rubigine dentes
Pectora felle biden lingua sufusa beneno
Risus habet nisi que visi fecere dolores

Irreplicium quid sunt.

83 Definicio essenciatis alia est methafisica que rem explicat per predicata methafisica ut animal racionale essenciam methafisicam hominis explicat. Alia est phisica, que rem explicat per materiam, et formam; seu per predicata fisica ut homo est compositum ex corpore et anima. Item est definicio rei que rem explicat significata per nomen. et definicio hominis, que explicat quid nomen significat. Plerumque eadem nomina dicuntur rebus accomodata, vel ex usu et vel ex voluntate loquentium. Hinc apprime tenendum inquit noster Mabillonius in quacunque disputacione sue rationis statu debet ponere. Hoc terminus definire, qui ad eam exprimendam abutendarum. Aliter sepissime [illegible] cum inspecto [illegible] conferimus et post diuturnam concertacionem, id de quo agimus ignoramus.

Canones definicione

84 Primus canon est cum definicio clarior sit definito: alioquin nihil in notum manifestabit. Secundus ut non sit redundans neque diminuta. Tercius quod combeniat omni et solo definito. Quartus quod constet genere et diferencia, que regula definicioni methafisice combenit. Quintus canon quod definicio combertatur cum suo definito. Id est bene est consecuencia ex definicione ad definitum ut est animal racionale ergo homo: est homo ergo animal racionale. Hec precipua regula definicione. Non admittenda que potest definicio que aliquantulum redundans aliquantulum sit diminuta: at si cum definito non reciprocatur, nulo modo habet sustinere. Ex is ad rectam definicionem consecuencia deducuntur [illegible]. Primum cui que combenit definicio combenit definitum secundum cui que combenit definitum combenit definito Tercium cui repugnat definitum repugnat definito Quartum cui repugnat definicio et definitum repugnat.

De dibisione

85 Facilius, inquit Seneca, extito quae per partes in cognicionem totius inducimur. Intelectus noster, ut pote limitatus et debilis, non potest unico intuitu rerum ideas perfecte formare: unde eiusdem entitatis perfecciones, partes, et membra dibidit et separat, ut eundo ad aliud facilius progrediatur et rerum obtineat cognicione. Hic atque modus dus cognoscendi aut sciendi vocatur dibisio.

Est autem dibisio: Vel, seu tocius in partes distribucio. Est duplex: potencialis, que est dibisio tocius in partes potenciales. Sic quelibet dibisio generis in suas especies potencialis bulgo bocatur, cum dibisio animalis in hominem et equum. Dicuntur potenciales, et quia actu non componunt, et quia quelibet habet racionem tocius. Altera est dibisio est enumeracio seu distribucio artificiosa in partes actuales: que sint fuerint esenciales ut dum homo dibiditur in corpus et anima dicitur esencialis: si vero partes fuerint integrales ut dum corpus dibiditur in caput, manus &c. dibisio integralis bocatur. Dicuntur partes actuales cum quia actu componunt, tum quia nulla participat racionem tocius. Hec dibisio melius apellatur particio. Non ut doct. me Cicero, dibisio in hoc a particione difert quod illa sit generis in species: hec tocius in partes.

Regule dibisionis

86 Prima quod membra dibidencia simul sumta ex secue nt totum dibisum: itaut nec plura sint nec pauciora membra in dibisione, quam in toto dibiso sic recte dibiditur animal in racionale et irracionale: incorrecte vero in hominem et equum: plura enim racionis animalis participant. Secunda quelibet dibisio sit brebis, et paucis constet partibus. Dibidi rem, inquit Seneca loco laudato, non concidi, utile est. Sicut enim qui multum emungit elicit sanguinem, ut est in proberbio; ita qui infrustra secat, destruit. Idem enim bicij, ut ait Seneca, nimia quod nulla dibisio habet. Simile mebius dibiduntur liberi i mbocabulis et consonant, quam in A B C D. [illegible]

87 Tercia esto regula: dibisio recto instituatur. Ita scilicet ut totum in partes proximas deinde in Remotas dibidatur. Sic inue se dibiditur birtus in fidem iusticiam atinenciam: Rectus ordo poscit ut primum in teoloxicas, et morales dibidatur; deinde iste in suas especies. Quarta dicitur Regula: ut membra dibidencia sint ad inbicem distinta, saltim secundum racionem formalem. Sic bonum recte dibiditur in onestum utile et delectabile; quin hec membra sint realiter distinta. Agendum hic erat ne claritate et distencione ideorum. Sed facile ut opinor ex retro dictis colixi potest que sit idea clara, que confusa que remedia debeant adiberi ut intellectus eas percipiat distinguat forment. Mira etiam, que de hoc dixerunt Cartheziani, vel nimis boluntaria sunt vel falsa aliquo ra

ut hic debeant pertractari. Unde non testes ipsi ego audiant nisi que pertinent at primam mentis operacionem hi erant.

Liber Secundus Sumulorum de iudicio Secunda Mentis operacionem

88 Sic mihi impromptu non eset ars cogitandi, seu loxica clarisimi Arnaldi et cam vobis alicuam do legenda tradere posint, quoibere mehatis valerent, qui m pluri ma utilisima quidem ad mentem eformandam ex ea excerperent, ut naturam diferencias, aut modos varios iudi ciorum, sentenciarum proposicionum enunciacionum (hec omnia secundum mentem operacionis espectat,) aprime calere posetis. Nunc autem pauca tantum aponam.

89 Iudicium igitur actus est intelegtus quo ex ideis quas nactus est per aprensionem vel alteram alteri anectit, vel alteram ab altera seiungit, dibidit, separat. Has coniungit, quas combeniente, seu sibi coerentes imbenit, seiungit quas reperit secum repugnare. Ut ex i exemplificacion coleris intelegtus quid eboce Deus bonus significent, et ad veritatem amorint ideas cum natura Dei sivi est perspecta, vosque bonitatis, unam alteri anectit, et sum ita loquitur: Deus est bonus. E contrario nobis quid Angelus id lapis significent; et per particulam non seu remacionem militari univs ab alio iudicium hoc sibi deformant. Angelus non est lapis. Brebius idea habet iudicii: est autem quidam bitalis quo in telectus aliquid iudicat de aliquo. Obiter notare sufficiat totam esenciam iudicii sitam ese in coniuncione idearum et has non materiam exquia, sed materiam circa quam ese iudicii. De hoc nobis agendum: et non prout in mente, acua producitur, recondituri, set prout exterius profertur. Primo modo est et dicitur iudicium secun do vero proposicio apedatur. Sit itaque.

Cap. I de Proposicione et eius dibisione

90 Proposicio, que et enunciacio, est oracio enuncians unum de alio: seu oracio in qua verum vel falsum est. Prima definicio est esenciali: per eam enim aperimus que nobis de Ve sito sentencia. Vnde ab Aristotele vocatur interpretacio, quia explicat, latens in animum iudicium. Secunda definicio est descriptiba: nam ex eo quod unum de allio per posicio enunciet, sequitur esse bera sibe sit ac est, ac enunciatur, falso fatsan autem si contra accidat. Hinc in omni proposicione necese est quod sin duo termini, et copula iungens utrunque.

91 Hi termini vocantur suiectum et predicatum seu atributum. Id de quo aliquid enunciatur dicitur suiectum: quod enunciatur predicatum seu atributum; berbum autem est quod facit unionem inter utrumque et copula dicitur que licet verbis ac tibilis aut parsibilis exprimatur ab Aristotele tamen ad verbum sum est fui reducitur. Exemplum sit superius iudicium Deus est bonus, Deus est suiectum bonus predicatum berbum est copula utrunque con iungens. Si proposicio mente concipitur tantum, dicitur proposicio mentalis et iudicium ut dictum est; si vocibus procedatur proposicio vocalis; si denique literis ponderetur proposicio escricta apelatur. Quelibet proposicio potest secundum sic ut aiunt spectari, et sic eumdem aliquod ad iuntum ex hoc duplice cap quasdam subit bariaciones. Improposiciones etiam exctare... cuator sunt materia forma cuantitas cualitas. Ex his cuator proposicionum dibisiones oriuntur.

92 Proposicio racionem materie dibiditur in necesariam contingentem posibilem et imposibilem. Hec omnia penes dicacantur consideranter. Cuando predicatum est de esencia suiecti, vel ei propium proposicio est necesaria ut homo est animal risibilis &. Cuando est contingens seu acidentaliter igner suiecto contingens ut homo est doctus quando suiecto repugnat imposibilis ut Angelus est lapis cuando actu non habet potest tamen habere posibilis dicitur proposicio. = Racione forme dibiditur proposicio in afirmatibam et negatibam. hec dibisio tenditur penes copulam afirmatiba aliquid de re aserit, sive bere sive false ut Deus est sapiens Angelus est mortalis. Negatiba item que sive bere sive false aliquid negat de suiecto ut Deus non est mutabilis, Deus non est ebcarnus. Ut proposicio dicatur negans necese est ut particula non inmediate apiciat copulam.

seuante ipsam ponatur seu veniin non ebadit negatibai
ut iste non homo est lapis Angelus est non homo Deus præ
cipit non mentiri. Afirmat bo narque sunt.
93 Dibiditur proposicio racione cuantitatis in unibersalem
particularem singularem et indefinitam. Hec cuantitas
tencatur pene subiectum. Hunibersalis est cuius subiectum
aficitur terminum hunibersalis ut omnis nahel ut omnis
pecans est ignorans nullus pecator placet Deo. particula
ris subiectum aficitur termini particulari ut aliquis
Rex Israel fuit reprobus quidam iudeum fratricida. sin
gularis cuius subiectum est terminus singularis; vel cum sit
comunis aficitur aliquo pronomine demonstrativo
ut hic iste ille ut Salomon fuit sapientissimus hic homo
legit iste audit ille scribet. Indefinita cuius subiectum
est terminus comunis nullo signo afectus ut ab aliari
sunt miseri pro cuilat negocis beati. Hec proposicio in
materia neccesaria equibalet unibersali ut homo est ani
mal in contingenti particulari ut homo est pius am
pleatur in prima restringitur in secunda = Racione
cualitatis partitur proposicio in beram et falsam
beram cum enunciat ver sicut sum falsam non ita ~~in~~
sicut illud pro loquiium ab eo quod res est vel non est proposicio ve
ra vel falsa est
94 Et ad iuncto dibiditur proposicio in cathegoricam seu
simplicem et compositam. simplex est que uno consta subi
to copula et predicato ut melancolici sunt suspiciosi. Sed no
tate: nihil referre plures acepciones terminos esse ut pro
posicio sit simplex; dum modo per modum unius enunci
entur. Himo et si proposiciones integre imbolbantur
et parte subiecti et predicati ut illud oraci boatus ille
qui procul negocii ut prisca gens mortalio patena rura
bobus exercet suis solutus omni genere fo copula extra
baudita preposicionem ~~tuam~~ simplicem facit. Pro
posicio composita est que plurimibus simplicibus unitis
particula est adque hac necnon ut non bene conxent
neque in una sede morantur maiesta et amor sed
non est neccesarium ut proposicio sit composita, quod
particula conjuntiba esprimatur ut in illa iubenalis det
veniam corbis bexat censura columbas.

95 Multiplex est comproposicio composita condicionalis
quae simplices continet
particularis ut illud christi domini si quid diligit me sermonem meum servabit et illud Ioanis si quid non diligit manet in morte. Causalis quae unit proposiciones particulis quia quoniam ideo nam ut beati pauperes quoniam ipsorum est regnum celorum et illud non ignara mali miseris succurrere disco, ut iugulent homines surgunt de nocte latrones. Disiunctiva in qua simplices proposiciones oriuntur particulis aut vel seu sive ut aut prodesse volunt aut delectare poete imperat aut serviet collecta pecunia cuique aut Cesar aut nihil. Amicicia vel accipit equales vel facit. Discretiva vel adversativa que iungit particula sed, attamen autem &c ut illud Tamiani et bonus fortasse pius sed rector inexplicies vel meditator agit plurima pauca nihil. Et illud non formosus erat sed erat facundus Ulixes.

96 Relativa que unit particula relativa ibi ubi tanto antea
part &c ut illud christi domini ubi fuerit corpus ibi congregabuntur et aquile. Sed mihi vel tellus optem prius ima dehiscat vel pater omnipotens adigat me fulmine ad umbras ante pudor quam te violo aut tua iura resolvo ~~et prop~~
Et proposicio comparativa in qua predicatum enunciatur de subiecto quod ordinatur ad aliud ut vilius est argentum auro virtutibus aurum exprimitur particulis quam magis tanto quanto ut, quanto splendidior
quo pidera cetera

Lucifer et quanto quam lucifer aurea coeli
Tanto virginibus prestantior omnibus ...

Sed notare iubet cum divo Agustino arguente contra Cresponium et donatistas has proposiciones cum vere sint comparative non requirere extremum esse positivum plura affert exempla ut illud Apostoli et ebreis confidimus de vobis meliora et illud Virgili ~~potestdi~~
dii meliora piis erroremque hostibus illum
discissos nudis laniabant dentibus artus
como do meliora inquit divus Agustinus quasi bona essent
~~potestadi illud proverbiorum melius est abitare cum draco ... cum muliere litigiosa~~
ipsis an non pocius magna mala
quidis cissos nudis laniabant dentibus artus
ipsis potestadi illud proverbiorum melius est abitare
que cum dracone quam cum muliere litigiosa

97 Est proposicio inceptiba quae exprimit predicatum ita
combenire subiectum ut antea non combenire. Ut lig-
num calet. Desitiba cum dicit se subiecto combenire
tamen quod amplius non poterit, ut ... amittit.
Continuatiba cum predicatur non modo prius combe-
nisse subiecto sed etiam combenire affirmamus, ut nunc a
ponpi... Romani peri pacem sectari. Notandum: ut pro-
posicio condicionalis sit vera sufficit quod unum sequatur
ex altero licet utraque simpliciter falsa sit. Ut causalis sit vera
necesse est sit causa consequentis. Copulatiba omne requi-
rit vera idem discretiba disiunctiba in alterutra solum
desiderat veritatem.

98 Dibiditur iterum proposicio illam in absolutam et modalem
absoluta simpliciter enunciat unum de altero ut pauperes sunt
felices. Modalis exprimit modum quo predicato aficit
subiectum ut pauperes necessario sunt felices. Ii modi sunt
4 necessario impossibiliter possibiliter et contingenter. ne-
cessario equibalet omni impossibiliter nulli possibiliter
et contingenter cuidam aliquid. Tandem dibiditur pro-
posicio in exponentem et exponibilem exponibilis est quae quandam perse
obscuritatem simplex bidetur quam componitatis exponens est quae expo-
nibilem explicat. Triplex desinatur proposicio exponibilis
exclusiba exceptiba et reduplicatiba. Exclusiba utitur a parti-
cula tantum unicum solum. Ut tantum homo racionalis.
exceptiba particulis nisi preter excepto ut preter beatam
Virginem omne in adam peccatorum. Ut reduplicatiba tantum
utitur in quantenus quia ut et designat racionem formalem
ut quia Deus est summe bonus difundit bonitatem in tebas
quia homo racionalis discurrit vel quando
Plura quae dici exponibilibus et de exponendis exponentibus
ab atexis solent predam set et scient omitto.

99 Cap 2 de Oposicione preposicionum

Oposicio prepreposicionum difinitur repugnancia duar-
um proposicionum idem subiectum et predicatum habencium
est quadruplex contraditoria contraria subcontraria,
et subalterna. Oposicio contraditoria reperitur inter
duas proposiciones, quarum una est umbersalis et afi-
rmans, aut negans; altera particularis negans aut
afirmat. Ut omnis homo est doctus aliquis homo non
est doctus. potest reperire inter duas proposiciones
singulares ut Petrus currit Petrus non currit

he propositiones non possunt esse vere nec simul fal se quod fundatur in illo per se noto principio quodli bet est et non est: impossibile est idem simul esse et non esse. Oposicio contraria reperitur inter duas proposiciones universales unam afirmantem ali am negantem: ut omnis homo est albus nullus homo albus. hec possunt esse simul false: non autem simul vere: ut etiam facile demonstratur. Subcontraria inbenitur oposicio inter duas proposiciones particu lare quarum una afirmat altera negat ut aliquis homo est musicus aliquis homo non est musicus hec possunt esse simul vere non autem simul falsa. Subal terna reperitur intra duas proposiciones quarum in una una est universalis allia particularis sed utraque afirmativa, aut negativa. Sed notandum ~~tantu~~ proposiciones sint vere oposite debent afirma re aut negare idem de eodem et secundum ~~de~~ idem alioquin non oposite sed disparate evadent ut Petrus currit et turca sedet. Omnia in sequentibus que mates sunt perspicua.

Cap 8 de

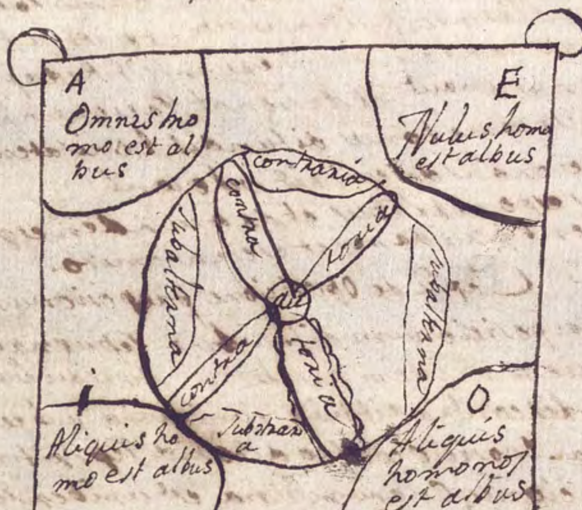

Cap 3 de Cauipolencia

100 no Dixit de vgeentivus ab xxis Cribelis scolastici ille qui multam olij et temporis impendunt intra dena cauipolencia proposicionum ambaxibus plena beruculis barbaris imboluta et ad clarissimam rem obscurandam nata et imbenta existimatur. Vnde in illos illud Poete ingeminant ocuras hominum ho cuantum est in rebus inane ego negnino ipsis adsentiri ibi deant breuitea aliqua tradant; precidant tamen multa inutilia nimis = Cauipolencia itaque est equibalencia duarum proposicionum, quo ad beritatem et sensum. Hoc fit beneficio cuiusdam negacionis proposite aut posposite proposicioni afirmanti aut neganti. Sit exemplum in his contradictoriis omnis homo est doctus aliquis homo non est doctus, fiunt cauipolente si dicas non omnis homo est doctus. In contradictoriis preponitur negacio: in contrariis posponitur: in subalternis pre et posponitur negacio. Sa contrarie nulo modo posunt fieri eauipolentes omnia continet hic versus.

V. Pre contradic post contra prepos que subalter

101 Cap 4 de Combersione proposicionum

Combersio proposicionum, que ab aliquibus magni aballis Naui estimatur, est mutacio predicati unius proposicionis in subiectum, et subiecti impredicato serbata eadem qualitate in utraque. triplex est simplex, per accidens, et per contraposicionem, simplex est mutacio predicato in subiecto & serbata eadem cuantitate et cualitate combertuntur simpliciter proposicio unibersalis negatiba, et particularis afirmatiba ut nullus homo est lapis. aliquis homo est animal ita combertuntur nullus lapis est homo aliquod animal est homo. Combersio per accidens est mutacio & bariata cuantitate ita ut unibersalis fiat particularis. Combertuntur per accidens unibersalis afirmatiba et negatiba. Combersio vel contraposicionem est mutacio co predicati in subiectum & serbata cuantitate, sed bariatis terminis definitis in definitis ut omnis homo est animal combertitur omnem non animal est non homo. Combertuntur vel contraoposicionem unibersalis afirmatiba et particularis negatiba

Omnia his versibus comprehenduntur

Simpliciter fEcI, combertitur EvA per Accid.

AstO per Contra et sic fit Combersio tota.
Aserit A negat E sed universaliter ambo.
Aserit I negat O sed particulariter ambos

102 Sed notandum ut in proposicionibus fiat legitima condbersio terminos debere eodem modo sumi in combersa ac in combertente. id est debet serbari eadem suposicio, ampleacio apelacio et status et sic non tenent he combersione: aliquis puer erit senes: ergo aliquid senes erit puer variatur ampleacio: aliquis homo est mortuus ergo aliquod mortuum est homo bariatur status. Abram genuit Ysac: ergo Ysac genuit Abram &.

103 Liber 3 de Discurso tercio mentis operacione

110 Debenimus tamem ad terciam operacionem que mentis perfectissima est, discursus que apelatur; quia illius ope mens felici gressu a rerum cognite perceccione et iudicio, in alterius cocnicionem discurrat et pertranseat. Vocatur etiam ilacio: quia unum infert ex alio, et nobis detexit veritatem. Dicitur etiam argumentacio: quod ad versus errores pugnans eos Raciocinii glodio perimit. Hec mentis operacio, ut recta sit duas priores itidem rectas suponit et exsigit. Suponit namque quod termini ex qui bus conficitur sint nitidi et absque Ambaxe perceti, et deinde quod recta de ipsis feratur sentencia, restemque et rmetar iudicium. Tum dis cursus nec sunt terminorum inter, et proposiciones imbenit, aperit et ad oculum ponit potens definire actus intellectus quicumque ex allio. Hinc Aristoteles posquam in libris de interpretacione determinit discursit et proporcionibus, totus est in libris Analyticis, seu de resolucione quicuator sunt intradondis Regulis quibus tota ars silogistica constauritur in quibus magnam ratenim ingenii et mentis acumen patefecit. Duos priores descoxit mox posteriores de demonstracione nuncupabit 105

Deinde alios octo conscripsit de siloxismo probabili quos Topi corum inscripsit. Insuper duos alios in quibus sofistarum falatias et nugas complexus est. Nos quae ad minorem in loxicam respectat breviter tractamus.

164 Cap 12 argumentacione et eius especiebus.

Argumentacio ut inquit Cicero de inbencione libro 1, videtur esse inbentum ex aliquo genere rem aliquam aut probabiliter ostendens aut necessario demonstrat. Solet definiri oracio in qua unum colixitur ex alio. Ut petrus currit: ergo mobetur. In omni argumentacione tria reperiuntur ex quo infertur et vocatur antecedens: quod infertur et vocatur consecuens et dependencia illa seu conexio et dicitur consecuencia. Dibiditur in siloxismum Entimema, prosiloxismum, exemplum Soritem, inducionem, et dilegma quod bulgo epicheregma dicitur. Silogismum iusta aristoteles primo priorum analeticorum Cap 1 est oracio in qua quibus dam positis aliud ab his, quae posita sunt, necessario sequitur. Brebiter: oracio in qua ex duabus proposicionibus tercia infertur. Prima proposicio apelatur maior secunda que cui preponitur particula sed at, atqui minor: utraque nuncupatur etiam premissa: tercia, cui particula ergo, igitur, preponitur vocatur consecuencia. Sit exemplum omnis qui diligit Deum servat eius mandata; sed omnis iustus diligit Deum: ergo omnis iustus servat Dei mandata.

105 Entimema est argumentacio duabus tantum proposicionibus constans. Prima dicitur antecedens secunda consecuens ut peccatum est magsimum malorum: ergo est fugiendum. Aliquando una proposicione continetur, duabus tamen equibalenti ut Monacus negociis secularibus ne inmiscearis. Tacit enim hunc sensum Monacus est: ergo non debet se misscere in secularibus negociis. Dicuntur hec proposiciones sentencie Entimematice, que in sermone elegante sunt, sic illud Virgilii o passi graviora dabit Deus his quoque finem. In proposicione que vocatur antecedentina probatur proposicio minor, et si negatur consecuencia per istam debet ordenari. Prosiloxismus est argumentacio constans ex siloxismo et Entimemate ut si lato ex siloxismo quippe certum ut: omnis qui studet virtuti placet Deo; atqui Petrus virtuti studet: ergo placet Deo: sed omnis qui placet deo est iustus ergo petrus est iustus

106 Exemplum est argumentacio in quo unam infertur ex allio propter similitudinem et cualitatem aut rracionem aut rranque repertam: ut binum et ebrietas perdiderunt Alexandrum: ergo et te perdem, si illis te dederis. Sic etiam illud: Adam Sanctum Petrum habit Salomonem repetavit mulier: tu ergo tutus eris? hoc argumentum dicitur a paritate tenet locum in moralibus habet apud plebem: et illo frecuencius nicior usus est Christus Dominus precipue Matthei Cap 16. Sorites est argumentacio constat pluribus proposicionibus quo acerbatim, sed ita ordinatis, ut predicatum unius sit subiectum inmediate sequentis ad ultimam cuius predicatum per particulam ergo subiecto prime proposicionis unitur. verbi gracia peccatum mortale Deum ofendit quod Deum ofendit nos a Deo separat: quod nos separat a Deo summo bono nos pribat quod nos pribat summo bono reddit nos infelices: ergo peccatum mortale reddit nos infelices. Hoc argumentum non debet, aut raro adhiberi: tum quia nimis est molestum tum quia falaciis est onosum: facile enim est tot proposicionibus aliqua minus cohaerens que nexum destruat, inbenitur.

107 Induccio est argumentaccio in qua ex pluribus proposicionibus singularibus infertur universalis: ut sic dicam iste homo est mortalis, et ille et ille. &. ergo omnis homo est mortalis. Si a singularibus progrediatur vocatur ascensus: si enumeracio incipiat ab universali dicitur descensus ut omnis ignis urit. ergo hic iste, ille &. Si enumeracio sit completa, et sufficiens valet consecuenciam: non item si omnes partes non numerentur. Pecatur in hoc frecuenter: cum enim tedio que aficiatur et tam longa enumeracione et disquisicione statim ad universale colligit. Ut ex eo quod aliquis bideat aliquam irregularem non ita modestum, aut forsam minoris observancie, temere notat totam comunitatem irdo ordinem et statum incurrit nihilis iudicio frequencius, at nil iniquius. Et quod mirum in malo comuniter at in bono bis contingere solet

108 Dilegma est argumentacio in qua ex duabus proposici onibus signo disiuncionis afectis vel eadem infertur con sequencia vel aliquod inconmodum aut absurdum deducitur. ut si quis velet alteri persuadere ad dignitatibus astinendum ita arguaret: vel impetrata relatura quis bene segerit, aut male si bene ofendit homines et est imperpetuam sietatem: sint autem male ofendit Deum cuius certe manus non efugiet. ergo non debet prelatura desiderare sic etiam illud christi Do mini interrogantis fariseos: aut baubismus Joanis erat e celo aut ex hominibus: quidquid responderet, iniquitatis arguebantur. Ut hoc argumento combincat non debet esse medium inter utranque proposicionem si enim fale re editur. Eiusque recognatur silo xismus audienti gra tisimus, cuius maior et minor probacionibus sunt con iuncte: ut qui cupit et metuit beatus non est, cum netuto ha beat quod posidet, nec habeat quod desideret; at boni cupi unt multa que non habent, metuunt ea que habent amittere ergo a boni beati non sunt. Omnes has argumentaciones especie ad siloxismum facile reducuntur cum de eas indicare su ficiat.

109 Cap 2 de Materia et forma siloxismi

Siloxismus quodam arte factum loxicum est. omne vero ar tefactum materia et forma debet constare. Duplex est mate ria siloxismi procsima et remota proxima sunt propo siciones et quibus conficitur siloxismus remota sunt termini quibus constat proposiciones. Sit exemplum omne ani mal est bibens; sed omnis homo est animal; ergo omnis homo est bibens. Materia propia tercia siloxismi sunt pro posiciones quarum prima maior secunda minor ter cia consecuencia ut dictum est apelatur materia remota sunt termini animal bibens homo qui etiam bocantur maior estremitas que in dicto siloxismo est terminus bibens minor estremitas que est terminus homo et medium quod nunquam in conclusione ingrere di debet est termi nus animal. Forma siloxismi est recta proposicionum et terminorum disposicio acta ut lexitime inferatur con secuencia.

1001 Ex dibersa posicioni termini medii in utraque proposi cione pero remisa diberse prodiere siloxismorum figure que a dealectacis modi apelantur. Cum itaque terminus me dius in proposicioni maiori est subiectum et in minori predicatum prima conficitur figura: cum in utraque est predicatum in sujeto secunda: evidenti que

induabus medium est subiectum tercia resultat figura. cuarta a Galeno solet atribui. ea predicat medium in maiori et subiicit in minori sed ut inutilis reiiciuntur omnia dicit ~~hic~~ ~~[illegible]~~ ~~sub pre prima secunda bis pre ter~~
et sub pre prima secunda bis pre tercia bis sub

modis silogisticis sum 19. Nunc plures poriant asinari naturali qui ex excogitatis vero alii discuciendum relinquo. Comprenduntur autem his barbaris vocibus

BArbArA, CElArEnt, DArII, FErIO, BArAlIpton, CElAntEs, DAbItIs, FApEsmO, FrIsEsOmOrum, CEsArE, CAmEstrEs, FEstInO, BArOcO, DArAptI, FElApton, DIsAmIs, DAtIsI, BOCArdO, FErIsOn

1011 Ex quatuor priores ex noben modis prime figure vocantur directi omnes reliqui indirecti modus directus est ille cuius maior extremitas predicatum est conclusionis econtra in indirectis subiicitur in conclusione maior extremitas. Notandum insuper in omnibus diccionibus aliquas ex is vocalibus A E I O reperiri denotanque quantitatem et cualitatem proposicionum et tantum atendum tur reliquae sique sint ad mensuram metri sunt solum aposite. Sed ut omnia manifesta faciliaque reddantur, ecce exempla cuiusque figure.

1012 Sit primum in barbara modo primo prime figure qui a triplici gaudet A omnes eius proposiciones universales afirmatibe esse debent iusta illud asserit A quia item est modus directus maior extremitas debet predicari in conclusione ut omnis substancia espiritualis est inmortalis. sed omnis Angelus est substancia espiritualis. ergo omnis Angelus est inmortalis. Abiit secundum exemplum in Cesare primo modo secunde figure. Predicat medium in utraque premisa; nam secunda vero pre et quia prima vocalis est E secunda A et tercia vero E exigit ut prima proposicio sit universalis negatiba secunda universalis afirmatiba et tercia consecuencia universalis negatiba verbigracia nullus lapis est animal; omnis homo homo est animal: nullus ergo lapis est homo. Tandem accipitur exemplum tandem primo modo tercie figure utraque premisa debet esse universalis afirmatiba qui a duplex habet A conclusio particularis afirmatiba quia memorum asserit I medium debet esse subiectum maiori et minori proposicione

texcio enim vi V. Ut omne animal est vibens, omne animal est substancia: ergo aliquod vibens est substancia. sed de hoc satis

Cap 3 de Reducione siloxismorum

1013 Reducio siloxismorum ita per ubilis antiquis temporibus estimabatur ut qui eam nescirent summi delecti ei haberentur contra nonne pienali sed eam qui tenebant imbolubi quia eam ignorabunt putarentur. Nunc autem posquam illustrissimus noster Texo et alli critici oculos plurimorum aperuere, ita inutilis et supra bacania bisa est ut nugas nugacisimas agere videantur qui eam longa oracione per tractam. Talia inavit quidam acnoxum clabitur, quintuius astis usum cernere liceat. Nos brebiter ea tradema, que pudor est ignorare scire autem non multum gloriosum.

Est igitur reducio Rebocacio siloxismi imperfectum ad perfectum. Et duplex prima dicitur ostensiba secunda autem reprensiba seu per imposibile utraque vis in eo esposita ut ostendatur bonita consecuencie negate in siloxismo ira perfecto. Ut fiat obserbandum primo omnes modos imperfectos non minus ac perfectos una ex is literis incipere A B C D F quo denotatur quemlibet imperfectum ad perfectum id a li tera incipientem reduci debere ut Baralipton et barbara Fera incipientem reduci debere ut Darii et celarent dicamis ad dari Celarent Ferio.

1014 Obserbandum secundo quatuor alias esse consonantes in medio aut fine cuiusbis modi imperfecti scilicet SPMC in unque proposicionem et formatam ante se combertendam esse simpliciter ante P per accidens: sin te la indicacione proposiciones esse tras mutandas ut que erat maior fiat minor minor vero maior constituatur C denotat modos illos in quo reperitur ut baroco qui bocardo non posse per ostensionem reduci sed tantum per imposibile. Totam dotrinam continent hi versus

Simpliciter

Ces vult simpliciter

1015 M vult transpone C per imposibile duci

sit exemplum in Fapesmo omnis homo est animal sed nullus lapis est homo: ergo aliquod animal non est lapis. Hic siloxismus reduci debet ad ferio quia Fapesmo F incipit. ario ad primam vocarent A sequitur P, prima proposicio per accidens est combertenda quia secundam vocarent E esse sequitur secunda proposicio simpliciter debet comberti deniaue reperitur M, et hec denotat proposiciones tandem combersas trasmutandas esse Pori dicitur nulus homo est lapis C cum minorem primi siloxismi combersantis loco et maioris loco positam id est aliquod animal est homo et ecc maiorem primi siloxismi loco minoris et combersam per

acidens) ergo aliquod animal non est lapis. Vide eadem
consecuenciam modi imperfecti et siloxismum in tercio
1016 Et Tam reducionem per impossibile
cogitur negare consecuenciam dua contraditoria
cia legitima negatur, eliciat arguens contraditoriam
negate. si conclusio negata fuerit alicuius siloxismi
prime figure, contraditoriam negate ponat pro maio
ri alterius siloxismi: pro minori maiorem ante conce
sam, et sua sponte fluet contraditoriam minoris conce
se. si fuerit siloxismus secunde figure maiorem conce
sam relinquat intactam minor sit contraditoria elicita
et consecuencia erit contraditoria minoris. Tandem in
tercia figura constituar pro maiori contraditoriam mino
rem servet et consecuenciam deducet contraditoriam
maioris. Hi versus omnia indicant.

Maior fit minor et fuit contradicio maior
Dento celantes in quo perbertitur ordo
servat maiorem varia que secunda minorem
Tercia maiorem variat servat que minorem

1017 Accipe unum exemplum datisi omnis homo est vi
sibilis; sed aliquod animal est visibile ergo aliquod
animal est homo. si tam tibi aliquis neget consecuenciam
illaque inferat ergo nullum animal est homo bene sit per
te nullum animal est homo sed per te aliquod animal est
visibile ergo aliquod visibile non est homo et em contra
ditoriam ante concesit. Omnis homo est visibilis eam tame
n negare aut poterit cum siloxismus sit contractus in
modus perfectus sit aliud aliud exemplum in baroco
omnis homo est visibilis sed aliquod animal non est vi
sibile ergo aliquod animal non est homo. si negat
ergo omne animal est homo. concedite contraditi
ria est negate. Nam omnis homo est visibilis; sed per
te omne animal est homo: ergo omne animal est visibile
et rem contraditoriam minorem concese. siloxismus
est

Cap 4 de Principiis et Regulis siloxismi

18 Principium universalissimum, quo tota nititur ars silogistica illud est omnibus pervulgatum quodlibet est vel non est. Ex hoc autem sua sponte fluit aliud non minus verum quae sunt eadem uni tercio sunt eadem inter se et quae repugnant uni tercio repugnant inter se. Quomodo hoc principium teneat in dibinis non est huius loci indicare. Prima pars principii silogismis eorum conclusio est afirmativa; secunda autem iis eorum ilacio est negans deserbit. Decerpsi alia duo proprie logicalia principia emanarunt dici de omni dici de nullo. Prius sic sensu est quidquid afirmatur de universali debet afirmari de omni particulari contento sub ipso. Posterius vero quidquid negatur de universali seu de aliquo universaliter et distributive accepto debet negari de omni inferiori.

Ex iis principiis plurime Regule deducuntur. Precipuas afert noster Bexemendus Gutl et his versibus comprendit

Terminus esto triplex medium conclusio vite
Hoc ex premisis altera distribuat
Premisa utraque negat utraque, nec sit particularis
Terminus in sensu quisque maneto suo
Particulare precit sequitur conclusio talis
Ponitur ante negans clausula talis erit.

19 Nunc autem lubet has regulas sigillatim explanare Prima igitur est quod silogismus tribus tantum terminis debet constare. Racio quia consitatur illo principio quae sunt eadem uni tercio & necese est, quod maior extremitas identificetur cum tercio seu medio in maiori minor in minori et postea in consecuencia inter se parcant identificata si autem plures sunt termini talis identitas nequid reperiri patet in hoc silogismo omnis Angelus est substancia aliquod homo est racionalis ergo aliquis homo est Angelus. Secunda Regula quod medium nonnumquam rediatur in conclusione proterea dem racio nem tercia quod medium distribuatur in premisis id est uno eodemque sensu et tota latitudine sua accipiatur secus enim licet unicum apareat, duplex reapse erit medio patet in hoc omnis homo est substancia aliqua arbor est substancia ergo aliqua arbor est homo

1016 1020 Prescribit cuarta Regula quod utraque premisa negata sit particularis neque item prima negatiba. Racio prima est quia medium in particularibus est duplex contra primam regulam biciosus hinc est iste silogismus aliquis homo est imperator Petrus est aliquis homo ergo est imperator nam in maiori aliquis homo sumitur diferenti et in minori determinati. Racio secunda est quia ex eo quod duo extremo uni tercio non combeniant non sequitur quod non combeneat inter se claret in hoc silogismo nullus homo est lapis petrus non est lapis ergo non est homo. Ad tamen ponitur ut ~~extremi~~ quod a premisis particularibus non beas singularibus. Ex his autem cum determinatum et unicum medium habeant quo cum identificari possunt premise recte eadem identificate inter se. Obtimus est hic silogismus christus est filius dei sed quod filius dei surrexit a mortuis, sed est filius Birginis ergo christus surrexit a mortuis &.

1021 ~~1017~~ Recuiririt quinta Regula ut in utraque premisa oterbentur pro pictate termino rum idest eadem suposicio ampliacio & defectu narum parum est silogismi Petrus est magnus Philosophus ergo est magnus homo Racio tur apelacio omnis homo perrit in dilubio sed Petrus est homo ergo perit in dilubio. Dicit denique ultima Regula quod conclusio sequatur debiliorem partem idest si una ex premisis partialis sit consecuencia debet esse ex particularis si aliqua sit negatiba conclusio etiam debet negare. Regulas pro silogismo conficiendo in qualibet figura his accipito versibus ex reducendo consino.

1fig.^a Sit minor afirmans maior vero generalis
2fig.^a Una negans esto nec maior sit specialis
3fig.^a Sit minor afirmans conclusio particularis
4fig.^a Maior ubi afirmat, generalem sume minorem

1022 De dibisione silogismorum Cap. 5

Dibiditur silogismus racionem materie in a lo dicti cum, seu demostratibum Topicum et sophisticum. Silogismus demostrantibus qui et demonstracio apelatur est qui generat sciencian, seu cuius premise sunt vi [illegible] vere. Ut omne corpus quod lucem impedit est opacum: at luna impedit lucem, ut patet in eclisibus solis: ergo. De demostracione alias agemus. Silogismus topicus, qui a probabilis dicitur est qui opinionem tantum generat et vero magisime accedit vel cuius utraque premisa ex probabis vel una certa et alia probabile

illud dicimus probabile quod nobis vero simile apparet, vel pene certum videtur licet cum aliquo formidine oposity, quod sufficit ut conclusio quam elicimus non sit onino valida, ad prima sit exemplum omnis mater diligit filium; berta est mater Petri ergo.

1023 silogismus sophisticus est qui parit errorem in intelectu, qui si demostracionem mentitur dicitur paralogismus. si vero falit evidenter, licet illud in quo stat falacia non deprendatur sophisma falacia et silogismum tantum aparens nuncupatur ut sistem illud quod non amisisti abes, sed non amisisti regnum ergo. Falacie aliae sunt intra dicione, aliae extra ex falaciis intra dicione prima est equivocaciones seu termini equivoqui. secunda accentus ut leporis et leporis maria et maria &. Tercia sermone ambigui seu amfigolie quales utebantur oracula antigua ut illud

Aiote cacida Romanos vincere posse.

1024 Prima falacia extra dicionem est accidentis: cum rei absolute tribuitur quod tantum per accidens convenit secunda est ignoracio elenqui cum ignoratur scilicet id de quo disputatur vel ad versario tribuitur quod non dicit. Tercia est peticio principi cum id de quo disputatur, dat est in questione, asumitur tamquam certum quarta non causa pro causa cum scilicet alicuius efecti causa sinatur que neque est neque esse potest ut error vocum acensus aque quinta ab imperfecta enumeracione ut ticius dagnatus est ergo vel sua vel iudicum culpa sexta a sensu composito ad divisum ad viceversa ut iustus pecat ergo convenit graciam cum pecato cecidens claude ianuam & sectima adicto secundum quid ad dictum simpliciter et econtra ut est bonus musicus ergo est bonus homo octava signatur falacia transicio generi ingenus ut si ad ba... probandum ea que sunt ivis naturalis aliquod adiziatur misteriumve vel cum mathematici et alii astatica et alii et intencionali transeunt ad reale et ~~intencionali~~ disentis.

1025 Alia signantur falacia que omnes ad duplex caput posunt revocare non vel sunt racione materie vel forme racione materie quando asumitur proposicio manca aut falsa aut ambigua. racione forme quando vel silogismus non est factus in recto modo et figura vel terminorum proprietate vel variantur. Quo modo silogismus sit falax termini sunt inspiciendi et proposiciones distinguende ut error degatur et opugnans cogatur esplicare vocem et sentenciam.

taliam cabitaciones facile declarinobitis si ad seguitur silogis
morum atenderitis vtorum omnium magis bobis aiiidior
cas si se recipere, et si arguentes contentiu decipiceere.

1026 ## Cap 6 De Imbencione medii et logis totidis

Imbenem itaque nunc tradite regule quibus extrema propo
sicionis cum medio conjungi debeant, forent nisi insuper oste
nderetur quibus fontibus quibusque locis deromi illud valeat
quamquidem logice partem cum oratoria comunem vetere et plu
rimi egregii adeo laudibus ac studiis prosecuti sunt, ut multi
misteria quedam illi inesse suspicarentur. Aristoteles ut iam dic
simus 8 libris topicorum materiam istam obcenimepera
tractabit. Cicero etiam topique conscribsit. Retores omnes
cum philosophis in hac parte mixitice combeniunt, scrue
inteligtui nostro preclare consuluisse arbitrantur, cum plurimi
ma ostenderint loca ex quibus argumenta sel media
sumantur.

1027 Sed si consultantur inquit ars cogitandi pi° Cap 17 causidici Retore
concionatore Poete illi qui omnes quiorant abgum. sexcti bitotam
quibus que semper aliquid super quod dicatur, vexari potestatibus
unus imbeniatur qui omnia bezi dalocis a causa et detecte abe
undis ad ea imbenienda quibus dicendi uti poterit. Hec autem
C ut Cintiliam ut Perbeabis cinstitucione
non id circo dico, quod inutile omnino illorum locorum, et
quibus argumenta ducuntur cocnicionem putent sed, si quib
conobenit ista si cetera negligant perfectos ergo is proxopinus
et consumatos putent:: neque cum proposita fuerit materia di
cendi, scrutanda singula, et velut ostiatim pulsanda, ut sciant
an ad probandum id quod intendimus forte respondeant
Quim etsimus orator idemque philosophus Cicero tam magnifi
calor locorum compulsus est fateri non omnia quecumque
loquimur ad artem et precepta esse revocanda. Cum oratore 2
Cap 17 Fuerat gutinus de is locums locis utuntur: implent
quippe illa ait, qui sunt eloquentes non adibent ut sint eloqu
entes. Ne tamen exceptam sibi disserendi artem [illegible] posse
qui suspicientur, loca omnia indicabimus ex quibus argu
menta deduci et medium potest imbeniri. Sunt itaque
vel gramatica vel logica vel methorica.

Cap 7 A. Cathegorematica

Loca Gramatica

8 Gramatica loca dicuntur illa que ab etimologia, vel a coniugati ducuntur id est ab is legibus quede coniugatis et etimologia tradantur. Cuius modi principia sunt prima de quo afirmatur etimologia, sive nominis definicio afirmari potest nomem ipsum, et bicum ut non acu ergo plus. Siconsules qui consulit patrie quid aliud fali topi mius? (Cicero de oratore libro 2 Cap 39) secundum de quo etimologia negatur et nomem potest negari: ut non est amator sapiencie ergo ne philosophus. tercium de quo verificatur unum ex coniugatis alterum quoque verificatur: ut dibone sunt eorum igitur bonitate est et eandem. Cicero nabaracorum 4 de quo negatur unum ex coniungatis alteri negari oportet ut porfirius fidem non habuit: ergo fuit infidelis.

Localogica

Dicuntur illa, que desumuntur a legibus et preceptis que imbarii logici partibus sunt demonstrata breviter eadamus.

A genere

Posito genere non semper ponitur species: remoto genere removetur species. Ut non est biztus ergo non e tallicia.

A specie

Posita specie ponitur genus ut est homo ergo animal. Destructa una specie non deficit genus. vere vero se omnes destruantur.

A diferencia

Cui combenit repugnat diferencia combenit aut repugnat speciei et eabie combenire. Quid quid speciei combenit aut repugnat diferencia similiter, et contra.

A propia et Acidentis

Ubi reperitur propietas ibi reperitur naturaliter reperitur tancia similiter eo propietatem et accidencium arguunt eadem substanciam. Eandem substanciam eidem propietate consecuentur

A difinicione

Cui combenit aut repugnat difinicio definitum repugnat aut combenit quid quid exprimitur in difinicione sui definite combinire debet

A

A difinicione

Totum est maius sua parte. Partes simul sunte esse quam totum. Distinguuntur ab ipso inadecuate et ad invicem inadecuate. Posito toto partes parte ponuntur et econtra. Cuiquia pars dibizonis combenit nec totum dibixum combenire potest. Sublata una parte tocius totum corruit

Loca Methaphisica

Sunt que a principiis educuntur methaphisicis. Huius modi principia cuius sunt eorum que proprietate respiciunt sunt autem.

A b idea entis

Quodlibet est vel non est. Imposibile est idem simul esse et non esse. Quidquid in idea clara alicuius rei distinte conoscimus eidem rei vere combenit, et de ipso potest atirmari et econtra quidquid in idea rei repugnat de ipsa potest negari. De his duobus cartesianis principiis alibi diximus.

C A beritate et falsitate

Vero non potest sequi nisi ex vero. Falsum oriri nequit nisi falsum. Nequidesse Lactancius institucione 3 Cap 24 falsa esse que res usta his sanguinem et a falsis inicius inquit Ciceron de finibus 4 Cap 21 profecta vera esse non poserunt.

A causa et defectu

Hec deducuntur principia operari requitur adesse. Causa est prior suo efectu. Causa nobilior nobilior nobilioribus ceteris paribus producit efectum nihil potest se ipsum producere aut sibi dare esse. Causa cause est causa causatim. Ex nihilo nihil fit solius biaibus nature nihil in nihi lum abit. Nemo dat quod non habet efectus in causa aliqua racioni debet precontineri. Propter unum quod que est habet illud magis si sit eo par eiusdem perfeccioni. Posito efecto asinari debet aliqua causa. Non sunt multiplicande entitates sine necesitate frustra fiunt per plura que posant fieri per pauciora

A pariat simili

Similibus similia paribus paria combeniunt. Vasi tere pastu suos diligunt qua nos indulgencia indigenos nostros esse debemus Ciceron 2 de oratore 40. Quod balet in uno simili in omnibus balet et econtra quod repugnat &

A Relatis parte [illegible]

Posito uno Relatibo aliud ponitur oblato ponitur ~~Relatibo~~ Relatiba sunt simul natura et condicione

Ab antecedentibus et consequentibus

Cui antecedencia simul, et consecuencia combeniunt, id quod consequitur, combenit. Si ferro interfectus ille: et tu inimicus eius es, et ipso loco cum gladio compræntus es et nemo præter te visus est, quid est quod de facinore dubitare possimus. Cicero 4 Tusculanarum Cap 17

A contrariis Contradicentibus Pribatibis

Contraria Contraditoria et pribatibo simul esse non possunt dibenso tempore possunt reperiri in subiecto dissuntin

Ad Maiore ad Minus ad Minori

Qui facit maius minus et facit. Cui combenit maius minus combeniet cui minus repugnat repugnabit et maius.

Ut corpus redimas ferrum patieris et ignem
Arida nec sicienti ora lebabis aqua.
Ut valea animo quidquam tolerare negabis?
At precium pars hæc corpore maius habet

Ab autoritate testimonio et tabulis

Quidquid a Deo rebelatur, et tutele ab ecclesia proponitur ese credendum certissimum et firmissimum est = quidquid solo hominum testimonio nititur non est onino certum – sed quidquid ab antiquis coetaneis sinceris probatis sapientibus afirmatur aut negatur possibe vera aut falsum debent reputari. Argumentum pure negatibum parum balet: verum de hoc allias

Hec et id genus bene multa sunt principia quorum ope, seu lumine ex alliquo alliquid potest deduci. At ita eorum beritas pene nobis refulget, ut licet illa ante non inquirantur, quias acuto potent ingenio industrioque labore diurno et nocturno manu libros ebolbunt facile cuius tantum quin ad eorum bestigacionem data opera accurrant. Dicta ergo sufficiam pro aliqua locorum noticia illud tantum monere portuere: cum ad studium sacre teologie accedatis porbi et mi aureum et summis laudibus dignum librum de locis theologicis ilustrissimi D. D. Melchioris Canon episcopi Canoniensis theologorum facile princeps acutissimi ingenii viri artis critica peritissime et totius ispanie ornamentum ~~studium~~ itaque elegit te et quantum bobis luces doctrina et iudicii iudicis afulgeat non magna cum rerum utilitate experienter mini.

Apendis

Superest ut promisi sttemus nobis esplicanda metodus que in ideorum iudiciorum et discursu ordinacione consistit. sive ut veritatem imbestigemus, et eam imbenta allis tradamus. Nam non solum inquit Cicero secundo de legibus Cap 12 scire alliquid artis est sed quedam ars etiam docendi. Que logice pars, nisi pro dignitate foret tractanda tot sanctis superioribus qua longa oracione prosequti sumus plurimum laudis detraheret cum tot leges et pracepta feliciter adiberi non possint, nisi illis ex hac ipsa metodo perspicuus ordo plurimos que splendoris accederit. Sed pauca pro nunc de ipsius natura dibisione et legibus dicisse sufficiat.

Metodus itaque idem sonat ac recta et expedita bia est que ut iam diximus recta disposicio quas cibilia disponuntur seu est via brebis aut ordinata racio ad imbeniendi veri ipsius que cum imbentam fuerit esponendi. Nunc ea erat ocasio ut cuestionem quam principio pendulam et indecisam reliquimus nunc scilicet metodus sit ab apprensione et iudicio cogitacio distincta an pocius earum perfeccio, solbamus. Vero similius iudico a predictis distingui non oportere, sed pertinat prima pertinat secundam mentis operacionem feliciter possit reduci. Ea enim vis est perfeccionis, ut non solum imagines rerum intueatur contempletur conoscat, verum etiam seriem ordinem nec non repugnanciam ve interdum rei coenitas prospiciat. Sic rebus intellectis, non solum mentis acies de una aliud afirmat aut negat, sed etiam seligit ex ipsis, quam ad inquirendam veritatem eamque tradendam meliorem, et oportuniorem conoscit. Intelectus itaque sic procedens metodice pergit et metodum ipsam obcrabat. Non iberint inficias metodum nobiliorem reflectam et compositam iudicii speciem censeri debere. Sed sit operacio distincta, sit noba racionum propietas perinde est, dum modo concedatur metodum principe racionem iubare, multumque conferre ut disciplinae adiscantur. Quod cum sit esploratum non est quid cur amplius moremur.

Nam metodus dibiditur in analiticam seu resolutibam et sinteticam seu compositibam. Duobus enim modis procedimus in conicione beritatis in imbencione, et doctrina. Imbencione cum eam discimus pro proprio marte et inquirimus. Doctrina cum imbenta allis tradimus. Metodus analitica est modus ordinate procedendi ad imbeniendam beritatem. Dicitur analitica seu resolutiba quia resolbit questiones ad sua principia et effectus at causas composita ad partes. Questio enim per principia innotescit efectus per causam et

sic ex cognicione hominis ad cognicionem animi et ex ea
sui cognicione ad cognicione potenciarum deveniemus
sic etiam ex cognicione febris et pulsus indicacione
ex reliquis sintomatibus ad causam unde proveniunt
medicus procedit. A metodo utitur ex cognicione peculiari
tandem ex cognicionibus singularibus nobis clarior ad u
niversaliorum cognicionem ascendimus e conclusio
nibus facilioribus ad dificiliora et oscuriora progredimur.

Sintetica, seu metodus com
positiva dicitur in qua ad simplicibus ad composita a p
rincipiis ad conclusiones a detectis causis ab universalib
us ad particularia et singularia descendimus: ut dum per
git fisicus ad cognicione forme et materie ad compositum, ab
elementis ad mista. Sicuti due metodi oposita via proced
unt. Analitica a rebus ad rerum principia progreditur, Sin
tetica a principiis iam inventis ad res explicandas descendit.
Est alia metodus arbitraria, seu prudencie, quem non rerum
ipsius tractandis sed ab arbitrarium cauti temporis, loco aliisque
circunstanciis ordo temperat. Hec concionatoribus maxime
est neccesaria. Reliquum est ut metodi leges demus.

Tres sunt in generere metodi lege prima a facilioribus et no
cioribus prioribus est incipiendum, ad que res paulatin
ad dificiliora et oscuriora quasi per gradus ascendere, ita
ut rerum tractandarum aliae ex aliis videantur oriri et que secu
ntur, ab his que precedunt lucem et claritatem mutuentur.
Secunda lex res cognoscenda in omnes partes et atributa di
vidatur beneficio distincionis et abstraccionis atque suo
queque loco distincte cognoscatur: sed fugiende quoque sunt,
ut alibi monebimus et divisiones minutissime quarum m
ultitudo discentis ingenium obtundit, et memoriam obrua
it. Ad hanc legem pertinet inutilia resecare longas di
visiones vitare et unico scopo ad quem tenditur insistere. Ter
cia lex servetur ordo naturalis rerum, eique artificialis
accommodetur quantum fieri sit non sic unda re auari expo
nte sua fluente, mens facile et placide in alliarum cogni
cionem deveniunt

Nunc inspiciende sunt regule ~~cuiusque~~ utriusque metodi
in particulari. Prima regula metodi analitice illa metodo
di constitui poterit ut proposite quescionis status, vel exple
rande veritatis indoles et nitides, clarissime aut inspiciatur.
perspicue nimirum inteligatur, quid sit illud quod
a nobis inquiritur vel de quo disputamus. Ceterum ut preda
re inquit Ciceron, nisi inter eos, qui disceptant, conveniat

quid sit id de quo disceptatur, nec unquam recte disseri, nec ad hec scitum pervenire poterit oratio. Monitum [illegible] supra dedimus. Incredibile est quam frequenter in hanc regulam incurri peccetur. Cernere est viros alioqui doctissimos precipiti impetu perturbacione vel etiam dolo ab rectos ad [illegible] opinioni vel proposite questionis statum non solum [illegible] um illo introspicere, sed etiam alienis coloribus exibere aut inquisitum sensum intorquere velut invidiam ponere ont adversario; vel ut facilitem [illegible] quae [illegible] ut mente maxime dissident.

Secunda lex ut accuratissime perpendatur ad quod genus questio proposita referri queat. Neque enim omnia eademque contraheri omnibus inquiri solet nec certe poterit. Questione autem omnes ad hec vel ad capita reducuntur nempe potest inquiri de qualibet re, utrum haec sit? quid sit? qualis sit vel quas proprietates habeat? quota pars sit vel quibus partibus componatur? denique cum ita sit, an ei [illegible] ratio ei conveniat? cum ergo proponitur questio et stabilitatur principio ad quod genus pertineat secus, id facile probaretur, quod ad proposita questione pluximum desideret aut illa que dissidentia sunt temere confunderentur. Ad hanc legem revocari debet illa que prescribit ut attente examinetur, haec sit res de qua aliquid disputatur aut queritur. Inutilis erit inquisitio proprietatis rei, causae, effectus quinque et reforte esse potest ut si v.g. inquiratur, hanc accensus aeris in [illegible] [illegible] in barometro ab errore [illegible] cui, vel [illegible] probaverat? Primo est examinandum haec [illegible] (vere) et per modum ad intelligendam causam [illegible] quotidie videndum

et hac oritur: proportione est terminis peccatis nostris construa
antur. Non semper practo sunt harum modificamini unde
aliquando eximus propositiones tantum probabiles resti
tuere. hac bene non demonstramus, sed readem materia
sit quid quid ab generis pertinet traetetur antiquam ad
speciem praesentiatur = Ultra has leges aliquae sunt pro
disputacionibus instituendis in quibus, cum per modum
iudicii constituantur, altera impugnandis sui acto sit
alter respondentis seu rei parte agit. Pro utraque ut Sic
te muneri suo satisfaciat certissimi instituti canones. Dis
putacio ipso amore veritatis fiat maxime intellectum
iuvat ad eam capiendam et acuit retinendam. In ipsa
Grecia inquit Cicero tusculanarum 2 Cap 2 philosophia
tanto in onore nunquam fuisset, nisi doctissimorum
hominum contencionibus dissensionibusque viguisset.

In his concertacionibus que
dam sunt singularia cuique ad lete quedam sunt comunia
illa suo ordine depromentur. Hec sunt cultu et corpo
ris compositus amor veritatis non pueriles et vana in
geni ostentacio, fidelitas in autoribus selegandis, solercia
in examinandis opinionibus et in defelendis moderat
io. Cavenda est inquit Agustinus libro 2 de doctrina Chris
tiana Cap 31 libido rixandi et puerilis quedam osten
tacio decipiendi adversario fiat utraque veneperga
bitur quam culpabiliter vincere. que verba excerpta
sunt ex concilio VIII generali accione prima uterque insuper non
tam debet curare quid expectatores de suo iudicabunt
acumine, quam quid dictorum est ex oposite accionis
sincero animo veritatem reperiat. Multi siquidem
ipsa vehementi cupidine splendendi, reperiantur ne
splendeant. Que libido dubio procul turpis est et ocui
oni ad veritatem. Hinc tam exiguus aut nullus fructus
disputacionum quare optime de ipsis Grecie philoso
phis inquit Lactancius institucionum septimo Cap 1
quod dum contradicendi studio insaniunt, dum sua
etiam falsa defendunt aliorum etiam vera subvertunt
et veritatem suo vicio perdiderunt.

Oppugnator sive arguens vicciones adhibeat quibus si
logistica forma non desit. sophismata fugiat: deb
cum enim ingenuum virum. Directo ictu ad vera
sua impetat fundamenta ipsum agrediatur

non fraudulenter non per cuniculos sed aperto
mente, ita ut vel ipsi propugnans statim pro
piciat scopum in quem arguens collimat; neque
enim vis argumenti in eo consistit ut in casibus
respondentem conspiciat, sed in rationum pondere
et eficacia. Studeat semper probare id quod nega
tum est et combi uis obtineat bo[illegible] rationes [illegible]
[illegible] et [illegible] quae [illegible] illae enim caritatem
ita modestiam maxime ledant. Si forsan ipse la
cessitur in iuriis patienter ferat et blande respo
ndeat propinquat in bono malo

Propugnator sit comes et circumspectus et placidus.
fideliter repetere valet omnia si potest argu
entis verba, si minus integrum sensum cuiusque
propositionis. Pro oculis habeat principia quibus
nititur conclusio quam propugnat ut licius re
iiciat quid quid eius adversarius intelexit. Caveat
semper nunc ad versarius probet id quod nega
negatum est. Quoties silogismi non concludit for
me defectu concessis premisis neget consequentiam
at numquam consequens sed bene distinguat si
fuerit ut necesse omnibus propositionibus si recte dis
posite sint directe respondeat concedens verum
negans falsum distinguens ambiguum hunc vero
res altera detineat

Donet sive neget latet distinguet ante
Permittat cautus numquam aut pertransiat omittat
Propositiones tanto veritate [illegible]

[illegible] distinguat. Sup
ponat ad versarium [illegible] omnium [illegible]
in argumenti [illegible]
recapitulacione nitide et clare respondeat [illegible]
[illegible] quantum fuerit [illegible]. Quamvis
enim ut inquit Cicero veritas sine eloquentia defen
di possit et est a multis sepe defensa tamen claritate
ornatiores sermonis illustranda et quodam modo
dicenda est ut potencius in animum influat et in
[illegible] oracionis ornata. libro [illegible]

quia ad nausiam usque probocam auscultatores

Nunc locus erat cum de sciencia veri
tate et eius criterio aliquid diceremus. cum enim autem
que metodus, quarum leges aduntrapimus ad id
unice sit instituta ut beritatem asequamur
et intradendis scienciis rubemur, si illa minimi
medatur, et iste ab intelecto non possunt percipi
nec claris[s]imo charactere aut discrimine verum
a falso potest recerni ut olim pirronici et [illegible]
dem academici exercicebant frustra per totam noctem
et diem laborabimus nihil inde capientes.
Atque intempestibe ad modum, quidquid te animo quo
spiardente comodaret de illis hoc dixeremus
loco cum et id metodus ipsa exposcat, racionesad
sin solidissime: nec claris[s]imo eam auctorem cum
enostris tum estraneis desint exempla. sane
quidam mihi amicicia debintes, qui pauci sabina
nis munus quod ego non ingero egregie funtus et
rambiam et puit: nichil rexitu maledicencia
quorundam qui ut ait Oracius libro 1 epistola
rem verso 83

Vilamia nichil rectum nisi quod
Velquia turpe putant parere minoribus et que

Probe arbe didici cese[?] senes perdenda fateri
Metodum ipsius bitupperarunt. sed parendum
quandoque multitudine est et alium locum
illo mitendo. Nunc ad questiones que de ipsa loxica
disputari solent beniamus. sed pro tontanto hoc
principio ipsi qui est omnium principium
et finis Alfa et omega Gracias referamus et ex toto
corde in eius laudem et gloriam necnon Beati
ssime semper Birginis Marie spiritu sancti abi
tacculi et templi cuius odie presentacionis mis
terium celebramus, Parentis Benedicti et omnium
sanctorum hec nunc debote contemur.

TDUNLAD

mus

inue

Sumu

dum

Logica Mayor Juiciones liber

Manuel Andrade Mablag

Pinto Pedro

p. Pedro Villar, Alonso

Jose

Logica Maior Quesciones
Que de Logica Disputari solent.

1 Quesciones, que de Logica solent disputari, licet prima facie inutiles magis quam utiles videantur, suo tamen tempore non carebunt. Atque enim non que precepta tradita illustrant, atque mentem acuunt, et exercitatum ingenium ad allias sciencias acciorem reddunt et expediciorem eficiunt. Disputaciones enim nostre, inquit Cicero IV academicorum Cap 23 non aliud quam alliud agunt, nisi ut in utramque partem dicendo, et audiendo eliciant, et tamquam exprimant aliquid quod aut verum sit aut ad id quam proxime accedat. Ex his disputacionibus quedam ipsam loxicam spectant, quedam res de quibus agit. Prime dicuntur proemiales, quia et loxice et ceteris sciencis preludunt. Omnia enim, que hac parte explorantur, in ceterarum vestibulo debent prae explorari. Illa ergo primo de iis nobis agendum, ut facilii gressu ad abdita, et intima scienda feliciter perveniamus. Agite ergo: mentis aciem acuite: excutite somnum: apage inerciam: ora enim iam ad disputaciones accingerent, et ad contestaciones, non tamen cruentas, venire. Sed hoc primum tu nos ad ... labore decora.

Disputacio Prima de Natura et Divisione logice.

2 Antequam ad quesciones veniamus aliqua que de natura et divisione loxice valde tantum in ... in prefacione dedimus, amplioni nunc erunt explicanda. Logica itaque duplex statui solet allia naturalis allia artificialis seu acquisita. Naturalis est ipsum naturale lumen bultus Dei quod signatum est super nos, teste Propheta, et quo absque preceptis ... regulis

de qua Re dicere possemus. Hoc lumen primorum parentum vicio atenuatum est, et hoc nubilatum: unde alli quae eget facultate, ultra graciam Dei, ut Recte intellectionis procedat. Haec est logica artificialis quae id circo definitur: facultas praescribens intellectui modum indagandi veritatem. Iuxta Divo Toma primo posteriorum lectione 1a: directiva ipsius actus Racionis, qua ipso ordinate faciliter et sine errore procedat.

3 Haec artificialis logica cui toto hoc opere adlaboramus allia est actualis allia habitualis. Actualis est, per quis piam logicus actus alliquo precepto, aut regula dirigitur. Habitualis est ipsa facilitas eliciendi similes actus. Hec divisio comunis est omnibus scienciis et artibus, virtutibus etiam et viciis. Videmus namque ex crebra repeticione actuum in quapiam materia facilitatem ad quasi ad similes actus eliciendos. Hec facilitas censetur species qualitatis, que, tamen ut, diximus in de praedicamentis dicitur habitus adquisitus.

4 Rursus celebri divisione partitur logica in docentem et utentem. Docens est que precepta tradit [illegible] Utens [illegible] vere definiendi, dividiendi, et arguendi. Utens [illegible] ne quae his regulis utitur definiens recte, absque que diximus. Usus enim inquit divus Tomas 1.2 q. 16 [illegible] primo importat aplicacionem rei illius ad aliquam operacionem: unde et operacio ad quam aplicamus rem aliquam dicitur usus eius. Sic cantus ad artem aplicuerit regulas musice erit usus musice cantus. Sed hec clara sunt. Duplex item distinguitur usus actibus scilicet et passibus. Dicitur usus actibus quando regula, seu eius aplicacio, se habet ex parte facultatis. passibus vero quando in actu seu operacione resplendet.

5 Maius facit negocium in qua parte et respectu cuius logica utens dicatur. Quam difficultatem late alliqui exagitant. Minutamen non videtur tanto [illegible] ducenda: faciliter quae resolvi [illegible] inspiciatur regulas quas logica tradit ad allias dirigendas sciencias, impropria etiam materia exequi. Tradens namque regulas definiendi ad earum amussim definiat quid ni et utens erit impropria materia? Quod alliqui dicunt omnem autem logicae in parte demonstrativa docere doctrinam, nullam vero usus, tam falsum est, quam quod magis me. Non praeter quam quod nulla posset repugnancia in ea quod idem actus respectu tamen diversorum

et usu sit et doctrina; ut in qualibet potest demonstracione arte logice quispiam et de uo obiecto alliquid docet, et hoc simul quod docet et excercicio commendat.

6 Quid ergo, inquis, divus Tomas. cuarto methaphisice leccione quarta dicit: quod in parte demostrativa sola doctrina pertinet ad logicam, usus vero ad fisicam et allias sciencias particulares. obtime respondeo, divus Tomas hoc dicit. sed non est eius sensus quem tu forsan intendis. loquitur enim de parte demostrativa obiectiva, ut loquitur logice, sive de demostracionibus in aliena et extranea materia: non vero de obiectiva sive de ipsis actibus logice circa suum propium obiectum de qua nos in presenciarum loquimur. Licet enim logice finis ille sit et habeatur ut recte allias sciencias dirigat, ut lectare tamen separate ipsam potest, et id quod obtimis preceptis instituit, etiam usui et praxi mandare.

7 Ex is facile deducitur logicam circa actus aliarum scienciarum non efectiva, ut dicunt, sed tantum directiva concurrere. cum enim intellectus sufficientissimus poleat, et abitu scientifico ornetur phisice 2° g. producere potest actum tamquam ad sustanciam quam aliquod a deorum artificio. sustancia actus est eius entitas, cuius formaliter se habet determinabilis per artificiosam diposicionem tamquam per formam. Haec consecucio facile ex verbis divi Tome mox relatis probatur.

8 Deinde et comagisime: quia principium actus scientiam efficiendi, sufficiens est, si alliter principio separatur directum, producendo eius modum et artificium, neque aliqua necessitas aparet duo statiliendi principia, unius eiusdem que efectus. Ad id quod solet oponi: artificium reperitur in allis scienciarum demostracionibus extra earum esfera, aut metas vagari: quam obtime respondebis si duplici sferam distinguas efectivam et directivam unam, alliam obiectivam neges quod de prima et de secunda concedas. Fatendum igitur: logicam circa demostraciones alliorum scienciarum posse versari at non quia ab ipsa eficiuntur, sed quia quidam sunt modus sciendi cuius consideracio utique ad logicam espectat. sed de hoc operosius postea nobis erit.

Questio prima non logica sed ideas unus idemque realiter sit abitus p

Pauca notantur et sentencie referuntur

9 Quaestione nunc exercitationis tantum ergo subsidio potest quippe vel praetermitti omnino vel breviori rebus circumscribi. Pro huius tamen resolutione supposita ratione logicae docentis et utentis nihil aliud notandum occurrit quam duplicem esse rationum distinctionem alliam realem quae reperitur in re et alliam rationis quae reperitur inter illa, quae cum re vera distincta sit concipit tamen intelligitur ut distincta ut quando in homine animal a rationale distinguitur. Hanc secundum omnes autores esse in logica utente et docente. Primam seu realem autem excogitat quibus alliquis rescitis obsunt licet pontius et haud in nobilis [illegible] esse contra sunt doctorem. [illegible] regione opina [illegible] quibus [illegible] Nostra res in manu [illegible], quibus cum [illegible]

Alexio Horta

10 Logicae habitu docentis et utentis re ipsa non distinguuntur sed eadem facultate et regula attingit et ad usum redigit. probatur unica efficacia rationis ubi non datur nova dificultas vincenda nobis et distinctus habitus ad supposita doctrina logicae et perfecte in delata nulla datur dificultas et applicatione ergo. Maior certa: probatur minor. Logica utens tantum solum ponit quae pertinent vel ex parte materia vel ex principio quia doctrina etiam pertinet quod nulla ex iis capitibus probatur nova dificultas ad [illegible] vincenda ergo. probatur minorem et quidem quo ad primam partem non [illegible] nam dificultas conficiendi silogismum in materia [illegible] aliunde materia non est probatum materia logica dificcenda per notitiam [illegible] quo ad ultimam partem etiam probatur: quia doctrina et usus logicae ad idem intellectum pertinet ergo ad eandem potenciam.

Logicae ad idem intelligi tam pertinent

Comenzamos aracha con la ultima vez etera [illegible] marzo —

Jesus

Solbuntur Obiectiones

11 Obicies primo abitus distinguntur per actus sed actus logice docentis et utentis realiter distinguntur: ergo et abitus = confirmatur: abitus solum facilitat ad actus similes illis a quibus genitus est: ergo abitus doctrine solum ad actus doctrine expedit nullo modo ad usum. secundo experiencia constat quod etiam si quis calleat regulas silogismi formandi ingenium et eius construccione dificultatem experitur sicut licet aliquis musicam noverit experitur dificultatem in [illegible] v.g. ergo pro hac dificultate vincendi nobis requiritur abitus. 3 ex duobus indistintis nequit unum augeri quin augeatur ab aliquo. sed potest augeri habitus docentis quin utentis augeatur ergo non identificatur.

12 Respondeo distinguendo maiorem; distinguntur per actus non subordinatos concedo maiorem subordinatos nego; concedo minorem et nego consequentiam cum sub eadem distencione; actus enim logice docentis et utentis licet realiter inter se distinguantur attamen ad eundem pertinent habitum quia se habent subordinate nimirum docens ut primarius et utens ut secundarius idem enim obiectum que respiciunt seu especificativum licet non idem quod obiectum respiciant quando ergo actus ita se habent non diversificant habitus sic dileccio Dei et proximi ad eundem habitum caritatis spectat quia dileccio Dei et proximi inter se subordinatur praeter Deum enim proximum diligimus ut docet divus Tomas 2a 2e q 25 arti 10 licet ex nimis actus materialiter et identificative distinguantur non tamen distentur formaliter seu in ordine ad obiectum cuius diversitas formalis solum formaliter et especifice mutat actum et consequenter habitum quem generat et quidem si habitus vere et distingui per actus cum actus logice docentis realiter entitative distinguntur etiam habitus docentis et logice ac ipsorum diversitas quod nil conveniret necio non ab aliquo segluti [illegible]

(Margin: unde per unum habitum caritatis amores prox[imo] et Deo diliximus)

fr. Martin Saenz Barandalla

Camibocacio

A Amigo Amio Amio

Amigo y q Amigo

Amigo

13 Jam ad confirmationem diximus idem habitum non
solum facilitare ad actus sibi maiores sed etiam ad eam
[illegible] et similes in specie. nam cum supposita doctrina
[illegible] Restet dificultas superanda, quanto magis hec
radice recessit tanto faciliorem reddit usum et tollit
eum animum expedit = et ex hoc patet ad terciam
confirmacionem, ad quam nego minorem, cum
enim actus logice [illegible] esencialiter suponat ab-
tus docentes tradentem regulas quibus abitum, neque
ut non augere ipsum per abitum vel per maiorem
radicacionem in subiecto vel per aliquam actione
m; si in hac consistat intensio et aumentum quali
tatis.

14 Ad secundam confirmacionem respondeo distingu
endo antecedens: superaturi nobam dificultatem ma
terialem, concedo: formalem, nego. Duplex dificul
tas potest oriri in contraccione circa que arte facte
logice, una dicitur formalis, et ea est quando quis non
perfecte callet regulas tale arte factum eformandi
ad quam bincendam nobus abitus requiritur: secun
da materialis et ea est que probenit ex defectu termi
norum et copie [illegible] demostrandorum. Prima
dificultas non poterit esse in eo, quia prime suponitur
regulas callere. secunda non pertinet ad logicam
sed aliunde est administranda noticia terminorum
et hac abita faciliter regule aplicabuntur. Posita ma
jor non pertinet ad rem quia ~~[illegible]~~ penetracio regularum
et earum execucio ad diversas pertinet potencias. Pri
ma nimirum ad intelectus secunda ad manus seu ad
aliquam externum potencia. In logica vero utra
que ad intelectum pertinent.

15 Dices: imperium practicum, quod in statu omissa[9] preci
pit execucionem mediorum electorum et iudicium
de agibilibus pertinent ad eundem intelectum, et tame
in hoc secundo suposito restat noba dificultas formalis
in imperio practico qua procter duplex requiritur abi
tus ut dicit santus Tomas secunda secunde q. 51 articulo
1 et 2. et prima secunde q^ne 57 articulo 6 ergo = respondeo
distinguendo maiorem: pertinet ad eundem intelect
um elicitibe tantum concedo: tam elicitibe quam ila
tibe nego maiorem. Concedo minorem, et nego con
sequenciam imperium enim practicum licet elicia
tur ab intelectu mobet tamen eficaciter intelectum
in qua, bincenda noba restat dificultas ad actus logice
utrique modo ad intelectum pertinet quia non interan
formaliter alias potencias, sicut imperium actum boluntati

6 Non remanet, inquis, voluntas libera supposita doctrina ad ea utendum? utique: ergo etiam ad diferenciam, potentia voluntatem reponit abitus? distinguo: potuit esse difficultas vincenda per logicam nego per abitum est; adicertabit quae pignicium et tedium patimur dificultatem in hoc vel illo exequendo quod aptime nequeat facere, et hoc est sequinat in moralibus, in...

17 Quaeres utrum logica sit simplex qualitas... ut una in specie, utrum eius abitus sufficiens sit ad omnes atingendas veritates et deducendas conclusiones... responsio: colligitur ex meminimus ad diversitandum materiam diversita formalis in ordine responsionis... ratio reliqua atingendi, omnia autem quae logica respicit sive definicionem sive divisionem sive argumentationem tamquam formalem modum... et artificiosa atingit et dispiciat manifestationem... hec omnia abitum logicum non distinguere...

12 licet inter se diversitatis quantitate... ut Patrioni, scholastice loquamur, sint diversa ut quod non tamen ut quo, sic potencia visiva ad albedinem et nigredinem terminata quae licet inter se oponantur, conveniunt tamen in ratione coloris reliqua abitu atingantur.

18 Tota doctrina sumitur ex divo Toma qui porquam prima secunde q. 54 ar. 4 absolute deominatione negat compositionem ex pluribus abitibus esse sic dicit in corpore articuli: si consideremus abitum secundum ea ad quae se extendit, inveniemus in eo quandam multiplicitatem, sed quia hec multiplicitas ordinatur ad aliquod unum ad quod principia ordinantur respicit abitus, inde est, quod abitus est qualitas simplex non constituta ex pluribus abitibus etiam si ad multa se extendat non enim abitus se extendit ad multum nisi in ordine ad unum ex tertio quo dat unitatem. Et in responsione ad tercium dicit quod qui habet scienciam per demonstrationis habet quidem abitum scientificum demonstrationis, sed imperfecte ad modum perfectius autem per extensionem ad alias veritates idem abitus hac doctrina intelligitur ad quecumque argumenta respondere poteris.

Questio 2ª utrum Logica sit propre Scientia.

2 61 Donec

19) Aristoteles 6 eticorum a Cap 3 usque ad 7 quinque abitum genera distinxit quas birtutes intelectuales apelant. Scilicet intelegtum seu inteligenciam, prudenciam, sapienciam sienciam et artem. et hec earum brebis esplicacio. Intelegtus hic non sumitur ut alibi per potenciam cognoscitibam veri sed est abitus cognoscendi prima principia et demostrabilia seu per se ip nota ut quolibet est vel non est. Totum est maius sua parte. Prudencia dicitur a philosopho: abitus agendi vera cum racione circa ea que sunt hominibo bona id est circa morum onestatem. sapiencia est abitus facilitans intelegtum ad res altissimas per altissimas causas cognoscendas. sciencia est abitus facilitans intelegtum ad res per suas causas cognoscendas certo et ebidenter: seu est abitus per demostracionem adquisitus inquirendi et facilitans ad actus demostratibos. Ars denique est abitus cum bera racione factibus seu recta rerum racio operum faciendarum. Notandum discrimen quod Aristoteles nono Methafisice, et eius comentator Sanctus Toma 1.2.q.57 Ar.o 4. ponunt inter facere et agere; facere enim dicitur de actibus illis, ex quibus extra aliquod opus manet ut acio edificandi bolandi secandi agere autem de actibus ~~intransitiv~~ intransitivis illis qui intra sem manent nec aliquod extra ponunt ut actus bidendi cognoscendi et amandi. Quomodo hee virtutes perficiant intelegtum in cognicione sicut virtutes morales perficiunt boluntatem in bona operacione de earum que ad inbicem distincionem videatur ~~...~~ Tomas q.a 57 A.o 2

20 De is positis dubitamus logicam non esse propie intelectum nec prudenciam nec sapienciam nec enim versatur circa prima principia nec actibus dirigit voluntatem ~~circa~~ prudencia (licet aliquod logica? et improprio sensu prudencia dici posit ut auctor est angelicus magister 2.2. q.47. A.o 2. ad 2.) nec denique ut sapiencia res altissimas per altissimas causas cognoscit; esto bene sit quod a Cicerone 5 Tusculanarum Cap 23 pars sapiencie apeletur que per omnes sapiencia manat et funditur. Tota disquisicio ad esienciam et artem ebolbitur circa quod notandum sienciam triplicem sumi posse; primo pro quacumque conicioni bidenti cuiuscumque rei, sic dicitur sciri quidquid non ignoratur secundo pro noticia ebidenti que pro ceteris acpetitur neque ad aliud ordinatur tercio et frecuencius pro noticia ebidenti rei et per causam seu pro abitu per demostracionem adquisito. Scire inquid Aristoteles 2 posteriorum Cap 2 est rem per causam cognoscere et quod illius est causa et ~~non~~ quod posit habere non potest. Sed dicit

qui bocatio

Deus mihi adiutor

autbocatio

quod sciencia est abitus demonstrabilis et autem idest ex demonstratione causatus. In hac ultima ac ceptione cum communis sentencia A.

Assertio Nostra

21 Logica proprie et simpliciter est sciencia probatur logica est abitus per demostracionem adquisitus ergo: probo antecedens: abitus qui ex certissimis quasi ebidentibus que principiis ebidenter deducit conclusiones est abitus per demostracionem adquisitus sed logica ex principiis et bidentibus et manifestis deducit ebidenter conclusiones ergo: probo minorem logica ex illis principiis dicide omni. Dicide nulo. Que sunt eadem unitercio et necessario deducit idencitati medii cum extremitatibus et extremitatum inter se ergo: = confirmatur sciencia est que plures demostraciones habet et eficit: et logica plures demostraciones habet et eficit; demonstrat enim de definicione quod sit clarior suo definito ex eo quod explicacio sit clarior explicato Debibisione quod membrum dibidens non debet adecuare dibiso ex eo quod toto sit maius quam sua parte: et allia plures de argumentacione et demostraciones eficit ergo Deinde. Logica non solum tradit regulas sed eas demostrative probat et ea principia solbit ergo est sciencia propia et simpliciter.

Argumenta crudantur

22 Arguer primo ex philosopho aiente secundo methaphisice cap 3 absurdum est simul querere scienciam, et modum sciendi: sed logica est modus sciendi ergo: non est sciencia. Item primo Teoricorum aerit: logicam nullum habere obiectum determinatum: sed omnes sciencia habent obiectum determinatum: ergo ydem quod prius = Confirmatur ex divo Tomas aui 1. 2 q 57 ar 3 ad 3 docet: illos habitos, qui aliquod opus vel internum atingant, non esse simpliciter sciencias: sed logica aliquod opus atingit unum nimirum direcciones ipsius autus racionis, in constrocione V. g. silogismi ut idem angelicus tradit: ergo logica non est simpliciter sciencia.

23 Ad primum responderem ex exposicione divi Tome ibidem legiones horum esse quia non est facile quod homo duo capiat simul: ut enim est improbe ratio quod uno tempore sequitur nectrum capit. Dum ergo dicit quis intendit regulas sciendi, allio non dibertat

Vide etiam potest logicam non tam esse instrumentum sciendi et modum; quam scientificam noticiam modi sciendi. Ad secundum dum testimonium Aristotelis dico: ibi lo-mi de dialecticam pro facultate disserendi in qualibet materia et facultas seu de logica ut dicitur in aliena et extranea materia. Sic nullum habet determinatum obiectum, sed per omnes sciencias vagatur: omnes enim dirigit ut dictum est. Ad divum Thomam dico: ibi simpliciter non oponi ad proprie sed ad mixtum et est sensus: tales habitus non esse pure, nude sciencias, seu omnino, aut omni ex parte; sed habere aliquid antis ad mixtum.

Arguitur 2do

24 Logica est instrumentum aliarum scienciarum; sed et qui disposicio: At instrumentum alterius racionis est ab re cuius est instrumento et disposicio: ergo logica non est sciencia. Secundo una species sciencie ad aliam scienciam non ordinatur; sed logica ad alias sciencias ordinatur: ergo. Tercio sciencia est habitus per demonstracionem adquisitus; sed logica nequid acquiri per demonstracionem; quod probatur ex eo, quod nulla demonstracio logicam procedit: nulla enim fieri potest sine logica: ergo. Denique sciencia est de rebus necessariis: sed logica non est de rebus necessariis; eius enim obiectum vel est intencionis racionis, vel actus intellectus, que contingencia absolute sunt, cum possint fieri vel non fieri: ergo logica non est sciencia.

25 Ad primum respondeo logicam esse instrumentum improprium, et non alia racione nisi quatenus regulas tradit recte disserendi: cum vero ea demonstrative probet, nihil proibet esse scienciam. Minor absolute est falsa: nam malleus malleo, terebrum terebro fabricatur. Et saltem dubio procul: instrumentum aut disposicio convenit generice vel specie subalterna cum re cui deservit. Sic prudencia generalis quodam instrumentum virtutum virtus est, aut contricio, nil disposicio ad graciam supernaturalem supernaturalis est, sic etiam habitus imperfectus ad perfectum est disposicio et tamen cum eo specie convenit. Quid si logica disposicio scientifica et sciencia erit?

26 Ad secundum dico distingo maiorem non ordinatur
ad alias tanquam ad finem intrinsecum et proxi-
mum concedo tanquam ad finem extrinsecum
et remotum nego maiorem et simili modo distin-
cta minori nego consequenciam. Sicud enim om-
nes virtutes ordinantur ad caritatem, licet una
queque habeat suum finem proximum, inmediatum
et intrinsecum a caritate distinctum: ita logica
est species sciencie habens suum obiectum specificati-
vum ab reliquis distinctum, licet ad cetera ordine-
tur tanquam ad finem extrinsecum et remotum.
Ad tercium respondeo logicam adquiri per demons-
tracionem factam lumine nature a logica natura-
li orta quod non potest negari de sic adquirimo logicam
invenire.

27 Ad ultimum dico: distingo maiorem etiam sciencia
est de rebus necesariis quo ad scienciam, seu connexio-
nem predicatorum et inverificando concedo quo
ad existenciam nego maiorem. Potest quidem non esse
definicio et divisio R: ad sic semel visum vel confirmantur
necesario debet esse definicio clarior definito et divisio
totum in partes distribuere. Nec his regulis avertimus (ut
tacite regule ocurrant) quia ab Aristotele
aut aliis fuerunt invente hec enim contingens et
singula est, de quibus sciencie non curant. sed quia
sunt lumine nature note, per se, et indefectibiliter, at
non est certo cognitum, inquis, obiectum logice. Non
est omnino, fateor, exploratum an sit realis vel racio-
nis. sed in confusum est apud omnes et eo modum
sciendi; quod sufficit ut logica determinatum habeat
obiectum et vera sit sciencia.

Obicies 3°

28 Logica est ars: ergo non est sciencia proba consequ-
enciam: quia ars dividitur contra scienciam a phi-
losopho ubi supra = distingo antecedens est ars pro-
prie et simpliciter dicta, seu mecanica nego libera-
lis, secundum quid concedo simpliciter vero sciencia
concedo. Artes mecanice sunt septem que hoc versu
comprehenduntur: Rus, nemus, arma, faber, vulnera,
lana, ratis. quid est agricultura venatoria, milita-
ris, chirurgica, fabrilis, textoria, et nautica; Libera-
les autem Gramatica, Rethorica, dealectica, Arithmetica
musica, geometriam astronomiam [illegible] hoc versu con-
tinentur. Lingua Tropus Racio numerus tonus angu-
lus astra. Huius modi autem solum per [illegible]
[illegible] et similitudinem [illegible] [illegible] tomo
2. q. 51. A. 3.

29 Ad probacionem respondeo philosophum ut dibisisse
scienciam contra artem mecanicam et simpliciter ut
si dibisit contra artem liberalem locutum fuisse pene
raciones formales utriusque non distinta realiter sed
per oposite et exclusibe se habentes; sed disparate ut dici
tur et mutuo se potentes includere. sicud bonum dibi di
tur in onestum, utile et delectabile cum tamen idem rea
liter bonum triplicem hanc racionem possit habere
et sapiencia dibiditur contra sciencia. et tamen secun
dum eundem philosophum in methaphisica coadunantur

Quesio 3 an Logicam sit sciencia specu-
lativa an Practica Sentencia Referuntur et pauca Notantur

30 Omnes autores supponunt quesionem esse de hoc. At ubi
fere quantum est in rebus inane, nulla forsam est in Lo
no gica que ista animorum maiore exagitetur, sentenciisque
diberis ocurratur. tomiste omnes eam simpliciter especula
no tibam secundum quid practicam censent. hec sexione
thesuite oponuntur alii primarius especulatibam et sim
ul practicam esse repugnant. alii neque especulatibam nec
practicam esse contendunt. Scotistae etiam dibiduntur.
no eminentissimus Aguirre Galf et alii Maguntes ad tomis
tis: alii stant athesuitis ylustrisimus et doctisimus Rube
sindo de Casa quem sequntur plures in manu scriptis
peculiarem modum dicendi imbenit: aserit namque.
logicam esse simpliciter primario especulatiba et simpli
citer secundario practica

31 Nec minus est dissidium quid nomine praxis et practice
inteligatur. Alii cum sutili doctore in prologo senten
ciarum quesione 4 sic praxim definiunt: actus alterius
potencie quam intellectus, naturaliter posterior ab intel
no lecione natus elici conformiter racione recte ad hoc ut
sit rectus. Brebius et clarius actus alterius potencia ab in
telectus. thesuite bidentes per hanc difinicionem a racione
praxis excludi actus intelectus eam sic scribunt aserunt que
que praxim nihil aliud ese quam actum opus aut exer
cicium regulis directum. Ego vero neutram alteri prefero
difinicionem. Scotica nimis arta et angusta bidetur
thesuitica amplior iusto, et nimi liberalior aparet.

32 Nihil hominus si consulamus autores pure latinitatis nom
em praxis quod Graecum est idem sonat ad latine accio
no at non quelibet, sed externa quod euoliqitur exequiba
lenti hebreo terra thesulla quod ut sedit Santes Paenius
et Pater Cuadrus opus propius significat. Galice autem
acciom negoce ispanice obra negocio idem italice
accione negocii hec dicta sint auia P.e Blada ad Calepino
sibo ea maxime hac afeccione bidetur etiam accipi
a Quintiliano libro 2 institacionum Cap 18 ubi dear
sibus loquens hec habet: cum sint ar ciem alie

ponite hinc inspeccione id est cogniccione, et esti-
macione rerum qualis est altiologia nobum ergo ci
n autam (eternum, sed ipsorum cum estudiamus
nabet intelegtu contenta que teorica bocatur: allic
in agendo circa cum in hoc est finit est, et ipso actu)
exteriori perficitur, nihilque por autem operis Re-
rumque que practica dicitur: alie in efecte &: magis
aposite loqui videntur, qui praxim accionem e-
xternam esse atuemam: quod etiam videtur inve-
re divus Tomas 1.2. q.^a 57. A.^o 1. ad 1. per hec verba: du-
plex est opus: aliud interius, aliud exterius.
Practicum ergo vel operativum, quod dividitur contra
especulativum, sumitur ab opere exteriori.

33 Itaque si nomine praxis prime imposicionis atento
locuamur, actus intelegtus non est praxis. At si non
ita presisse sit sermo per aliquam analogiam et similitu-
1º dinem praxis et practiu dici posunt teste cobem an-
gelico sed iusta eumdem santum doctorem 1. parte q.^a 14.
A.^o 16. ubi inquirit: utrum Deus de rebus especulativam
habeat scienciam? notandum discrimen sciencie
practice^a speculativa est tripliciter positivum Cap orizi
primo ex obiecto si sit res operabilis ut res morale secu-
ndo ex modo procedendi nimirum si procedat composi-
tive descendendo ad particulares circustancias ut
medicina tercio ex fine si finis non sit sola cogni-
cio beritatis sed opus ad debitum et abra non
ordinatur fe^{ris} nanque inquit intelegtus especu-
lative ex consideracio veritatis et concludit: sciencia
que est speculativa racione ipsius rei oportet esse espe-
culativa tantum: que vero est speculativa secundum
modum vel finem est secundum quid speculativa
et secundum quid practica: cum vero ordinatur
ad finem operacionis est simpliciter practica.

34 Sed simpliciter iusta eumdem tercia parte q.^a 50 A.^o 5
duobus modis etiam accipi potest uno inquit secun-
do quod simpliciter idem est quod absolute: sicut simpli-
2º citer dicitur quod nullo adito dicitur, ut philosophus
dicit: alio modo simpliciter idem est quod omnino et tota-
liter. Eius habetur scienciam speculativam esse prop-
ter veritatem sciencie. Practicam propter operacio-
nem. Prima propter se appetitur, secunda non ita em
una existit in contemplacione, altera ultra progre-
ditur speculativa in suo obiecto ut speculetur consid-
rat. Practica illud respicit ut bene operabile et ad
aliquid ordinabile. Habetur secundo posse
aliquod simpliciter ~~et totaliter~~ — et non omnino et totaliter.

Nostra Resolucio

35 Logica simpliciter est sciencia especulatiba pro ut simpliciter idem est ac absolute et sine adito: non tamen pro ut simpliciter idem est ac onino et totaliter sed secundum quid practica est. Partem autem sitatem adatam divisione ex qua manifeste hec asercio colligitur: alliq plures sunt et ins 2.2. q.e 52. A.o 2. ad 3. et q.e 47. A.o 2. ad 3. que de logica nominatim loquentes, inter especulatibas sciencias absolute locant: si quid hostati bidetur eo minus logica sciencia speculatiba sit illud esse, quia dirigit intelegtum ad constructione silogismi; sed hoc textec dem santo doctore non obstat: nam 1.2. q.e 57 A.o 3. ad 3. inquit quod in ipsis speculabilibus est aliquid per modum cuiusdam operis utta constructio silogismi: et ideo quicunque abitus speculatibi ad huius modi opus ordinantur dicuntur artes per quandam similitudinem quod etiam tradit 2.2. q 47 A.o 2 ad 3. ubi ait dari artem especulatibam ordinatam ad composicionem proposicionis et silogismi: ergo.

36 Probatur conclusio racione habitus cuius principia, obiectum et finis absolute speculatiba sunt speculatibus est absolute: talis est abitus logice: ergo logica est absolute habitus speculatibus probo minorem quod ad singulas parte et primo: principia quibus logica nititur illa ab omnibus constituntur: dici de omni dici de nulo: his que afinca, que a methaphisica mutuat que sunt eadem uni tercio sunt eadem inter se et que repugnant uni tercio R sed hec sunt speculatiba, et ut talia ad concluziones escentificas probandas pasim adibentur solum que ad conoscendum unibersalia et conexionem unius ter et alliis deserbiant ergo principia logice sunt speculatiba probatur secunda pars obiectum logice sunt res conite in modum definicionis et silogismi recte ordinate; sed hoc est totum especulatibum nam forma est artificiosa non fit per aliquam operacionem realem, sed tantum per coenicionem imo iuta porta dicenda est ipsa coenicio que ad aliud non extenditur sed intra tantum manet: ergo.

37 Finis logice etiam est speculatibus: nam hic est duplex proximus que est eius sureptum quod especulabile est remotus qui est dirigere mentem ut recte ratiocinet at non deficiat: unde et dicitur modus sciendi cuius proinde finis est scire et fugare ignorantiam: sed sciencia

que est practica sciae et fugere ignoranciam est ex fine
absolute speculativa ut autor est Aristoteles lib. 1 methaphi
sice et divus Toma ibi leccione 3 ergo. Tandem modus
procedendi logice est speculativus non respicit n logi
mum et difinicionem in universali considerando
nonimum eodem predicata verxiatio ex quibus de
bent constare non vero descendit ad circunstancias
sed ab illis omnino astrait: hoc autem speculativum esse
quid sibi infitiar? ergo logica ex principiis ex obiecto
ex fine et modo procedendi ut sciencia speculativa.

38 Respondebis ex doctrina ad versariorum ea principia
quibus logica nititur non esse determinata speculativa
tiva: sed indiferencia nam que eis practice etiam utun
tur, ut quas probent conclusiones = secundo opera
ciones mentis ut sunt difinire dividere & duobus
modis posse spectari uno ut pareis contemplan
tur obiecta sique sunt speculaciones allio ut artifi
cios fiunt ex regulis et preceptis logice: et hoc modo indu
unt racionem operis practici: cum que hoc secundo mo
do, non primo, a logica considerentur hec erit sciencia
practica et non speculativa. Tenen totum sentenciam
contrariis fundamento et nostro argumento

39 Sed primo facile computatur. Nam et si verum sit
quod non omnes atnitunt scienciae practicae illis uti
principiis non id faciunt quia practice sunt sed quia
formaliter sunt sciencia: neque enim ea ad operacio
nem ordinant sed solum ad conoscendum aliquam con
clusionem per universaliora principia: hoc autem
comune est omne sciencie ex suo formali concepto non
autem ex eo quod practica sit quod iusta vult non essencia
sed quedam est propietas sciencia: sed principia que
solum deserviunt ad conoscendam conclusionem per
universalia et necessaria principia sunt precipue
speculativa: ut patet pertinenciam intelectum, qua parte
perspicans est, veritatisque sedulus indagatur: ergo.

40 Secundum debilius est nam spe
culacio veritatis non induit racione practice ex eo
quod decisio et ordinacio tendat ad veritatem sed ope
raciones mentis dirigantur a logica ut decisio et or
dinacio tendant ad veritatem ergo ne pro ut sic in
duunt racionem practice et speculacionis ex ut a secun
do operacionis mentis ex eo quod in modum difinicio
nis et silogismi disponantur ad aliud opus non exten
duntur, nec aliquam dicunt aptitudinem: sed solum
hoc intelectum facit practicum teste divo Toma ergo.

quiam secunda pars conclusionis facile probatur nam logica respicit constructionem silogismi per modum cuiusdam operis: est etiam ars liberalis ergo est secundum quid practicam.

Solbuntur Obiciones

41 Obiecies primo sciencia especulatiba queritur propter se teste Aristotele; sed logica non queritur propter se ut autor est sanctus Tomas ergo = secundo ex eodem angelico opusculo 70 logica non continetur intra sciencias especulatibas = respondeo ad primum distingo minorem logica non queritur propter se ex fine intrinseco et primario nego ex fine mediato et remoto concedo minorem et nego consecuenciam quelibet sciencia et meritis propriae obiecti queritur et ex hac censenda est practica vel especulatiba sic est finis proximus et inmediatus: mediatus autem et remotus est finis operantis Doctoris aut discentis. Respectu logice finis proximus est dirreto intelectus ut recte cognoscat et recte contempletur obiecto propter hunc finem logica queritur sed ex fine remoto queritur propter rectas especulaciones aliarum scienciarum. Ad secundum dico logicam esse non esse ex principalibus exciencis especulatibis reducitamen ad ipsas ut idem sanctus Doctor expresse tradit ibidem.

42 Obiecio secundo sciencia que tendit ad opus est simpliciter practica; sed logica tendit ad opus: in direccionem nimirum racionis, que cum regulis instituatur, opus vere est: ergo. Distingo maiorem sciencia que tendit ad opus intra intelectum practica est ex practica nego maiorem: extra concedo distingo minorem et nego consecuenciam. Atta: sed opus intra intelectum potest esse practicum: ergo nulla solucio. Nego antecedentem. Probatur praxis est executio et aplicacio regularum, sed operacio intelectus potest esse aplicacio et executio regularum: ergo distingo maiorem praxis est execucio regularum vere practicarum concedo maiorem simpliciter especulabilium et tantum secundum quid practicorum nego maiorem distingo minorem et nego consecuenciam. Tubero ad que actus intelectus potest esse executio et aplicacio regularum vere practicarum: ergo nulla solucio nego minorem. Probatur autem in prudencia actus intelectus, et hic est execucio regularum practicarum moralium scilicet que operacionem bonam vel malam respiciunt: ergo. Distingo maiorem et actus intelectus solius nego ut habet adiunctam bolontatem et se estendit ad eam regulandam concedo maiorem minorem et nego consecuenciam. Sed silogismus definicio be regeris non est actus solius intelectus sed etiam habet adiunctam bolontatem: nemo enim nisi velit eos eficit: ergo distingo subsumpta ut habet adiunctam voluntatem praemobentem et aplicantem concedo [illegible]

minorem et consecuenciam.

43 Hoc argumentum, quod fere totam cuestionis dificultatem continet, late prosecuti sunt et examinint regularum, quasi im minori logica dedimus sciatis arguere in forma distinciones aplicare et eas impugnare. Non autem dubitem dicimus intelectum nulo modo esse practicum per ordinem ad actus intra ipsum manentes: hi enim purxe speculativi sunt veritatis connecciones: regule ad hoc ipsum dirigentes regule bene conoscendi et especulandi non ut ait Magnus Basilius omilia prima in examerom especulative sciencie finis est accio in mente. Solum itaque intelectus est practicus per habitudinem ad alias potencias qua potest regulare ex imperio voluntatis et hac extensione concedimus Logica voroma tales actus practicos esse non intrinsice, sed extrinsice, et secundario.

44 Neque ex eo quod actus prudencie sit practicus aliqui convincitur, nam prudencia sit virtus perficiens intelectum in ordine ad voluntatem, et ad vere diligendum; actus eius non manet intra intelectum precise sed ad aliquid extra ordinatur. Logica vero perficit intelectum in ordine ad veritatem sine errore indaganda definitur enim: facultas indagandi veritatem. Quod velit indigeat intelectum veritatem tamquam potencie moventes et aplicante, nihil refert: nam hoc comune est omnibus habitibus tam especulativis tam practicis: neque enim especulabimur nisi velimus, neque aliquid operabimur nisi nos voluntas moveat siquidem omnis potencia, omnis habitus virtus omnis subditur voluntati et est vulgatum dictum quod habitibus utimur dum volumus et quomodo volumus.

45 Non sunt in quis actus voluntatis practici et practici utique. Quid ni actus intelectus? quia isti intra genus sunt contemplacionis illi prosecucionis et fuge: primi ad bonum sunt ordinati: secundi vero ut tales sunt contenti actus intelectus sunt asimilative obiectorum et trahunt res ad se: voluntatis extra cuecunt obiectum et feruntur ad ea= deponit studium et opus respectu prudencie et noticia ethica est practica. Respondeo studium procindere tunc a racione speculacionis, et denominari extrinsece voluntarium similiter noticia ethica extrinsice est practica ab opere quod libera est tale nempe actus voluntatis post dirigit

46 Obiecio tercio obiectum logice est operabile, non est dirigibi
le potest enim bene vel male fieri. secundo logica in cuius con
templacioni non sistit sed ad eius eformacionem dirigit sed
hec sunt note sciencie practice ergo logica est practica. disti
nguo maiorem et operabile propie et simpliciter nego impropie
secundum quid probo maiorem ad implicitam proba
cionem dico quod potest bene vel male fieri a connexione simp
liciter especulativa eadem conicione quatinus contempla
tur animal idem artificio generis oranam si vero sumo
sit de modo sciendi formati ipsa especulacio est eius artificio.
ad secundum distingo probacionem implicitam maioris
dirigit ex fine proximo nego ex fine remoto subdisgindo
ad eius eformacionem cuatenus eforcio est nego cuatenus
est speculacionis et concedo maiorem distingo mino
rem et nego consecuenciam. Logica ex fine proxi
mo sumitur scilicet cuando propium dicitur obiectum de
ficit a racione sciencie practice ex obiecto, quod non est ope
rabile et ex modo qui est resolutorius et especulativus. Quan
do vero dirigit alias sciencias modus videtur composito
rius impropie tamen quia opus ipsum non est propie
tale: secus ipsa sciencia que constituta practica foret cum
posicioni titulo practica debeat dici sciencia que proximi
est, quam que ad eam dirigit. sed de questione de voce
plus quam satis.

Quesio 4 utrum Logica ad alias sciencias adquirendas sit necesaria

47 Duobus modis potest esse alliquid necesarium ad aliquem finem co
nsecuendum simpliciter et secundum quid. Dicitur necesari
um simpliciter sine quo absolute finis nequid haberi. sic cibus et
respiracio ad vitam sunt necesarie. secundum quid vero sine
quo quidem potest asequi finis at non sine labore et dificulta
te. sic ad conficiendum iter equum et hippoperam dicimus
esse necesarios quia his commodius et facilius iter adornamus.
Huic duplici per vulgate necesitate nos ex viro erudito et amico
addimus terciam et est necesitas moralis qua ita aliquod est ne
cesarium ut sine ipso vix possit finis obtineri sic dicimus ma
gistros et libros necesarios ad sciencias comparanda

48 Illud etiam acuratissime distingui debet quod sciencia vel
diciplina quelibet in duplici veluti estatu expectari potest ut
alia quidem perfecta seu in estatu perfectu dicitur allia vero
in estatu imperfectus vel imperfecta dicatur. Sciencia
imperfecta vocatur illa que clariora solum et faciliora
complectitur: ideoque errores omnes vitare, et que obiecta
fortasse fuerint, dirimere non potest. perfecta vero est
vero illa que omnia vel saltem priora quoque complectitur quid
quid opositum fuerit rationabiliter dirimit et ad veritate unice
constantissime que dirigitur. Ex his sciencias sunt allie que
ex principiis notissimis sua sponte fluent allie ...

absolute quanto abdita sunt earum principia. Sunt etiam quae ex multis observationibus et experimentis sedula investigacione notatis prodiere. Ex generis ostensae sunt axiomata dendi maior pars fisices, astronomiae, optica, mechanica, in quibus fere tutius est contrahere locus.

49 Ex his notatis iam plane intelligitur naturalem logicam, seu inditam vim racionis ad scientias omnes omnemque cognicionem quae cum illa est, absolute omnino requiri: nec de hoc ulli dubitant. Dirigendum est interea cum se dat habitu illo, qui praecepta, regulas quae tradit, ut mens vel [illegible] indispensabilio obnoxia recto tramite procedat in aditis quaestionis circumdatum ascendentibus aliis, ut aliqui tonitte quos sequuntur nostra eminentissimus de Aguirre [illegible] est omnino absolute et necessaria ad quamlibet unam scientiam vel imperfectam comparandam, negantibus id aliis tamen et omnis cum [illegible] et totam utilitatem concedentibus: aliis denique ut eduardus Contini magister [illegible] pera Saka Gaudim et alliqui [illegible] mostratum in manu exercitis agentibus, ad comparandam scienciam in statu perfecto absolute esse logicam et simpliciter necessariam; secus in imperfectu ad modum est ata.

Conclusio 1

50 Logica non est simpliciter necessaria ad alias sciencias comparandas in statu seu in perfecto. Haec assercio ita plana, facilis, et perspicua videtur, ut metuendum sit ne eius evidencia, ut plerumque accidit, disputacione celebrata, oscuretur magis, deprimatur cavillis. Cum enim racionis lumen nobis sit congenitum, et racionali naturae teste santissimo et magnifico parente nostro Anselmo cum in monologio cap 68 nobis edicionis tunc cap 1 libri secundi eiusdem tomo, nihil aliud sit esse racionalem, quam posse discernere inter verum, et non verum, bonum a non bono: intelligi quoque poterit sudent et imperfectam cognicionem aliquam de clarioribus facilioribusque rebus solo racionis lumine sine dialectice praesidio artis praesidio facile posse comparari, ut experimento ipso magnificentissime demostratur.

51 Et tamdem hoc sapiciens erat ut prima haec nostra conclusio rata haberetur. Atquoniam non omnes uno verbo capiunt et debito excelsimus hebetibus conspicacitas pariter, ratione hac [illegible] probatur conclusio. Intelligibus indubitanter nullo egens artis logice examine, cognoscit prima, et faciliora principia qualia sunt quodlibet est vel non est totum est maius sua parte &c: ergo nullo negocio poterit unam et alteram conclusionem deducere, quae magis sua sponte fluit, quam artis praesidio dirigitur: at haec conclusio scientifica est: ergo. Prima consecucio evidens apparet: nam haec conclusio ex principiis notissimis immediate deducta, ita est per se nota ac si esset ipsum principium: ut supposita nocione totius et partis videtur in hac conclusione homo est maior sua manu [illegible] connexio cum illo principio totum est maius quam

C. An

sua parte cave notata est ad veritatem primi principii. Minor sa tenta facile probatur: Nam enim prima conclusio facit scire demonstrat semper causam et ex principiis notissimo ergo est scientifica.

§2 Assumptum confirmatur manifestissimo divi Tome testimonio prima parte q. 001 17 a. 1 hec dicit: "Inest unicuique homini quodam principium sciendi scilicet lumen intelectus, per quod co noscuntur statim a principio naturaliter quedam principia universalia omnium scienciarum. Cum autem aliquis hu jusmodi universalia principia aplicat ad alliqua particularia, corum memoriam et experimentum per sensum accipit, per inbencionem propiam adquirit scienciam eorum que nesci ebat ex notis ad ignota procedens", tantum divus Toma ex quo habemus intelectum a natura secundatum esse omnium sci enciorum seminibus atque principiis: et etiam natura sua di sursibum, unum ex allio inferentem, aplicantem resolbentem, componentem: quid ni conclusionem clarissimam edet, perfi cietur que per eandem?

§3 Non tenuerunt id ~~[illegible]~~ et comodo nisi contradicentes inbenti sime racioni et omni experimento et alter prime inter cie verum dicunt: Nam demostracionem non esse scientifice for maliter: eo quod intelectus non connoscit veritatem consecuen cie inter talis formaliter nec illam resolbere potest ~~[illegible]~~ ad prima principia logicalia regula scilicet. Verba dicunt: cum intelectus nescit reflectere scire solum materialiter scit; re flectere autem se scire non ~~[illegible]~~ nequid nisi connoscat ~~[illegible]~~ ~~non~~ demostracionem factam nec ex parte materie, nec ex parte forme, piccare: quod quidem absque artificiali logica nequid connoscere. Hec in suma autorum doctrina in qua tamen aliquam ambiguitas latet, et eron obrrepuit. Dum sciencia materie cum sciencia materiali confundit, et scienciam forme cum cognicione formale.

§4 Ut autem impugnetur eorum solucio [illegible] debemus de mostracionem dici materialem respectu intelectus, cum sit ebidenciam eius non percipit sicud respectu [illegible] tur corpora materialiter yluminata: formalem vero cum ebidencia eius intelectum non latet, nec abscondit ipsi partito facile quid amobere. Quo praelibato [illegible] ex impugnatur eorum solucio, et racio nostra instaura tur: intelectus indicat demostracionem ebidenter, co gnoscit veritatem et vanitatem racionis et quidem per causam propiam et inmediatam: ergo est formali ter scientifica et demostrativa: demostracio enim est cognicio rei per causam. Secundo taliter connoscens, nobit quod res aliter se habere non potest, sed hoc propium est de mostracionis: ergo.

§5 Tercio, connicio reflexa convincens directam esse rectam et ad regularem admussim vel constituit demostracionem in esse talem formaliter: vel nesciens [illegible] sic hoc: ergo illa de mostracio est formaliter scientifica independenter a logice connicione. Si primum: ergo [illegible] finice [illegible].

C talem supernam demostracionem directam, dixit et formaliter non est scientificus, sed tantum denominative et extrinsice: ergo nec fisica erit formaliter sciencia; sed hoc absurdum reputatur: ergo et sic cuande

requitur cuanto et prexes: logica artificialis et potest sciencia fuit in statu imperfectu saltim perdemus tracionem ad quisitaj sed ad hanc demostracionem, et quidem forma liter tamen nonfuit necesaria altia logica C nisi procedamus in infinitum) quam intelegtus naturale acumen: ex tero enim inquit arte cogitandi quod homines bidexent se aliquando bene male b vero quando que discurrere facile potuerunt aberrare, cualiter cuando bene cualiter vero cuando male discurrere legerint: ergo. 60

56 Respondet noster de Aquine: ad primam demostracione n logice concurrere ipsam ut virtualiter contenta in illis principiis dici de omni dici de nulo cum que ver sosari debere circa natoram demostracionis signate considerata. At nisi me meafalit opinio, hoc est nobiscum dare manus. Nam logica virtualiter contenta in intelegtu nihil aliud est quam naturalis vis racionis: ergo si procter ab hoc capax et naturam demostracionis vestigare, et formam naturificasam imbenire; cum etiam sit intelegtus virtualiter fisicus methafisicus et mathematicus C continet enim inquit divus Tomas principia et semina omnium scienciarum) pariter capax erit hec principia aplicare et alliquam imperfectam cognicionem saltim ad quirere et ex hac demostracionem formaliter tamen lesma formare.

Secunda Conclusio Logica

57 Ad minus moraliter est necesaria ars sciencia altarias ut methafisicam fisicam et teologiam praesertim pro ut in Hispaniam aduerunt ad quirendas in estatu perfecto. 62

58 Asercio hec bexitate hac prime reposita, dificilis apparet: nam cum intelegtus intelligendo no dubitetur in vacilbus imo soborectus, perficitur, et forciora bodat, sia ad unam vel alteram demomstracionem presidio logice non eget, omnes nanquopiam scienciam adquirere quoque poterit sine ipsa: quod magime fiet, si ingenti dificultati superata felicium iter planum et directam fuerit.

59 Nihil hominus: cum magima sit rerum ossolitas, opinionum sentenciarum que discrimen, invenire erores quibus abincante et in inscicncia, plurima sabinde operantur, que perplexa adeo, ambigua vel oscura sunt ut acciones etiam ingenii viribus in explorandi illis languere propemodum 63

diccantur, quis aperte non videat, artem illam omnino te
quae augeat, artem dividat, singula definiat, omnia rite
disponat, variorum errorum fontes aperiat, ipsam denique
rationem in inveniendo vel demostranda veritate rite
rite et constantissime dirigat?

60 Quae necessitas vel maxime confirmatur est incredibili
errorum serie, quibus non modo nos ipsi subinde arripimur,
sed clarissimos doctissimosque etiam viros decoctos esse conspicimus. Si enim vel ipse Aristoteles quem singularem virum
ingenio et pene divino Cicero apellat (secunda de divinatione cap 25) si Cartesius Gasendus, iique sapientes qui
omnem fere etatem in discernendi studio contriberant, sepissime
erraverunt, quid futurum putabimus, si nulla arte, nula
discernendi metodo nula veritatis inquirendi industria
ad facultatem alliquam humanus animus accedat?

61 Addi etiam poterit argumentum illud quo ad Galeno contra Erasistratum usurpatum
ferunt: vel quolibet sequitur ex quolibet, vel non? Si
hoc: necese est alliqua arte, qua quid sequatur, quid non
clarissime ostendat. Si primum: ex solis splendore, nibis
candore et carbonis nigredine et asinorum stulticiam et ...
citanciam infirmitati cebit. Sufragio est modus reliquas
disciplinas praesertim in Hispania tractandi. Theologia ius
pontificium et civile medicina omnes denique sciencie
siloxismis scatent et a logica mutuantur eorum formam
et methodum falaciarum solucionem, recte divisionis et definicionis noticiam. Unde videmus: eos qui logicis institutis apprime imbuti sunt, nulo negocio reliquas percurrere ~~facultates~~ et adicere disciplinas: secus vero qui
logicam neglexerunt.

62 Sed videmus etiam in quis multos summatos, cum alliarum scienciarum studiosos, qui docti et periti in illis evaserunt, quin in logice studuerunt. Non ego hii sunt qui
mihi persuadeant, enim ita, ut obiciuntur ebiriae. Sunt
nanque aliqui, qui in alliqua disciplina videntur
periti, et revera non sunt sed tantum sua sunt ganzuli
ratiformosi: et plerosque itidem pendoctos inveneat
qui scienciam alliquam ebidin dicuntur nula logice esset
praevia noticia cum revera sint eiusdem peritissimi. Quod
si explanatione, te tua opinione movebo et habibit inci
mere replica.

63 Ergo primis delictis qui solum sunt semi docti et fucum facientes sciendum est, et valde notandum: alliquem nescire
logicam non esse scire esse logicum nec scire necessariam esse logicam ut sciat: nec tandem ad sciendam logicam
opus esse eidem librum legere qui logice inscribatur. Ille
fruitur satis suficienti cognicioni potius, qui dicit sine

caligine cognoscere iudicare discurrere commodo vivum
aut alogica caecenti supra diximus: sive id in volumine quod
eam materiam data opera tractat legerit: sive in aliis
et ad alliarum scienciarum principia exponenda vexi
tis: sive ipse, ad alliorum quibus sapiunt exemplum
regulas intelectum dirigendi condiderit: sive ex colocucione
cum doctis eadem attenuerit: sive allia quacunque
industria ordinem et metodum cogitandi comparabit.

64 Quo circa qui vere et solide theologus vel IC. vel mathematicus est, his procul dubio est etiam logicus. Nec ipsi quamvis innato fides est habenda, sic logicam propriam non capere adverterit. ~~Quomodo~~ Hoc modo logicam ad sciencias in perfeccione estatu comparandas necessariam omnino putamus. Nec huius methodi ordinacione perfeccionem defectu aliquos etiam habes [illegible] vel in ipsis pelicionibus Geometricis, ut Euclide Archimede et allis vel obserbat autor artis cogitandi p. 4 Cap 3 et 9 quanto magis sciencias tractis ipse pent si logice presidio non muniantur? Ex his que longa oracione sumus prosecuti facile quis informa potenit adornare racionem probatibam conclusionis. Non autem.

Solbuntur objeciones &c

65 Obicies primo contra primam ~~tertia~~ conclusionem nulla demostracio potest fieri formaliter artificiosa absque logica artificiali: ergo nec sciencia adquiri. Consecuentia intentur sciencia enim est abitus per demostracionem adquisitus probatur antecedens: Omnis demostracio scientifica certum debet facere intelectum, de veritati consecuentis et de bonitate consecuencie; secus melius est locus nec etiam super[illegible] in forma; que quidem formido cum sciencia non coeret. sed licet primum fore sine logica artificiali posit haberi, secundum non ita; cum solum ea leges bone consecuencie nos doceat: ergo. = Explicatur: ignarus logice nescit, quo modo et ex quibus facienda sit demostracio: ergo nequid eam habere: et si quandoque faciat eam pure materialiter erit. hoc autem non est formaliter scire: non enim nescit cum scit [illegible] habeat et eam [illegible] realiter haberet non potest sic qui verum loquitur vel falsum enunciat, nesciens quid sit verum, ignorat quid sit mendacium, nec formaliter est verax, nec mendax, aut culpabilis quo non [illegible].

66 Pro solucione argumenti examussim est observandum: hanc proposicionem omnis homo est admirativus vel quanpiam aliam in faciliori et clariori materia conformata, conscipore in silogismo ~~[illegible]~~ est et extra illum si hoc modo exercitare [illegible] eius bonitas inmediate clare scit cui exercitem penetratur et examino non consiso alienum indibatum [illegible].

siatam in siloxismo sit iam non est pura simplexque proposicio, sed ultra est illatum quoddam, quod consequens est tenta materiae, forma vero inspecta consequencia apellatur, differt autem a pura proposicione in eo quod consequentis veritas una et eadem cum veritate proposicionis non ultro, nec inmediate patescit, sed educitur ex allia veritate iam nota in qua quasi latebat: et arenta pre vitus huic veritati precedentem conotat tanquam causam huius manifestacionis

67 Consequentia autem ut sic est proposicio, et consequens, adistamam ordinem et artificium consistit in eo quod certe regule et leges in eius formacione observentur. Prescindit ergo a veritate: saepe enim est bona et falsissima; quandoque erit recta. Cuius bonitas pendet etiam a bonitate premissarum, nempe a congrua medii, et extremitatum coordinacione. Duplex item soleta assignari bonitas consequencie: primaria et secundaria. Primaria est que desumitur per ordinem ad finem propium consequencie inferendi scilicet conclusione, et convincendi intelectum et ad eius asensum. In eo stat quod necesario inferatur ex premisis rite dispositis. Hec bonita iudicatur esencialis, et conosci potest in actu sallim exercito sine logico artificiali, secus sine naturali.

68 Bonitas secundaria consequencie est que consistit in conformitate cum regulis artis et hec sine arte haberi non potest: est enim reflexa, et in actu signato cognicio, que ab arte necesario dependet. Sed etiam notare iuverit: alliam esse reflexionem formalem, que est actus distinctus a cognicione directa; aliam esse reflexionem virtualem et eminentem: et est ipse actus directus, qui exercite existencia seipsum manifestat. Ut enim intelectus sciat se inteligere, opus non est actu distincto sed satis est suum speciarum intelecionem.

69 Iam reflexio sive formalis, sive virtualis potest esse super racione generali actus directi: sicut quicunque est de bonitate demostracionis, quia generales eius regulas novit; et potest esse super racionem particularem et exercitam eiusdem: quia nempe autus convincitur et experitur bini laccionis. Ex his deducet cognicionem reflexam bonitatis consequencie nihil evidencie aut certitudinis superare nec obiecto necessario: cum quia omnem supponit tum quia, qua talis a veritate prescindit. Quintero 2 intellectum prius experirie et exercite connoscere consequenciam bonitatem et certitudinis demostracionis quam actu reflexo eam signate vel per modum obiecti intueatur. Quibus non per cuntorie notatis sua quasi sponte fluit solucio ad argumentum in forma

70 Respondeo igitur nego antecedens: ad probacionem distingo maiorem demostracio scientifica debet facere certum intellectum certitudine directa, et exercita, seu experimentali concedo: certitudine signata et reflexa subdistingo: formaliter ut tali nego maiorem tali aut virtualiter aut eminenter

bonitatis consequencie in comuni et sub racione generalitatis
bonitatis nego huius in particulari perfectum bonum Intel
lectus itaque ergo quod experitur rectitudinem eius dis~~curs~~
cursus exerciti ita virtualiter reflectit hoc discurso dilucide
aparet bonitas: ergo est bonus sicud qui solis luci perfunditur
magnifestissima experiencia conoscit solem lucidum esse
explicacioni eadem distinccionem acomoda[...]ece ne implicer
is: nescit ex quibus et comoda facienda sit demostracio inge
nere et in comuni concedo in particulari sibe et nunc
(sub distinccione) nescit signate vel per comparacionem refle
xam ad regulas logice concedo nescit exercite vel etiam
reflexe virtualiter conoscendo se nunc discurrere evide
nter et infalibiliter nego antecedens et consequencia.

71 Xina rgna[?] sw logice non habet demostracionem mate
rialiter ut dicunt quia penetrat bim et eficaciam illius ad
combinecndum intelectum cum exercite tempore reflexio
nem logice naturalis ut vel imbiti fatentur tenentes autho
res ~~a~~ ad berre[?] sentencie de prima demostracione logice
artificialis: et ideo talem dicunt cursum, sit preterea allis
incertis et cum tamquam regulam ad alios statuere quod nota.
Exempla de veritatem, aut mendacium dicente, nesciente
quid dicant dificultatem non ingerunt: imo retorquentur
in ipsos: nam qui materialiter id est aliud dicere sole
nt, sibe non penetrans institucione verborum sibe pre
iudicio correctus, dici verum aut falsum, pure verum
est, materialiter dicit. at si ipso exercicio dicerni habet
fallendi intencionem, aut efenendi, quod sentit tum certe
~~materialiter~~ mentitur vel verum enunciat: etiam
si nesciat veritatis aut mendacium definicionem vel
naturam: non aliquatenus potest quid vere perihere
et contraicionem perfectam formare, quamvis nec peni
tencie nec bonitatis naturam habeat explorata.

72 Obicio secundo demostracio est arte factum, ac arte factum
pendet necessario ab arte et ea diligenter fit: ergo
sed nulla est ars preter logica, que naturam doceat demo
stracionem: ergo. Secundo nulla sciencia adue[?] in statu
imperfecto potest adquiri sine modo sciendi; at modum
sciendi ex logicam artificialem lipsi[?] et tonsorium est ma
nifestatum: ergo. Tercio sine concurso causa universa
lis efectus particularis aliquid habet sed logica uni
versalis respectu scienciarum: ergo. Quarto ergo[?] gulf[?]
nesciens logica non potest resolvere conclusionem
usque ad prima principia dicide omni dici de nullo quesu
nt eadem universalis quo hec principia vel sunt propie
logice vel ipsi artifibilis[?] eficacia quo ad modum inferendi
sed hoc est necessario querilibet sciencia adue in sta
tu imperfecto ergo tandem autoritate divi Tome asserentis
logicam necessariam esse ut ipse autus racionis sine
errore procedat sed procedere sine errore absolutere
necessarium est ad scienciam adquirendam ergo

73 Hec omnia facilime instantur in prima demostracio
ne logice quid quid ibi autores dicant, hic aplicatur.
Ynforma distingo maiorem demostracio est forma
liter arte factum in actu secundo semper nego ma
iorem in actu primo concedo. Illud quod est quod de
facto fit per artem et cum atencione ad regulas eius
idem. Hoc quod dere capax est ut fiat per artem si
si autem non fiat nec ab ea sui vice denominetur
potest autem fieri sine arte preexistente qui a na
tura potest ex sola specie ne id quod an licet non
ita facile et perfecte quod utique negari non po
test dein qui primi mum logicam invenerunt non e
nim ut dictum est ex Arnaldo alia racione quesi
erunt illam, nisi natura aqua quasdam leges bene
discendi congenitas habemus.

74 Ad secundo etiam distingo maiorem sine modo
sciendi paribo nequid ad quiri sciencia m conce
do maiorem actibus nego maiorem distingo mi
norem nego consecuenciam modus sciendi pari
bus et ipse autus scientificus sine hoc nequi habe
ri sciencia: bene vero sine actibus formalitentali
que ex ipsa regula, aut logica. Ad tercium concedo
maiorem bene intelegto distingo minorem logica est
causa universalis principalis nego instrumen
talis ministerialis et contenta eminenter subjecto
aliter in intelegtu concedo causa principalis s
ciencia sum est intelegtus in quo [illegible] uti in semi
ne omne continentur teste divo Toma et qui se solo
in una vel altera influxum instrumenti potest p
restare. Ad quartum dic illa principia inmediata
ex illo notisimo quenlibet est vel non est impossibile
est illud esse et non esse unde intelegtus qui ea absque
logica penetrat facili bestigacione potest in ista here
re nec ex eo quod intelegtus nesciat resolbere conclu
sionem ad hec principia probatur non scire sca
ecite sed directe sed ad summam perfectissime et om
nibus modis quos nos quoque admitimus.

75 Autoritas divi Tome inteligitur fere ab omnibus to
mistis de utilitate logice non de necesitate absoluta ti
tamen adhuc rectamente cum excellentes exponitur
in nostra sentencia esse quidem necesariam logicam
ad procedendum sine errore in materia perficili
obscura et ardua cuius veritas non inmediate pa
tescit, secus in illa que est facilimis fluit principiis
sidicas in hac etiam mutare posse intelegtum et ti
mere ne irrepat falacia aut paralogismus quod cum
sciencia non compatitur — respondeo paralogis
mum non proponere rem subtilit[illegible]

tenta quaeso persuade rustico sero nesse hominem hoc sofismatata: quod ego sum bino non est sed ego sum homo ergo bino non est homo. Visum aut tactum lapides fere nec dubium ingere

76 Contra secundam conclusionem arguere argumento supra insinuato intelectus sine logica unam vel alteram demostracionem per errores potest eligere: ergo omne requisitas ad sciencia in imperfectus statu comparandam. Probas consequenciam ideo non potest quia suis actibus defatigaretur opprimeretur aut debilitaretur: hoc vero tam longe est a beritate, ut contrariumet racio et esperiencia magnifestissime ostendam. Racio: quia intelectus suis actibus robur nospit, et benitate perficitur. Esperiencia: quia bidemus ingentibus alliquorum conatibus maximos et opimos fructus corresponderere: quod tidie enim in phisica nobis experimentis imbentis illustratur ex quibus nobe conclusione et tesis generales manarum lucere regule racioni et esperiencie maxime consentane. Hinc geometrie parum de regulis logicae curant et tamen nuli acrius demostrant, precius cogunt et ebidencius suadent. = Confirmatur ex antiquis sapientibus qui e ciencia excaluere nulo logice est presidio adiuti ut ipocrates medicinam euclides matematica, Caldei omnes ciencia: logica autem ut ipse Aristotele autor est ante ipsam non fuit i ~~benta~~. imbenta

77 Hec sunt precipua quibus mens nostra impugnatur at talia tanta que non sunt ut ab arrectata bia recedere cogant. Narque respondemus nos non externo aut allio cap. necesitatem astruere logice sed ex pluribus hisque suficientibus ad eam persuadendam omnibus absque pre iudiciis huius vel alterius opinionis ab infancia ipsa concepte considerare bolentibus. Diversitas rerum, opinionum sentenciarum que diversimem pre iudicia quibus abineunte etate inficimur confusa rerum unibersalium et abstractarum idea pluxima aut allia que pasin ofenduntur quim in inquisicionis progresu in causa sunt ut imbecilis et extenuata mens umana sibi relicta, nulo cui iuta artis presidio vis posit plura itera errores intueri

78 Ergo ut species beritatis de lux falsa proceis non probemus, alliqua arte indigemus, que veritatem muniat erorem detegat intelectum confirmet, ne a recto educe catur in ea demostracione que est in medi

qu

79 quid quid enim inquit divus Ieronimus ad hanc rem
sciam pertinet et putabatur esse robustum deo iudice
arte subvertitur, et instar incendii in cineres et fabila
que dissolvitur, ut probetur esse nihili quod putabatur esse
fortissimum. Hinc est quod intelegitur ad quamlibet veri
tatem rarum consideratam et in materia perspicua
sufficien esse etsi solo poterit pervenire, non tamen ad
collecionem omnium requisitorum ad scienciam in
statu perfecto constituendam; cum sic semper possit ut
in aliquam non habilem non sit errore obnoxius, non
sit ad falsum inclinat verum vacabilis. Ad hec necessitatem
logice ad sciendum ignota et reflexe ut dicunt bonitatem ila
cionis, ipsi autores concedunt. At qui dubitat hoc aliquam
esse sciencie perfeccionem?

80 Fateor plurimam partem fisice, medicine experimentis
prodire, sed de his ut principia quescionis bos monitos
abeo non immerito contrabeatur. Nec errorum expercia
sunt huiusmodi experimenta nisi solida atencione recta
metodo et quibusdam stabilis regulis sedula observacione
inspiciantur, ut patent rerum recte iudicii ipsi cuiusmodi in
quisicionis delectantur et quandoque nec logice
meminerint illustri ... nostri Gregorio Fabri.
quod cum verum sit non sunt nobis Geometre in exem
plum trahendi, quia ex facilimis principiis deducunt
et earum rerum evidencia vehemencius diligenciam adre
gulas tam minus atendunt. Nec ipsi pacientur perfe
ciones contendi sunt logicam penicius ignorare, cum
nec, ut iudicamus, in recta perfeccione iudicio et discur
su plene contineantur et exprimi ad emer racione que
dam facilitas de reliqua cum eisdem caucionibus pro
curandas, quasi in lumine in intelegitur fuerit impre
sa et earum defectu ut est observatum plurimi
nant debes momento errores in ea ingererint. Irrepserint

Frustra itidem sapientes com
81 memorantur quia esciencias excoluere ante ipsum aris
totelem non pretera quamquod tradit nos estagiritadum
alerit logicam ante ipsum non fuisse inventam. Certam
tam nanque ex pleratum est Zenonem eleatem socra
tem et platonem, ut nos in praetacione decimus compri
us docuisse) Deponi facile poterit eas sciencias tunc et
ante imperfecta ad modum fuisse pluribus infecta erro
ribus ut observabat Pater Agustinus libro 8 de civitate
Dei Cap 4 fatetur ipse aristoteles, et exemplis ostendi
posset. Hinc ait cicero: virtutis prudencia sine
dialectici numine plurimi peccat praetorum atom
nium plorium sebenus respicere

quod nunquam efecisse ipsius Turis csciencia nisi com
pretenca didicisse artem que doceret rem univerxam tribu
ere in partes latentem explicare difiniendo obscuram in
explanare interpretando portamovere regulam quave
ra et falsa iudicarentur, et que quibus propositis essent,
que non essent consecuenciam. Itaque enim abulit hanc ar
tem omnium arcium maximam ocasio locem ad com
que contare ab alliis aut respondebantur aut egebantur

82 Ex is ad argumentum in forma concedo antecedentis et
nego consecuenciam. Cuius propocionem distingo: in
telectus ex prima demostracione robustior et bexiti
or fit ita ut aliquas posit veritatis comparare concedo
omnes subdistingo in materia facili et praeter perse fere
nota concedo in obscura et abstrusa et dificili nego con
secuencia. Non tacuit mens et inquisicione et adqui
sicione prime bexitatis at non inde sequitur quod si
unam clarissimam percipit, omnes etiam obscurissimam
caleat: sicud non sequitur, imo absurdum reputatur quod
natura se sola absque medicine artis ausilio unam aut
alteram infirmitatem levem vincere posit, omnes etiam
graviores poterit superare nec ex eo quod aliquis sine ma
gistro posit aliquam artem scienciam bexitatem adisere
imperfecte non infertur posse omnes et quidem perfec
tas haberet in moralibus: ex eo quod voluntas posit una
m aut alteram tentacionem ebincere sine gracia Dei
non sequitur posse omnes etiam turgenciones declinare et
in sentencia servitarum et eo quod homo seritere posit huic
et illi ausilio et se indiferenter non sequitur ergo omnibus
quod sidicam hanc est impotentiam moralem nunc teneo
sed intent repono, necesitatem fisicam medicine magistri
et gracia.

83 Reponet: mens nostra, quia imbecilis et tenuis non potest sine
logica omnes demostraciones adquirere, que ad scienciam
perfectam requiruntur: ergo cum per logicam non tolla
tur et cius naturalis debilitas, nec cum illa scienciam
perfectam habere poterit = distingo consecuens per lo
gicam non tollitur eius debilitas ne quam plurimum mi
batur nego absolute concedo. Abitus intelegtualis perficit in
telegtum teste divo Toma et illum expedit ad veritatem
sine errore capcienda. sive ero eius impotenciam naturalem
non tollit absolute, non equitur non esse necesarium aut ne
per flurem. si enim cum ipso mens absolute non potent ad
veritatem perfectam pertingere poterit certe multo mi
nus sine ipso.

84 Refero ergo omnes sciencias pendet a logica: ergo etiam logica dependet ab se ipsa, est enim sciencia. distingo consequens, dependent a logicam quoad substanciam et in statu imperfecto nego, quo ad modum sub distingo tanquam a dirigente subdito minus tamquam concedo, tanquam ad ab eficiente et principali nego consequenciam. Ad secundam quando dico quibus eam quasi gradibus logicam presupponi ad sciplam: nam naturalis subito ad artificialem imperfectam et artificialis imperfecta conducit ad perfecta. Illud quero ab auctoribus: si logica nulla necessitas ad reliquas sciencias comparandas, cur tantum dei et temporis terunt in eius preceptis exponendis, dilucidandis, penetrandis? ad quid, sed et tot rixas, cu attenciones, iurgia circa eius obiectum naturam et munia quare tantas onerant paginas antiquis pentibus et omnibus universalibus generatim sedenga exigilationes? cur, cedo, tam precellentibus censuris principio eam magnificam ut organo scienciarum, artem arcium, magistro veritatis ut tam exiguae utilitatis porta relinquam sed a praxis: quia multum et nos in his morati sumus.

Excursus ad Methaphisicam Questio unica Num possibilia natura Entia Racionis

Explicatur eius natura et censentur sentencie

85 Gno Acerrime et magno animo eorum est hec olim materia agebatur. Doctrinae autores his inanibus rebus delectabantur ut nisi ipsa plurimum e sibi digna rimi, qui in suis decretis natura reconderet, bona oras locavi et in explorandis his expectatis logicorum, que necessant nec reabsit se possunt, sed tantum vana figmenta. Ver eorum aliqui eius nomen in merito dicerem ego quod illum quidam satis suis penetraciones stu rem et partanque i mens. Y Racio

no Nunc autem posquam neoterici philosophi praeter sim racionis abscondant diam quam eandem reliqui sequiores philosophi ostenderunt Nemiror tantis cia racionis dat simo Colamo non adest gore, e contra eum deribentur quibus mos debent sentencias et sum apparonere Entis nominatur quia propiis eda entis racionis methaphisica est sed realiqui excurgat et ascende utilia ad theologiam ocasionem a sectam licet ego eum diro Zeronimo haec pendaent imagines, um acanbulos, et inanpolis Gerardone

ideo sique alia inter totinania repererim quam grabitim ponant.

86 Cum igitur est quod autem est existere. cum ergo cuerant sint que rebera in natura existent vel possunt existere, encia va ra dicuntur. Illa vero que tantum in intelectu racio etiam apelatur, quia existere eiusem etiam racionis nuncupantur sed vero hec encia alia suebtiba alia obiectiva; obiectiba di centur quia formarant que vere propie et realiter in ipsi exis tentem intellectum mente aut racione et ut ipsius species abitur consciencia ipsa tune morale: ens racionis pure ob rebitum illud diciter quod nullam verum esse habere potest imo cuitali esse repugnat solum obicitur intelectui quod est ile obiective et intencionaliter. Cum dixit definito quod ta ntum habet esse obiective in intellectu.

Sed hoc multiples ab autoribus propenitur. Aliam dicunt racionis raciocinatae quod fit pro libito ~ nullo fundamento a rebus desento. Aliud racionis raciocinatae quod mens cogni riscitur fundamento ab ipsis rebus prestito primum di medicum secundum non qui medicam apelatur. Aliud est di amens racionis negatibum cum caencia forme subiecto in debite instar forme positibe concipitur ut carencia visus in lapide: aliud pribatibum: ut dum pribacio que est carencia forme debite subiecto ut vera forma concipitur ut eiusdem visus carencia in nomine aut bruto

87 Aliud dicum relatibum ut quando ea in quibus relacio repu gnat, quasi relata concipiuntur: ut dum respectus inter sub iectum et predicatum sibi identificata cognoscitur; vel Deus optimus magnus producitur ex ctuxas et earum domina ns, ut realiter ad ipsas relatus quam quam creator aut domi nus cognoscitur. Hec dibisio entis racionis ab aliquibus suficiens putatur: ab aliis inter quos eminet nobilis colle ta Mastrius tanquam incompleta reiicitur. Ipsi vero in ea est sentencia: et accipiens racionis esse licet pe ad decem predicamenta vagari: ut si concipiatur sustancia que sustancia non est nec esse potest sustancia racionis dicatur si cualitas, cualitas racionis nuncupetur sed respor bi momenti. Hec omnia ut comune autorum conculo dicta explicata omito.

88 Nunc autem illud est sine esomen vocandum tanta tia encia habencia tantum esse in intelectu fingente debeant ut omiti? An existant aut saltem sint posibi lia? Nanque frustra laborant autores in eius natura explicanda, si omnes eorum conatus uno ictu porent co nfringi. Et quidem cum hec sint pura et bana figmenta ta inania quedam expectra, absolute et omnino impo sibilia, ad mitenda erant si intelectus ista posit cognos cere; secus vero si aliquam eorum ideam nequeat for mare. Ad ut discrimen figmentorum a fir mentis sit magis patecat, simul que vel summis laudibus debetis modo imaginatibo nostra sua facit figm enta que intelectui em pecatis tribuntur...

[illegible]

89 Magnificus itaque parens Cap 11 nobendicionis alliamorate logiùe nos docet habet penitus nec mente potese aliquid conponere um concipere imaginando nisi id quod concipisat aut totum simul, aut per partes ex aliquibus rebus aliquomodo cognovit: quamquam enim homo tale aliquod animal posit cogitando, vel fingendo, quale nunquam fuisse contingere, tamen hoc neque aliquam facere valet nisi componendo in eo partes, quasi in rebus allis coeniht inmemoriam atraxerit.

90 „Agustinus quoque egregius doctor hec habet lib 10m 13 de trinita „
„te quia prevalet inquit animus non solum oblita verum etiam „
„ non sensa nec experta confingere, ea que non exciderunt, „
„ augendo, minuendo commutando et pro arbitrio „
„ componendo, sepe imaginatur quasi itaque aliquid sit quod „
„ aut scit, non ita esse, aut nescit ita esse. In eo ingenere ca „
„ vendum est ne, aut menciatur ut decipiet, aut opine „
„ tur ut decipiatur. Quibus duobus malis evitatis, nihil „
„ obsunt immaginata fantasmata. Et in eodem libro ab „
„ hinc non longe meminisse, ait, nos possumus, corpo „
„ rum species nisi tot quod sentimus, et quantas sensi „
„ mus et sicut sentimus: nam neque colorem, quem nun „
„ quam bidit neque figuram corporis nec sonum que „
„ m nunquam audibit nec saporem quem nunquam gu „
„ stabit nec olorem que nunquam olfecit nec ullam „
„ contretacionis corporis quam nunquam sensit, „
„ potest quisquam ce nimo cogitare.

91 Hinc omnibus facile agnoscitur comodo fingat phantasia. Fingere enim quidquid personio experitur sed nondebus fiementis est qua escibis sotitita nonenim hec omnia posibilitatem eloquunt nanque sunt hec pigmenta circa cualitates, aut magnitudines corporum que sibe partim sibe oenino, seu coniuncta, seu adiscreta sensum ~~nos~~ um nostrorum experienciis subdentur: et cuantus racio partes in infinitum extendere vel usque ad ima redigere, non tamen ad imposibile absolute cns fingendum pervenit. Veterum igitur cencius cuestio procedit, qua nec fantasia nec sensus valet noscere et que tamtum habeant esse obiectibe in intelectu fingente

92 Dari e~~quo~~quentia tere omnes autores defendunt sed digladiantur inter se (quid nimirum sit ene et rationis [illegible]) in hac sinando constituti be eorum et natura oerarunt plurimi ens rationis esse complexum ex terminis repugnantibus et conexione eorum adunante unde iusta ipsos nihil inbolbit abente reali distinctum sed declamant tomiste et dicunt ens rationis

abomni enti reali et possibili distincto. sed ecto sentencia de possibilitatis etiam racionis comuni autoaum Cordulo probetur ni. hil ominus aliquis haud inobilis note inter quos eminent, veleat in seri libuania coepnoit ac Benedictine familie prelbanalio minat vinimorum eminentissimus Celestinus frondatin et illustrissimus Calamuel et intelecte prestante et sponis nostrum taba contra encia racionis cecinere sapientissimus magister Haro universitatis salamanticolin demostrer et doctissimus Tirso tocius religionis ornamentem et criticorum facile princeps. Acedit nobilisime Pater Casimirus Tolosati Capucinus. Ego nullum ore vidi vel iprorum Galeo protecker.

Arencio Nostra

2

93 Acesunt nec exponunt encia racionis ab omni ente reali et vero distincta. A parte possibili veniter talia, hec arencio colligitur ex magno parente Anselmo quod quidem amant contra vi parver in Nostrates sempeor tanto sun legendes cuius testimonio intra udabuntur probatur ergo conclusio encia racionis dicuntur ea que tantum possunt habere esse obiectibum in intelectum; at prorsus impossibile est quod talia encia dentur: ergo. Maior admititur ab omnibus encium racionis patronis. Probatur minor: impossibile prorsus est quod intelectus talia encia conoscat, inteligat, aut quam piam de ideis idcomet formam at solum sic possunt in ipso obiectibum esse habere: ergo. Probo maiorem ea encia sunt impossibile cocnitam: sed &c: ergo. Probo minorem omnino impossibile est intelectum concipiat & aliquod vero contraditorio aut quod in se imbolbit contradicionem; sed solum hoc est impossibile absolute et omnino ergo.

94 Maior unice dubia docet encias patronos habet qui nimo a ran. Anselman nostrum et angelicum preceptorem ille Cap 3 et 4 proslogii et in contrarias ponderamen conprobia insipiente absolute probat inteligentem Deum, nec cogitare ipsum Deum non esse posse. sic enim post pulcherrima ablio ait Cap 3 cuius epigrafe: quod Deus non posit cogitari non esse: sid quo maius cogitari nequid, potest cogitari non esse, id ipsum, quo maius cogitari nequid, non est id quo maius cogitari nequid, quod convenire non potest. sic ergo vere ~~erat~~ est aliquid, quo maius cogitari non potest, ut ne cogitari posit non esse et hoc es tu Domine Deus noster. sic ergo vere es Domine Deus meus ut ne cogitari posit non esse. Hic ille Anselmus

95 Iudicat omnino impossibile cogitari Deum non esse; at hoc non est impossibile si impossibile sit verum contraditorium cogitari posset. Deum enim cogitari non esse non magis impossibile est quam quodam impossibile absolute ergo et mentem Anselmi habere intelectum non posse concipere verum contraditorium aut impossibile

Praeterea si intellectus posset cogitare aliquod impossibile et aliquid melius Deo concipere et fingere posset concedet illustrissimus Palanco sed hoc Anselmus reputat absurdum ex eo quod creatura supra creatorem ascenderet licencia pro data vera ba pro sequitur: si aliqua mens posset cogitare aliquid melius te ascenderet creatura super creatorem et iudicaret de creatorem quod valde est absurdum: ergo. Deinde ultra Deum volaret cogitacio illa et supra omnipotenciam ascenderet sed hoc pariter absurdum reputat Pater Bernardus 5 de consideracione ad Eugenium: numquid inquit verendum est ne cogitacio transvolet illum quem tam cum que in altum proficiat, ultra est:: ascendere ipse ad cor altum, et exaltabitur Deus, intra quod homo cogitari possit altissimum evenere ridiculum est, stultitiae proprium: ergo. Quibus positis non satis sunt admirari nostrum Galfium et per quam sapientissimorum virorum creaturationis negare istam animi praesumptione auctus traduxerit [illegible] omnes autoritates Sancti Anselmi dissimulabit et usque ad nauseam repetit Deum non esse posse cogitari, et impossibile posse cognosci, sed quoniam Anselmum multo silencio praeteriit audiat angelicum praeceptorem cuius testimonium [illegible] haud renuet

Pro nobis locus ascerat sanctus Doctor ea que implicant contradiccionem secundum intellectu cadere, omnimodo impossibilia non posse cognosci nullum de quo ens sit formale videntur et indisputabile questione prima de potencia art. 4 in ultima fisica leccione 6 et audiendus 1 p. q. 25 art. 3 in corpore ubi sic loquitur, palam ut [illegible] nemo admittat illam: ea inquit »
» que contradiccionem implicant sub divina omnipotencia »
» non continentur: nec hoc est contra verbum angeli »
» dicentis: non erit impossibile apud Deum omne verbum »
» id enim quod contradiccionem dicat verbum esse non potest »
quia nullus intellectus potest illud concipere si ergo a nullo intellectu nec atingent intellectus enim fingens intellectus est. Non minori claritate loquitur Albertus qui in Sic sententiarum distinccione 3 q. unica negat inveniri posse aliquod intelligibile, vel quale cumque ens, quod sit et ex se formaliter impossibile.

Sed quoniam multi velant ad veritatem nos et notabiliter tatis invenimus sed hoc tamquam coronis traducimus licet et alia ad quae alli a racione eorum communitiamare et ex ante nominunire. Ens racionis impossibile a parte rei existere purum nihil est; ad purum nihil nequid cognosci ergo ens racionis non potest cognosci. sed solum ut potest habere esse obiective in intellectu ergo omnia constant praeterea primam minorem quoniam si probo intellectus non aliquid potest cognoscere nisi eius imaginem exprimendo: sed nec intellectus nequid exprimens imaginem puram nihil ergo minorem probo

immago quam intelegtur etformat et exprimit et itaque
dam idea, seu expretio predicatorum constituenciam
illud esse quod conoscit sed hec predicata impuro nihilo
repugnant absolute obiacit iam non est nihil ergo

98 Aliter intelegtur quod conoscit / cognoscit percipcium
impressam a rebus ipsis autem a materialibus depo
uratam; sed nihili nulla potest esse especies ergo maior
remota et consecuencia tertia minor luminenata
dum intelegtur aliquod obiectum cognoscit potest supra
, e reflectere comodo aput ipsam obiectum se habeat
at nulum patronus senciunt racionis potest dicere
comodo apud ipsum se habeat puri nihili especie ergo
quia de ipsis non habent concretum obiectibum, ace
ntem tantam quantamest desumitur ex oa
sel motarente qui libro da casu diaboli Cap 11 subsi
liter probat hoc nomen nichil non significare co
nstituendo esse sed removendo omne esse. sicait po
quid, nulam significat esenciam, quam in audientis
intelegtu [illegible] dam constituat id circo homnom
aliquid nolam [illegible] quod sit aliquid significat:
hac racione nomen nihil quod perimit omne, quod
est aliquid, et destruendo non significat nihil sed ali
quid, et constituendo non significat aliquid sed nihil.

99 Dices ex doctrina ad versariorum nihil conosci ad modum
men tis et per especiem illius = sed contra: ex primo quis
non bideat hoc non esse cognoscere nihil sed tantum aliquo
quod ens veritale vel autuale, vel posibile? intelegtur
enim sic conosere nihil eformando eius eimaginem
sicud qui hominem ad modum leonis in tabula pin
geret sicud enim sic pingens non hominem sed leonem
formaret itaque qui nihilum ad mum aprenderet no
n nihilum sed est verum cognosceret. Impugnatur
ergo solucio et ut clarior erat ponamus exemplum ab
ipsis decantatum id quod hirco cerbum.

100 Si concipiretur sicut tam quam cerbus vel formare
tur idea solius hirci et si non conciperetur ut cer
vu: ad enim necese erat ut etiam idea ce[illegible]
maretur vel concipenretur idea quedam hirci
habentis eternam tiguram cerbi; et hoc non est
racionis non enim [illegible] cum omnipotenciam

vel tandem formatis ideis hirci vel cervi judicaret intellectus saltem virtualiter hircum esse cervum quod minime potest: nam in idea hirci omnino clauditur et inest repugnancia cervi: quemlibet enim de per se ipsa formaliter distinguitur ab omni non ipsa. Ymplicat enim de hirco cognito tali afirmari cervum ut tali cognitum ergo nullo modo potest cognosci ad eundem mentis possibile

b Ympugnatur secundo vel quando concipitur hirco cervo deprehenditur in intellectu vera idea hirci vel non: si primum impossibile est quod ei idea cervi jungatur nam eam formaliter excludit si secundum: ergo dum dicitur hirco cervus esse cervi afirmatur de alliquo, quod non est hircus: sed nequaquam ulo ente racionis esse cervi afirmabile est de aliquo vage considerato quod non sit hircus: ergo. Hec omnia amplius patescent ex solucione argumentorum.

Examantur Argumenta Contraria

§ 3

Arguere 1 Deum non esse impossibile est omnino et chimericum; chimericum
at Deum non esse impossibile est cogitari: etenim dicit insipiens in corde suo non est Deus salmo 13 verso 1 ergo potest impossibile cogitari ad quod impossibile est et cogitato tantum non potest esse obiective in intellectu cogitantis: ergo potest intelligi aliquid dari quod tantummodo habeat obiectivum in intellectu sed hoc est ens racionis ergo dantur entia racionis. Confirmatur non minus repugnare Deum absolute non esse, ac esse multos Deos; sed multos Deos finxerunt idolatrae: ergo.

Hoc argumentum sibi proponit P. Anselmus et solvit cap. 4 prosl
ogi: Verum quomodo dixit insipiens quod cogitare non potuit: aut quomodo cogitare non potuit quod dixit in corde? quod enim idem sit dicere in corde et cogitare quod sincere imo quia vere cogitavit quia dixit in corde et non dixit in corde quia cogitare non potuit; non uno tantum modo dicitur aliquid in corde, vel cogitatur. Aliter enim cogitatur res quod cum vox eam significat cogitatur aliter cum res eam id ipsum quod res est intelligitur. Illo itaque modo potest cogitari Deus non esse, isto vero minime nullus quippe intelligens id quod Deus est, potest cogitare, quia Deus non est. Licet haec verba dicat in corde aut sine ulla aut cum aliqua extranea significatione. Deus enim est id quo maius cogitari non potest. Quod qui bene intelligit, atque intelligit id ipsum sic esse ut nec cogitari queat non esse. Usque huc tanta subtilitate quam ..... vide P. Anselmus.

8

No 3 ~~Quibus ... memoriae mandatis~~
Quibus aparis verbis et memoriae mandatis Vt sequuntur ut memoriae que
mandatis hoc in forma eo evanescai poterit argumento proposito et plu
rimis aliis haud absimilibus concedendo maiorem nimi
Amico 8 bile excogitari concepto cogitationis veri dumtaxat at Deum non esse potest
aliter potest cogitari cogitatione boni cum nulla aut e
tranea significatione concedo cum vera Dei significatio
ne diano cum significatione veri Dei tixinego maiorem et reliqua que
sequuntur. qua distinctione adibita fere omni argumenta in solu
bilia si superaes placet alia in hdo cum infine et

No 3 Nam antimacio eodem modo solbitur non enim idololatre
maltores cum vera deitatis idea cogitaverant sed tan
tum nomine tenus et cum extranea inificacione quoniam
No 3 enim lapidibus impoluerunt et demoniis a quibus multa ma
la timebant thus adolebant, et eodem mencia veneraunt ut
impeditum bulgus leguminibus porrus et cepis gerentes et ad
et tam quam Deos colerent eos videbant sapientes et exprobra
brant quod pro libito Deos haberent ut apud idolatras male
gentes quibus hec nascuntur in ortis numina sciebant qui
dem ut autor et Cicero libro 2 de natura Deorum habe
ndum esse Deum sed qualem nesciebant et ignorabant
hinc scriptura immolaberant demonis et non Deo
[illegible] Dis quos ignorabant et ubi Dominus Samarita
ne vos adoratis quod nescitis, ergo non est racionis ne
impossibile verum dicere sed tantum bocem cogitabant

No 4 Atque 2 alio non absimile argumento impossibi
le est idem simul esse et non esse, sed hoc teste Aristote
le metaphisicae lectione 6 aliquid cogitabit et ea quali
ter rimerum hoc possibile dicit: ergo = Respondeo
ipse Aristoteles ibidem per actibus hoc dicere potuisse
sed non sensise fiem non potest ~~[illegible]~~ hinc et agini
tamen idem esse ~~[illegible]~~ atque non esse quispiam non
sentit et quidem exactibus dicere abbitrantur no
n enim necesse est que quispiam dicit ea ita esse ~~[illegible]~~
ipsum existimare. Consonat Angelicus praeceptor im
possibile est inquit ibidem quemque suscipere seu opi
nari quod idem simul sit et non sit, verum est au
tem quod ex actibus hoc dixit, non tamen potuit opi
nari. Non enim necessarium est, quod quisquis aliquid
dicit, hoc mente suscipiat et opinetur. Tantum dixerit lo
marquit is beabis me nifice que supra alata sunt iluba
ntur et moluntur. solucio in forma eadem quo adibi
ta est potest esse vel aliter dicit menciendo seu contra
mentem verba proferendo concedo vere concipi
endo nego

Argues 3 ex mentio doctore Anselmo in ente Apologetica contra insipientem cap 4: multa cogitamus non esse, que scimus esse: et multa esse que non esse scimus non existimando sed tingendo: ergo dantur enti racionis hoc testimonium multam nimis magnificam adversarii at ea que contra lata sunt silent ominino

Vob Respondeo tamen Parentem Anselmum non sensisse quod argumentum intendit: sensus ejus est quod ea quo alia scimus esse posumus illa sciencia simul in memoria latente aut precedente cogitare ac si non essent fingendo id est componendo fingere enim ut apud autore optime latinizantis idem ac componere sonat finxit se longius ire in quit dicto meno nostro Jesu christo santus ebangelista lucas super que parens Gregorius: fingere nanque componere dicimus unde et compositores luti figulos vocamus. Nihil ergo simpler veritas per duplicitatem fecit sed totum est exiguit incorpore quod si apud illos erat in mente.

Et nota ut amplius argumento satisfacias quod esse apud parentem Anselmum duum tomam se liquos patres et alios et antiquos idem sonat hac existere. Quod ita in data auctoritate sic accipiat patet verbis quibus immediate prosequitur: et quidem ait posumus cogitare aliquod non esse quandiu escimus esse quia simul et illud posumus et scimus: et non possumus cogitare non esse, quandiu scimus esse quia non posumus cogitare esse simul et non esse. si quis ergo sic distinguat hujus prolacionis has duas sentencias, intelliget, nihil, quandiu esse scitur, posse cogitari non esse. Et quid quid est praeter id quod maius cogitari nequit, etiam cum scitur esse, posse cogitari non esse. declarantur doctor Sancio hieus est (neque omnia tum ex scribendo) quod quia creatura non sicud Deus est et sua natura necesse essenciali ter est seu existit, sed contingenter tantum ideo et potest intelegi cum, etiam quando est, absque existencia seu esse considerare: sicud quia homo est contingenter huius coloris aut tantis magnitudinis sine hil potest percipi ab intelecta quia ab ipsis potest prescindere. Re contra accidit in Deo cui cum enim nullo modo heius esse ab esencia distinguatur, nec intelegi potest esse sine sua existencia. Unde vel Deus non concipitur id quod melius cogitari non potest vel necesario concipitur cum existencia. sicud aut homo non concipitur aut racionalis quod est eius esencia concipitur. Existencia autem creature absque alicuiacione potest etiam quando est non cognosci precisibe aut negatibe ut dicitur non positibe quia accidentalis est et ab esencia saltim biatualiter distinguitur sed de hoc alibi fusius.

No 8 exciente Replicabis inspectu aliud sic ex eodem ~~dicto~~ anadromo dicto de gramatica lib. 13.
ponamus quod animal sit aliquod racionale, non tamen
homo quod ita sciat gramaticam sicud homo Deo ipsi facile
cile est hoc fingere. At ad aliquod racionale fingere quod
non sit homo, absolute impossibile aliquod est et etiam racio
nacinatio.

No 9 Respondeo S. Anselmum aliquod animal racionale
quod non sit homo fingentem, nulo impossibile proprietate fin
xisse, qui a non animal racionale quod sit homo finxit non enim
hominem: hoc enim aperte ibi contra dicit; sed aliud ani
mal aliqua racionalitate preditum, quod absolute Deo im
possibile esse, vel extra vastissimos omnipotencie limites nemo
absque temeritate dixerit. Certe bruti animantibus alli
quam racionalitatem, et si imperfecta, multi sunt qui
concedant, quos inter nobilissime racionibus et experime
ntis solide id suadet noster illustrissimus Feigo tomo 3 dis
cur 0 notando qui ibi, et quinto epistolarum epistola pri
ma constanter negat animal racionale ex eo adequata
definicionis hominis esse hec etiam mens Anselmi esse
a sentencia Sancti Ambrosii et aliorum patrum. Si autem
... despiciat, qua maiori eget explicacione prima
poterit adiberi.

No 10 Argues ex divo Tomas 1 p. q 16 a 3 ad 2 ubi dicit quod non
ens non habet in se unde cognoscatur, sed cognoscitur
in quantum intellectus facit illud cognoscibile un
de veritatem fundatam in ente in quantum non ens est
quoddam ens racionis aprehensum scilicet a racione =
Respondeo divum Tomam loqui de non entibus actu exsisten
tibus possibilibus tamen, que licet nihil actu sint possibi
liter tamen aliquid sunt. Hec interpretacio biolenta
a... videris articulum q 14 eiusdem partis
ubi ... Deus habeat sciencia
non ... resolucio afirmativa de possi
bilibus est.

No 11 Argues intellectus humanus plura concipit quamvis
ut montem aureum, hircum cervum, hominem ira
cionalem tenebras nigras et que similia sed hec sunt
plura figmenta ergo ... maior sic apelat
... quidam noster humilitentis ingenue hu
manum ... interrogatus quid de hoc bona fide
sentiret ingenue confessus est numquam se talia conce
pisse nec concipi possibile est.

No 12 Respondeo tamen negando maiorem ad consistin
guendo est supra concipit concepto reali seu expressi
one bocis concedo concepto sei obiectibe nego

solucio amplius roboratur ex Anselmo dicente Cap 4 proslogii nullus intelligens quod sit ignis et aqua potest cogitare ignem esse aquam secundum rem. licet hoc possit secundum vocem. Quod etiam idem aplicat ad hominem racionalem ut hircum cervum circa montem aureum dico nullam quam rem fingit sed quodam vero posibile aprenditur enim aureo ut mons magnitudine vel montem corore aureum circa tenebras nigras: quod neglus rone mentis quod intelligit sed illa vulgari locucione explicari defectum maximum loci quod nullum ens est racionis.

§13 Argue tandem ex Gulf. vel dum negamus entia racionis posibilia esse vere ea concipimus vel non? si primum iam concipimus ens racionis quod negamus et consequenter dantur objective in nostro intelectu. si non concipimus quomodo ea negamus? aliter ille qui negat quidpiam non esse conceptibile debet arguere quod tam illud sit ignorare autem non potens nisi prae concipiat; ergo prius concipit quod negat esse conceptibile = confirmatur ex eodem dum intelligis sit altera velut imposibilis alterum Deum concipit, alias imposibilitatem non afirmare de eodem quod non cognoscitur nihil potest afirmari aut negari. secundo philosophi de imposibili tractant, discernunt hoc aposibile ergo tum que cognoscunt.

14 Respondeo nec nos negantes entia racionis nec qui dicit alterum Deum imposibilem, nec philosophos de ipso imposibili tractantes ens racionis, Deum alterum aut imposibile positive cognoscere sed tantum remotive nec in intellectu esse conceptum estimativum et objectivum de omnibus ipsis sed solum verba vel sonitum verborum tantum cognoscitur et eo modo significandi aut loquendi tanquam aliquid exprimunt non quod etiam remotive sint aliquid secundum rem sed tantum secundum formam loquendi ut dicit et probat pater Anselmi de casu diaboli Cap laudato multa inquit dicuntur aliquid secundum formam loquendi que non sunt secundum rem. timere secundum formam loquendi dicitur activum cum vero sit passivum secundum rem. Ita quoque cecitas dicitur aliquid secundum formam loquendi, cum non sit aliquid secundum rem: sicut enim dicimus quia visum habet et visus est in eo: ita dicimus qui habet cecitatem et cecitas est in eo, cum hec non sit aliquid sed potius non aliquid: et hanc non sit habere aliquid, immo carere eo:: hoc ergo modo malum et nihil significant aliquid et quod significatur est aliquid non secundum rem sed secundum formam loquendi.

44

No Quo facilius pluribus aliis objeccionibus satisfiat, sequencia sunt di ligenter notanda. Primo non est verbo aut nomini propositionum objectum intelligi nam verbera objectum distinctum ab omni possibili vel ab omni realiter concessibili licet videantur objectum significare ita distinctum. Verba non significantia nec intelligi potest illud concipere aut de illo habere conceptum ultimatum, sed his auditis concipit verbatantum sine ullo conceptu apparere respondente. Secundum communiter ad monendum verari quod non omnis propositio falsa efficit ens racionis nec objectum respicit ab omni possibili distinctum nam propositio negativa contradicens afirmative cum ea nondum in objecto nihil concipit intencionale ut hec: Deus non existit, vel hec homo non est racionalis absque ulla dicione ejus tamen falsa tamen

No 16 Tercio sciendum: quod in propositione de impossibili aliquo modo possunt revocare ad verum sive afirmando tamen aut falsum negando, non oportet assignari ipsis objectum ab omni ente reale distinctum. Sic quia ista pluries ex adversariis hec propositio: datur tenebra necesse est, et alias similes facile reducuntur ad alias non datur lux dies non est, et non debent despicere objectum in aluce, vel dic distinctum sive ullum fundamentia racionis nam propositiones de impossibili, et omnes ad illa etiam in ista adversario quomodo revocantur. Exemplum ponet quidam ex ipsis in his: homo ex Deus est possibilis, et quia facile ne expedi cantur sine vero essencialiter difert a ceteris: Deus necessario est unus: non est necesse Deum unum esse: quia ultima, et ista nihil atingunt a reale distinctum ut patet in hac contradictoria. Tercio notandum nulla dari contradictoria objectiva cum nec ex alterum sit esse rei, alterum non esse quam bis debent pariter cum ex parte objecti de rebus de ipsis loquuntur autores et nos sepe cum ipsis verum est quod eadem res nom potest simul esse et non esse: non quod hec sint duo extrema, sed quia in eadem existentia simul dari et non dari.

No 17 Quarto notandum dum dicitur repugnare dari datur discrimen interpolacionem et carencia inter noctem et noctem inter tenebras et silencium: supponit falso sive verba non esse de re ipsa non supponente, nisi tantummodo significare quod altera consistere. Quinto notabis quod rem a intelligi nde sint locuciones in codi ut tribuisime quomodo accare nacit incidit sermo. Verba condum nimirum sed sensum negatibum ut vere sint, et aliquid significent

Tandem notabis carencias privationes, negaciones et tamen
non ita significante ut cecitas nihil & nec constituibile alii
quid significare nec demonstrabe aut demonstrando in rerum
quod sed tantum est modus significandi ut aliquid exprimat
[illegible]. Constat ex Anselmo loco laudato qui totam doc
trinam desumsit ex magno parente Augustino qui ea
[illegible] dicit pluribus locis ad ventilmoni quod. Canonicis
locis adiciamus et nos eximium testimonium decentum
est capite 3 de vita beata ubi ait: nescio quomodo dica
mus habet excitatem. tale est enim, ad si aliquem locum
qui lumine careat dicamus habere tenebras; quod non
nihil aliud est quam lumen non habere. non enim te
nebre: [illegible] veniunt et recedunt; sed carere lumine
hoc ipsum est tenebrosum esse sicud carere veste hoc est
[illegible] non enim veste accedente velut aliqua [illegible]
mobilis nuditas fugit. Quamobrem, ut quod volo expli
cem sicut possunt ita dicitur: habet excitatem [illegible]
tatem habet non habere. Et in solilo[quiis] cap 4 ecce domi
ne, quia lumen non est non est: imo non est nox, quia
nihil est nox. sed [illegible] haec ius satis.

Disputacio 2 de Obiecto Logicae

18 Perquisitabilium repugnandum mihi ofenai videtur, dum de
obiecto Logicae initio sermone. Talibus enim disputacionem
pene spectaculis caelo et terra venis, ut preter ipsam raram
pene specinciam implicacionem et intricatissimam [illegible]
tatem materiae, implicacionem et intricatissimam [illegible]
opinionum sentenciarumque discrimen [illegible],
absolve vel eiusdem cause vinos patronos, non unum eo
eumdemque modum doctrinas aponendi sententiam
resolvendi et defendendi reperies, quae scilicet tamen
cabilis [illegible] is [illegible] defectissimum. tanta est [illegible] con
dia tractatum. Nec hic tenimus sed videmus hominem alia
spectabiles [illegible] proconsis et [illegible] pugnans, et
cumple [illegible] tota lis [illegible] ambiguitatis ipso
[illegible] Andabatarum velatae. Hinc abor[illegible]
sis [illegible] in disputacionibus verbalibus facilis
ab [illegible] ad cit [illegible] acione [illegible] et combi
ciapronibus excansus: et fucis illuc venenatum [illegible]
cum ab ipsis crepundis quod ipsorum [illegible] ita [illegible]
et inficit ut nisi quod suorum parciam est, sapiant
nihil ex hinc divisiones [illegible] plurime mona
nt quenon semel pugnas [illegible] pariunt et cau
sant. Sed quod amplius mirexis hec pro quibus tot tan
te que [illegible] ab autoribus citantur nihil
habentur et nauci pendentur a doctissimo nostro
Mabilonio. Quid enim inquit tractatus de studiis mo
nasticis p. 2 cap. 2 prodesse tam [illegible]

ac directo logice disputare? quid inquirere utrum illum citeri
racioris hanc terminis quirunt horum nolle hanc ignoro
quod dubitaverit dialecticæ pertractet? saciunt quidem fore
aliquod aliud argumentum de objecto proponere, sedule
lorum ingenia lectores et Magistri creare velint, utra
remi coronubo ad tales composuit. Hoc Mabilonius cuique
primum iudicium in metaphisica et ascendi, nec negabit
imberba cuiusdam quære. Quod ratione consentat
religiosos docet sacrina vitare curabimus. Tacet Dr
ut Doctimus magnimus.

Questio I^a quid et quotuplex sit objectum in communi
Quid sit objectum potencia et habitus

D. I

§ 1.º Objectum igitur in communi est illa res que alicui potencia
objicitur quæ proponitur atingenda. sed quia potentia atin
gens alia est cognoscitiba, alia apetitiba, alia operatiba, ex
hinc aliud objectum est cognoscibile aliud apetibile ([illegible]
teligere de alietate formali) aliud tandem operabile,
quamvis hoc ultimum magis efectus quam objectum
solet nuncupari. Difert tamen objectum ab efectum
quod potencia vel abitus ad illud ordinatur tanquam
rabile ad suam mensuram. Causa autem neque prin
cipalis neque instrumentalis talem ordinem dicat
ad efectum: potius namque ipsa est mensura perfec
cionis efectum

§ 2.º Objectum autem quod de ecientis et namo etiam ape
tatur sunt objectum tamquam scientia de ipso tra
ctant et eius proprietatis de ea noitat tamquam in ipso
scientia, vocatur etiam materia, de quibus etiam ea agit ea
scientia. Hec omnia ut peraperant aliqui autem
non distinguitur re ab se, secunda tantum bene dicunt, sed
eadem namque res diversæ exprimitur vocibus.

§ 3.º Sed notare iubet Cum Riva tomo I pag 12 § 9. Ut nonen
ius, scire in natura existunt propria. Cl altim pro
sime et formaliter) sed solum quatenus per suam
speciem vel imaginem potencie vel abitus quo iun
informatur. Et ratione eius similitudine
speciei vocatur. Ex resultado objecti species impacta
ribus [illegible] Capª. Hec hoc certat

ut idem sentit magister dicit quin sit consecutor videat 8 impropie natura.

21 Discrimen etiam est notandum quod potentiam inter est et potenciam. Alie ut pote materialiores 7
per species minus depuratas percipiunt. habientes modi cognoscendi (?) minus loqui. Et ex his quedam, ut sensus externi crasi oximo modi percipiunt. alie non tam materiali ut fanta sia, imaginatrix, et sensus internum. Spirituales autem potencie ut memorie ~~autem~~ intellectus et voluntas magis utiliori et ampliori modo percipiunt et in specie una ut a materialibus condicionibus depurata plura atingant: ut singillatim de intellectu loquens angelicus ubi supra arti culo 1o ad 1 in specie i [illegible] hominis videmus animal et ra cionale.

22 Quid sit potencia in universum diximus in Tomo 1o libro 1 cap 1 et cap pro nunc describi potest ex supl vitalis facultas ordinata ad objectum sibe commensuratum atingen dum. hee potencie a substantia distincte et in genere cuali tatis ceneri referende censentur de quibus aliquid. Quod stabitur etiam dum de predicamentis egimus, diximus. Diviso vero eorum in inter intelectuales et morales et qui illi sint 1 sup ro disputacio ne primo q. 2. ut traut ad presens describi possunt et probari ex comuni peripatheticorum sencia vitalia a substancia gentis distinta, in genere cualitatis disposita, hae potenciaeam in ordine ad pro pia objecta per se intrinsece peatitia. ~~intrin~~ De abi tibus copiose atirmat divus Thomas 1. 2e

Quot Tuplex sit Obiectum

§ 2

23 Tan objectum multiplex est. Aliud est actuale, quod actu atingitur. Aliud abtitudinale, quod est atactibile, seu ut dicunt qui p orum de vocibus curant, atingibile per potenciam et abitum. sed nota obiter: quod prim mo costituitur tale per actum atingentem tan quam per formam: esse namque actualiter objec tum bisus, hanc papirum, nihil est aliud, quam esse actu visam, in quo formaliter imbolbit ipsam autem videntis, tanquam formam extrinsecam et exercite de dentem eam obiectum. Denominacio obiecti actitudi nalis erit intrinseca, si tantum denotet capacitatem rei ut atingatur: extrinseca vero si ipsum actum ~~actum~~ posibilem connotet tanquam formam extri nsecam. Cum autem se habeant transcendentaliter sint, legre unum ab altero poterit separari.

7

No. 24. Rursus dividitur objectum celebri divisione in materiale et formale in
cuius explicatione quod principium moniamus inter tot evenire fatetur
Posada. Summatim dicimus quod rarum visum fuerit vel verosimili
us. Est igitur objectum formale quod propter se atingitur a potencia vel
habitu: materiale quod atingitur propter aliud seu propter formale
seu ut dicit Eminentissimus Caietanus racio formalis objecti est qua
respondetur ad quare materiali ad quod sic interrogati quid con
sideret tangit ve hec potencia? Dicitur hoc vel illud objectum: si
iterum quaeratur: quare illud tangit? Quia talem respondetur
proprietatem habet sibi correspondentem exemplum accipe clarius in cor
pore et humana quod objectum potest esse plurium potentiarum aut
habitum. Si enim consideretur ut coloratum ad potentiam vi
sivam; sub verum ad intellectum; sub quantum ad mathematicam; sub
sanabile ad medicinam espectat. Videmus corpus a pluribus atingi
propter diversas raciones formales que in ipso reperiuntur, colorem
verum, et sana videntur objecta formalia respectu visus, intellectus
et medicine et corpus objectum materiale illarum.

No. 25. Hoc objectum formale subdividitur in formale quo et formale quod,
seu in racionem formalem que et formalem sub qua. Terminis scola[s]ti
cis, objectum formale quod est racio particularis que a potentia
atingitur ut viride respectu visus. Objectum formale quo est
racio illa communis sub qua particularis atingitur ut color re
spectu viridis [cum] nam quae viride videtur aqua vere parti
cipant racionem coloris. Ab aliis racio formalis sub qua voca
tur illa ultima determinacio seu cuius motivo atingitur
racio formalis que seu totum objectum formale quod: sic ra
cio ultima cur coloratum ad visum magis quam ad inte
lectum pertineat dicunt esse lucem aut lucidum est quia
ultimo et determinate videtur aliquid quia lucet ex ipsa
sub ea, quidam hoc dicunt objectum sub quo eo quod potentia
interior est et objectum. Nota etiam nunc totum formale
quod dici materiale quod intelligendum est respectu objecti
formalis quo seu racionis formalis sub qua nombero repu
tabitur materialis proprie seu quod praeter aliud atingitur.
No. 26. Dividitur etiam objectum
in proximum et remotum seu denominabile et secundario
denominabile. Primum est quod per se recipit objectum for
male v.g. paries qui in se recipit colorem et propter hunc ter
minum visivum. Secundum est quod in se non recipit forma
le ad illud tamen aliquomodo ordinatur sive tanquam sig
num, causa oppositum aut copiam alio modo sic respectu the
ologie virtutes et peccata sunt objectum materiale remotum
et secundarium quia ad objectum formale quadantenus
ordinantur. Sic frequenter Thomiste alii diverso modo locan
tur non tamen vacat omnia referre.

No. 27. Est etiam objectum adequatum et inadequatum. Primum
est quod tantum patet quantum potentia vel habitus seu quod
continet omnia de quibus agit scienciam ut color respectu
visus. Inadequatum seu parciale est quedam pars objecti
quod etiam intensibe vel essencialiter non totam habet ra
cionem objecti specificantis potencia non tamen comple
ctit sic viride est objectum parciale respectu visus.

Cum de scientiis et scientia solet etiam distingui objectum principalitatis seu attributionis et quod omnia que in sciencia attractantur aperiuntur ordinantur et reducuntur ad ipsum autem ad nullum, sed primario et propter ultra se attingitur. Alli hoc objectum cum adequato contendunt alli aliter locuntur nobis tamen videtur illud objectum attributionis aptare quod inter parcialia objecta prestancius est dignitate ut Deus respectu ontologie de omni ente agentis et demonstracio respectu logice.

Condiciones Objecti 2

28 Pro objecto scienciarum alliquot condiciones assignantur ex quarum prima est quod sit quidam necessarium quod intelligi debet quo ad essenciam ut dicitur et connexionem predicatorum et propietatum: non quo ad existentiam; hec enim in omnibus extra Deum rebus contingens est (Cuestione 2 disputacionis prime). Secunda quod eius cognicio [illegible] inten data ab facultate vel habitu per se seu propter se idem est ad primo et racione sui propter enim non semper ordinatur ad causam finalem quandoque etiam racionem formalem et objectivam. Tercia condicio quod objectum adequatum sit predicabile de omnibus partibus vel in recto vel in obliquo [illegible] non debet esse universale. sic quidquid in fisica tractatur vel est ens mobile vel ad ipsum spectat ut causa aut mensura. Quarta quod sit unum unitate sufficienti ut unica definitione definiatur.

29 Hec unitas teste Doctore [illegible] attenditur secundum racionem formalem, non vero secundum materialem, in qua possunt plusquam specie diferre ut homo asinus et lapis in quibus [illegible] Doctor "conveniunt in una racione formali cognoscibilitatis" ut est objectum [illegible]. Quinta condicio ut objectum specificet potentiam, quod non de intrinseco sed de specificativo extrinseco oportet intelligi. Specificativum intrinsecum est in essenciali quodam predicato sive vi cuius potentia vel habitus ipse constituitur, distingitur que ab omni allis. Specificativum extrinsecum est terminus seu mensura extrinseca illius predicati intrinseci. Alia vero multa ab autoribus tradita quia vel inutilia omnino sunt, vel nimis confusa vel arbitraria videntur. Unde ipsa logica nobis loquendum est primo de ejus formali objecto deinceps de adequato sed ex quibus componatur. Sit itaque

Questio 2 quod est Objectum formale Logice

Dimitentur aliqua

Q. 1

No 30 Suponunt omnes essemodum esciendi. Itemm modum es
ciendi triplex est coxiteeur, nimirum bocalis, formali
lis et objectibum, de his omnibus questio solet. Nos autem
ne in enmensum protahacnur ut ceatum suponi
mus contra nominales modum esciendi vocalem no
nem formale logice ista enim magis inter
rum sermonis quam estearum esternis. nec mu
tus quiberba formare haut poterit desinet esse logi
cus. Coxitacio enim nostra inquit Plato in timeo et sermo
quem mens apud se bolbit circa ea que considerat. cum
enim intelegitur coxitat se cum ipse dieserit. Huius
modi voces instrumenta esciendi significante, objec
tum materiale, Sermo kum et secundarium posse esse
concedunt thomiste.

No 31 Totalis debolbitur ad modum esciendi formale, et
modum esciendi objectibum. Primus et actus in
telectus artificiose dispositus, seu formalis representa
cio Sei in modum definicionis, divisionis et argu
mentacionis. Sic actus ille, qui animal v.g. repre
sentat per modum generis, et racionale in tor difer
encie, est et dicitur formalis definicio hominis. Modus
esciendi objectibus est ipsa res formaliter cognita, seu
ipsa predicata set artificiose disposita ut in exemplo
ipsa predicata animal et racionale cognita per mo
dum generis et diferentie sunt definicio objectiba ho
minis. Bideris Cap ~~I~~ libri summularum.

No 32 Bides quenlibed ex his esciendi modis esse quedam concre
tum. Formalem, ~~scilicet~~ concretum ex ipso actu inte
legtu tanquam materia subjecto, aut substrato, et ex
artificiosa representacione tanquam forma; ob
jectibum vero ex ~~his~~ ipsis rebus tanquam materia et
recta cognicione et exposicione artificiosa tamqua
in forma. sed notandum discrimen quod est Jesuitas
inter et thomistas. Hi enim dicunt: concretum objectibum
non resultare nisi ex quadam forma, que in ipsis
res concipiatur, queque eas formaliter artificio
sa constituat. Cum autem hec forma realis non sit
nec posit esse sed ab intelegtu fingatur, et pure sit ob
jectibe in racione in qua tantum habet esse, hinc dicu
nt: formam racionis, seu ens racionis esse objectum
formale logice: actum vero intelegtus disposicion
em tantum viam et causam ipsius.

3 Contra autores societates actum intellectum atingentem objectum et ipsum extrinsece denominantem, dicunt esse formam concreti objectivè: hoc tamen non astruunt objectum formale logicee primarium, sed secundarium et resultant ex rebus et ex ipsa direccione actum intellectu quam primario Logica intendit: licet enim ipsa denominatio artificiose et apti quid definite v.g. non resultat et contenta inquiunt ens logicam que finem suum, nimirum direcctionem intellectu seu ordinacionem actium raciones propriè ad talem denominacionem consequitur. ergo pa hos A.A. unicum primarium objectum formale Logicee est artificium propium repertum in ipsis actibus intellectu seu rectitudinem intrinsecam modi representandi animal et racionale v.g. ut definiciones hominis

4 Sed hic A.A. autores adhuc trifariam sumunt ipsos actus artificiosos. Primo directe quatenus ad amusim regularum eliciuntur aut elici possunt. Secundo reflexe prout scilicet ab alio actu superveniente eorum artificio contemplatur et rectitudo inspicitur tandem: secundum quod in tencionibus Logicis nimirum generi diferentie & subinduuntur sub hac tamen consideracione dici non debet concreta formalia sed potius objectiva: eodem enim modo respectu Logicee se habent ac alia quecumque res. Logica intentione subinduta quoniam autem de intencionibus memoria, fecimus sciendum intencionem aliam esse formalem que est cognicio rei aliam objectivam que est cognita utraque est duplex prima et secunda prima intentio objectiva est res cognita secundum ea que habet independenter ab intellectu ut homo cognitus quatenus homo. secunda est res cognita secundum quod habet dependens ab ipsa racione ut idem homo cognitus ut species. Prima intentio formalis est actus intellectus qui versatur circa primam intentionem objectivam. secunda qui circa secundam. – Caribocatio

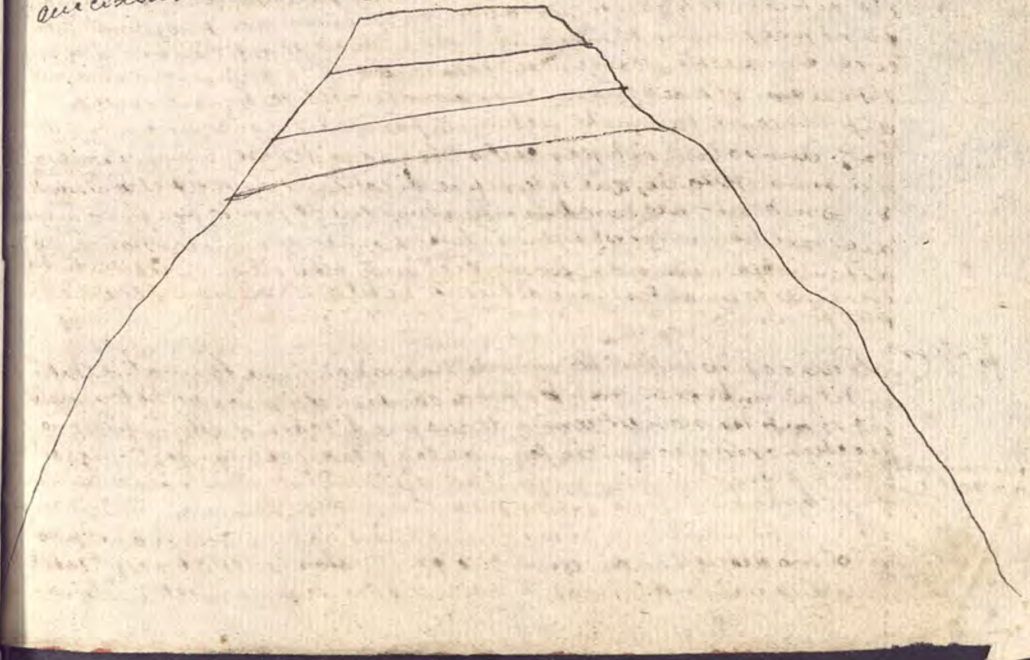

A

1035 Ali autores recitati dicunt objectum formale logicem esse ut dirigibile ab ipsa. At cum duplex sit dirigibilitas, subjectiva, nimirum que est capacitas rei, per quam existit, ut ab arte dirigatur ut habet ferrum [illegible] marmore respectu architecturae, et objectiva, que est ipsa res recta, attamen indiferenter ut existat vel non, idioque ab arte potius quam dictatur eius existentia ad finem consequendum, que etiam dicitur passiva directio, de hac loqui intelligendi sunt qui hoc modo loquuntur. Id habendum, ut quidam ex ipsis advertit, illam directionem passivam solam esse artificio, primo formaliter vero et in actu secundo esse in suo opere existenter recto, posito tamen ex directione activa [illegible] seu cum ad tendentia ad ipsam. Nec prius quam ponam explicata sunt sed necessaria ea duci, ut alii valem notitiam utriusque opinionem possibili claritudine tradere, nos tamen ad utraque recedimus id agitur at

Assercio 2

1036 Actus intelectus secundum artificium sibi propium seu modus formalis prout ab autoribus expositum non est objectum formale et primarium logice. Contra omnes thomistas probatur ratione, et ut alia, id quo eam facilius inteligas memini se iuberit distinctionis actus prout se tenet ex parte intelectus quo sensu est pote intrinseci artificio et a loxica objective directi est modus sciendi formalis. Et ejusdem actus pro ut ex parte objecti se tenet quo sensu ut forma extrinseca fit id denominant et objectum formale quo potest dicere. Nunc autem sic [illegible] ratio privativa preponitur.

1037 Objectum formale et primarium loxice vel omnes est modus sciendi de quo verificantur omnia precepta que loxica tradet, sed actus intelectus secundum artificium sibi propium nec sunt propie modus sciendi, nec de ipsis verificantur in se propositum loxice precepta: ergo. Minor unice dubia necessitatem est probandam: ex primo in actu definicionis, nam in difinicione formali definicio formalis nec esentiam rei explicat, cum solum sit perceptio rei manifestate, non vero ipsa rei manifestacio, que solum predicatis intrinsecis et constitutivis convenit nec conbenit cum suo definito perfecte ac si dicerit homo &c. est autem intelectus nec denique constat genere differentia cum non posit dici quod actus sit genus et diferentia hominis formaliter, ergo actus intellectus secundum artificium sibi propium &c.

1038 Secundo probatur illa minor in propositione formali: actus mentis ad invicem non [illegible] [illegible] explicantur: et propositio formalis sit simplex non est enim de quo predicetur et aliud quod predicetur, sed propositio formaliter predicatur unum de alio ergo actus intelectus non sunt propositio. Tertio actus rationis non sunt partes hominis: nora predicantur de pluribus: non identificantur inter se nec cum tercio: ergo non sunt propie dividiuntur genus aut silogismus: ergo nec propio modus sciendi. Cum hic ex illis [illegible] colligat = explicatum modus sciendi propie et in rigore sermonis est instrumen

quod si intellectus contemplatur noscit aprime essentiam rei partes
38 et propietates ipsius: sed actus intellectus secundum artificium sibi pro
prium non est aliud instrumentum sed potius cognicio perceptio seu
contemplacio: ergo non est modus sciendi

39 Huic valde validissime racioni respondit Pe Broda actu inte
llectus esse manifestative pro objecto ut quo esse definicionem &c ut
quo. Quod a forciore inquit ferentur adversarii fingere dicere
de ipsa intencione ficta aut forma contingunt ex parte objecti,
quo non a simili modo est definicio, nec aliter manifestat partes
et propietates. = Hoc responsum nos aut quaquam inficiabimur:
nam si vellit dicere: actum intellectus esse quo scitur definicio et divi
sio; agnoscimus: at prout sic non potest esse objectum facultatis pri
marium sed medium quod quo id consequitur non quaeritur
deinde propter se: ad aliud ordinatur non est proinde finis
in quo conquiescat: ergo non est objectum formale cum hec omnia
ipsi ostare nemo negaberit.

40 Si autem dicat ut magis apparet, actus intellectus esse formam qua
se artificiosa disponitur et constituitur in esse definicionis divi
sionis &c; concedimus etiam sed subinde inferimus: ergo non mo
dus sciendi formalis, sed objective inspicitur a Logica. Probatur
consequentia actus intellectus est quo natura constituitur pre
dicabilis &c; seu est forma ex qua et natura resultat concretum
genus definitum divisum sed ut sic non est modus sciendi for
malis sed pocius objective ut ali vel ipse Pater Broda concessit co
ncedit: ergo.

41 Declaratur hoc genus rebeca est concretum: omne concretum
materia constat et forma. Patet societatis unanimi omnibus
aserunt: genus et similia concreta objectum esse Logice: form
am tamen istius concreti aserant esse actum intellectum. Ut usque nobis
non contradicunt: sed ubinam est materia ab hac forma denomi
nabilis anne ipse actus intellectus? minime: quia sibi non se
habet ut forma: at ut quo respectu sui. Est ipse intellectus? quis
credet intellectum esse genus et speciem &c. &c? ergo ex ipsa na
tura que talem recipit formam et denominacionem ani
mal v.g. generis: ergo actus tantum respicitur a logica prout
ex parte objecti retenet sed prout sic se habet non est sciendi
modus formalis, sed formas modi sciendi objective: ergo
sic et non ille est objectum formale Logice.

Finis

Zea m
Valmala p
Juarez pº

tt

Assertio 2

Modus sciendi dispositivus est objectum formale et primarium
fo. 42 Logice. Contrarium Thomistarum quo ad substantiam quo ad mo
dum nostrum Citatum praeceptorem Mauritium Vontius et Dupasqui
chier Scotistae comagisme illustratorem abinde circa annos a pluribus
nostratum immanet exiti. Ideo dicet tamen tradita primo quia
tamdiu cum hactenus ingerit postea et magis veritati consona et
ubi facilius apparuit: unde non absque examine et rutina incom
descendi et digni jam que polliceantur scribi et subscribo. retina

Pro intelli
gentia promovendum nos proprie dicto Logicae statuere concreta supe
fo. 43 rius dicta nimirum genus definitum sibi idem et Haec impor
tat naturam quae denominatur et formam denominantem: et
hanc formam dicimus esse ipsum actum rationis extrinsece afficien
tem ipsam naturam. Haec secundum se inspecta et in esse physi
co considerata, accidentalis est talis forma talis denomi
natio: attamen prout subest intentioni generalitatis ...
quam primo et principaliter logica tentat introducere ex ma
teria et parte tali concreti. Unde simul cum forma facit con
cretum quod primo et per se logica respicit. Clarius: Logica pri
mo et per se actus intendit rationes et non ab illis abstrahens, ut
volunt Scotistae, sed simul cum ipsis: prout scilicet eas denominant
formaliter et in esse tali cognitas in modum definitionis &.

Ergo hic modus dicendi
fo. 44 mediaris est Scotistas inter et Thomistas, cum istis ponere objectum Lo
gicae esse modum sciendi objectivum seu concretum resultans
ex secunda intentione et natura. Ipsa notantum enim est illis
quod huiusmodi ponunt secundam intentionem seu formam concreti hac
definita esse formam rationis ab intellectu confictam: quod
nos constanter negabimus quaestione sequente. Inter Scotistas
Scotistas asserunt actum intellectus esse objectum Logicae: et non
modo actum: non secundum entitatem physicam sed praecipue
non attributalem seu prout est forma concreti objecti
ve, quod secundum ipsos potest habere rationem objecti se
cundarii. Tamen esse primarium, praeterquam quod satis
constat ex praecedenti assertio, hiisque habet rationes.

fo. 45 Objectum formale et primarium Logicae est modus sciendi, id est con
cretum resultans ex actu tanquam forma et natura tanquam mate
ria est propius et simpliciter modus sciendi. Ergo modus sciendi
respectibus ut a nobis explicatur est objectum formale et primarium
Logicae. Maior conceditur et minor probatur: illi qui constituunt
proprietatem necessariam modi sciendi et hunc convenire necesse est,
et hae proprietates conveniunt simpliciter concreto resultanti
&: ergo. Minor inter per singulas species decurrendo, manifesta fi
et et perspicua. Quaerenti enim quid sit homo explicant hec artifi
ciose disposita praedicata animal rationale: convertuntur
cum definito nec vacuus patent. Secundo ignoranti ex quibus parti
bus homo tince constet explicat hec divisio corpus et anima quae partes
totum adaequant nec multo includuntur. Tertio genus et natura ipsa

a pluribus differentibus speciei praedicabilis ab illis constituitur per ipsum actum formaliter intrinsece componentem praedicabilem, ut quod reperitur in concreto conveniant proprietati modo sciendi.

7

1046 Probatur specialiter contra Scotistas [illegible] quosdam: Logica respicit tanquam obiectum primarium cognitionem artificiosam secundum quod denominat obiectum artificiose dispositum recte definitum etc. sed prout sic est forma modi sciendi obiective ut ipsi convenit ergo. Probatur maior: Logica solum intendit cognitionem artificiosam secundum quod est forma modi sciendi, sed solum pro se habet ex parte obiecti et formalis; probatur minor: cognitio artificiosa solum est modus sciendi quatenus est [illegible] formalis, ut essentia, partes, et proprietates [illegible] artificiose constituit recta definitum divisum etc. ergo artificiose dispositum praedicatum intellectu manifestantur, qui non naturam nec partes aut proprietates quaerit actus, sed ipsius obiecti aut rerum quae ipsum [illegible] sebant.

1047 Confirmatur: Logica sicut et quaelibet ars formaliter quam in materia introducere tentat, at non in ipsa acta alia seu denominat praedicabile genus speciei etc. ergo. Secundo totus scopus et finis Logicae est rectificando actus intellectus ut contrarie tenentur, ad hanc rectitudinem est in ipsis praecise ab obiectis considerati: ergo in illis prout se habent ad obiecta, sed sic sunt forma operatorum seu forma sciendi obiectiva ergo hic est finis Logicae. Probatur prima minor: rectitudo actuum est in conformitate et coaptatione cum obiectis: ergo antecedens est inegabilis cum veritas et rectitudo actus in tali conformitate consistat et actum de inconnectibilis [illegible] actus cognoscens recte absque ordine ad obiectum et absque hoc per similem connectionem recte cognitum denominat: maxime cum dicat D. Th. 1 P 9 85 a 2 ad 2 cum dicitur intellectu duo importantur et hoc quod intelligitur et hoc quod est ipsum intelligi.

1048 Dices: modus sciendi obiective ut mox est explicatum sunt ipsa obiecta cognita, et haec improprie et abusive modum dixeris sciendi: ergo. Distinguo maiorem: modus sciendi obiective pro formali sunt obiecta cognita nego maiorem, pro materiali subtracto sub distinguo sunt obiecta cognita pro implicita concedo, pro expressa nego maiorem et minorem eo modo distincta nego consequentiam. Haec praedicata animal rationale etc. duobus modis inspici possunt: vel secundum esse sibi proprium, et sic a physica vel metaphysica considerantur: et secundum quod sunt artificiose disposita in modum definitionis et sic dicunt ipsum actum quo talia formaliter redduntur,

ad Logicam pertinent tanquam materia circa quam. Nec multa animal[ia]
cione sui a Logica non atingit, sed racione artifici.

149 De primo verificatur quod sit praedicatum universale afirmabi-
le: secundo quod sit ratio praedicandi afirmandi. Primo est
ratio quae atingit: secundo racio quam vis ut sua a Logica conside-
ratur. Exemplum accipite in ex[er]cito ordinato ordinacio est
condicio ad ~~respectabile et formale~~ [rationem consequendam] est conditio et respectiva sicut est for-
male quid praeter intentum nec verum est propie loquen-
do quod in definitione praedicata sit in objecta cognita;
quod enim cognoscitur per illa praedicata est definitum, quod
distri[bui] debeat quoad implicite m idem sit tamen quoad expre-
ssum ~~tamen~~ distinguitur ab illis: sicut totum a partibus et defi-
nitum a definitione constitutum a constitutivis &

Solbuntur Argumenta
~ 4

150 Arguunt ex D. Th.[a] 4 posteriorum leccione 1 asente: quod Logi-
ca est circa actus racionis sicud circa propiam materiam:
sed propia materia cuiuslibet scientia est ejus objectum
formale et primarium, ut patet ex dictis: ergo = hec auto-
ritas, sicud et plures aliae quas congerit Pater Broda quaeque
nonnullis magnum facessunt negotium, et ea ad suum sensum
violente trahunt interpretantes de materia dirigibili,
non denominabili objecto remoto, non autem primario;
nobis nullam ingerit dificultatem. Respondemus enim Logicam
respicere actus racionis, circa eos que versari non tale consi-
deratos precise non a rebus obultos, sed ut formalis unto obre
rerum et exipit conexionem sit objectibum constans ex actuato
n quam forma seque tamquam materia denominabili ex
bo respicit actus intellectus ut quo non ut quod.

151 Hac expositione bene sibi constat D. Th. nunc asserens: actus intellectus esse
materiam circa quam Logicae: nunc dicens 4 methaphisice leccione
3: quod ens rationis (non intelligas fictum) dicitur propie de illis
intentionibus, quas ratio adinvenit ad rebus consideratis, sicud in-
tentionis generis ~~et~~ espetiei et similium, que quidem non inve-
niuntur in rerum natura (intrinsece et in se ipsis) sed consi-
derationem rationis consecuntur: et huiusmodi intentiones vo-
nt propie subjectum Logicae polam ex omnibus objectum primarium
scientiae subjectum ipsius nominari: nec minus notum est has inten-
tiones simul cum rebus modum objectibum sciendi constituere.
cum ergo huiusmodi intentionis realis mentis sint actus solum extri-
nsece in rebus possunt invenire nostra ergo expositio tenenda est
ut magis conforme ex D. Th.[a] et eo praecipue quia textus ejusdem an-
tilogiam examussim conciliat.

N. 52 Argues 2 objectum primarium logicae est modus sciendi, at actibus intellectibus ut proxime convenit esse modum sciendi: probo quod clare explicat ignotam, quae intellectui manifestat est proprius modus sciendi; faciunt hoc actus intellectus, ergo. probo minorem: actus intellectus sunt signa formalia per quae repraesentantia ipsa objecta, raque ... evidentia de ignotis ... manifesta de occultis; ergo actus intellectus ... proprie signa. Probat etiam objectum ... Argumentum probat solum signa formalium aut clarum ... quo ... ab illio videatur. ... aut ratio eaque perspicua clara erit si ... intellectui ... Nec ... nec prophetas ... que omnia ... humanas ipsa cognoscit.

N. 53 Respondeo igitur ... argumentum ... formalis ... de modo sciendi ... clare ... intellectus ... perceptione objectorum quod fatemur, aliud objecta per ipsos est explicata quod est falsum unde ... distinguo ma[j]orem: quod explicat ignotum tanquam instrumentum medium modi de sciendi concedo majorem: tanquam perceptio et actus nego; distinguo eodem modo minorem et nego consequentiam.

N. 54 Si autem sermo sit de actibus mentis generatim, et in universum negata prima minori et distincta majori probationibus supra distinguo minorem explicant actus intellectus innotescunt modus sciendi formalis nego: quia sub ratione dispo[nentes] supponunt objecta artificiose disposita ut sunt artificialis, sic distinguo secundum quod artificium denominat objectum concedo ut se habet ex parte actus praecise a objecto nego minorem. Ac ... explicant ut ... ut formam sunt objecto ... concedo ut ... secundum artificium sibi proprium nego ad distinctionem facile corruunt quae contra nos opponuntur argumenta.

N. 55 Actus igitur intellectus ut artificiosus est quaedam actio formalis habitudo ad objectum ad quod denominandum et ordinandum ... ordinatur. Duobus ergo modis potest considerari ... conceptu ab actibus sub quo exprimit ... rationem a potentia et tendentiae in objectum: et item ... conceptu ad passivo seu insistentiae sub quo ad objectum terminatur, ... quasi in ipso et denominat extrinsece ordinato ad quem ... dispositum. hoc modo non primo dicimus a logica inspici
Defuntur actus intellectus quia prout sic tantum sunt forma[e] modi sciendi objectivi de ipsis quae ... considerati verificantur, quae a logico de ... objectu traduntur. Magna ergo cura notanda est haec duplex actus pendentia: prima qua considerat[ur] ...
N. 56 ac intellectu ad objectum, quod ordinat et disponit. secunda qua ab objecto redit ad intellectum cui ordinatum praesentat.

N. 56 Sed quia quicunque id ... in Romam, antequam videat ... intelligitur Romae aliquantulum ... seu in morari ita intelligimus actum quicquid ... ab intellectu antequam redeat ad ipsum in objectum aliquantulum in morari ibique aliquid ponere et hanc ...

dicimus esse objectum formale quo logicae. Ratio est quia licet actus et virtutes sint speculativi simpliciter ut habet tamen quandam rationem practici quia objectum ordinat et ea citer efficit dispositum clarum et notum tota ergo ordinatio objecti ab actu formaliter pendet ab ipso quo specificatur.

1057 [illegible] respicit ergo actu ut artifitiosus, seu recta cognitio praesupponitur ad rem ut artifitiosam dispositam seu recte cognitam: ergo per prius actus ut artifitiosus in se ipso, qua resultet in objecto artifitium: sed Logica respicit primo et per se illud quod primum est artificiosum: ergo actus in se artifitiosus est objectum Logicae — secundo artifitium objecti et ipsum est actus eo enim objectum est artifitiosum, quia habet actum formaliter artifitiosum cui intrinsecum est, cum est artifitio objecto vero extrinsecum et accidentale; sed Logica pro objecto primario respicit quod primo perfecte et intrinsece est artifitiosus: ergo idem quod prius.

1058 Haec et difficilia apparent instantiae manifeste in architectura haec enim licet formam artifitiosam in materia introduceret tentat haud tamen formam in abstracto considerant sed simul cum materia ut ex utraque artifitiosum concretum resultet. Quod est ipsarum objectum primarium. scilicet forma domus praesupponitur ut artifitiosa intrinsece et perfecte et lapidibus lignis autem tantum accidentaliter convenit non illam formam abstractam et a lapidibus lignis usque abstractam dominicatoria considerat. Haec namque domum intendit, quae non sola est forma sed ex ea et materia consurgit. similiter hoc concretum acute bisum per prius supponit. Nam acutam visionem non enim requirit Ponens Anselmus acutus est visus quia acute videt. sed ideo acute videt quia acutus est et tamen non resultat hoc concretum nisi ex visione acuta et a acute visa.

1059 Arripienda et solutio ad Vm concesso antecedenti de praesuppositione Logica et quasi causalitate distinguo consequens est artifitiosum per prius artifitio non ordinato ad aliud concedo ordinato ad objectum quatenus quam formam denominat concedo consequentiam et distinguo minorem inspicitur a Logica ut quo et ut ex forma concreti concedo alio modo objective nego et consequentia quae distinctio ne ocuanerpotest 2 argumento. Considerat igitur Logica artifitium actus sed ut introducendum in materia propria et denominabile qua cum facit concretum sed ne ambiguitas subrepat in vocibus primo et primario nota quod primo significat id quod quomodo antecedit sive ordine, seu natura, sive tempore seu Logice. Primario quod est praestantius dignitate et quae ad aliud consideratur. Primo modo non secundo actus non ut artifitiosa inspicitur a Logica

1060 Arguet 3 ex Patre Fr. Losada illa deroga[t]a lege factum per se
per se intentam ab arte quo habito haberet contentato-
ret etiam si per impossibile deficerent; sed habita
conditione artifitiosa demonstratione v.g. Logica con-
tentatoret, etiam si per impossibile non derivaretur
in objectum denominatio illa cognitive et etiam si haberet
alter sciendatur: ergo probat minorem Logica tunc
haberet id ad quod inventa est, nam intellectus tunc in
ipso actu rationis faciliter ordinate et sine errore pro-
cederet, sed ad hoc est inventa ut toties verbis ait
angelicus ubi supra ergo contentatoret = confir-
matur ex eodem nam posita denominatione sub-
lata, adhuc ordinata representatur ad ejus actus omni-
mo [illegible] definiens hominem pro eo bibens
sensibile digna esset ut hujus gracia traderetur ad Logi-
cam: nam posset intellectus in hujus actu et aliorum
effectione errare tunc artifitiosa representatio ac
per se intenditur a Logica tum vero denominatio
posita quae inde resultans secundario et per acciden[s];
licet enim inquit ex domo ab arte edificata resultet
umbra et similitudo, nec illam neque haec per se in-
tendunt probatur.

1061 Hoc argumentum acilles auctoris laudatum: sed manife-
ste instatur impotentia visiva nec enim ad videnda
um nobis conceditur quin ejus propium objectum
sit visio sed visum seu omne visibile. Quid tum po-
tentia visiva? foret contenta nihil videndo, in-
statur etiam impotentia conoscitiva quidam ab eo si
esset nisi per impossibile solebeter omne verum
objectivum remaneat scientie? eas nihil absu-
rdi manifestum est. sed quid tunc Logica quae etiam
productoria ad alia est inventa.

1062 Respondeo directe quod si potentis loquatur de denomi-
natione secundum sim et non secundum voces cogni-
tis quo altus sunt ito objecto in eo quod est exutere
intelligitur, destruit suppositum questionis et impossibile
est implicatoria et cum implicatoria. Implicatoria quia
a impossibili est: cum implicatoria quia a supponit actum
non unire objectum, nec ad praesentiam, et illud
tandem sub intelligere absque errore confusione des-
truit questione suppositum quia negat modus sciendi
et destruit scientiam sed nego minorem et impli-
citam probationem distinguo Logica contentatoret si in-
tellectus procederet faciliter. R. ut instrumento cui
ejus concedo usu ut instrumentorum propriam
ipsius nego suppositum potest etiam sic distingui

incondicionale objectorum concedo sine tale ordine nego suppo
situm.
1063 Ad confirmationem nego suppositum non enim potest esse
repraesentatio animal rationalis sicut neque cerculitur nec
signate sunt ordinata pariter ex ambiguitate procedit non enim
ponimus denominationem resultantem objectum Logice: sed ip
sos actus rationis ut forma sunt objectorum. Sed ne alucineris obvi
ter nota quod denominatio hic non sumitur pro nominis impo
sitione item sed pro effectu vel quasi effectu formali ex cognitione
derivat in objectum. nota etiam quod licet actus p. posset procede
re sine errore absque ordine ad objecta, non tamen ex directio
ne Logice. Haec enim inventa est ad vincendam dificultatem
quam mens operitur in recta structurate objectorum cognitione.

1064 Dices actus directus a Logica ima est effectus ab ipsa est actus artis: sed actus
causant artifitium, et non respondet: ergo &c. quod actus artis liberalis causa
nt improprie artifitium in objectis in genere causae formalis intrinsece
quatenus se ipsos communicant: sunt enim actus immanentes qui nihil
extra producunt. Si autem sermo sit de actibus ipsius Logice dico: quod
Logica aliud artifitium cognoscit inductum nimirum per actus di
rectos, et aliud causat per intrinsecam exhibitionem actus ut explic
catum est.

Quaestio 3a num Forma Medii sciendi sit Ens Rationis ~~Rectum~~ fictum An Reale

1049 — Ut questionis locum reponimus dari aut posibilia esse etiam operatio
nis ficta. Nec hec questio parum illam in qua talia entia nega
bi mus ilustravit. Supono 2 denominationes generis hunibersa
sale & de quibus questio accidentaliter esse quilibet ad naturae. Ac
cidit enim animali v.g. quod genus ab intellectu denomine
tur. De forma igitur qua animal constituitur comune pluri
bus quid genus dubitatur sit vel ficta vel realis? suponen
dum est 3 formam duplicem esse intrinsecam que intrinsecus
afficit in materiat subjectum et ipsi inexet ut albedo: et extrin
secam que nihil in objecto ponit nec ipsi inexet ut bino
objecto vivo cocnitio cocnito.

1066 Jin hoc de duplex est opposita
sententia thomiste ad unum avertentem sententiam: sed ut aa
dicendi dividuntur he segione patri societatis oponen
tur asserunt que denominationes generis hunibersalis
esse realem a cocnitione reali seu actu reali parve seccto
et extrinsece comunicato provenientes. Hanc sententia
m comuniter tuentur in manus cietis Nostrates de qui
bus unum quem vidi et quidem ingeniosissimus media
pentit via assensit cum thomistis tales formas extrinsin
secas objectis, negans vero esse fictas cum Jesuitis.

Asertio nostra est

Ŋ 2

1067 Forma modi objective sive objectum logice pre formaliter non
est quid fictum sed reale probatur hoc concretum uni
bersale est objectum logice thomistis annuentibus sed hoc
non dicit aliquid fictum sed reale ergo logica
probo minorem: hoc concretum dicit pre formaliter con
dicionem a trahentem naturam a conditionibus indi
biduantibus; sed hec non est aliquid fictum sed reale: ergo
dificultas est in maior: que tamen est pre clara est in D. Thoma ti
tomiste sas absque prejudicium intelligere et intelligere igitur san
tus Doctor opusculo 56 verbis dicit expresse: quod precisi
ba cocnitio facit hunibersale actu esse hunibersale et est
quodam formale in hunibersale. Probatur secundo ex
eodem angelico cui 1 P. q. 85 a. 2 ad secundum sic ait: cum dicitur
r intellectu in actu duo importantur scilicet res que intelli
gitur, et hoc quod est ipsum intelligere: et similiter cum dicitur
r hunibersali abstracto duo intelliguntur scilicet ipsa
natura rei, et abstractio sive hunibersalitas: ergo abstractio
est ipsa forma hunibersalis sed abstractio nihil aliud sig
nificat teste eodem santo Doctore quam cocnitio pre
cisiba et hanc vel ipsi thomiste fatentur non esse consola
cionis fictum sed realis subjectibum: ergo ad hanc Do
ctrinam mile sepetit santus Th. ubi agere est 48, 42, 55, 56,
et questione 8 de potentia A. 6.

1068 Confirmatur objectum Logicae praeformali est illud quod sic constituitur formaliter artificiosa cognita differentia a cognitis sed sic non constituitur talis praecise fictum: ergo probo minorem. Sic non constituitur absolute cognita per quid fictum: ergo sic artificiose cognita antecedens concedunt Thomistae et ratio consequentia manifeste probatur nam tem esse artificiose cognitam non dicit nisi particularem cognitionem ad ipsam terminatam definitive vg. aut finaliter generice.

1069 ~ Esse cognitam non dicit quid fictum sed tantum cognitionem intrinsece determinatam: ergo etiam esse talem cognitum; sed esse definitum nihil est aliud quam esse cognitum tali cognitione definitiva vg. ergo. Tertio praeter cognitionem vel activitatem passive valent haec consecutiones ego video parietem: ergo paries est visus intellectus cognoscit objectum: ergo objectum est cognitum &. ergo si intellectus absque fictione artificiose cognoscit, res sine ipsa erit cognita artificiose. Antecedens manifeste probatur ex parente Anselmo de veritate Cap. 8 ubi exemplum ponens in ab exeunte percussione et per se, dicitur: quod una eademque est, diversis nominibus secundum diversa parte significata et ideirco percussio et percutientis et percussi esse dicitur.

1070 ~ Ex his praeclusa manet evasio adversariorum docentium ab actu intellectus objecta denominari ordinata realiter causaliter et defective non vero formaliter. Sicut paries non constituitur albus nisi extrinsece et defective ab actione dealbantis. Praeclusa inquam manet: nam sic esse absolute cognitum, non dicit realiter tantum cognitionem, sed formaliter ut ipsi concedunt cur non esse taliter cognita definitive vg: causa est enim in utroque ratio: par consensio. Nec exemplum actionis dealbantis aliquid probat: licet namque paries non constituatur formaliter albus per actionem, constituitur tamen per ipsam dealbatus. Aliud namque est constitutum album aliud dealbatum. Illud formam intrinsecam permanentem et distinctam exigit: hoc solum dicit actionem terminatam ad ipsum.

1071 Alia ratione probatur assertio Logica non dirigit intellectum ut erret, sed ut recte cognoscat; sed dirigeret ad errorem si ejus objectum esset quid fictum ergo non est. Probatur minor: dirigeret intellectum ut objecta cognosceret sub esse repugnanti animal vg. ut distinctum intrinsece a rationali, superius ipso, et cum intrinseco ordine ad ipsa sed hoc est errare, tali imo non cognosceret: ergo. Major constat ex doctrina Thomistarum et minor expressa est in D. Augustino aiente: quisquis ut aliquam rem intelligit aliter quam ea est, taliter: et omnis qui taliter, id in quo taliter non intelligit. Quare in vacuum ponit angelicus de Aquino quae concipiuntur ex parte rei intellectae quasi qui in quibus intelligeret eam aliter quam sit falleretur et non intelligeret ut arguit Augustinus.

et utrumque dicatur contraria doctrina reprobatur: aliqua enim habentia intrinsecum ordinem ordinate intelliguntur
licet intellectus non intelligat ea non habere ordinem
quia sic esset falsus: ergo si logica dirigeret ad cognoscendum
rem aliter quam est in se aliquando secundum se habente ex parte sui intelle
ctum magistra et instrumentum esset potius ad errandum quam ad intelligendum dirigeret: ergo
ea poni debere.

1072 Tertio probatur conclusio ex D. Th. 5 methaphysicae lectione 6 ubi
dicit: similiter autem est secundum rationem id est indi
visibiliter quia genera etsi non habeam definitionem tam
en id quod significatur per nomen generis est quaedam
conceptio simplex quae ratio dici potest. Ex quibus sic: quod sig
nificatur per nomen generis est quaedam conceptio simplex
intellectus; at haec nihil est fictum sed reale: ergo = neither
proderit secundum ad viabiliter et causaliter. Tangere et contra
rium est accidentale, sed in omni conceptu accidentali quod si
gnificatur est forma concepti teste parente Anselmo toto
dialogo de gramatico praecipue cap. 22 ubi loquens de signi
ficato gramatici sic haec dicit: gramatici vero non signi
ficant hominem et gramaticam unum sed gramati
cam per se et hominem aliud. Quod luculenter demonstrat
cap. sequenti, et exemplo albi confirmat cap. 54: ergo si in
conceptu generis conceptio simplex significatur tanquam
forma concepti;

Argumenta enodantur

3

1073 Arguitur tertio ex principia dicente quod ens est duplex ens rationis et ens naturae. Ens rationis dicitur de illis intentionibus,
quas ratio adinvenit in rebus consideratis; sicut intentio
nes generis speciei et similium quae non inveniuntur
in rerum natura: et hujusmodi intentiones sunt pro
prium subjectum logicae sed quod non invenitur in rerum
natura et est alicunde tantum potest esse quid fictum et
ens rationis ergo intentiones generis et similium quae sunt
forma modi sciendi objectibi sunt ex D. Th. quid fictum et ens
rationis.

1074 Hanc auctoritatem D. Thomae magni faciunt adversarii:
et certi plaudentes manibus, et usque ad nubes hoc testo
lentes in nos torquent ut videamur a sententia egregii
magistri penitus recedere: sed pace ipsorum dic
tum sit quod forsam ex nimio suae opinionis tuendae
studio non minimam notarunt doctorem in quo ant
quippe qui et cum pene latine et improprissime indu
cant loquentem. Ergo sensus germanus et purus la
nti Thomae in hac de re et cujuslibet patris in alia
qualibet (et praecipue dignus critice) non ex tali
quibus verbulis, non ex una tantum parte —

sed ex antecedentibus et consequentibus ex perspectiva quam tradit doctrina est colligendus, sicut etiam ex collatione unius loci cum aliis. constat autem ex dicto modo in consequentibus explicet sanctus pater. doctor intentionis universalis et generis. docet namque esse conceptiones simplices esse mentis rationis esse abstractionem et cognitionem praecisivam: nullibi figmentorum meminit neque in metaphisica neque in summa: cur ergo nobis autoritatem sancti Thome pro entis rationis fictio tam fidenter obiicium?

fo 75 sed unde ambiguitas forsan ad ex verbo adinvenire profluxit, et ex eo insuper quod angelicus dicat similes intentiones in rerum natura non inveniri. sed primum non quod volunt thomistae significant et secundum alicut inventa verum. ad invenire enim ut est apud doctores purlatinitatis sicut invenire a quo derivatur contingere aut reperire significat, sed quod fernandus exprimitur alteram contra. quod si aliquando cum menis ea aut fingere sonet non modo quod apud thomistas hae voces usurpantur sed ut idem et hac adornare componere contingendo re aliquid vero efficiendo: alio qui figulum in fictione accitam rationem aliquid mentiretur aut errare. Innumera sunt loca quae ex autoribus possent adduci ad hanc rem stabiliendam non sufficiat illud Ciceronis libro 2 de natura Deorum: ex quo intelligitur ad inventa anima, percepta sensibus, adhibita opificum manibus omnia nos consecutos et plautius in curculio jam huic voluptati hoc adinventum odium est.

fo 76 Jam verba non inveniuntur in rerum natura sed considerationem rationem consequuntur eam subiunt expositionem ut nimirum de in rebus ipsis impropria natura existentibus similes intentiones generis scilicet et speciei non inveniantur quod verissimum est: solum namque in ipsis accidentaliter existunt et proinde in intellectu accipiuntur. Naturam quippe quo loco accipit dantur pro rerum essentia extra intellectum existentibus. Nec hoc modo aut sunt similes intentiones quid reale, illi quo infertur esse figmentum sed tantum esse quid factum ab ipsa ratione contingente, sic ordinate cognoscente, non ordinem intrinsecum existimante, sed illum formaliter efficiente per ea sui met exhibitionem

fo 77 Vides quantum nostra praestet expositio expositione thomistarum: quantum conformior, quantum sit digna tanto magistro. secundum nec ipsam igitur, sic potest in forma occurrere argumento: intentiones generis speciei non inveniuntur in rerum natura extra animam seu intellectum concedo intra animam nego ergo sunt entia rationis distinguo subiective et reale concedo pure obiective mentitum nego consequentiam sic enim thomistae licet contra Thomam

interpretari [illegible] cum tepus numquam meminerit, cur nobis de ente rationis reale et subjectivo explicare nondicerat? nec quod ens ibi dividat in reale et rationis, ubi vero astruit fundamentum ejus divisionis nemen [illegible] parat enim ibi subjectum logicae subjecto filosophiae: hoc est ens naturae id est ens in rebus ipsis physicis et extra nostram existens hoc contra ens existens et rationale in intellectu dividit: id circo apelat philosophiam scienti am naturalem logicam racionalem id est ut praedictum est quae versatur circa entia rationis tanquam circa propria materiam. Nec etiam indicat quod intentiones genera les consecuntur considerationem intellectus quid contra nos nam ut est observatum de consecutione logica non physica optima ratione potest interpretari. Deinde si imbeniuntur in rebus considerationis non per actum di rectum qui exibitur ex ipsa forma sed per aliam actum reflexum intelligantur in ipsis.

1078 Arguunt ratione objectum formale logicae est modus sci endi objectivus hic est ens rationis fictum ergo. Maior [illegible] est certa terminis probatur. Modus sciendi ob jectibus importat formam, qua res artificio adiponuntur sed haec est quid fictum: ergo. Quia determinata forma quae non est in rebus et in aliis, ac si esset apprenditur est ens fictum; sed talis est: ergo. Probatur minor talis forma sunt intentiones generis praedicato et subjectio; sed tales inten tiones in rebus non imbeniuntur; cum nihil in natura rerum sit subjectum aut genus aut species aut intensius et tamen apprehenduntur in rebus ac si essent: ergo.

1079 Confirmatur forma generis v.g. est relatio illa per quam ani mal ordinatur ad species hominem et equum, sed haec est ens rationis fictum: ergo. Probatur minor relatio inter ista nec realiter identificatur omnino cum meritorio est ens ra tionis; hec ordo enim ad se ipsum nullus est ordo, relatione la: sed animal realiter identificatur cum homine aut equo er go relatio quae concipitur hominem inter et animal est ens ra tionis. = Confirmatur 2º in praepositione objectiva: cujus artificio in eo astat ut subjectum homo exempli gratia cum ordine ad praedicatum animal concipiatur: qui ordo absdubio est fictus cum homo et animal idem sint omnino.

1080 Ad argumentum duplici minori negata distingo maiorem probatibam 1º forma quae non est in rebus et apprehenditur intrinsece in illis est ens fictum concedo extrinsece nego ma iorem et distincta minori nego consequentiam ad probatio nem distingo eodem modo et corruit totum argumentum. Ad confirmationem distingo maiorem per quam animal ordinatur intrinsece nego suppositum extrinsece con cedo maiorem et distingo minorem et alis forma ens rationis objectivo concedo purae objectivum nego et dis tingo maiorem probatibam relatio intrinsece concedo

extrinseca nego maiorem concedo minorem et nego consequentiam
ad secundam confirmationem distinguo positam taliter ut ad
est quid fictum sitantem extrinsece concipiatur inter subje
ctum et predicatum nego si concipiatur ut distinctio intrinseca con
cedo sed et nego quod sic possit concipi haec distinctio praecisiva
absoluta quia ea decet ab debita pluribus etabilis fit satis.

No 81 Egre admodum fero quae enim sunt luce clariora, expositionibus obscura
re: at quoniam non omnibus contigit facile adire corinthum aliquan
tulum sit perspicuo est immolandum. Itaque forma quasi consti
tuitur in esse generis subjecti est nihil est aliud quam abstractiva
cognitio. Haec enim per se ipsam hoc facit, quatenus diversimode
attendit in ipsas nunc cognoscendo absque multiplicitatem nature
nam sed solum sub quadam ratione sentiendi, ut sic reddit exerci
te genus quod si per modum communitatis ut unam et communem
pluribus intellectus cognosceret hoc per alium actum reflexum
quia tamen tendit intellectum autem directe fit nec intellectu
per actum directum relationem intrinsecam animalitatis ad ra
tionalitatem cognoscet nec ratio distinctionem subjectum inter et
predicatum, tolleretur enim et non cognosceret ut supra arguebamus
sed exercitio sui modi tendendi utrumque extremum con
stituit extrinsece relatum et exercite distinctum.

No 82 Ergo abstractiva cognitio exercite dividit unum ab altero consti
tuitque ex modo pendendi cum genus tum speciem. Ante
... dicit divus Thomas opusculo 7 ... distinguitur una
ab altero dum intelligit, quid est hoc nihil intelligendo de alio
neque quid sit cum eo neque quid sit ab eo separatum. Unde
ista distinctio non propria habet nomen separationis. Haec au
tem distinctio recte dicitur abstractio, sed tunc tantum quando
ea, quorum unum sine alio intelligitur sunt simul secundum
rem. Haec D. Th. ex quibus verbis id primo colligitur quod ratio
ne distingui non est unum intelligi separatum intrinsece ab
alio ex parte objecti. Colligitur 2 quod talis distinctio est ipsa
formalis abstractio. In hac autem nulla est fictio, ab eo enim
enim non est mendacium ut tradit ... axioma intelligentium insuper
quod haec extrinseca distinctio objectorum non pugnat cum
reali eorum identitati. Compositio namque intellectus sicut
et distinctio est signum identitatis eorum quae componuntur
aut distinguuntur ait idem Angelicus ...

No 83 Nec audiendus est illustrissimus Palanco totis viribus tentans
probare repugnare distinctionem extrinsecam, sicut repugnat identitas extrinseca: non praeter quam quod nomine
identitatis sola realis et intrinseca venit intelligenda, oppo
situm tandem unitate quam de distinctione perpetuo tradit
angelicus ut non semel vidimus, et infra amplius videbitur.
Itane dominam abstracit, ... de distinctione objectiva
haec enim praeter formali apprehensionem complexam dicit, quae
ex una parte cum attingat predicatum animal praecisum
a rationali ex alia hoc ab altero praeciso, denominat hoc
ab illo distinctum, dumque parte ultra ... tum objectum
... ex partibus conflatum denominat. Dos autem unum ut
genus et aliud ut differentiam per actum reflexum cognoscit

1084 — Verbo: quoties clamant homines quaestiones, unitas aptitudo
respectiva ad plura retinent ex parte objecti et in cognitio
ne sunt tantum repraesentative quod id dicitur quoddo
e nitio attingit animal ad unum superius et distinctum
quod id repraesentat aliter ac est in re [illegible] non apparet
ratat absque rationali, quod idem et cum ipso: qualis
sit et argumentum procedat de cognitione reflexa et
hujus objecto quod est connexum ex se [illegible] animal
tanquam materia vel est directa cognitione ut forma
ma abstrahente contractum. Nego [illegible] tantum de co
gnitione directa et hujus objecto hoc non est [illegible]
sole formaliter non est subjectum et praedicatum [illegible]
nec animal formaliter praecise sed est ipsa natura quae
formaliter per talem cognitionem fit [illegible]
praecisa superior &.

1085 — Dices: hic aliter homo est species non praedicat de homine ali
quid reale ergo rationes probatur antecedens [illegible] quid re
ale praedicaret, vel essentiale vel accidentale sed non essen
tiale [illegible] de quo. sed individuo praedicaretur quod est
falsum nec accidentale, quia praedicata accidentalia
[illegible] de individuis quando natura: ergo [illegible]
ga [illegible] antecedens = distinguo antecedens non praedicat
quid reale intentionale concedo quid reale intentionale
nego hoc praedicatum antecedens et quod [illegible] accidens dici
a intentionale, [illegible] de intentionibus quan
de natura [illegible] hoc enim proprium est praedicati acciden
talis [illegible] argumentum istam [illegible]
[illegible] in praedicato [illegible]. quis enim
credet opus est [illegible] ad affirmandum [illegible]
[illegible] hominem [illegible]? credat hoc [illegible]
Non ego. Aliae sunt objectiones quas [illegible] sunt, vel
quia ex dictis solutionem habent vel [illegible] de prae
cisionibus [illegible]; sciens et prudens omitto
transiens ad alia.

Quaestio 4 Quodnam sit objectum adaequatum Logicae [illegible]

1086 Et hic quae prima diximus quaestione constat ab aliqui
bus confundi objectum adaequatum scientiae cum objecto
attributionis ejusdem. sed ex ibi dictis est circa hoc
[illegible] mens nostra. [illegible] autem quid sit obje
ctum primarium Logicae [illegible] quid sit modus sciendi
objectum et [illegible] forma ejusdem non erit quid
[illegible] sed [illegible] rationis. [illegible]
[illegible] modi sciendi [illegible]

quaeximus in repraesentationum: quaenam peras ad Logicam pertine
ant considerationem ne multa. Ex quibus primo coniungatur
totum objectum Logicae? sed notar subeunt quod si modus sciendi
solam demonstrationem comprehendat dicitur strictissime
si definitionem etiam et divisionem strictius: si quinque praedica
bilia, latius: si denique ipsi subjectum aut datur ad praedicabilia
latissime appellatur.

1087 Circa hoc sicut et in ceteris varie opinantur auctores et quam
pro aliis et solis quibus etc. pro suo opinandi modo sciendi decertat
viginti sententias praeter eam enumerat Pater Vincens quibus
aliqua nostra quam ego vidi addi possunt. Strictam pro modo scien
di strictissimo ut patet ex Urtado Arriaga Ulloa et Joanne baptista
de Benedictis. Alii praestrictiori ut plurimi Thomistae Jesuitae et Scoti
se alii pro latissimo ut plures etiam thomistae quod alegat et sequitur
Gabriel a Concepcione et Illustrissimus noster Moncada tandem pro
lato stant frequenter nostrates in [illegible] cum Scoto

Assertio nostra [struck]

1088 Objectum Logicae adaequatum est modus sciendi prout compre
hendit [struck] cognoscen definitionem divisionem propositionem et quinque prae
dicabilia probatur objectum adaequatum Logicae continet om
nia quae per se et primario pertractantur in ipsa; hoc facit
modus sciendi late sumptus, ergo probatur minor modus sciendi
late sumptus continet omnia [struck] et [struck] completa
praecepta [struck] modi sciendi seu instrumenta completa
ex [struck] modis sciendi per se et primario pertinenti
netur ad Logicam ex qua sua determinatione unica dubia: mutuo
ex his quae continentur in modo sciendi adaequato ordinata per se ad aliud alio
quia hic ordo necessarius in consequenti positione ubi primo vide:
alicunde his omnibus Logica agit nulla alteri ius tota memoria
aj sed quod per se non ordinatur ad aliud pertinentem et invicem co
mpletum: ergo.

1089 Nunc pro assertione generatim sumta in memoriam se locat supra
auctoritate explicata ex 4 metaphysicae lectione 3 ubi dicit quod in
ventione generis speciei et similium sunt proprium subjectum logicae
proprium subjectum et adaequatum subjectum combatentur
ut est notum. Et inde quam in continue procedat aliqui thomistae
cum extollentes ad attribuendam pro logico objecto modum sciendi
objectum, et hic insistiamus de objecto adaequato attributionis
si hujus modi intentionis, quae praedicabilia constituunt [illegible]
constitutionis [illegible] comprehendantur [illegible] est auctorita
s D. Thomae, et [illegible] catione et dan titatur quam [illegible] per
potest confirmare et [illegible] quod praedicabilia (de quibus praecipue
litigant) aliquod ignotum intellectui manifestat vel in eodem
in modo: nam genus v.g. manifestat superioritatem naturae super
dem praedicabilitatis de pluribus partem [illegible] super
quod amplexum est aptitudo propria gaudens ab alio in [illegible] mento
non emendicato.

Solvuntur objectiones

§ 24

1090 Objicias: ea omnia de quibus Logica agit ordinantur ad demonstrationem ergo haec sola est objectum adaequatum Logicae. Probatur antecedens: ea omnia de quibus Logica agit ordinantur ad perfectissimum modum sciendi sed hic est demonstratio; non sola est quae facit scire ut ex quo constat aliis data definitione ergo. Confirmatur: definitio et divisio sunt partes demonstrationis; nec enim [illegible] totum est per se exigens partes sed partes per se ordinantur ad totum et per ordinem ad illud considerantur ergo definitio et divisio per se ordinantur ad demonstrationem et eo ordine ad hanc a Logica attinguntur.

1091 Confirmatur 2

Sola demonstratio est finis Logicae ergo et ejus objectum adaequatum. Antecedens probatur: tum quia finis Logicae est instruere per [illegible]; instruitur autem per id quo ultimo pervenit ad scientificam conditionem. Tum quia est discursus tertia mentis operatio; haec autem perfectio [illegible] in ea ultima siquidem intellectus apprehensionem vero et judicium refert saepe ad discursum. Tum quia per se manifestat proprietates; eo autem ut [illegible] reddantur necessario praesequuntur explicationem essentiae. Denique quia deficiente demonstratione deficeret Logica et ea posita haberetur ergo sola demonstratio est finis Logicae per se intentus; cetera vero propter ipsam attacta.

1092 Sed sunt quae propter [struck] summam intentionem efferuntur. [illegible] demonstrationem esse objectum attributionis seu principalitatis modo quo explicabimus supra. Respondeo igitur negando antecedens; vel claritatis ergo distinguo: ordinantur per se primario nego, per accidens et secundario concedo antecedens et distincta eodem modo maiorem probationem distinguo; implicitam probationem sola demonstratio facit scire proprietates concedo, essentiam ex parte nego. Si me[illegible] distinctionis scientiae quam dedimus disputatione 1ª q. 2 distinguo aliter: sola facit scire juxta scientiam pro habitu ex demonstratione causato concedo; pro clara et evidenti [illegible] notitiam nego minorem et consequentiam: instrumenta logicalia ad 1am et 2am operationem mentis spectantia possunt considerari vel secundum artificium sive proprium sub quo quaedam arte facta sunt per se completa et omni labore digna manu correcta a Logico per se inspiciuntur et possunt considerari secundum quod eis accidentaliter convenit nimirum ordinationem extrinsecam ad aliud; sub hac acceptione a Logico per se non considerantur. Sed hoc non obstat neque [illegible] objectum: alioquin

ne clar demostratio ne ab ipsa eam consequens demostra tio ad aliud ordinetur non ex vi rei et intentione

1023 Ad confirmationem eodem modo potest distinguendo ante cedens: res videlicet hoc aliter facere sunt partes demostratio nis formaliter ex vi sui definitio et nego materialiter ex vi intentione medii premissae et termini concedo. Nota aliud esse demostrationem exigere essentialiter posse aliud exigere demostrationem primum est ve rum quia totum ex ipsis constituitur secundum autem solum de partibus essentialiter incompletis verificatur. sic domus essen tialiter exigit lapides et ligna; at lapides et ligna non exigu nt ut sint essentialiter domum: per se enim subsistunt et accidentaliter tantum ad componendam domum ordinantur.

1024 Ad secundam confirmationem distinguo antecedens est finis adequatus concedo inadequatus et inter istos nobilior concedo antecedens patet ex dictis ad n. 2 probationem concedo quia quod ...

1025 Ad 3.um respondeo quod probabiles dicuntur ... de ficere

precedentis ... et ambiguitate quam plurimas parit

tt

196 Arguitur 2° objectum adaequatum logicae sunt instrumenta sciendi quibus intellectus perfecte instruitur; sed perfecte instruitur per objectum modi sciendi perfectum [margin: stricte sumptum] ergo probatur minor → intellectus perfecte instruitur sciens quantum de se scibile est. sed atqui tat per modum scienti [illegible] ergo probatur minor per definitionem et divisionem et demonstrationem scit intellectus essentia[m], partes et proprietates rei sed hoc est scire quantum de re scibile est ergo = confirmatur praedicabilia non dirigunt intellectum et sciat ergo non sunt modus sciendi probatur antecedens praedicabilia pertinent ad simplicem apprehensionem sunt enim incompleta, sed intellectus in hac non est dirigibilis nam errare non potest teste D. Tho. 1 p. q. 17 a. 3 ergo.

197 Distinguo minorem probatibam scit omnibus modis nego aliquibus tantum concedo licet enim intellectus per definitionem divisionem et [illegible] possit sciat essentiam partes rei et proprietates non tamen ita perfecte, ac modis omnibus a [illegible] modum sciendi latetur. Nec definitionem efformare scit nisi generis et differentiae [illegible] constructos hinc labore arduo digna, quia [illegible] primae [illegible] dedit [illegible] et indigente occasionem praebente [illegible] imo in progressu cognitionis talia procedunt quia in origine [illegible] sunt vitiata. Ad confirmationem respondeo simplicem apprehensionem non [illegible] circa rem apparentem; posset tamen [illegible] circa objectum [illegible] sic enim loco animalis visibilis tanquam genus concipiat [illegible] profecto. Deinde posse errorem [illegible] apprehensionalem rationis [margin: licet] [illegible] sequenti judicio, in apprehensione nulla [illegible] [illegible]; cum hoc etiam dixit [illegible].

198 Quaeres quid de subjecto et praedicato sit dicendum respondeo facile ex dictis colligi possunt. Scilicet perse non inspicit a logica sed cum ordine ad propositionem at [illegible] [illegible] [illegible] explicatur definitionibus ut per curiosi [illegible]. Nec [illegible] logica [illegible] permittere videntur. sunt [illegible] [illegible] contendunt [illegible] logica de [illegible] [illegible] [illegible] non est ut [illegible] in [illegible] debeat magisque cum forma [illegible] [illegible] proemium tractatus quod sic finitur —

Pars Prima Logicae
Commentarii in ea quae ad I mentis operationis spectant

199 Logica pervulgata et observatum in tres partes dividi solet. Prima circa perceptiones informat et perficit: secunda circa iudicium et Tertia circa rationem sive ratiocinationem occupatur. Cum prima rerum perceptio non est obscura sed clara non confusa sed distincta cum ut plurimum recte iudicamus vel ratiocinamur. Cum vero e contra obscura et et in digesta tum ille bene naturalis ratio et arripuerit ipsius conceptus reli quas manat et regit operationes et intellectum infirat totum. Quare primus Logicae labor circa perceptiones et primas ideas nostras versatur, ut claras et distinctas rerum imagines pingat. Quod utique fit cum se intento animo ad velut ideficium [?] intuemur re quae eas celebiter alunt et curiositas et minus.

200 Hinc ante omnia de ideis universalibus instituenda videtur tractatio ut perfectiones nostras ab omni confusione et obscuri tate vindicemus, et protacilius quae de universalibus rerum ideis tradenda sunt intelliganter in memoria sunt geminos vocanda cuiminosa Logicae lebiecti calamo vedimus. Verum et idem modo ordine rerum agimus, non ut receptam critica mem exibeamus, sed ut ea potius pauca tantum ut potest quae ut pote utiliora et ad suam ea cationem etiam calamum exigunt plura ex Methaphisica et Animatica et vocant multuare ipsa rerum obscuritas coxet. Satagant autem ut maiori qua possint utilitate. Quoniam vero ad naturam universalis noscendam plurimum iuvat scire quid sit unitas identitas unitas et distinctio, licet nec alieni sint omni, ab earum explicatione exordiri. Sit ergo.

Disputatio I De Identitate et Distinctione

201 Maxima difficultate laborant autores praedicta identitatis definitione tradenda. Cum augeat quod clarissimum parentis Augustini ingenium tanto cuarinaris [?] in hac tum beranem explicans illud sal in iboru cuius participatione quis iniuciam sic dicit quisquis exigit aciem mentis: quisquis deponit caliginem carnis quisquis mundat oculum cordis debet et videat quid est id ipsum? Id ipsum quomodo dicam nisi id ipsum? Fratres si potestis intelligite quid sit id ipsum. Nam ego tero quid quid aliud dicero non dico id ipsum. Conemur tamen quibusdam vicinitatibus verborum, et significationum perducere infirmitatem mentis ad cogitandum id ipsum. Ergo identitas ex his debet est quae tandiu nota et clara manent, quandiu non explicantur. Ergo

202 Facilius enim quisque percipiam capit quid sit duo identificari per hoc quod sit unum quam per alias definitiones vocibus obscuris et ambiguis ut plurimum plenas. Sicud enim quaedam sunt principia

notarta et clara aut per alliam amplius manifestari ut possint ita quedam sunt voces ut per alias clariores explicari nequeant inter quas merito collocatur identitas. Cartamem aliam aliter definit Aristoteles 5 methaphisicae Cap 9 ubi ait quod identitas unitas quedam essentiae est. Unitas est ratio illa qua unum quodque dicitur et indivisum in se et divisum a quolibet alio. 205

202 Ens indivisum in se nihil est aliud quam non esse plura ejusdem rationis: sic Petrus est unus; quia licet in corpus et animam, et corpus suum in plura membra dividi possit non tamen in plures Petros, divisum a quolibet alio illud in quantum non est aliud praeter illud esse quod est. sic Petrus nullum esse habet praeter esse Petrum et de illo quod sit Joannes aut alius esse substantiale poterit dicere. Haec unitas transcendentalis et propria dicitur entis; et tamen nihil supra ens positivum aut negativum reale addit sed tantum ex modo significandi carentia pluralitatis ut cum D. Thoma tenent Scotistae communiter sed tantum divisum a quolibet alio recte contrahitur ab esse ipsum in se et quae communis concepta secundarie recte namque intelligitur res una per quod concipiatur non esse plura ejusdem rationis. 206

203 Hoc unum aliud est per se aliud per accidens unum per se Dividitur in simplex et compositum Deus, Angelus punctum materiae unum per se simplex est. Quantum unumquodque magis recedit a compositione vel ab ordine ad eam, tanto magis est unum. sic Deus quia est maxime simplex et natura omni compositione recedit, etiam est maxime unum ut autor est Sanctus Th. p. 1 q. 11 a. 4. Unum compositum est quod licet dividi possit in partes et tamen vera intrinseca connexione copulantur unum inquit Anselmus Cap 20 de dialogo de gramatico fit per compositionem partium ejusdem praedicamenti sic corpus et anima interne unita unum hominem constituunt qui in plures homines dividi potest aut sic partes baculi aut lapidis interne uniuntur unum per se et unius essentiae perficiant et constituant e contra unum per accidens est cujus partes tanto agregantur aut junguntur ut lapides in tumulo, milites in exercitu, Monachi in comunitate sine illud porro quod fit ex duobus entibus completis non fit unum ens per se. Dicuntur tamen una unitate vel agregationis vel ordinis vel fidei & plura tamen realiter transcendentaliter. 207

204 Jam non ita Methaphisica et illa quae est methaphisicae una ratione entitatis est triplex singularis formalis et universalis. Singularis seu individualis est indivisio rei in plura singularia seu individua ut Petrus in plures Petros. Dicitur etiam numerica quia ratione illius enumeramus sic per numerum hominem ipsum et Franciscum non unum sed duos vocamus dicitur etiam materialis vel quia de materia se habet in ordine ad scientias quae de singularibus non curant vel quia

preticitar a unitate formali quod non inteligas de teatectibo na-
ta phisico sed methaphisicum tantum solet etiam apelari eccei
tas quia ab illis dem demor hamus. pro nomine hec ista illa &
se per hanc unitatem ultimato ab omnibus difert. Illud enim in
quit D. Th. 1a p. q. 13 a 3 unde ab quod singulare est hoc aliquid nullo mo
do est ali comunicabile.

205 Unitas formalis ea est qua res in pluris essentias est indivisa sicud enim ra
cione indibiduationis est unum indibiduum, ita ratione racional umani
tatis homo unus. Cum autem non solum sit homo sed etiam ani
mal biben corpus sensibile similiter est unum animal bibens &
unde unitas formalis non est indibisibilis ut indibidualis sed
multiplex iusta multiplicitatem predicatorum in ea reperitorum
que tantum ratione distinguntur, et ut alibi dedimus gradus metha
phisici ejusdem entitatis vocabimur. Comunitate tamen sola uni
tas contraa ab ultimo predicato especifico cetera determinantem
unitas formalis vocatur. Vera unitas unibersalis est illa qua plura
vel numero vel spetie distinta fiunt ab intellectu unum spetie un
um genu modo supra intimato et infra amplius explicandu.

Unitati afinesunt si-
206 militudo ad equalitas. similitudo impropietates sermonis in equa
litate solum fundatur. Unde Aristoteles similia difinivit eorum
qualitas est una. At in ampla sinificatione accipitur pro combe
nientia in aliquo predicato vel generico vel especifico. sic homo
et equus dicuntur similes in aprincipio ... sentiendi: Petrus et Paulus
in humana natura. Equalitas licet solum de cuantitate ... dicatur l
unde equalia sunt quorum ~~tam~~ cuantitas est una. Latet tamen
usurpatur per combenientiam in birtute quod perfectione sic
petrus dicitur equalis Paulo in natura inequalis quo quia hic minoris est
perfectionis. sic etiam in simbolo tributo santo Atanasio de Do
mino nostro dicit Jesu chisto equalis Patri secundum dibinitatem
minor Patre secundum humanitatem: et de tribus dibinis pea
sonis quod quo eterne sunt et quo cuales. Hinc pluleze Agustinus 6o
de trinitate: in is que non mole, sed birtute magna sunt, idem est
maius esse ac melius esse. Et hec pro nunc de unitate sil icum est ut
de distincione dicamus.

207 Distincio in comuni est unum non esse aliud. Quae subaudio est defi
nitio. Ita. Sed formam clariorem actari non poterit. Distintio alia realis alia
rationis Realis est que interacedit intendeus quorum unum non est aliud,
id quena mine coxitante ut distintio que est inter Petrum et Paulum flo
rent aurum ferrum lapidem distintio Rationis est qua rei identifica
ta bine varias partes distinguitur. sic distinguntur gradus Methaphi
sice ejusdem entitatis ut animalitas et rationalitas hominis. Sic etiam
distinguimus dibina tributa ut justitiam a misericordia, que tamen
perfectissimam interse, et cum Dei optime magime natura habent iden
titatem.

208 — Distintio aut realis dibiditur in positibam negatibam et mistam. Positiba datur inter extrema positiba et reali cto hic sint vera unita unione que inter Petrum et Paulum corpus et animam. Negatiba que intercedit inter extremum existens et aliud non existens sic Petrus distinguitur ab Antechristo. Ab aliis dicitur heredit ter ut inter eam quorum unum est positibum et aliud negatibum ut inter luces et tenebras. Quippe nos iis vocantur et hae hec pro piessint distentiones non ipsellum nos inter.

209 — Distintio realis alia est adequata que etiam dicitur maior et qua re peritur inter solem et lunam. Alia inadecuata que etiam dici solet inclusi distintio ab inclusio vel intellectusio ab includente intercedit que quando unum includit unum extremum et item aliud quod in illo non continetur sic totum distinguitur a partibus sim sunt et quelibet pars ad totum. Tandem alia est distintio ab solu ta seu inter rem et rem. Alia modalis que inter rem et modum ejus veritatur ut inter corpus et ejus figura. Sed circa hoc videsis Gato B libri Sumulanum.

2010 Cum distintio rationis ut mox diximus tantum ab intellectu fiat, secundum quod fundamentum sumit a rebus ipsis identificatis, ita eas distinguit quandoque objectum plures habet perfectiones, ratione quarum pluribus distintis equibalet tunc intellectus habens fundamento eas distinguit et hec distintio dicitur rationis ratio cinata. Quando autem nullum fundamentum res ipsas prestant, et tamen intellectus pro libito suo eas distinguit ut cum in dumento ab ipsis mentalis distinguit et hec distintio rationis apelantur. Sed hec ano bis alibi dicta est et potius negatio quam distintio debet apelari

2011 Fundamentum distintionis rationis multiplex est et varium ab autoribus dengnato. Dicunt quidam esse conotata dibersa aut opera tiones distintas si per conceptum animal concipitur homo cum ordine ad sensatione et per conceptum rationale ad discurrere qui cum realiter a sensatione seccernatur principium ejus a princi pio sensationis ratione facit distingui. Recurrerunt alii ad perfectionem objecti et ejus equibalentia pluribus distintis. Alii volunt esse debilitatem intellectum ipsius et imperfectione speciarum ad intelectionem concurrentiam. Alii tandem ad imperium vo luntatis aplicantis intellectu ut hoc vel illo modo cognoscat, i vel illis speciebus utatur, perhentoria aut seducta consideratione rem percipiat. Putamus quod libet ex iis sufficiens esse fundamentum ut intellectus identificata distinguat at tamen non cum esclusio ne alterius sed quandoque uno quandoque alio et quandoque forsam aliud ducit.

2012 Rei distintionis species que ab omnibus communiter admitte retur adeunt alia de quarum existentia imo et possibilitate iure contrabertitur. T illa a sutili doctore cogitata

et ab omnibus esse discriminatis quasi extrema propugnata quae formalis est natura sui medii aequi inter realem et rationis ascribitur. Talis est etiam huic alia affinis quae virtualis intrinseca a quibusdam dicitur et proponatur Thomistis. Sed quoniam haec majorem indaginem petunt ampliori etiam sunt calamo pertractando. Antea vero quidam canones distinctionis realis sunt promittende.

Canones et signa Distinctionis

213 Praecipuus Canon distinctionis Realis ille merito constitui potest quisquis asserit unum realiter ab alio distingui hoc argumento positivo debet probare: qui enim sic distinguit profecto eas multiplicat: igitur mihi debet vel manifesta ratione vel experientia vel divina revelatione: nec enim secundum Canonem praedicat quia similiter illud proloquium: non sunt multiplicandae entitates sine necessitate ex quo illud Thaminorum descendit: frustra fiunt per plura quae possunt fieri per pauciora ipsa natura abhorret superflua et sic recte colligitur nullam ponendam esse distinctionem realem, ubi nullum ejus signum apparet nec nullum esse ... identitatis argumentum quia nullum apparere distinctionis signum.

214 Signa autem aliqua sunt 1ª est mutua separabilitas quae realiter possunt separari haec dubio realiter distinguuntur sed non ita quod licet ex separatione vere arguatur distinctio, non tamen ex distinctione, separabilitas semper infertur. sic personae divinae realiter distinguuntur et tamen ad invicem non separantur secundum signum est unum existere sine alio et hoc sine per sine illo sive hoc naturaliter sive hoc miraculose contingat sic panis distinguitur realiter ab albedine; et hec in sententia vulgari realiter ab illo secernitur.

215 Sed si unum ex extremis sine altero potest existere sed hoc sine illo conservare non potest tunc realiter identitatibus sed realiter modaliter illa extrema distinguuntur ...ie quia corpus valet existere sine unione cum anima, sed unio sine utroque conservari non potest unio ... identitatibus sed modaliter non distinguuntur. Tertio si unum est nihil a nimis sibi opponitur. Quoniam vero multiplex est oppositio ut certe multis constat multa quoque in capite distin... peti possunt distinctionis signa si causa ab effectu principium a principiato generans a genito potentia... sic personae divinae realiter distinguuntur quia opponuntur relative

216 Antequam hic discedamus notare iuberit: hos terminos differre distingui et esse diversa, licet pro eodem saepe accipiantur diversa in proprietatem sermonis similitudinem habere differre dicuntur ea quae in aliqua conveniunt et in multis discrepant ut homo et equus

distinguuntur quidem non sicut Petrus et Paulus sunt diversa que in nullo conveniunt, sed toto distant. In ter entia positiva nulla potest esse ex tota diversitas nullum enim est quod aliquod predicatum cum alio non habeat commune vel simile cum inter Deum et creaturam inter quos maxima est distantia aliqua similitudo invenit creatura dicente Scriptura: fecit Deus hominem ad imaginem et similitudinem suam

Questio 4 Num inter gradus Methaphisicos ejusdem entitatis detur distintio formalis

Explicatur hec distintio et defenuntur sententie

2017 no
Adest disceptatio in qua ut modernus doctissimus quidam loquitur creditur veritas et est industria quaeritur dificultas in qua que intellectus evasi ipsa ratione fugiens tantum fantasma fere sequitur quod cum aprenderit infamem et inutilem habet. Cum tot involucris tot tricis tot quisquilis autores ex utraque parte sibi litigantes efecerunt causam ut data opera nodos in scirpo et pilos in ovo pone scire videantur, vel ut subtilitatibus jungeant, velut tentaculamenta quedam pueris indicant. Ego facile horum conatus eluderent et totum distintionis negotium pauxis complecteretur at quoniam periculum putaretur si hujus controversie tam non notitiam certam traderemus ideo metodum in scholis receptam sequens ejus naturam et indolem placet vestigare, ut non vos fugiat quod tantis rixis et vocibus hinc inde disputatur.

2018 Ergo Joanes Duns a Scotia unde trahebat originem Scotus: a subtilitate qua pollebat ingeni doctor subtilis: a pietate et devotione in Virginem Dei parem Doctor Marianus apelatus distintionem quandam commentus est inter realem et rationem mediam, quam que formalem et natura rei plaut apelari dicit: media, quia neque stricte realis est cum inter res distintas non versetur neque item rationis cum omnem intellectus antevertat, imveniatur que et ipsi putant inter predicata methaphisica que formalitates (hinc formales) ejusdem entitatis dicuntur.

2019 Pro quo sciendum tricentum generatim distinsuere scotum et tum eo scotista. Nam vero primum quod dicto 32 de 1 tufanam servit ens sumi potens vel communitissime pro omni ente reali et absoluto. vel comunissime quo sensu omne reale vel rationis comprendit vel tandem stricte et tantum pro omne ente reale absoluto et per se existente supponit. In hac entis distributione non semper ibi concordat et Scoti in analibi res comunissime accepta pro ente absoluto et existente obstrupat

2017 Pro quo sciendum tria entium genera distinguere Scotum et eum eo Scotistas non juxta ipsum quodlibeto 3° paragrapho de Philosophiam ens vel sic sumi potest vel comuniter pro omni ente reali et absoluto. vel comunissime quo sensu omne ens reale vel rationis comprendit, vel tandem stricte et tunc solum pro ente reali absoluto, et per se existenti supponit. Inhac entis distributione non semper sibi constans est Scotus. nam alibi sic comunissime acepta pro ente absoluto et existente usurpat comuniter vero pro ut a modo sic contradistincta.

2018 Impraesentiarum de ente in 2° id est comuniter loquentur juxta ipsos ens reale sic dicitur sic autem est id quod propie et in se habet existentiam capacem terminatam accionem productibam ut magistro Gonzalez ultimo lectivo qui hoc de se scripsit ita definitur ens metaphisice completum et in linea methaphisica alterius in ordinabile a vero stricte loquendo se non est species quipeque, per se ad individui methaphisicam compositionem ordinatam.

2019 Per aliud et forma ut fuerum saltem hac voce decribant realitas aliquiditas formalitas: eo quod non sit res id aliquid sic sunt neque constant aut producuntur formalitas ita definitur ab ipsis: per se id per realem identitatem cum re. formalitas ita definitur ab ipsis: ratio objectiva conceptibilis in se concepta perfecta et ade quato distincto quo aliud ratio concipitur. Mastrius nobilis scotista addit quod debeat importare perfectione propio adequato conceptu expresibilem sine alio. hoc autem indibinis ingenii dificultatem kcm.

2020 Hinc derivatione formalitatis est 1° quod perfectio identificato cujusvis formalitas. 2° ut non sit formato talis sed aliquid forme gradus ut anima ita homini ab aliquibus scotistis etiam dicitur formalitas humanitas respectu hec ceitatis 3° quod sit conceptibilis ita ratio a parte sic. et quidem 4° per conceptum ade quate ita ut conceptibilis unius formalitatis alterius non ingrediatur. hec formalitate denominantur et pululant abente phisico et non phisice sed methaphisice ex eorum doctrina accipite exemplum.

Nil deficit.

2021 Constat homo corpore et anima rationali quae est etiam eminenter sensitiva
animalitatem quatenus ipsa tantum sensitivam est methaphisice emanat mem[?]anant
vertit [illegible] eaeo ipsam autem animat utrique convenit et homo qui
animatur convenit quatenus homo est quodamment rationale rationa
litate methaphisicam pululat qua velut forma ab eque differt et quo anco
eodem convenit cum ergo hoc sit ante actum rationis res aperte si necessa
me est quamdam esse inter distinctione at non reale seu strictam cum non
sint duae res imo realiter identificentur formale seu ex natura rei eodem
modo dividitur locum tum attributis. Hinc distinctione ab extremis ro
sitis denominant ita ut realis sit quae est inter res formalis autem
quae est inter formalitates sic explicatam distinctionem necad unum
frangunt scotistae qui multas mentiadeo componunt licentur licet in doctrina non
parum dividiant ne tamen eos capias in examine ver[?] et acutissimas que
ipsa subtilitate distinctione [illegible] et [illegible] auctores hic omnia.
2022 1mo Nostrum judicium.
Repugnat distinctio formalis ex natura rei tunc inter et entiam singularitatem
tunc inter gradus methaphisicos ejusdem entitatis multitoria multaque
modis repugnantia distinctionis istius probatur praesertim a Nostro [illegible]
pauca seligam. probatur ergo 1° conclusio ratione: natura Petri secund
um esse formali est identificata cum petreitate: ergo non habet conceptum di
stinctum objective a parte rei a Petreitate ergo non distinguitur formaliter
ex natura rei haec consequentia legitima est sed et que infertur ex 1^a, quae ex
principiis ad versariis supra positis una est ex dictionibus ad talem disti
nctionem. 1^a etiam vera apparet non secundum conceptum est idem conceptus
non est distinctus objective a parte rei antecedens probatur natura Petri ex con
ceptu proprio essentiali et intrinseco dicit repugnantiam ut separetur a petreitate;
et repugnantia separationis ab scotistis est distinctionis sicut non repugnantia
distinctio ergo ostenditur maior: si natura Petri ab intrinseco non diceret
repugnantiam separationis ab intrinseco diceret possibilitatem separationis:
sed hoc repugnat nam ex eorum principiis necessario requiritur esse realiter identificata
ergo: stricte
2023 Huic valida rationi ex principiis scotistarum petitae qua quidem omni
gradu conformari debet, respondet magister Gonzalez: quod separa
[illegible] debet quae proinde phisica esse non methaphisica (verba ejus sunt)
aut praecisiva ex natura rei, qualis est natura ab haecceitate = sed haec so
lutio, ut ego quidem opinor, vel intactam relinquit difficultatem
vel recurrens ad methaphisicam et praecisivam separationem, no
biscum dat manus; nam ea omnes agnoscimus sed post men
tis operationem, praecindere enim intellectus est.
2024 2^a separabilitas illa esset natura ab intrinseca: ergo esset realis
et phisica; non quod natura sit formalitas distinctioni reali
non obstat. tum quia hos falso asseritur: cum natura non for
malitas sed forma sit a quo caetera manant: tum quia separabi
litas ab intrinseco omnem identitatem intrinsecam et realem
destruit; sed identitas petreitas cum natura ex intrinseca et
realis: ergo hanc destruit. Tum quia eo modo distinguitur natura
Petri a pauleitate, ac identificatur cum petreitate sed identificatur
cum hac realiter ergo ab hac realiter distinguitur. Tum et prae
cipue quia est manifesta implicantia asserere formalitatem
esse separabilem ab intrinseco a natura, et esse realiter in

identificata cum illa; cum juxta scotistas separabilitas ab intrinseco sit signum maioris distinctionis seu realis.

225 Instauratur data positio et 2º probatur assertio: natura est actu et a parte rei per se ipsam est formaliter singularis ergo non distinguitur formaliter a natura a singularitate. Consequentia in terminis et antecedens probatur natura est per se ipsam actu et formaliter non est natura Pauli, sed habet ea et quaelibet alia est formaliter divisa; sed non est aliud a formaliter sine alio. Dicunt: est formaliter divisa non numerice aut singulariter. Contra: natura ut sic quae ut abstrahitur concipitur est natura realis distincta a singularitate non est realiter natura Pauli ergo realiter ab ea distinguitur, at non generice aut specifice ut est manifestum ergo numerice aut singulariter.

226 Probatur 3ª conclusio quia, ut diximus, est de conceptu formaliter de essentia interioris animal, et de essentia hominis vivens animalis. Ergo identificatur formaliter cum illo ergo ab eo non distinguitur ex natura rei. Deinde propositio homo est animal est formaliter vera (si non quae sunt?) sed propositio formaliter vera in quantum praedicatum formaliter cum subjecto est identificatum ergo. Ut ab hoc argumento ... multum in subtilitatibus sudant, sudant per nos quin nec debemus nec volumus tempus inutiliter terere in earum impugnatione.

227 Rejicitur tamen praedicta distinctio quod distinctio media inter realem et rationis impugnatur quod demonstratur distinctio et unitas naturam entis consequentur ergo qualis fuerit entitas talis erit distinctio; sed nullum est ens medium inter ens reale et rationis ergo nulla est distinctio media nec quaeritur formalitates aliquiditates entia non esse, sed aliquid entis aut ens qualecunque formale esse — non nisi ultimus terminus sudere, et subtilitatem soliditate in abstractione et inanitates conferre formalitas. Item 3º quod formo realitas aliquid aliquid et respondeo ingenio nobis ille formalitates sunt aut non sunt; si sunt, sunt entia in omnibus praedicamentis transcendentibus; si non sunt quid quod moramur? Ultimo haec distinctio neque est necessaria ad vitanda inconvenientia quibus ea non necessario ponatur, videre ut statim videbimus.

Solvuntur Argumenta

Mayorto dia 19 de Nobiembre
En 8 Marias

~~tt~~

2028 Arguat 1° ex prima via inveniendi distinctionem formalem, nimi-
rum ex contradictione si non datur distinctio formalis ex natu-
ra rei gradus metaphysici sunt tum indivisibilis identitas
sed de hac verificantur praedicata contradictoria: ergo non
verificentur debent distinguiri: unum probatur: de ani-
mali et rationali hominis verificatur actu et ante omnem
operationem intellectus esse rationem conveniendi et non
esse rationem conveniendi hominis cum equo: sed esse et non
esse rationem conveniendi praedicata contradictoria sunt: ergo
de animali et rationali hominis verificantur praedicata contradicto-
ria maior constat de animali hominis verificatur cum
equo si idem utrumque est animal de rationali autem no-
n esse rationem conveniendi, imo esse totam rationem di-
ferendi: cum rationalitas tota sit ratio cur homo ab equo
discernatur sed animal hominis et eiusdem rationalis sunt ide-
ntica realiter quare formaliter si formaliter et natura
rei non distinguuntur: ergo

2029 Hoc argumentum Achilles est subtilitatis Scoticae illud qui-
que pro viribus modis aquere potuerunt et roborare: Quidam tamen
subtilitas duobus instantiis manifestis infringitur
et evanescit. Nam primo rationale realiter stricte, seu reali-
ter identitative est ratio assimilandi hominem equo;
sed simul realiter entitative et stricte non est ratio assi-
milandi sed potius discendi: ergo rationale est et non est
ratio assimilandi si maiorem negant in[?]ero: est utique;
ergo rationale realiter et stricte distinguitur ab ani-
male quae sicuti est apud ipsos Scotistas si maiorem
et totam si totissimum concedant quaerant ex ipsis: num
ca sit vera contradictio? si renuant dictum idem habeant.
si amant et rationale non solum formaliter sed realiter
ab ipso se ipso distinguitur quod eorum communem
ficit et superat. secunda ex ipsa contradictione probatur
ergo undique angustiae undique labor.

2030 2°: assignetur ab Scotistis quaedam formalitas etiam indi-
visibilis et de eadem identitas argumento perficitur vg
de ipsa est ratio conveniendi et simul non est. Ostenditur. De ipsa
verificatur apud Scotistas quod si formalitas realitatis
qualitatis quae omnia conveniunt etiam Pauleitati ergo in is
simul conveniunt: sed simul non conveniunt ex ratio
ne talis Petreitatis vel saltim in ea ratione Consignent qua
m velint Scotistae qua talis est et non alia: ergo vel illa
non est vera contradictio vel dantur formalitates formalitatum inform[?]
[illegible] dividant vel in pulverem formalitatem semper insta-
rationem et arguatur argumento ut quique et robium

2031 Direcle ad argumento ultimo de dispondant Autores to.
solutiones afert noster Gulf ex quo infert quo tanta carum
quo acerbatio non robur argumento Scotistarum sed eju
ostendat argumentantium imitationem Mihi vero visum est exprimere ipsos
convenientiae et similitudinis disconvenientiae et similitudine
explicare aliter ut cum Mobilonio obsevabimus dificultatis quas
explicare volumus magis quam praeteximus, et quasi suo quasi
pectu pugnamus.

2032 Ergo convenire aut disconvenire exacte ex proprio conceptu re-
latibo sunt duo igitur importanter non nihil sibi simile quod
sibi ipsi convenit iam illa duo veniant in unum, seu in unum quo
cunt at realiter nec in quantum veniat quod enim in termino est
nec venit nec ka dit. Veniant ergo in unum per intellectum ope-
rationem seu ipsa mediante dum autem ergo ut sine requiritur duo
in animalitate convenire, quod aliud esse, quam intellectum fun-
damentum praebere utrisque conceptu advertant vel non contra
concipientem. Non contra igitur, quam ille conceptus animal
utrique est communis de utroque praedicabile et hinc oppositum
contingit in non convenire: non vero niunt ergo simul,
si unum eorum aliquid dicit: sicut duo simul non quarum si qui
dicat unus eorum. Et sic convenire et non convenire ubique
aliqua contradictione.

2033 Nam disconvenire ultra non convenire quasi notam in oppositum
dicit. Oppositum autem unitati multitudo est. Ea quidem habent dis-
convenientiam in differentiis, quae habent differentias multas
opposita contraria quidem quia oppositas. Cum igitur unitas
et ex consequenti multitudo sequantur esse ex hoc quod quodlibet
sit unum verum, ex hoc quod de duobus quodlibet cum repugna-
tia sit alterum aut multa ad aut opposita.

2034 At cum convenientia et disconvenientia sit quasi ultra
ascendens esse et differentia vel simplicissima numquam
est convenire quandam convenientiam tam perfectam:
que aliqua disconvenientia non sit admixta nec similiter
disconvenientia tale in dolo cui aliqua convenientia non
admisceatur quod videre licet in ipsis simplicissimis formalitatibus, ut in 2° instantia est observatum. Ratio est:
quia similitudo in aliquo nisi similitudinem in aliam
non negat nec rursus quaecunque disconvenientia nec in similitudinem destruxerit.

2035 Ergo hominem et equum in animalitate convenire est utru-
nque esse animal: non autem convenire in rationalitate
significat unum eorum equum scilicet non esse rationale.
utrumque vero disconvenire est habere differentias opposita
rationale et irrationale ex quo itaque requiritur quod ea que

combiniunt ut non sunt vel in re vel in conceptu que vero discombiniunt tam re quam conceptu plura sint. Que combeniunt in animalitate non possunt esse uno in re praeter esse distincta earum oposita. Sunt autem in conceptu animal qui solum dicit utramque esse animal que discombeniunt in rationalitate neque in conceptu possunt esse unum quia necessario imbolbunt diferencia oposita et ideo multas et sine tam animal hominis quam equi a curitate fraudantur, at quia esse animalis praecise cum non dicit remanet fundamentum ut sic hoc utraque adjunctur combeniunt.

2036 Hec est in locutionibus hujusmodi mens omnium etiam Scotistarum quid circo negant rationale esse rationem combeniendi quia inde consequeretur non solum hominem sed et equum esse rationalem. At in is propositionibus homo et equus sunt duo animalia: homo et non equus est rationalis nulla est contradictio nam secunda non negat de homine et equo animalitatem quam prima afirmabit sed sola rationalitati de equo quam prima non dicit at proinde nulla est afirmatio aut negatio ejusdem de eodem et secundum idem quod ad veram contradictionem exigitur. Pariter ergo non est in is propositionibus praedictis sensu equivalenti bus animal est ratio asimilandi hominem equo rationali non est asimilandi ratio &.

2037 Hec aliquantulum sunt exposita longiori sermone ut quoniam de vocibus est disceptatio recta principio earum tradatur expositio. Erca in forma ad argumentum vera nego minorem. Ad probationem distingo maiorem de animali hominis verificatur esse rationem combeniendi cum equo quatinus significatur utrumque esse animal vel fundare eundem conceptum concedo aliud significante nego et distingo secundam partem de rationali non esse rationem combeniendi quatenus significat utrumque esse rationale et non fundare eundem conceptum rationalis concedo aliud indicante vel negante utrumque esse animal nego et distingo aliam partem sunt predicata contradictoria si procedant in eodem sensu a parte rei concedo si in diversum ut de ipsa procedunt juxta comunem sensum et modum loquendi nego minorem et consequentiam et probationem adjunctam sub eadem distentionem.

1038 Solutio patet ex dictis. Quod si utroque nomine, quidquid sit de acceptio-
ne comuni, significatur objectum etiam a parte rei, negan-
dum absolute est quod a parte rei aliquid sit ratio assimilan-
di sive principium conveniendi, sive quodcumque aliud, de ani-
mali posset verificari quod de rationali non verificetur
materialiter et identice et de converso. Non a parte rei ut-
rumque est ratio conveniendi cum equo convenientia
significante utrumque esse animal. Utrumque est ratio
disconveniendi disconvenientia significante homi-
nem et equum non esse duo rationalia, in quo nulla est
maior contradictio quam in eo quod homo sit vere animal
et vere rationalis: et equus sit verum animal et non ra-
tionalis. Sed prae oculis semper habendum est quod quan-
do sermo est de convenientia similitudine disconve-
nientia dissimilitudine utrumque extremum concipi-
endum est vel sub conceptu comunia denotante vel sub di-
verso.
1039 Sed replicant: ergo homo vere dici potest equo similis in ra-
tionalitate sicut vere dicitur in animalitate? Patet con-
sequutio quia animalitas et rationalitas idem vere sunt.
Neganda est absoluta consequentia praeter usum comu-
nem loquendi quod significatur utrumque esse rationale.
Si autem usu comuni praescindatur: distinguo consequens
in rationalitate praecise per intellectu nego consequentiam in ratio-
nalitate subdistinguo similitudine indicante utrum-
que esse animal concedo, utrumque esse rationale nego con-
sequentiam. Eodem modo debet exponi haec altera con-
sequutio: ergo homo est dissimilis equo per animalita-
tem quia est per rationalitatem identificatam cum
ipsa.
1040 Quid ergo causa est inquit laudata supra scotista quod ho-
mo et equus sint duo animalia ~~[illegible]~~ cum ordine ad eu-
ndem conceptum, non vero sic sint duo rationalia?
Respondeo quia equus non est rationalis et si ulterius quae-
ratur: cur? quia est equus et habet differentiam oppositam.
Non est alia ratio a priori et sic non est quia Petrus et Pau-
lus eundem fundant conceptum rationalis quia uterque
rationalis est, quod vero respectu equi homo non fundet,
non est defectus sui, sed equi qui non est rationalis. Hinc
non infertur quod Petrus sit similior Paulo quam equo
quia habeat plures formalitates distinctas a parte rei,
sed quia tantum per rationem ea distinguantur.

2041 Contra insurgunt: homo a parte rei fundat conceptum co
mbenientiæ et unitatis cum equo ratione animalita
tis, et fundat conceptum discombenientiæ et multiplicita
tis cum ratione rationalitatis et ~~~~~~ ergo aliquid a parte
rei benificatur de animalitate et non de rationalita
te ergo non sunt eadem et idem ergo non sunt unu
m et idem

2042 Concedo antecedentem et nego consequentiam quia ratio
fundandi eundem combeniendi conceptum discombe
nientiæ non est animalitas aut rationalitas sola a parte
rei sed tota identitas hominis utrumque identificat quod
que ratione sue equivalentiæ aut perfectione intellectui
dat perfectio negat in ipsa distinguat duplicem forma
litatem: pene quam it similis et dissimilis hinc virtualitas
est multiplex secus realiter aut formaliter quod vero ratio
ne rationalitatis non fundat de combenientia non est de
fectu rei sed termini aut equi ut dictum est.

2043 Arguis 2º ex 2ª via scotistarum: que distinctis definitionibus defi
niuntur aliqualiter a parte rei distinguuntur; sed animal et
rationale distinctis definitionibus definiuntur animal per
principium sentiendi, rationale per principium dis
currendi: ergo = argumento manifestatur instatur ut supra
et ulterius: si distincta definitio arguit distinctionem eadem
distinctio signum est identitatis, sed realiter distincta et se
parata ut animal hominis et animal equi eadem definitio
ne definiuntur, ut tales tota ergo realiter et natura rei
identificantur quis credet? amplius: rationale ut aprendi
bum, et idem ut discursibum distincta definitione defini
tur ergo ex ipso ex natura rei distinguitur, in recta
consecutio.

2044 Distingo maiorem que distinctis definitionibus ade
quatis definiuntur concedo inadequatis et precisione
nego maiorem et distincta minori nego consequentiam
ex diversitate igitur definitionis solum arguitur distinctio rationis
quia intellectus sepe definit res non adequate ut sunt in se
ipsis sed inadequate ut sibi obiciuntur per conceptus sed clamant:
principium sentiendi est adequata definitio animalis er
go nulla solutio. Distingo ut precise et abstracte concedo a parte
rei seu ut est in se nego. Bociferant animal rationale est
adequata definitio hominis, et tamen non exprimit ec
itatem ergo ab hac saltim distinguitur. si maiorem nega
mus actum est de argumento. sed insta ut supra et distin
que maiorem est adequata adequatione scientifica que de
eccitatibus non curat concedo nego autem de adequatio
ne phisica nature humane Petri aut alius cum hanc non
exprimat, que tamen cum ea est realiter eadem;

sed despectu huius impossibilitatis ... et resoluta est praecisiba

2045 Arguere 2° contra 3ᵃ˜ viam subiect compositionis homo a parte rei componitur et animali aud rationali, sed compositio est distinctorum unio; ergo. Maior probatur quia ex illis componitur tanquam ex genere et differentia. Confirmatur animal est superius et contraibile, rationale inferius et contrahens; ac superius et contraibile ab inferiori et contrahente debet distingui; ergo formaliter ex natura rei. Sed cum non realiter cum argumento id probet nego maiorem quia homo a parte rei solum ex materia et forma componitur; ex genere et differentia solum methaphisice seu per intellectum ut explicat santus Th. 1 P q 76 a 3 sed in des[...] quantum. Genus enim et differentia non dantur a parte rei. Ad confirmationem dico: maiorem veram esse iuxta nostrum modum dicendi qui praecisibus est, sicut in sensu reali in quo nec animal superius nec rationale est inferius sed una et eadem res ut cum lex moe[...] de realitate et de identitate extrinseca non negant Scotistae. sed de utilitatibus scotistis ... accenus.

I.ᵘˢ Apendix de Distintione Birtuali

2046 Apendicem hanc sunt negotiemus ne incurrent contemturum desipius cogamur. Tripartiam ergo sumi solet distinctio virtualis. 1° pro equibalentia pluribus in causando sic sol multiplex dicitur in eo quod sua vel per exemplum philosophiam distinguitur virtus illuminandi a virtute calefaciendi. 2° sumitur pro distinctione pure fundamentale quatenus nimirum una et indivisibilis entitas intellectui praebet fundamentum ut eam in plures dividant formalitates quod fundamentum solet dici distinctio birtualis non quia re[...] sit distinctio, sed tantum potentia: solet etiam dici distinctio fundamentalis et birtualis extrinseca, quam ab adversari in rebus extra aliam esse. Commodo autem fiat postea patebit.

2047 3° accipitur distinctio birtualis pro equibalentia distinctioni reali et definitur: capacitas intrinseca unius rei ante birtualem operationem intellectus ad suscipienda praedicata intrinsica et eo contradictoria absque contradictione. Super hac controbersia thomistarum et reliquorum auctores mobetur. Indibinis eam admittunt graves et soli ditrectori maxime inter naturam et personalitatem. In creati eam dicunt inter formalitates intrinsecas rei. Cas ubi bene consultant aliqui et ... peccati ... cum sanctitate Dei componant aliquas, aud lebibus dificultatibus venefitis distintiones birtuales intrinsice ocurrunt.

2048 Nobis (quidquid sit in dubiis) hec distintio obnoxia eisdem diffi cultatibus videtur ac praecedentium impugnatarum, solaque differre grandiori vocabulo. Impugnatur ergo quod vel sit aliqualis ~~virtualis~~ ~~dist.~~ actualitas distintio vel secus si primum distintio realis est; si 2.m tantum fundamentum distintionis et hoc perfectioris est et eius pluribus equiva lentia. Ulterius: si rogemus sit animal et rationale v.g. vir tualiter intrinsece distin[ta] quantocumque quo respondent quia possunt suscipere praedicata contraditoria. At si inve[s]temus ut nobis absque tergiversatio fiat si posse suscipere predicata contraditoria est actu animal aliquo modo ra tionale non esse? minime inquiunt. Quid ergo? virtuali ter tantum distingui. Quod quae vel circulus est vel vocibus ma nifeste ludere.

2049 Nos qui ergo non sumus qui multum otii in iis impugnandis impendere velint, tudico quippe versatur super quo quaestio ne praecedenti est explicatam facile quod omnem et quam cumque contraditionem posse vitari absque recursu ad re alem distintionem sive actualem sive virtualem intri nsecam vel quia re ab re nula est contraditio vel quia inventi praecisiuo locutiones procedunt; quae cum praecisi one supponant, quaestio dubio intellectus est de eodem et secu ndum idem non verificantur per eam namque res que libet in duas vel plures partes secatur. Quomodo autem id fiat negotium facerit. sed id ut cumque expedies sequens.

Quaestio 2 Qua praecisione
2050 Gradus Methaphisice separentur
et distinguantur Notata et senten
tia V2

no He quaestio eandem ad praecedens censuram meretur. In ea qui dem, ut vel ipsi Aristotelici fatentur pruximum est de voce desiderium. Namque apud antiquos parum aut nihil de ea reperi es. Praecisiones cognoscebant abstractae de rebus ipsis cogita bant rerum essentias earum que propietates de articula te explicabant. At absque rigia, et verborum non paxibus, atque meletriciis et barritis, ut cum acronia loquar, que no n immiscentur. Claritudine et dexteritate ut quae tra dunt autores evolbantur ~~de...~~ et opus nam etiam in hoc digladiantur dividuntur. Sed ante aliqua pre libareta ~~...~~ fuerit

2051 Precisio igitur in communi nominis etimomon accipitur a verbo precido quod idem est ac secare partire seu de dividere describatur. Apud Retores quodam orationis est ornamentum apud logicos et Methaphisicos permanum est utilitatis ut res dilucide et absque confusione noscantur. Ab ipsis definitur cognitio unius sine alio. Hinc infertur in omni precisione esse duo: et quod precinditur seu cognoscitur, et illud a quo precinditur seu dividitur. Illud affirmatur, illud tacetur unde ortum duxit precindentium non est mendatium quod quidem in propositione vocali fit manifestius. Qui enim de Petro santo et itidem Doctor santitatem affirmat doctrinam ideo non negat sed tacet. Similiter ergo mentaliter precindere est unum exprimere aliud tacere. Sic plerumque loquuntur autores.

2052 Hinc si aliqua perfectio aut predicatum sic distinctum est precisum, ut et definiri queat et cognoscit perfecte absque eo quod alia perfectio ejusdem entitatis vel ejus definitionem ingrediatur vel ad ejus perfectam cognitionem desideretur erit perfecta precisio que dicitur etiam exclusivi ab excluso et illud predicatum dicitur perfecte et objective precindere siquia ad formandam claram et perspicuam animalis ideam, nulla ex ejus exigitur cognitio differentie, aut determinationis recte ab hac precindere et quidem perfecte dicitur. Si vero autem contingit, cum illo quo illud quod cognoscitur necessario suis connectu quiditatibus aliud imbolbit aut implicat licet illud non explicet aut exprimat. et dicitur precisio imperfecta et includentis ab incluso sic precinet differens a suis differentiis et Deus a suis atributis. ff 913 et 8912 ad 34 decurri

2053 Hec est perpetua mens santi Thome et parentis Anselmi. At vadit quod licet quod precinditur sit a parte rei, non tamen cognoscitur prout est a parte rei. Non cum manente at ad observatum (Disputatione 2 ad 2 et primarium) cognitionem fieri secundum quod cognitum est in cognoscente, in quo ut diceret santus Doctor, est similitudo nature specifice, et non individuorum principium, quod ubi essentie ipsa singularitatem, manifeste sequitur ita illud cognoscit ac si ipsa non haberet. Verba men certissimum est in statu reali idem cum illo est. Hinc etiam sequitur tollere consecutiones illas que eorum in statu reali ad ipsam in statu intentionali et contradicuntur. A statu enim in statum fit falatia accidentis ut autor est ipse Aristoteles quod nota diligenter.

2054 Atamvero in ea astrata astractionis qui ut iam diximus ipse est accidentalis duo necessario imbolbat astractionem scilicet unam que ipse est actus intellectus qui vel ut forma se habet ob[illegible] astracti precise et hoc quod tanquam materia se habet ab ea forma denominabilis; hinc etiam sequitur duplicem esse precisionem et formalem qui actus precindens ex parte intellectus se habens et objectivam quod o[illegible] tum precisum est, sive dicens ipsam precisionem non ut actum sed ut formam. Quidem siverat absque praeiudicio est iudicanda quasi ab oculis patet, nec istam sine illam nec illam absque ista reperiri

2055 sic sane est, ut ego quidem opinor. At quoniam patribus societatis aliter videtur tum formalem tum objectivam precisionem explicare, merito contraobertitur non eorum explicatio quam mordicus tenent apprime veritati sit consentanea, non cum mobilitate em praesefarat facultati sit arguenda. Vere pater lolada quum materiam istam proximatorum comparare pertractabit, totam precisionem per a maiorem claritudinem aut minorem intellectionem constituit. siquidem objectum inquit potest intellectus una cognitione clara cognoscere secus alia.

2056 si enim intellectu totam entitatitem hominis atingat, sed tenuia adeo claritati ut de eo vix de rationale possit afirmare perinde acsi esset tantum animal et nihil ultra, precisio erit formalis. si autem cognitio ex duobus identificatis unum atingat, cognoscatve et aliud in altero, incognitumque relinquat tandiscisio fit ex parte objecti, et vocatur objectiva. si autem alloquerer et dicerat tibi quid praeter illa clara cognitio ilico responderet per illam ita ponere objectum quod si unicum predicatum haberet proindeque unica definitione definibile esse et quidem adecuata relate ad ipsum sic cognitum. Reliqua predicata rationale exempli gratia cognoscit quidem sed non in claritate ipsi correspondente et ipse ob claritate animalis.

2057 Quare interrogatus hoc illud animal esset rationale? precise bene sciret profiteri tum hinc inquit ille in esse argueris animal per illum conceptum cognoscit clare, rationale autem confuse, licet hoc aliqui autumant; nam quid quid claritatis aut confusionis est in illo conceptu, nullus precius discriminis ab toto animali rationali objective terminatur. Sibi videtur consulere ab instantias plurimas labefactandas. Sat pendulus erit si interrogetur de eo, num rationale sit notum aliqua le intellectione precisione animalis cognoscit ait

tenui claritate dubio.

2058 His positis assenit laudator Auctor tantum dari hanc
precisionem formalem mediamque illam fieri dis
tinctionis rationis inter gradus Methaphisicos: suam
que mentem sat superque probat minori ex eius expli
catione precisibeque omnis que objective impugnatio
ne contendit. Cum defendum etiam nostri Societa
tis contra ejusdem familia antiquiores ut Suarezium
Izquierdo et alios, contraque universos thomistas et
scotistas qui tam tum cum tantum ut fuisset aliquando
placebim inquit Martinus praetitionem negare objec
tibat. Pater Bincentius Torcaspensis (?) amantissimus me
us Magister utranque precisionem ac multo quoniam
acerto negat, et utranque astruit logice suis in ordi
ne ad scientias. Has ego bina libenter concederent si auto
ritas magni parentis Anselmi proclamaret sit igitur

Assertio Nostra 2 II

2059 corpus Chri

Inter gradus metthaphisicos ejus dem entitatis datur ob
jectiva precisio hec assertio expressa mihi videtur in
Almifico nostro doctore cum Cap 47 monologi tum expressius
de dialogo de Gramatico Cap 8. Ubi enim ait cum aliquis ho
mo dicitur corpus et rationalis et homo non uno modo
consideratione hec tria dicitur secundum aliud enim
enim ex corpus et secundum aliud rationalis et sin
gulum horum non est totum quod est homo. hic autem
sic discipulum alloquitur: dic ergo si esset cuiusque
in definitione consistat? D. ita est. Mag. Definitio ho
minis est definitio animalis. D. minime. si enim ani
mal rationale mortale, que est definitio hominis esset
definitio animalis, cuicumque conveniret animal co
nveniret animal mortale quod est falso et cap 3 prae
sens nihil est animal quam substantia animata sensi
bilis nec substantia animata sensibilis aliud est quam
animal. et post omne animal potest intelligi praeter
rationalitatem et nullum animal est ex necessitate
rationale. et has propositiones manifeste probans
concludit duo propositione que subjectum animal ha
bent sic videntur probaly ut impudentias sit eas negare

2060 Hec et alia N^r Magister ex quibus sic: animal ita potest cognosci se
cundum adequatam suam essentiam, ut omnino preter rationalitatem
concipiatur non enim ex necessitate est rationalitate sed animal sic
cognitum prescindit a rationale objective: ergo maior ex Ansel^mo mi
nor admititur ab adversariis, nam que sunt diverse rationis et definitio
nis objective perfecte sese prescindunt = preterea An^s: loquitur animal
preterea nihil est aliud quam substantia animata sensibilis et hoc nomen ani
mal significat aliud nihil: et non praeter nihil et aliud et si rationale
quadamtenus retinetur vel dubie, aut implicite clauditur in sui ratione et
etiam cognoscitur, quando cognoscitur animal: ergo.

2061 Amplius nomen animal neque confuse neque dubie neque implicite dicit
neque illo proprius modo coloratum significat: et tamen An^s. P. sine ullo
discrimine dicit Cap 21 neque rationale sicud neque esse coloratum hoc no
men significare: ergo animal ita est diversae rationis a rationale et irrationale
et sine aliis posit perfecte et adequate concipi et explicari. sed sic cognitum
ab eis objective prescindit: ergo.

2062 His consonat Angelicus preceptor in questione unica de spiritualibus crea
turis articulo 5. in corpore ita loquitur: manifestum est quod si aliqua duo
sunt quorum unum ex altero non dependeat secundum suam rationem possi
bile est illud sine isto invenire: sicud animal non dependet secundum suam ra
tionem a rationali: unde possibile est invenire animalia non rationalia ex
quibus sic argumentum: ea quorum ratio ab invicem non dependet objective
possunt prescindi et perfecte unum sine alio cognosci sic justa Angelicum
sunt animal et rationale: ergo.

2063 Tandem in horum Autoritatem rationis aut quaritentur quisque pro re argumen
tum ex cognitione animis sine alio pro probatione a rationis efformare valebit.
exponant alia aut sicus eficatia argumenta indicare pergo. humanitas per
fecte potest abstrai a singularitate et animalitas a rationalitate: sed hi sunt gradus
methaphisici: ergo. Probatur maior humanitas potest cognosci tantum secundum
quod ejus ratio et species est in intelligente seu in intellectu, sed in hoc est sine sin
gularitate: ergo. maior expressa est ex P An^s. et Doct^a ejus implanationem vide
relicet disputatione 2^a proemialium presertim q^e 3. minor non minus
expressa est in Angelico preceptore pluribus in locis. sat fuerit eum audire
1 P^e q^e 85 A^o 2 ad 2^m.

2064 Natura inquit cui accedit intelligi vel abstrai::: non est nisi in singularibus sed hoc
ipsum quod est intelligi vel abstrai est in intellectu. humanitas que intel
ligitur non est nisi in hoc vel illo homine sed quod humanitas
aprendatur sine indibidualibus conditionibus... accidit
humanitati, secundum quod percipitur ab intellectu in
quo est similitudo et natura vel espetie et non indibidualium
principiorum ergo umanitas ita est in intellectu ut in illo sit
sine singularitate.

2065 Tandem animalitat et rationalitate nobis sermo: hec
enim compositionem methaphisicam hominis effi
ciunt sed compositio methaphisica est distintorum
et duorum diversa rationis. ergo. sed quod sunt diber
sa rationis objectibe precindunt: ergo. = preterea anim
alitas unibocum est genus: ergo non intrinsece ratione contineret
diversitatem ergo nec rationale ad i rationare cum sint
rationes diversificandi. Rursus genus est extra essentiam
diferentiarum ergo et extra rationem formalem earum
nisi minus de ipsis formaliter predicaretur, quod omnes
reputant falsum.

2066 Tandem probatur conclusio ratione comuni: dum ali
quis homo pergere bidetur, licet ex motu cognoscatur ani
mal non cognoscitur rationale: ergo objectibe precindet.
Antecedens probatur: rationalis nutum bestiarum in
currit in sensu ergo nulla espetie nulla idea nulla spetia
tio transit ad intellectum. Consecutio legitima est: quia
intellectus accipit a sensibus cognitionem preceptiumve
rum materialium: sensus percipit accidentia et ex is
intellectus cognoscit substantiam seu est. Antecedens prae
picuum aparet, non motus non est argumentum nec
signum rationalitatis sed precise bibentis. hanc rationem
magni faciunt tomiste, et plurimis confirmant. Nobis
eam indicare suffecerit, cum ista epica, non omnibus pla
ceat.

Diluntur Argumenta

23

Solbuntur Argumenta

23

2067 Arguet 1º de una indivisibili identitate nequeunt verificari predicata contradictoria; verificarentur si daretur precisio objectiva inter gradus methaphisicos ejusdem entitatis: ergo non datur. Ma. suponi tur et minor probatur, posita precisione objectiva animal cognoscitur et rationale non cognoscitur; sed hec sunt predicata contradictoria ergo probatur minor nam animal hominis sed ejus rationale sunt una et indivisibilis entitas sed posita precisione objectiva cognoscitur animal hominis rationale autem ejus non cognoscitur: ergo de eadem indivisibili entitate verificatur cognosci et non cognosci que sunt predicata contraditoria. Declaratur hoc juxta nostram doctrinam animal et rationale est una indivisibilis entitas et realitas a parte rei nunc sic hoc rationale non cognoscitur a cognitione animal, sed hoc animal est hoc rationale ergo hoc animal non cognoscitur a cognitione animal. hen silogismum expositorium contraditoria perte conjunge, et ex nostra doctrina deducent.

2068 Ad hec alterum in barbara: omne animal hominis cognoscitur a cognitione animal sed omne rationale est animal hominis ergo omne rationale cognoscitur a cognitione animal. Contraditorium autem a nobis est assertum: ecce argumentum princeps contra precisionem objectivam in quo tamen dificultas non inhabitat ut ait Pater Solado sed haud levis transcendit et formalem quam ipse astruit, et Logicam quam Pater Toscano propugnat, nam juxta ipsos hoc rationale hominis non cognoscitur nisi dubie et claritudine tenui hac cognitione animal que clara et certa est respectu animalis ut dicit Pater Solado: Logice seu in ordine ad scientias ita ut de ipso possunt propietates demostrari per cognitionem animal non cognoscitur ut Pater Toscade (absolute ab ipsis pendit: sed hoc animal est hoc rationale) sed hoc animal non nisi dubie et tenui claritate concediter) ergo hoc animal non cognoscitur a cognitione animal due ritate, vel Logice non cognoscitur a cognitione animal instantia eadem in ipsos regerit contraditoria.

2069 Similiter secundus silogismus instatur a nostris autoribus sed ut est observatum principio questionis et lubet concedit nos ter Gulf plurimum in hac re apud utrorque est denominare et voce dividium. Non cum adversarii nos asserunt animal rationale hominem unam esse et indivisibilem entitatem, non curant qualiter in intellectu sint hujusce rationes. cum nos dicimus esse formaliter diversa, quomodo a parte rei sit istam formam non atendimus. Verum contraria acceptant impropiam iam non atendimus. Verum contraria acceptant impropia tera: nos in sua similitudine specie aut idea nam ut ait Anselmo cap 34 monologii de interpris sunt per ipsam suam essentiam in nostra vero scientia non sunt earum essentie sed earum similitudine

2010 Ergo perperam tibi fingent adversarii nos phisice discerpere objectum
et in frustra dibidere namque manet firmatum, hominemque apa
rte rei cognoscit enitit, sed non ut est pro ut est a parte rei seu prout
est in cognoscente. In hoc autem est secundum quod in specie
representatur speciem ex quo que est in mente hominem mate
rialiter individuatum ex D. Tho. non repraesentat. ergo tantum ea
in quo plura combeniunt exibet illa ratio uter constat ex lanti
aquitini et parentis Angelici doctrinae ad ue specie illa ina
decuata utitur intellectus ut ipsi adversarii concedunt: ergo
potis est intellectus hominis specie vel pro animalitate ejus vel
pro ejusdem utis rationalitatem. Quidni? et quid tum cognitum
dicetur

2011 Ex is ad argumentum in forma dico mm repugnat quod de una
et indibisibile entitate tam realiter quam ratione verificentur
predicata contraditoria concedo indibile realiter dibisibile ratione
vero nego mm ed distincto mm nego consecuentiam ad proba
cionem nego mm ad ejus probationem dico mm sunt una et in
dibisibilis entitas phisici et realiter concedo metaphisice
ex rationem ng mm. Vel aliter sunt a parte rei concedo
in idea objectiba rationem similitudinis ng mm. Solutio cons
tat ex dictis et in super ex D. Tho. ocente q. 1 de potentia A. 10 ad
5. dello quod est idem secundum rem sed ratione diferens
nihil prohibet praedicari contraditoria: sicud patet quod idem "
" punctum re, sed ratione diferens, et principium et finis: et "
" secundum id quod est principium non est finis sed e contra "
" ria. Ratio est quia non sunt secundum idem, ideo que pro
pie non sunt contraditoria. Ad siloxismos expositorios nego co
nsecuentiam quia fallaces: fatiunt enim manifestum tran
situm de statu reale et phisico ad objectibum et Methaphi
sicum.

2012 Replicabis animal cognitum est a parte rei sed animal cogni
tum est rationale ergo = nego cm pro ter eandem rationem
animal enim que cognoscitur a parte rei est seu existit, at
non cognoscitur pro ut est a parte rei cognoscitur namque pro
ut resplendet in specie bibentis sensibilis. et in verbo exprimi
tur: ratio autem bibentis sensibilis, ut ait Angelicus ratio
et animalis unde solum hoc cognitum saudenominatum. r.
Dicebant

2013 … cognitum et cognitionem et form
alcognitum est concretum duo dicens et cognitionem et form
am et naturam animalis ut materiam. Vel ergo animal
ut contra distinctum a cognitione est distinctum a rationali, et
vel solum ut cognitionem imbolbit? si hoc 2m. ergo tota distin
tio retenet ex parte aptus, quod quidem dicunt tenuite. si primum

:queritur iterato illa distintio realis hanc fibra? realis necti
quam quia intellectus realiter dividere non potest nec ipsa
objecta ante actu cognitionis sunt realiter distinta fibra
nobis est ingrata quippe qui eam negamus: ergo.
2074 — Replicat dificilis est propter argnandam formam a qua animal et ra
tionale denominantur distinta. Pro ejus solutione meminisse iubemus
quod pro etate forma modi sciendi late digrimus disputatione 293. n
quo adimus cognitionem animal aut quamlibet aliam precisibam
pritariam posse considerari velut est precisio velut est cognitio.
in primo concectu est cuan practica et objectum dividit sub 1° objectum
divisum cognoscit. sed non ideo terminatum ad objectum precisum
signate sed divisum exercitum per ipsam. Hinc etiam claret quod
distintio non tenet ex parte actu precindentis et active considerati
sed etiam ex parte objecti quod ab actu tanquam a forma in ipso
passive recepta determinative considerata denominatur divisum
precisum et methaphisice distintum.
2075 — Instabis per actum objectum extrinsece distintum denominantem
intrinsece non immutatur objectum ergo idem intrinsece mane
at et consequenter animal rationalitate conveniunt sed illud esse
noscitur et hoc non ergo tandem tandem in contraditoriam incidi
mus. = indicas actum intellectus intrinsece immutari objectum pure
negative non per additionem alicujus positivi sed per ablatio
nem negative alicujus positive intrinsici ipsi prout ap
arte dei, rationis rationis rationalis vg. = estatim instar quod
est extrinsecum non potest objectum intrinsece immutare ad ne
gative quia intrinsecum ab extrinsecum nullo modo pertingere va
let. sed actus intellectus etiam ut passive receptus est per nos extrinsecus
objecto ergo id non potest intrinsece negative immutare.
2076 Ad instantiam dicendum: nam eo ipso quod actus intellectus precindit
unum ab altero hoc non est idem cum illo distintio enim nihil est ali
ud quam identitatis carentia. hec autem multiplex est et varia
non in se ipso formaliter sed denominative ab identitate posita
unde si realis realis dicitur si rationis formalis formalis. Caren
tia autem identitatis vel est positiva vel est privativa vel ne
gativa pure vel fundatur in aliquo predicato repugnanti iden
titati, et est in subjectum ad modum forme ut ait D. Th. 1 p q. 1 7.
2° nec ponit aliquid in subjecto nec determinatione subjectum
id est nec fundatur in aliquo intrinsece repugnante nec est in
subjectum ad modum forme sed est unum non est alterum.
sequitur hinc nullam necessariam esse fictionem aut deficientiam
ut distintio inducatur nam eo ipso quod intellectus attingat
animal et non rationale sufficienter intelligitur animal
et non rationale, hoc potius defectum quam defectum
indicitat.

277 Ad urgentiam dico actum intellectus ideo dici intrin
secum objecto quia non est subjective in ipso pe
cum forma in re existente sicut autem extrinsecum esse quia non
terminatur ad intrinseco objecti alias deberemus essentias
indagare aut cognoscere non posse mus — potest etiam
non dici animal in idea aut similitudine intrinsece distinguo
~~[illegible]~~ a rationale in ideo constanti expressa quia ut sic iam
dicunt necessario statu intentionale et modum quem
habent in mente non vero realiter et a parte rei ut
cum Anselmo & ambidimus

278 Argues 2° si daretur precisio objectiva animal a parte rei
esset cognoscibile hac cognitione animal et rationale
eadem cognoscibilitate non cognoscibile a parte rei:
ergo ante operationem intellectus de una eadem
contradictoria verificantur. Consequentia est
certa et antecedens constat: nam cognoscibile est
ante cognitionem sicut potentia praest actum —
confirmatur 1° animal et rationale ante cog
nitionem sunt animal et rationale prout
a parte rei. sed ante cognitionem animal est
cognoscibile sine rationale rationale sine se
ipse non est cognoscibile: ergo idem quod supra —
confirmatur 2° si ponitur objectiva precisio,
in animali est aliqua proportio et capacitas et
se extrinseca ad terminandam hanc cognitione
m animal, qua tamen caret rationale: ergo
cum ante cognitionem non sint distincta eadem
entitas haberet et non haberet proportionem et
capacitatem R.

279 Hoc argumentum unum est ex praecipuis sententiae co
ntrariae sed me judice nequam majori pondere difficulta
te ad praecedens neque in principii adversario
rum manifestat effugiens instantiam. ne diu im
moremur. Respondeo neg. antecedens quia tam
animal quam rationale prout sunt a parte rei
dicunt capacitatem terminandi hanc cognitio
nem animal: dicunt a parte rei sed non termi
nandi prout sunt a parte rei ipsa siquidem actu
alis terminatio illa exercite ab hoc statu extrahit:
itaque animal et rationale a parte rei capacia sunt,
ut divisa in duas formalitates, terminent duplic
em cognitionem exercendam proinde in statu
intentionali.

2080 Pro quo notandum quod conoscibilitas passiva est iden
titati eadem cum illa et solum conotationem a
dicit ad intellectum: ergo qualis fuerit entitas talis
erit ejus conoscibilitas. si entitas tam realiter quam
virtualiter una indivisibilis omnino, et simplex
sit unicam habebit conoscibilitatem que intui
tiva dicitur. si vero realiter indivisibilitas sit u
na virtualiter tamen seu equivalenter multiplex
per sui perfectionem, multiplicem, eduasi amha
bebit conoscibilitatem seu capacitatem cum diversa
terminet cognitione, non quidem adecuatas sed inade
cuatas et precisivas respectu totius entitatis. Unde ap^te
dici tunc realiter tum formaliter hec una est; virtu
aliter autem multiplex: per precisionem vero divi
sa et distinta formaliter.

2081 Si ergo sermo sit de animali et rationali ap^te vel unica
m habent conoscibilitatem realiter virtualiter aut
em multiplicem relate ad intellectum potentem
conoscere unam sine allio inadecuate et precisive.
si vero loquamur de animali et rationali e specificati
ve tum concedi potest distintas habere conoscibilitates
quia bene observat ÿ subtilissimus Ridanlo inviam
obtinuit inteligere prout hoc nomen animal pre
cisum quantum precindi potest similiter que rationa
le. Qua propter regulariter verificantur propositio
nes iste animal est conoscibile sine rationali, rationa
le sine animali dummodo fiant sine duplicatio
prout ap^te sic.

2082 Per quod patet ad 1^{am} confirmationem ad quam potest mino
r distingui: loquendo de cognitione abstractiva anima
potest conosci sine rationali et rationale non potest
sine rationali neg suppositum quia nullum est ante cog
nitionem abstractivam loquendo ap^te sed ubi distingo
non est conoscibile virtualiter et remote neg proxi
me concedo. Et parens implicantia in eo extat quod
cum loquimur de animali et rationali seu umbra
cimus formalem quando ubi accipiunt reduplicationes prout ap^te dici = ad 2^{am} confirmationem dg an
tecedens in animali formaliter accepto est aliqua por
tio et concedo ap^te neg antecedens.

2083 Dicimus itaque quod ap^te sic et ratio virtualiter
fundamentaliter aut remote cur animal praeter ra
tionale conoscatur a cognitione animal, quia an
imal et rationale est virtualiter distintum. Ad
hec quia a specie representa recepta non est ad
ecuata toti entitati et solum animal representat.
Deinde quia intellectus est dictum et inadecuate
potest pro suo libito uti hac specie vel illa

: imo si necessarium est cum nulla specie tota mentita
sim prout est apud Dei posset representari ut ex D.^{to} Tha
vidimus et confirmat Anselmo cap. 63 ~~numero~~ mono
logi
2084 Replicabis sicut virtualis distinctio aut equivalentia pluri
bus sufficit ut una perfecta objective praescindatur, et for
maliter separetur ab alia; cum Deus simplicissimus sit ha
beat tamen plurimas perfectiones equivalentes distinctis
perfectionibus in rebus dispersis, etiam dividi poterit et
ejus perfectiones objective praescinderet: insuper inque
sequitur in eo parent dari compositionem Methaphisicam
ob actus proximus sit: hoc autem et negat parens St
vel meus cum eo D. Thom., et manifestum involvit absurdu
m ergo et id unde sequitur.
2085 Nego sequelam vel eamdem possent praescindi perfect
es perfec. excludens et exclusive neg.: imperfecte et penetratim
plicite sed et expressum concedo ratio est quia est justitia
misericordia et bonitas videantur diversa rationis
quia tamen sunt formaliter infinite et abillimita
tione formaliter impraescindibiles fit ut ex parte
objecti sint unius rationis formalis et tantum quoad
expressum distincta. Cum igitur inquit eleganter pa
rens Anselmus 17 monologi illa natura nullo modo com
posita sit est tamen omnimodo tot illa bona sit, necesse est
in illa non plura unum sit. Idem igitur est quodlibet
unum illorum atque quod omnia sive simul sive singula,
ut cum dicitur justitia vel essentia idem significat quod
alia sive vel omnia simul vel singula... Una considera
atione est quidquid est essentialiter. Immediate subjicit
santus Doctor verba cum autem aliquis homo &c que
re probanda da bimus a ratione.
2086 Arguens 3.º de eadem entitate nequeunt verificari p
roductio et non produci de albari et non de albari ali
aque contradictoria phisica ergo nec cognosci et non cog
nosci: bis enim contradictionis ubi que bixit. 2.º posita
praecisione objectiva tota ruit formalis loxistica. Pro
batur in hoc silogismo omne sensitivum est animal; sed
omne rationale est sensitivum ergo omne rationale
est animal. debet enim negari minor cum consequ
entia quia omne rationale distinguitur objective ab
omni sensitivo et animali sicque nihil certum unquam concluderetur
2087 Ad 1.um neg. consequentiam quia productio de albatio et que
libet alia fisica terminantur ad res prout sunt apud Dei
existentiendum ad dandum esse phisicum debus. Co
gnosci vero res extrast ab hoc statu et quamvis res
quae sunt afficiat non nisi denominative denomina
tione desumpta a rationibus in idea expressis quecum

sunt distincte servant predicata intentionalia et sufficienter vitant predicata contradictoria = ad 2m nego assumptum: Ymo pro facto syllogismo et in alio simili bene probatur identitas realis rationalis cum animali ex identitate utriusque reale cum sensitibus super quos probabitur si in eodem sensu et statu sumantur subjectum et predicatum secus vero si predicatur methaphisice et intentionaliter: subjectum vero phisice ut prout est a parte rei accipiatur ut volunt in presenti adversarii in quos facile in negocio possunt retorqueri objectiones quas in nos intorquent.

2088 † Pro duobus alia ex dictis infere 1o: dari quae perfecte objective precisindunt vere posse nunciari oposita et unum negari de altero in sensu methaphisico et formali ut animal non est rationale formaliter et et converso constat ex precedente Anselmo et Doctrina supra relatis = 2o precisionem objectivam perfectam nam ex eo habere quod unum nesciatur alterum ignoretur alia est rusticus qui animalitatem non noscere substantiam vero nec quo nomem scire precindere et ratione animalis ad substantiam solum ergo potest dici substantia non exprimere vel ad eam sub hoc conceptu alterum ejus non terminari. et hec potest dici precisio formalis imperfecta et limitatione orta intellectus: nec humenia objectum fundamentum prebet.

2089 Infere 3o in rs quae non perfecte precisindunt rationem expresse cocnitam non esse pro explicito adecuatam relate ad entitatem prout a parte rei, et prout formaliter est constat ex doctrina Anselmi et patet quia non solum non adecuat rem prout est sub existentia sed neque est adequata essentie formalitatis precise. si quia rationes qua ex Deo efformamus non solum non adequant rem ut existentem, sed nec etiam id quod rei formaliter est solum imperfecte et pene implicitum et expressum pene precindunt. sapientia v.g. neque Deum adequat nec quod est sapientia Dei. et hoc uno ice probant autoritates a patre lo sad a congeste = econtra ratio perfecte precisa adequat conceptum objectivum essentiam ve formalitatis abstracte, licet non rem prout a parte rei. clare in animali quod juxta Anselmum nihil est aliud quam substantia bibens sensibile; a parte rei vero rationale est aut irrationale.

2089 Infertur 4° compositionem methaphisicam fieri ex
rebus specificatibus cognitis non ut cognitis de du
plicatibus. ratio: quia hoc secundo modo dicunt prae
formalitatem in recto, praeterea cognitionem quae compositio fieret ex conce
ptibus eius in actibus. Et in 5m talem compositionem fi
eri ex formalitatibus quarum una non est forma
liter alia proindeque distinctis per rationem
eas exercite dividentur.

2091 Infertur 6° cognitionem praecisionem aut abstractio
nem, si simpliciter fiat non esse falsam vere vero
si per compositionem et divisionem ex D. Th. ayen
te 1 p. q. 85 a. 1 ad 1m abstrahere contingit dupliciter:
uno modo per modum compositionis et divisionis
sicut cum intelligimus aliquid non esse in alio, vel esse
separatum ab illo. alio modo per modum simp
licitatis sicut cum intelligimus unum nihil con
siderando de alio. In 1a abstractione intervenit fa
lsitas in 2a minime: est enim absque falsitate ut
aliud sit modus in intelligentis intelligendo quam
rei in essendo: quia intellectum est in intelligen
ti immaterialiter per modum intellectus non
autem materialiter per modum rei materi
alis = subinfertur quod si cognitio repraesentaret
gradum animalis vg. ut separatum et divisum
per modum divisionis esset falsa; secus vero si id
repraesentat ut de absolute facit, per modum simpli
citatis aut pure praecisive

2092 Infertur 7° aliud significare rem cognitam aliud
rem prout cognitam 1m importat concretum
dicens in recto rem et cognitionem de obliquo quo
re vere ita explicatur res substans cognitioni. 2m ti
am concretum significat sed cognitionem in recto
importat et rem di obliquo, et idem valet ad hoc: cog
nitio rei. Et quia haberen plura de rei in hoc 7° ten
so verificari quae ipsi non congruunt in 1° ut quod
non sit ens substantia &c cum aliunde rei sint esen
tialia, nec objective possint separari.

2093 Et hinc 8° habetur: ea quae objective possunt praecin
di non semper praecindere: licet diversis di
finitionibus queant explicari ut suis diversis co
nceptibus dividentibus non tamen ut alia ratione
considerantur. Et parentis Anselmi dialogo de
gramatica: et insuper claret quia animal ut pars
definicionis hominis, licet separalum sit a singula
ritate non tamen ab altera comparte: et ut totam

pontentiale rationalitate in suo conceptu claudit ergo
secundum quod magis aut minus abstrahitur a statu quem
habet a parte rei: sic magis vel minus perfecte instruitur ex quo
tandem infertur quam verum sit quod de fundamen
to distinctionis multiplicis varia diximus supra
et hec de precisionibus dicta sint in quibus discurren
dis aliquantulum deserebit oratio. sed parendum
nobis vel inhabitis multitudini tereit cupusta meme ex
emplum non multifatiendum docet seneca

Disputatio 2ª de eis y Deis Uni bersalibus

2.94 Qº 1 Quid est quotuplex sit universale

Universale ut ex se multis constat est unum versus alia
unum ut tam respiciens. Porro tribus potissimum modis u
num potest respicere multa ut causa ut representatio
ut natura. Unde hinc oritur universale in causando in
representando in essendo. Universale in causando est
causa que multos et varios efectus producit ut Deus et sol
universale in representando unum multa representan
tans ut species comuni nature aud idea artificis. Uni
versale in essendo est unum aptum in esse multis seu
unum aptum predicare de multis. 1m methaphisicum
2m dicitur logicum hoc autem illud consequitur, et est
quasi passio, aud propietas illius, duplex hoc universale
materia est presentis disputationis, in cujus gra
tiam eo quod sit unum et multiplex superiora de unita
te et distentione premissimus.

2.95 Yn data definitione unum ponitur loco generis per q
uod convenit cum singulari quod etiam est unum a quo differt
per aptum est in multis aud praedicari de illis quod singu
lari reput ecet mens in assignanda hac unitate. Et princ
ipio quidem et ploratum est unitatem agregationis or
dinis aud cumunitatis haud sufficere. Sic nec lapidum a
cervus nec populus nec exercitus qui predictis gaudent u
nitatibus universalia dicuntur. Aliunde ut certum ha
betur equivoca universalia non esse licet in voce con
veniant quia autor est Aristoteles 1a topicorum cap 8 uni
versale est unum non solum voce sed etiam ratione. Co
ntra nos exigitur unitas excludens unam divisionem
cum universale multa ex proprio conceptu renuat.
neque etiam desideratur unitas intrinseca; quia quod
sic est unum esse realiter indibidum et immultiplicabi
le.

2.96 Unitas ergo universalis debet esse forma sua qua natura
licet aliunde multiplex una et indivisa apareat quia
omnis unitas est forma excludens omnem divisionem
et multiplicitatem. Unitas autem universalis non exclu
dit multiplicitatem realem quoniam universale unum
quidem methaphisice et logice est sive vero et realis mul
tiplex. hec multiplicitas realis oponitur quidem unitati reali

seu autem unitatem methaphisice aut logice. Unde prom
vare potest explicare: res que fisice et reale multe sunt ita
se habent in ordinem ad cognitionem at vero quidem
num, seu ita inter se similes sunt ut ratione hujus simi
litudinis acta sint ut de omnibus uniformiter apertae
tentur et veari uni considerentur;....

297 exemplum est manifestum: Petrus Paulus et Ioanes plures
homines sunt inter se distincti verum tamen in ordine
ad medicinam ostendentem corporis mirabilis fabri
ca cordi architectura venarum arteriarumque ductus &
qualiter homini contract egretudines quibus remedis ad
salutem reducuntur ita se habent omnes homines ac si es
ent quid unum, quod hominem in comuni dicere consu
evimus. Bi dictum? quomodo cum reali multiplicitate
unitas quedam queratur. Ipse itaque hec unitas simili tu
dinis fundamentum vocatur universale vere form
ale.

298 Hoc preter illud quod materiale et remotum apelant, ad
mittunt Autores. sed ut illud in rebus ipsis existens inveni
ant varii variis modis se torquent. Alii despexantes illud po
testive nixi ad intellectum pro eo formando confuxiunt.
prius quam eorum placita exponantur que pacifice de ejus
natura ab omnibus traduntur, impresentiarum sunt pro
ponenda.

299 ergo conveniunt omnes quod universale est concreta
m duo ut aliud quodlibet dicens materia scilicet et for
ma. Forma ipsa est universalitas seu unitas quam natu
ra vel est vel fit comunis. Ipsam vera naturam materi
ateria se habet in qua illa materia recipitur que etiam la
tractum universalis audit. ut hec natura formaliter
sit universalis debet esse acta ut sit in multis per identi
tatem realem: quia universale est vere predicare de
multis ad quod exigitur realiter identificari cum illis
ut de se. Et quo sequitur, et admittitur absque litigio a tota
m rationem formalem universalis debere identificare
cum quodlibet individuo quia de unoquoque potest uni
versale enuntiare vere anuntiatione. Vera autem afir
matio enuntiat identitatem predicati cum subjecti.

300 Hinc Occeanus exempli gratia non est universale ad om
nia sua flumina quia quod bis eorum non sibi adequate
identificat rationem Occeani. Deinde quia ut autor est A
ristoteles I° porteriorum texto 25 universale sunt unum multis
unius voce dive et divine, idest per excectio illa que est universalis p
articipatur ab omnibus non solum quo ad nomen, sed
etiam que ad rationem per illam significatam, que ta
men in ipsis debiditur et multiplicatur. Ideo fatentur
omne naturam divinam non esse universalem quia esto
fide santam sit vere et perfectissimo modo est in tribus illa
cr ristantis personis non tamen est in illis multiplica
ta et divisa.- Dicitur etiam universale unum in multis

potius quam multa in uno: quia universale est velut pars inferiorum animal v.g. homini potius quam aliquid dicitur pars in toto quam totum in parte.

T.^ Questio 2.^ utrum ap^d Phi Determinata ra universalitati notata et sententie

301 Aliqui antiqui philosophi Craqulitus nonque et Platonus ut fidem facit Vlt. ex philosopho 4to methaphisice, ex eo quod viderent, res continuo stabit fluxu nunquam

NO in eodem statu permanere; nullum absolute est universale dixerunt: unde cum scientie sint de rebus omnes scientias eliminarunt. Hanc opinionem temeritatem arbitrit Aristoteles. huic opinione proximus sententia nominalium asserentium solum voces, seu ut ait poxen

libro de Anselmus quos lepide exercitus dialectice apelabat

302 vocis mentis ve conceptus esse universales.

Sed falsitatis hec opinio convincitur: tum quia scientia est de universalibus, absurdum que esse dicere cognitu rationum non vestis parte sed inanibus vocibus esse con

NO tentas: cum enim demostramus solem terra esse maiorem terra: triangulum equilaterum tribus angulis equalibus constare non intendimus vocem nostram aut conceptum esse maiorem seu equiangulum sed de rerum a mente concepta et voce expressa: tum quia tale sumet in hac propositione homo est animal vocem animal predicari debere homo.

303 Contra Plato qui obsceles quo pollebat ingenio tam rudem et steritatem ut divinus habebatur et palam vocabatur; censuit dari universales, sed separata

NO a singularibus, nempe ideas abstracta eterna inmutabile per se subsistentes, seu formas arquetypas et primeras quarum participatione singulares existebant et quas, ut quidam dicunt, locabit in concavolunia. harum idearum duas posuit impressio nes, alteram in materia alteram in mente nostra. Et impressione idearum in materia dixit causari multitudinem individuorum et ex impressione pixile in boxis veras partibus diverse causantur maxime. Et impressione vero idearum in mente cau

304 sari in nobis rerum scientiam.

Hanc impressionem dixit factam menti antequam corpori uniretur, atque nos omnem scientiam ignatam habere. At omnes illas nobile caractere et nubila ri in mersione animi in materia, neque apparere nisi cum per studium hec vel alios deo cominus discutiantur ut aducta pulvere imago eo apparet eius usu re non dignitatem nihil nos de nova discere, sed oblita in mentem revocare ac proinde scientiam esse reminiscentiam.

305 Ita Platonis sententiam Aristoteles ejus auditor et
discipulus nobis exposuit 1° methaphisicae cap 7. Acerrime
eam impugnat et veluti vaniloquas methaphoras poeticas
nugas, inutilesque cantilenas circulatorum fabulas, ut ait
NO Atticus apud Eusebium preparationis evangelicae 15 cap
23 ideas traducit. sed plurimi viri eruditi vehementer
suspicantur Aristotelem mala fidem locutum platonicas nu
gas imposuisse necessario genuinam mentem ejus nobis exposu
isse. si quidem plato, ut aiunt ratione ali interpretes obser
barent non alias naturas, vel arquethipas rerum ideas ad
misit quam que in mente divina reperiuntur ideas illa
rum exempla singula deinde fierent, quemadmodum
deus ipse, ut canit Boetius 3° de consolatione metro nono
cuncta superna
ducit ab exemplo pulcherrimum pulcherrimus ipse
mundum mentem ferens similique ab origine formans

Porro prode
306 pensione Platonis egregiam navabit operam magnus
Ecclesie lumen Augustinus neque enim inquit 1° re
tractationum plato erravit quia mundum intelligibi
lem dixit, si non vocabulum quod ecclesiastici consuetudi
ni in re ipsa non usitatum sed rem ipsam veli
NO mus attendere; Mundum quippe ille nuncupavit ipsam
rationem sempiternam et incommutabilem qua fecit Deus
mundum. Et libro 83 q. 46 has rationes inquit in m
ente dei existentes, ideas plato primus apellasse perhibetur.
Legenda tota questio 46 et 3° contra academicos 17 ubi
pluribus idem confirmat.
307 Quin D. Th. licet sepe ex mente Aristotelis et prout ab eo
expositas ideas platonis impugnet tanquam irratio
nales et impossibiles at tamen 1 p q. 6 a. 4 concretis verbis
asserit Platonem unum Deum sic unum bonum posui
NO sse a cujus participatione cetera una et bona dicun
tur. ad hoc etiam digitum intendisse videtur pater
Anselmus cap 1° et 2° monologi quod colligitur et cap 34
alias 33 ejusdem tractatus legendus ubi quando piagium
liceat. Ecclesia etiam patres Justinus martir origines Cle
mens alexandrinus alique imperasse platonita ex eruntque
que philosophie studuerunt
308 Quid quod si tecte Dionisius de baria Aristoteles fortunam
quod seculo 16 in ecclesie catolice escolis pro philosophie
Aristotele fuisset destituta ... ipsa diligentia Car
NO denalis Bessarionis et Marsine Ficini qui totis viribus
pro ea contendebant, nisi Clementem 8m monuisset Ro
bertus belarminus: tanto magis cavendam esse philo
sophiam platonicam quanto potius ad theologia Cato
cristiane placere videtur. Et nec penitus alienam
a me dicta accipio quemadmodum fero quod quidam auto
res item platonem sagam censoriam exercent
ut certo afirment ita posuisse platonem ideas qualis
Aristoteles ejus discipulus etiam sit.

3.9 Tamde universalia a parte rei nobis sermo circa id declarand
um misit pluribus sententiis quae quia de hac re sunt obli
terate et nullius in scolis usus nobis impugnare et referre
nombacat, indicare sufficiat sententiam non tam scotiqu
am alliquorum scotistarum qui cum distintio ni formali qua
m repugnant universale a parte rei sibi videntur. ergo ali
qui eorum dicunt eandem umanitatem et in omnibus
hominibus quae tamen per singularitatem fit multiplex
sed hoc absurdissimum est ponit enim in Sacratissi
tissime Trinitatis misterium immo maius: namque seque
tur omnem naturam umanam esse unum hominem sicud
omnes 3 adorande persone sunt unus Deus. sequitur
etiam eandem naturam esse in Christo Domino et in Iuda
proditore ac pro inde ~~laudatam~~ damnatam et glori
ficatam amicam et inimicam Deo. &

30.10 Propter hec alium modum dederunt dicendi, ne tam
en universale a parte rei invenienda desperarent, aiunt
naturam umanam habere indiferentiam juxta unos
positivam juxta alios negativam ut identificetur cum
hac vel illa singularitate, ideoque unam esse enactam
ut sit in multis ~ sed mali corbi ~~malum ovum~~ peius ovum
ut dicitur. rejicitur 1° quia implicat naturam
posse realiter existere separatam a singularitate et non
esse realiter distintam ab illa = 2° quia natura Petri
non est predicatum ipse accidentalium et quod potest
abesse et adesse = 3 quia natura Petri est identificata
cum petreitate sed hec non est indiferens ad Paulum ergo nec illa

30.11 4° quia si natura Petri est indiferens ut sit cum petre
itate hec etiam erit indiferens ut sit cum natura: ergo
erit universalis 5° quia est vera doctrina scotistarum
non ideo solvere universalia a parte rei non identi
n naturam Petri esse multiplicabilem in esse naturae
sed una permanens totaliter coniungibile in sensu
cum pluribus ecceitatibus tandem ~~hec~~ quia hec omnia
quae falsam nituntur principio distintionis formalis
et natura rei que a nobis est impugnata.

30.12 Opones tamen Petrus et Paulus non sunt plures in spetie
formaliter: ergo unum patet consequentia quia in hac ratione
formali sunt unum in qua non sunt plures. = 2 Petrus et Paulus
a parte rei non sunt spetie diversi: ergo ejusdem non uterque
rationem et umanitas est tota utriusque essentia et homine
mine cogitas etc. = 3° quia Petrus et Paulus potiori iure dice
ntur ejusdem speciei, quam Petrus et equus: ergo quia
unum sunt in spetie formali sed hec est universalitas:
ergo. 4° divisio et multiplicatio naturae umane a parte rei
non est divisio formalis et specifica, sed materialis et nu
merica: ergo relinquit naturam umanam formali
ter indivisam et unam specifice.

30.13 Sed haec pure sunt cavillationes. ad 1um dico antecedens ve
rum esse propter rationem supositi cum enim a parte rei
non detur spetie formalis de fectu unitatis nec plures
nec unum sunt. ~~potius~~ enim probandum erat illorum
potius

rationem participare secus enim est hoc quod probatur quod non praedi unum praedicatum non conveniat alteri cum pluralitate minime infertur quod ipsi conveniat cum unitate sicut per experientiam probaretur Angelos esse ejusdem coloris, quia non sunt diversi coloris. Hinc ad probationem dico in ea ratione in qua non sunt plures sunt unum, sicut eandem rationem participant concedo sequens.

3014 — Per quod patet ad 2um et insuper ne aliqua ambiguitas in vocibus irrepat dico ante: non sunt distincte speciei distinctio non excludentem necessitatem vel dissimilitudinem dispensando distinctionem inducentem veram pluralitatem essentiarum. Petrus et Paulus apud nos duo homines sunt licet distincti attamen in ipsis similitudine ejusdem naturae reperiatur, intellectui praebent fundamentum ut ab eorum conceptu specifico conveniat existat elongat. Unde dicuntur ejusdem speciei quid est fundantem eundem conceptum quod fundamentum cum non invenitur in eo quo subiectum conceptum non fundantur, immo ad invicem discriminantur et ex his constat ad 3um.

3015 — 4um ambiguum est: non illa divisio dicitur materialis in ordine ad essentias quae concurrant individua communicare in ratione talium ideoque in ordine ad illas dicitur materialis est quae cum natura sic multiplicata. Unde sola divisio in essentias specie diversas dicitur hoc sensu formalis. At si hoc nomine denotetur divisio quae non solum multiplicat essentias sed et naturas, illa divisio est etiam formalis.

3016 Deinde quia quaecumque componuntur divisio semper verum et gradum specificum dividi, ac multiplicari quando dividitur et multiplicatur numerice cum ab eo sit realiter et distinctos. Ad summum dici potest divisionem numericam non opponi per se et numerice unitati specificae opponi tamen indirecte et mediate. Pro aliorum solutione nota non distingui essentialiter formaliter et specifice si sumantur ut regulariter sumuntur in statu intentionale vera est: si autem apud sit sermo distinguendum sine quente distinctionem entitativam essentiarum ita ut inter sola non esse dissimilis vel diversas et fundamentaliter unam concedendam.

Assertio Nostra

3017 Absolute repugnat universale a parte rei. Haec est communis omnium scholasticorum ratio cum Aristotele lib. 1 de anima textu 8 ayente universale aut nihil est aut posterius esse idest post intellectus operationem, et D. Tha. opusculo 55 universale est totum in anima tamen in rebus idest ex existentibus et de ente de essentia cap 4 ratio speciei accipit natura humana ut est in intellectu similiter loquitur 1 P q 85 a 2 et alibi passim. Confirmatur ex 1o Joane damasceno libri 1 de fide cap 12 inquit re ipsa Petrus a Paulo consideratur separatus. Communio vero et coniunctio fuit unum dationique intelligentia spectatur mente enim intelleximus Petrum et Paulum esse ejusdem naturae et unam habere naturam communem.

3018 Probatur ratione universale ideo est communi notione est unum in multis at apud Dei repugna unitate tum in multis ergo per modum minorem unum tum quia sunt manifesta contradictoria unitas enim est indivisio multiplicitas autem et comunicabilitas divisio: ergo illa natura continger ut contraditoria esset quae divisa et non divisa unitas sit. tum quia illa natura identificatur etiam pluralis singularia adecuata cum identificatur tertia, ut est quae maior misterium misterium trinitatis natura enim divina non multiplicatur in personas illa vero multiplicare tur sed hoc apud Deo repugnat ergo

3019 Probatur 2.º natura Petri apud Dei (idem de aliis) est corpus et anima eidem conjuntas quidem aliud est atque Petrus proprium habet corpus propiamque animam ab aliis separatam et distintam, ut evidens est: ergo eius natura insit distinguitur a natura alteri ——— ergo apud Deum non est eadem cum ipsa ergo non est universalis. Ita D. Thomas opusculo 4 Cap. 3.. Probatur 3.º omnis natura a parte rei est singularis nam quae est individuata et ita est realis et quidem per se ipsam: ergo nula est universalis. Consequentia legitima: nam singulare et universale oponuntur et contraria sedividuntur. Tandem probatur conclusio et ad undis et sententia scotistarum deductis, que semper urgent, sed non tandem omnia haec procedere de universale methaphisico, non prorsum logicum ~~sed~~ seu proxime predicabile autem in re reperiri, quia est nulli dubium.

3020 Argumenta enodantur

§ 3

Preter argumenta pro sententia Scoti adducta et soluta aliqua supersunt magis generalia et communia enodanda quae tamen optima ratione disolventur si prius in antecesso diligenter animum intendatur: prima quod naturas Dei respectivas esse materia proxima universalis. 2.º naturas in multis individuis esse unas unitate conformitatis et similitudinis quae cum magis vel minus accipiat, magis vel minus ab intellectu potest adunari. Haec tamen unitas quas apud Dei habent est imperfecta cum potius pluralitatem pro se sonat sed tamen sufficiens ad fundamentum universalitatis. 3.º nimi fatet explicare terminis negativis sed et apte quid esse positivis videlicet entitate cuius posita est unitas secundum divisa et separabiliter ab dictis quibuslibet.

3021 Arguet 1.º ex D. Thoma 1.º pro bante 1.º cap. Monologicum in natura esse unum bonum et magnum esse per aliquid non per aliud et aliud sed per unum sit idem cunta quae magna non per aliud et aliud sed per unum sit idem magna ad quae bona. Hic enim verba: certissimum est inquit quaeque cum quae dicuntur aliquid, ita ut ad invicem magis aut minus aut aequaliter dicantur per aliquid dicuntur, quod non aliud et aliud sed idem igitur intelligitur in diversis, sive aequaliter in illis, sive inaequaliter consideretur. At universale sunt unum et idem per quod sunt multa, si igitur iuxta Anselmum hoc per quod sunt bona per se existat apud Deum necesse est dubio colligitur per se ipso esse naturas universales per se existere et a singularibus et earum participiis separatas.

Sectio 8 Declaratur

3o22 Declaratur hoc: si unum bonum unumque magnum est per se per quod magna cuncta quae sunt propter eandem rationem erit unum per se animal per quod cuncta sint animalia: erit pariter unus homo per
22 quem reliqui existant et sic de reliquis quibus similis ratio valet declarari: erunt ergo tot per se existentes universales naturae quot sunt rationes
22 seu praedicata quibus plura communicant; ergo omnia quibus universalia dicuntur non per se intelligentur tantum sed realiter necesse est existere. = confirmatur ex eodem dialogo de veritate cap 13 ubi manifeste probat quod una sit veritas in omnibus veris velut alia in mora habent in rebus creatis rebus, sed vera multa sunt et a parte rei existunt; ergo universale erit a parte rei.
3o23 Diximus supra Anselmum parentem in eodem loco ad ideas Platonis non in sensu vulgari citributa, sed secundum expositionem Augustini quem
3o30 in monologii sui praefatione permittit dicitur intendisse. Non insi
3o23 ciamur loco laudato probare unum necessarium esse summum bonum summeque magnum ex quo omnia quae bona magna quae sunt non per aliud et aliud sed per unum et idem bona atque magna sint. sed non est ibi ejus animus aliquod universale probare in sensu nostrae quaestionis quod unum rebus existens atque secundum totam ejus rationem sit bene per identitatem in multis, sed aliquod esse bonum et magnum quod per se cum existat, a nullo dependens nequidquam accipiens propter quod sit causa universalis bonorum.
3o24 — Quod si ut hoc statuat ad quandam velut generalem ad universalem rerum rationem sanctus Doctor recurrerit non ibi quo inferatur eam a parte rei ut dicitur, sed a rebus ipsis abstractam quam quidam reliqua pa
3o24 tricipent statuere modus saltem quod onguem satis est, sed unice probare, ea quae in uno conveniunt, unicam inde eo rationem seu idem ad ~~...~~ cujus instantiam habere. Cum enim ea talia ille qua meditatur universalis, haeque sapiens bona ad magna probetur, sapientis quippe sit agere cum consilio, seu secundum rationem mente conceptam; praecisant ipsa rerum faciendarum rationem et autoritas suadet et ratio combiscit. Unde vera est hominum ratio
3o25 — Quod autem haec explicatio literae quadrat Anselmi quisque perspiciebit, si ad modum quo sanctus Doctor probat has inde eo esse rationes attendat nanque locum cap 34 alias 33 monologii de eisdem cum ut dicitis eam
3o25 verbo ab ipsa summa essentia haec habet: idcirco cum ipsa summus spiritus dicit se ipsum dicit omnia quae facta sunt. Nam et antequam fierent et cum jam facta sunt et cum corrumpuntur vel aliquo modo variantur semper in ipso sunt non quod ut sunt in se ipsis, sed quod est idem ipse. Etenim in se ipsis sunt essentia mutabilis, secundum immutabilem rationem creatam in ipso vero sunt ipsa prima essentia, et veri
3o33 tenai veritas quo prorsus magis ut cumque illa similia sunt ita verius et praestantius existunt. Tantum Anselmus et quibus verbis liquido colligitur hoc sensu 1o cap fuisse locutum.
3o26 — Confirmatio eodem modo solvitur nam ibi Anselmus non loquitur de veritate rei et quae dicitur transcendentalis, sed de veritate formali seu intellectus quae tantum proprie et in rigore veritas est existens
3o26 summi igitur ex eodem capite cui consonat D. Thomas veritatem proprie esse in intellectu nam non est in rebus sed existere in intellectu. Unde res unaliter dicuntur verae ~~...~~ in dispensatione ad intellectum ergo secundum quod res adimplent quod intellectus divinus de illis dicit habendum vult ergo sanctus Doctor ut secundum veram rationem veritatem quae Deus est vestimenti protexantur quatenus non autem quod per identitatem ~~...~~ esse conformes sint illi summi veritati

~~3034~~
3027 Quoniam multum temporis in enucleanda Sti. Doctrina impendimus, ali
d tamen sine aliquo fructu. Nam plane autoritate Parentis Augustini et ali
orum Patrum pro ideis Platonis sententiam eandem subeunte ell
reliqua argumenta erunt pertractanda. Arguet 1º ortum 2 scientiadi
cuntur de necessariis et immutabilibus, sed scientia sunt de huni
bersalibus ergo hic dantur dictis predicta atributis confirmatur objectum
scientie intellectus presuponitur ipsi intellectui sed objectum scientie et in
tellectus est unibersale ergo hi dandum ante mentis operationem et convenientia apt Sci.
2º si hoc non datur falitur intellectus naturam concipiendo a singularibus
separatam vel singulis non erin actu sui sei prout in se existit com
formis.
3028 Ad 1m distingo mm scientia est sunt de necessariis & in essendo aut existen
do ng in beripicando concedo. Quia hec propositio animal est rationale
hoc modo exposita quando cumque existat erit animal rationale absolbit a tempo
re et est vera in intellectu dibino ab eterno et increata sicut: et quia ejus
beripicatio non pendet ex eo quo generetur aut corrumpetur
homo: semper erit ut dictum est existit ejus idea in mente dibina
id circo ejus objectum quod est homo huni bersaliter sumptum dicitur
eternum inmutabile & quia realis ejus separatio in singularibus
separatur non his cadem atributa combenient prout sumuntur
in cecitu homo.
3029 Ad 2m dg mm objectum reduplicatibe ng especificatibe sub de scien
ciarum speculatiba concedo sicut practica ng. Procedit objectum e
ceificatibe quatenus procedit naturam ipsam que per naturam ipsam
sit huni bersalis cum fundamento tamen ut hoc modo concipiatur. ad 3m
respondet D. M. VI. 945 ubi cum sibi objecerit hoc argumentum quicu
nque intelligit rem aliter quam sit falitur, formae autem rerum no
n sunt abstractae sicut intelligamus res materiales per abstractio
3036 nem, erit falitas in intellectu nostro ita respondeo —
— Cum dicitur quod intellectus est falsus qui inteligit rem aliter quam
sit verum est si autem referatur ad rem intellectam: tamen
in intellectu est falsus quando inteligit rem aliter quam sit: unde
falsus est et intellectus si sic abstraheret lapidem a materia ut
inteligeret eam non est in materia: non est autem verum quod pro
ponitur si aliter accipiatur ex parte inteligentis et est absque fal
sitate quod alius sit modus inteligentis in inteligendo quam sit in
essendo hoc modo concepit intellectus naturam absque singularibus
quatenus eam concipit aut exprimit sub ratione talem in qua ne
fa est falsitas juxta angelicum et juxta Aristotelem pre scindencium
non est mendacium notandum hoc ut vitetur unitas ficta
atomatis est acta abstrationis huni bersalis et bidenda que de
objecto logice et precisionis sunt dicta.
3034 Arguet 3º natura hominum omnium apt Sci est unica per definitionem definibilis; et
que unicam definitionem definiuntur habent eandem naturam ergo haec una est in
hominibus respondeo concedendo mm et consequentiam de baritate fundamenti et similitudinis
que sufficiens est ut intellectus omnia concipiat sub conceptu comuni
et unica definitione explicet dicendo quod huni bersale sufficit illa unitas
qua major apt Sci dari non potest: ut apt Sci non potest dari major hu
nitas et similitudinis quam conformitas ergo hec sufficit. respondeo u
nitatem similitudinis sufficere ad unibersale fundamentaliter non fundamentum
apt Sci non determinat cujus quam similitudinis datur
tamen per intellectum modo explicato explicando. Si vero apt
Sci non datur major hunitas nec alia cum multiplicitate
conjungibilis probat non dari hunibersale apt Sci. Nec pro
sententia patrum amici hoc ad unibersale statuendum
pro hunibersali amici

~~3031~~ Arguës 4. quedam sunt predicata que conbeniunt secundum se et
et tamen ipsi ut individuatum non conbenit: ut non generari non corrumpi
3032 ergo poterit ipsi conbenire secundum se non esse divisam secun
dum pluribus, licet existat multiplicata sed sic non est divisa et
una ergo: confirmatur quod secundum se non est divisum se
cundum se et indivisum; sed natura secundum se non est di
visa ergo indivisa. 2º quod individua possit multiplicari int
ra eandem speciem non probet id ab intellectu, sed in ipsa natura
fundatur: ergo in se ipsa natura conbenit aptitudo sit in mul
tis.
3033 Hec est Pater Suarez pro sententia Patris Fonseca. Respondeo cum
ipso ad primum quod illa predicata non dicuntur de natura
secundum se sumpta, sed ut habet quemdam statum per intellec
tum realiter enim nulla natura est sic abstracta et solitaria:
sed per intellectum consideratur et hoc modo ipsi ea negationes
tribuuntur individuis autem non conbeniunt; quia
per individuationem ille status destruitur, ad 2m negamus na
turae enim secundum se solum dicit predicata esentialia. Di
visio vero aut indivisio talia non sunt: quare natura si conside
retur secundum se neque est divisa neque indivisa. Patet
quia in statu precisionis est indivisa: contracta: divisam
ultiplicata.
3034 Itaque docet eximius D. Th. de ente et essentia cap. 4 de ente de esentia sique
natura inquit utrum in ista natura posit dici una vel plures
neutrum dicendum est: quia unum quodque est extra intellec
tum humanitatis et utrumque potest sibi accidere. Et quibus
verbis hec pro hiis solbendi exuitur regula: omnes propo
sitiones afirmative que de esentia vel natura secundum se ali
quid preter plura methaphisica enuncia falsa sunt pro
inde que negande: negative vere propter statu ideoque co
ncedende, hic status diferet ab statu precisionis in eo quod
in illo consideratur natura sicud plura predicata ese
ncialia in recto et actum si intellectu de oblico sed ut con
dicio necesaria ut natura sit in illo statu. Status vero p
recisionis dicit ipsam abstractionem de formalia et in recto
naturam vero de oblico.
3035 Ad 3m dc consequens conbenit aptitudo proxima et imme
diata nego remota et fundamentalis concedo ad hoc ipsa enim
ut natura sit multiplicanda intra eadem speciem su
ficit quod in individuis nulla sit repugnantia ut habeant
alia similia sicud fit et in Angelis et ratio est quia
quodlibet individuum non exauxit totam perfectionem es
sentialem cuius capax est natura vel quia materialia sunt
vel quia substantia sunt finite quibus non repugnat quod
intererint similes vel habeant conbenientiam equibocam. Hec autem proprietatem seu non re
pugnantia que ex ipsa limitatione provenit dicimus fun
damentum remotum ipsius aptitudinis ad veradum inm
ultis que per abstractionem formaliter et ultimo habetur.
Videnda que de conpreensione et extensione id est cum digrimus
summulam cap. et
3036 Argues 5 seu potius in dicta replicabis: natura ut sic seu in es
tatu existendi congruit omnino quid quid eidem secundum se
et esentialiter conbenit: at ipsi esentialiter conbenit et secu
ndum se esse unam positive et formaliter: ergo et ut sic in re

maior et inseparabilis probatur minor quia ei necessario
convenit et formaliter essentialiter: consequenter quæ unum
humanitatem non est pars communis et inseparabilis entitatis. 2° quia
a natura Petri et Pauli non sunt duæ naturæ secundum homi
ni autem et equi duæ sunt: at ubi unum formaliter non est
nec duo esse consequitur.

3037 — Occasione hujus argumenti notandum ex doctrina celeberrimi
doctoris disputatione 8 metaphisicæ sectione quarta quod natura humana
aut qualibet alia a parte rei nec dum habet naturam individualem
in qualibet individuo sed etiam formalem quandam quæ
ut pote essentia intima semper naturam in quolibet statu con
sequitur. Constitit conjungo quod natura sit intrinsece et di
ta a qualibet eorum hominis Petro v.g. a leone et quo lapide
et vero hanc ergo unitatem formalem semper retinet ipsa
humana natura vel quælibet alia: nam et ab præscindatur
a unitate individuali semper tamen a parte rei concepta
homo intrinsece divisa et indivisibilis a pluribus naturis
genere et specie dissimilibus.

3038 Ex his concessa maiori dignum habet unitatem formalem posi
tivam particularem in genere seu excludentem divisionem
in plura et dissimilia concedo communem pluribus de quo
quæstio nunc manifestum hæc unitas formalis non distinguitur
a individuali ita multiplicantur quot quæ sunt multiplicantur quando individua
sunt individua per quod patet ad primam probationem formalis a parte rei quod
dico quod a parte rei natura Petri et Pauli duæ naturæ sunt sicut
sunt in individuo similes tamen et eundem conceptum
fundantes. hominis autem et equi duæ sunt dissimiles tam
eo quia quælibet ipsarum dividit genus ipsius quæ destruit
communitatem et quasi particularizat ad determinatam
differentiam. unde quælibet ipsarum suam habet unitatem
formalem modo explicato.

Quænam sit causa naturæ universalis formalis.

3039 Questiones plures in uno examinandas titulo proponimus hinc quia connexae sunt tum quia in is nimis non est inmorandum cum facile ex dictis clarescant. Cum namque probatum sit admitenda esse et comuni sententia huniversalia eaque in rebus ipsis secundum omnia sua constitutiba non imbeniri neccesario sequitur et intellectum plene eformari. Sed ne ulus ambigendis sit locus ita afirmatur huniversale sit unum aptum inesse multis et de illis predicari sed natura umana v.g. fit per intellectum una acta que esse in multis et predicari de illis cum sit depurata a condicionibus indibiduantibus et multiplicantibus fit per conceptum ipsius ejusdem rationis seu ex definitionis sic que concepta nulam repugnantiam dicit ut sit in multis et vere de illis predicetur: ergo est universalis.

3040 – Sed multiplex hinc ~~et~~ exsurgit ratio adubitandi. Quia et primo quidem: quid ex parte objecti atingat illa precisiba cognitio? an omnia singularia seu confuse representata an ipsam naturam secundum se sumptam? quod idem est hanc inquirere cuinam sit materia seu causa materialis recipiens formam huniversalis seu quodnam sit subtractum huniversalitatis? 2° num illa abstractio que est forma simplex sit vel composita. 3° cujus sit intellectus agentis ne an posibilis? et tandem an sit suficiens ad constituendum utrumque huniversale methaphisicum scilicet et logicum? pro horum declaratione –

Assertio Nostra

3041 Dico primo materiale seu subtratum huniversalis non sunt omnia indibidua confuse cognita sed ipsa natura secundum se sumpta. Est contra scotistas et quod quot negant precisiones objectibas. Est tamen parentis Anselmi de fide trinitatis cap. 6 monologi 17. Probatur 1a pars huniversale unum est at sit in multis autem in illis predicetur et quidem de quolibet singulari ut D. Th. opusculo 55. at singularia confuse cognita neque possunt esse in multis ne secum identificant totam cognitionem ... potest nec illa colectio est unum cum pluralitate presentat alioqui populus et exercitus essent huniversale: ergo.

3042 – 2° pars suadetur: illud est materiali huniversalis in quo potest introduci formales quod que est predicabile de multis modo superius explicato sed hoc solum combenit nature secundum se sumpte quia sola hec correspondet cognitioni abstraenti; sola que sic cognita acta redditur et per earum identitatem sit in multis et de illis adecuate predicetur ut etiam Angelicus tradit ergo. Ad praebertendas impugnationes observabat quod ut conveniat nec singularis, id tantum dicit sua predicata esentialia et intrinseco ei adbeniunt: et ideo si natura predicatur de Petro non pro ... adbenientia alias ~~tota~~ varia reben supositio de simplici imperfonale

3043 Dico Arguo 2° Vniversale tum metaphysicum tum logicum fit per simplicem abstractionem intellectus posibilis ante probationem premitendum in intellectu licet uno et indivisibili duplex munus distingui agentis scilicet et posibilis. Intellectus dicitur agens quatenus efficit species impresas seu virtutes quasdam spirituales quibus ad suas premendas intellectiones juvatur. Posibilis aut pasibilis quatenus est vititur ad cognitionem objecti. hanc doctrinam non est mea sed ex peripateticorum sententia accipito.

3044 Premitendus secundo triplici cognitionem intellectum tendere posse in naturam Vniversalem. 1° per cognitionem simplicem directam naturam atingentem et parte modi absque multiplicitate nihil de inferioribus aut talibus curant. 2° per cognitionem reflexam pure ~~objectibam~~ aprensibam qua naturam jam abstracta per intentionaliter una reflexe cum inferioribus comparat aprehendendo identitatem ... combenientiam cum multis

quin tamen actum indicet esse in multis et hec dicitur comparatio simplex seu notitia comparativa 3° per cognitionem indicativam qua naturam actu praedicat de inferioribus his positivis.

3045 Probatur assertio et quidem quo ad universalem methaphisicum habetur quia fere ab omnibus admittitur, simplex abstractio vel cognitio homo plenè constituit unum actum esse in multis: sed hoc est universale methaphisicum ergo hoc fit per simplicem abstractionem maior constat ex definitione universalis minor probatur manet principio questionis et in superacta re ex ipso dictis sed esto: ponamus naturam humanam ab omni prorsus singularitate bene possum per cognitionem abstrahentem docet quis neget et se posse esse in multis sicut non repugnaret in ultimo Petro et Paulo nt

3046 Probatur 2a pars que est contra Thomistas et Scotistas exigentes ad constitutionem universalem logice 2am cognitionem seu notitiam comparativam simplex abstractio format universale methm ergo et logicum. hec consecutio recta deducitur nam universale justa logicum et parasimethaphisici ut non phisica sicut calor ignis sed methaphisica sicut verum et bonum unum passiones sunt mentis ergo cum inter utrumque cum ratione non sit distinctio cognitio que Methaphisicum efformet et logicum efficiat necesse est: positum nam que universale in Methaphisico ponitur quidquid nisi ab eo distinctum.

3047 Ad 3am communi ratiocinio contra thomistas probatur cognitio comparativa supponit logicum iam constitutum ergo id non constituit probatur antecedens notitia comparativa representat singulatam naturam ut unam non existit intendam, tum quia notitia comparativa non comparat actu nisi quod comparabile erat: tum quia cognitio reflexa supponet cognitio in esse talis tum quia cognitio comparativa habet hanc aut similem pendentiam natura ana comunis superioris actu praedicari & ergo cognitio comparativa supponit universale cognitum iam constitutum. Et quidem natura per simplicem abstractionem capax redditur ut identificetur in multis. cur non item ut de illis non possit praedicari ex ii habetur cognitionem directam et reflexe redisitem naturam unam et communem pluribus quod de extrinsice comdenominari tem formam esse ex iis quos universalis quod ut respiciis libera tum est connexum est quodam naturam dicem et subtractum et cognitionem et formam: proinde ques constitutum ab petum.

3048 Diluntur oposita

Diluntur Oposita

Que contra primam assertionem oponuntur ex timatatione et in directam in memoria sunt ad ducenda que de precisioni bus longo calamo sunt arcrata: que vero contra secundam et minorem facilitatem solventur si ad ea que de objecto logice sunt dicta animus diligenter atendat. Propones ergo primo cum Tegustis cum naturam universalitatis debet existere a parte rei, nam debet cum iis que existunt identificari: sed hoc minime com

combenit naturae secundum se quia dicit necessario abstractionem ergo natura secundum se non est abstractum universalitatis. 2° omnia individua exeunt natura abstracta secundum se: quidquid huic combenit omne individuum ejus debet combenire. 3° vel natura secundum se est omnium hominum vel unius? si unius nequid praedicari de uno: si omnium nequid praedicari de omnibus ergo non est materia universali. 4° illa natura est identificabilis Petro et Paulo ergo etiam ipsi possent inter se identificari consequentia est certa nam identificantur cum 3° sed hoc est absurdum ergo natura secundum se non est abstractum universalitatis.

1049 Ad 1um respondemus sensu supra explicato non natura potest existere secundum se designatam non autem secundum se abstractum: sicut existere ap. rei esto non est abstracta: abstractio enim ipsi ab extrinseco advenit. Ad 2um eodem modo respondeo quod ea quae naturae ex se combeniunt etiam combeniunt individuis: universali autem universalitati non ex se combenit sed prout substat cognitioni quod quidem accidentalium et extrinsece cumest. Ad 3um dicimus quod natura abstracta positive actu neque est unius neque plurium sed potentialiter et negative et indiferens ut unum aut pluribus aptitudine. Ad 4um neg. cum non natura comunicationis sui dividitur in inferioribus et multiplicatur propter ea quae non est una indivisibiliter cum identificatio cum individuis indivisibili non sequitur identificatio extra modum.

1050 Opones 2° substratum universalitatis humanum vg est significatum hujus vocis homo, sed hoc sunt omnia individua; uno namque bocabulo inquit magnus Agustinus, cum homines dicis nascit omnes: idemque docet de omnibus universalibus secundo D. Th. docet quod termini homo supponit pro ratione non 1. p. q. 33. a. 4 ad 3um dicit quod nisi termini homo ponit pro natura comuni nisi propter exigentiam alicujus dicti ut cum dicitur homo est species.

1051 Ad 1um dicimus sunt omnia individua secundum rationem particularem neg. et individuantem neg. secundum rationem partium conceptibe parciam concedo 1. talio et Ponendo tamen locum laudato cum praetendere homo natura tantum quae comunis est omnibus hominibus significatur non tamen ... dicitur istud vel illum hominem vel pro pio nomine naturam determinatur quae cum natura collectionem habet proprietatem quibus homo comunis fit singulus et ab aliis distinguitur. Per quod patet ab Agustino. Ad secundum dico illud verum esse ex parte rei significatae quod realis est et Pintensionalis aliud si quidem significat homo aliud species: ab modum significandi universalitatis supponit sed notandum illam suppositionem intentionaliter personalem de qua D. Th. esse etiam personalem.

1052 — Opones 3° pro homissis: universale logicum quae formaliter consistit in respectu ad inferiora, sed debet relatio non fit nisi per notitiam comparativam: ergo haec est necessaria ad ejus formationem maior probatur ex D. Th. a. 4. 7 de potentia art. 11 intellectus ad invenit rationem generis et speciei considerando ordine quia est in intellectu ad res ad extra. Probatur 2°: ordo qui in rei definitione et primiter est de ejus essentiam; sed in definitione sui universalis logice exprimitur ordo multa definitur enim unum aptum in multis et pluribus

sarpexius multa ergo hic ordo est de quiescentia. Deinde huni
versale logicum ut tale est superius: superius autem for
maliter non potentit est, in inferiora despiciat, ut homine
servum et Patrem Filium.

3053 Ad 1um argumentum ad probationem ex Dto dico loquide relatione transcenden
tali secundum modum dici que constitit in aptitudine ad predicandum de multis quin sequi
ratur actu existentia sed etiam temporibus in quibus non sit illa aptitudine
habeat natura prius quam per actum referatur cognoscatur
non hoc ipso quod per cognitionem directam ad que individui
duis cognoscatur eo ipso actu reditur ut sit in multis conseque
nter que, ut de ipsis predicetur: hec autem cognitio denominat
naturam unam et quasi transcendentaliter relatam ad mul
ta. Sed hanc relationem intellectus per cognitionem
comparativam non facit sed factam supponat cognoscit
et invenit ut habetur in hac 2a ite.

3054 Secunda probatio eodem modo solbitur neque aliud probat
definitione huniversale cum ordine ad multa nanque est
certum aptitudinem rei definire ad terminum, quod aliquod
quo minus a nobis explicari non posse nisi terminis compa
rativis terminum quod minus etiam exprimentibus. Sed
hic expressionibus solum ex parte objecti responderi respecta
transcendentalis ad ipsa met aptitudine indistinctus. Quod
cum multis posit ostendi exemplo clare patet in animali
et rationali que cum in ordine ad discursum et sensatione
definiantur, imposit intellectus ad inveniat quasi quendam
respectum ad actus sibi corespondentes cum tamen hi lox
do ab ipsis distinguatur. Ad 3um dico quod superioritas quatenus
significat relationem non est constitutiva huniversalis sed solum
pro ut significat multitudinem et comunitatem predi
cabilitatis quam quidem habet natura propter oriad com
rem actum comparativum.

3055 Replicabis quomodo natura potest cognosci acta in multis,
seu ad multa quin multa conoscantur? implicatoria videntur
conjungi. Respondeo 1o hic comune et huniversale methaphi
sico quod fieri per simplicem abstractionem quod ipsi homis
se tatentur. Respondeo 2o quod hoc intelligendum est pro qualita
te nature multa inferiora supponentis: quod quidem intelli
gitur quia a pluribus prescindibilis est, cum singularia non
sint et idea ut pluris est dictum. Magister multa non
sunt terminus expressus formalis cognitionis tatientis univ
versalis, sed virtualis aut radicalis juxta indolem nature!

3056 At ait ylustrissimus Palanco repugnat
unitas et distintio extrinseca cum utra que sit per se entis:
ergo necesse est concipere unitatem intrinsecam que notarum
debat unam actam in multis: hec autem ficta est et Consolationis
hec pro forma ficta quam homines Theologica vel ad aliud quam ad
ens rationis aicumnentis atolere porunt, desiderant. Respondeo
quod talis fuerit ens talis erit ejus propietates: si intrinsecae
in intrinsice, si autem extrinsecum extrinsece sunt. Longe
tum huniversale et quodlibet aliud logicum extrinsecum enim
accidentale est ut aicit Dazent Atn. ext nostram probavimus. Sed
ne ambiguitas lateat nota: quod est unitas et distintio extrin
sice sint nature secundum se sumpte non tamen huniversale
ti formaliter ut tali quia hoc ian dicit totum concretum fuisse
nec ca non et unitas seu cognitio extrinseca sibi esset quod explicat
videantur quod de objecto logice dicta sunt

~~bideantur quod~~

Quaedam de Universalibus Quaestiunculae

~~3067~~

91 **Quaeres primo** utrum sit intellectus sit causa universalis dubitari potest de sensibus internis et externis et voluntate patet Oviedo affirmat sensus externus posse facere universale negat communis opinio cum dico [illegible] 912 A4 quia potentia sensitiva solum percipit singularia, seu objectum sensibile sensibiliter atingit at celum nimirum visum tantum videntibus nec speciem quam sensibilitas recipit constitui ratione esse ad praedicari de multis. ad summum potest dici sensum fatit universale ocasionaliter quatenus intellectus ocasionem accipit ut abstracte conoscat.

48 - Maior facessit negotium cum de sensibus internis dicendum sed res tanti non est et medium mo [illegible] et per me licet cuique sentire quod libeat. Iudico tamen phantasia propter cognitionem aut rationem posse concedi: namque experimur de ea [illegible] percipere objecta quae vigil intellectus cognoscit. quid si objecta representantur cum [illegible] atingantur. de voluntate dicendum ~~non~~ propie universale non facere quia est non objecta representativa: ne quod hoc intra ejus est [illegible] constitui, unde objectum non constituit aptum ad esse praedicandum de multis.

89 **Quaeres secundo** num Deus et Angelus facit universale dicio nulli dubio non facere cum sed omnes [illegible] distincte cognoscat repudio facere cum nostram cognitionem praecisivam et naturam in eam [illegible] nostram cognitioni imperfecte [illegible] de angelo dicendum possibile affirmare circa supernaturalia eorum propie species non habet. circa naturalia tenendum eum pro arbitrio voluntatis utentis inadequatis speciebus, secus autem non facere.

60 Quaeres 3° an natura ab omnibus dividuis abstracta sit universalis causa dificilis est. sed eo dato afirmative respondeo: namque natura petitur a singularitate praecisa jam non est singularis, nec magis unius quam plurium, sed equaliter ut ait D. Th. est similitudo omnium. - Quod est 4° quando sit causa universalis facile [illegible] colliguntur. Efficiens namque est intellectus [illegible] formalis conceptus praecisivus qui est forma et [illegible] naturam unam aptam esse in multis et praedicari de illis: materialis ipsa natura abstracta et secundum se sumpta, cui accidit fieri una dividi [illegible] finalis denique ~~[illegible]~~ constitutio scientiarum. -

61 Quaeres 5 quaenam sint propietates universalis, 3 vero ab Aristotele desinantur. 1ª est praedicabilitas ~~sed intelligendus est de~~ sed intelligendus est de universale metafisico et de praedicabilitate de multis. 2ª quod universale sit generabile incorruptibile et eternum quia fundat propositiones veritatis ab individuorum vicissitudine non dependentes, seu ut ait D. Th. quia universalia sunt ubique et semper non positive sed negative: id est homo est signatus sed conceptus homo non determinatus magis ad hoc tempus et locum quam aliud et hac in tertium tertia propietas nimirum universale est objecto scientiarum modo alibi explicato.

3062 Quarta propietas quod huniversale sit huniversale prin
cipium non phisicum sed secundum modum concipiendi
quatenus scilicet singularia concipiuntur constitui per hu
niversalia principia. 5ª quod sit perfectio singularibus quo
d verum est de perfectione essentiali sive de huniversale sum
to in tota sua latitudine: si autem presibe sumatur perfectior est
singularis cum propiam in plura perfectionem includat perfectione univers
Tandem dicitur propietas huniversalis que habet inferiora plura
saltim possibilia: sed hec magis potest dici essentia et propia differentia uni
versalis quam eius propietas.

Reflectio et Auolorarium

celum
3063 Ex dictis tota disputatione colliges totum propterum
circa universalis format: et primo quidem inhabetur huniversale
apud Aristotelem dum omnia que dicit non invenire ob eius sufi
cien autem fundamentum tum methaphisicum tum lo
gicum conformet eius nimirum similitudinem opinationem et
naturam ... hinc secundo: cum intellectus huniversale
debet utrumque rerum natura hec enim absolute necessaria
sunt: non unum vel plures fundet concessus vel non sueno
pluribus uniatur unitas facile cognoscitur multitudo autem eo
exibet tum si apud dei plura actu ocurrant que in unam possi
nt quorumdam rationem ut plures homines: tum si apud deidatem natu
ra vel licet actu unica sit esse propiam rationis multiplicabili
ut sol et luna et hoc sufficit quia suposita plurium possibilitate,
natura est actu in illis esse.
3064 Sed habes etiam ordinem et formationis intellectus quam omnia qui
c qua potest lustrare nititur oculos quo primo totum qua late pa
tent orbe extendit. Occurrit tum turba magna entium sibi
similium. Atque etiam videt ex hominum turba alios et pectiores
alios de forma ingeniosos quospiam et quosdam et stolidos.
Pueros etiam ludentes mirantur, senes prudentes ... Ita
sui velut sue excitationibus ad caracteribus parum intentus ad
ea in quibus omnino concordes conspicit, remcatest statim et
in unum colligit plurima separata. En homo. En natura. En
conceptus pro eis unde omnes. sed hanc naturam etiam distinguit et secat
in plura non etiam mente ocurrunt alia quod minor turba
aliter volatilem et piscem que cum homine habent comunes
carteras. ergo ut hec subalterno uni concepto, speciem que possit plura
bus unam ex animal natura ex sustancia procedat ad ipsum
supremum quo in genere ~~commune~~ pertinet
3065 Sed reflectit super se ipsum intellectus discurrens et animadverte
cognitum sine differentiis recombenit. Invenit in quam natu
ram solitariam et actam multis in esse et de multis que predica
ri. sed si bene perpendat nec dum natura sed ut sic cognita illi quo
abeat. igitur sic cognita loquitur ham definit divisit se ipsam
quo argumentatur. en actus enim reflexi cadentis supra cogni
tionem directam en actus propie logice ipsius. sed si actus su
pra ipsam secundum se cadant natura actus in qua definit
entes dividentes tanquam suis ipsis sibi vindicat methaphisi
ce quod alia facultas. sic omnia perlustravit ad lustrat dispiciam
intellectus ~~ratio~~ et secundum quod dein indivisibili
plures milia invenit ad bariarum tientiarum abstra
r dispertit et divisit. hoc etiam modo huniversale constituit de
articulatis que sicrum naturas cognoscit.

Disputatio 3 De universalibus in specie seu de Predicabilibus

No 67 Post universale in comuni ventilata superest ut de ipsis in specie habeamus
simul quae eorum propietatem participant quae est predicabilitas
a qua predicabilia dixerunt, discutiamus. Parte tamen etiam
cam enim quaesito dignatur, Iam in minori dedeximus logi-
ca cum de ideis universalibus loquimus nec ostantem secus
quaere nec incumbere labat vindicecand quae ergo de ipsis post desidera-
ri perse cuentia capitamus.

Cap 1 De Ratione Predicabilitatis

No 68 Predicabilitas ut saepius diximus est abitudo vi cuius unum
de alio habet in recto enuntiari tripliciter hoc contingit in quid
nimirum in quale et in quale quid quod predicatur in quid quo-
d predicatur essentialiter ut substantibum ut per excellens ut homo
et animal. In quale quod obiective concretive seu accidentaliter
se habet ut afertur, ut homo est visibilis aut albus. Predicatur
in quale quid quod predicatur essentialiter sed non efertur per
modum substantivi sed per modum alteri efalentis saltem ex modo
significandi aut cognoscendi ut rationale predicatur de homine aut
rationale. Ex his tribus modis predicandi emergit numerus
quinque predicabilium ab antiquioribus traditus etiam
a modernis non impugnatur nimirum genus espetiem
diferentia propium et accidens de quibus locus citatus

No 69 – Dices modus predicandi sequitur modum essendi sed sex
modus essendi sunt decem juxta numerum predicamen-
torum ergo et modi predicandi 2° genus dividitur in genus supremum
infimum et subalternum et item diferentia altia et generica
Ibidem alia specifica 3°: supra decem predicamenta non datur genus ali-
quod ergo universale non est genus ad illa.

70 – Respondeo ad 1m duplicem esse modum essendi 1° prout
unum est in alio ut superius in inferiori 2° prout aliquid
est in se aut in alio tanquam in subjecto inherensionis: primus
modus combenit predicabilibus quintuplex ut et diximus.
2° predicamentis, qui tamen per considerationem mentis
ad primum redigitur. Aliquando dico ad 2m illas divisiones non esse
secundum formale universalis sed secundum materiale,
seu secundum naturas methaphisicas ipsi substratas. Ceterum 2m for-
male omne genus predicatur in quid et omne diferentie in qu-
ale quid hinc genera aut diferentie in modo predicandi discriminandum
ad 3m distinguo ans non datur genus prout dicitur aliquo predicato realiter
prout dicunt alii quod intentionale nego solutio patet ex dictis dispu-
tationis precedentis per amplius vitabitur.

An universale sit genus quinque Predicabilia.

No 71 Afirmative et colligitur ex Doct.re Contra gentes Cap 33. Pro-
batur illud est genus quod univoce predicatur de pluribus diferentibus spetie
sed universale univoce dicitur de quinque predicabilibus
nam sicud genus dicitur universale et predicabile sic et spetie et diferen-
entia ergo est melius solba tripa notam quod ut repe diximus, intel-
lectus supra se ipsum est reflexibus. sicud igitur habentibus 1° in-
tentionalibus abstrait conceptus et specificos ut ab homine et leo, 11
sine singularitatibus vecisis, conceptus specificos homo leo: et abstrae 11
seu rationem comunem genericam animal &c. ita abstrahentibus

2° intentionalibus rationes genericas et specificas abstrait. 3176

3062 Totum ergo negotium in eo estat ut ab operibus secundo intentionalibus abstrahatur per actionem 3° intentionalem ut aiq(ue) taloquar cum Gaetio, vel si displicet fac conceptus universale ens 1° intentionale et abstractionem 2° intentionalem conceptus comunis de omnibus praedicabilibus enuntiari, qui praedicabile ut sit potest nuncupari seu universale in communi. hoc ergo dicimus esse genus ad quinque praedicabilia. Neque nobeat hoc universale ut sic foret genus continens sub se tamquam species quinque narrata ex quibus unus est genus; id enim ei accidentaliter advenit: cum quo tamen estat quod universale ad suis inferioribus essentialiter praedicentur secund. rationes sibi proprias secundae intentionis generis et speciei &. 77

3063 Et hinc vides: quod idem secundum diversas considerationes et reflectiones quibus subternitur potest esse superius et inferius genus et species. Nonaliter hoc animal ut sic signate sumtum secundum suppositionem personalem est enuntiabile de homine et leone: non dicitur ac tione homo est animal sed est animal: ac sumatur exercite seu secundum suppositionem simplicem sunt sum est ratio superior et non sit praedicabile de homine nec de aliis propter ipsum, sed animal ut sic in esse tali consecrati. Vere enim praedicas animal est genus falso autem sidicas homo est genus. Eodem modo praedicabile seu universale secundum esse signatum est enuntiabile de genere et specie & vere enim dicitur genus est praedicabile species est praedicabile. Hac secundum est et sentitum non quia extrinseca denominatio praedicabilis non est denominatio generis nec verificatur de genere ut sic sed solum de ipso praedicabili quod est etiam quodam genus individuum et determinatum. 78

Cap 2° De Genere Quid sit

2°

3064 Genus definitur quod praedicatur de pluribus differentibus in specie in quid incomplete. Convenit cum reliquis quia etiam praedicatur de pluribus differentis specie quia praedicatur complete. A reliquis quia praedicatur in quid et substantiae haec definitio ut auctor est D. Th. opusculo 48 Cap 2° non est adequata explicata contra datur contra propietatem. sed dici potest praedicabilitatem esse propietatem universalis metaphisice essentiam vero universalis logice quale est genus. 79

3069 A compluribus ita definitur genus est universale a natura perfectibile. hec est generis in concreto in abstracto stante genericitas est universale natura perfectibiles a modernis sibus ita definitur universale ita respiciens plura specie et differentia tamquam pars et aliter materialis essentiae ipsorum. Ego pronuntia determinata pugno definitione et quamlibet approbo de cetero aliud est genus subalternum aliud ut infimum de quibus alii. 80

3066 Objicies genus non potest definiri quia definitio sibona esset per altero genere et sic deinceps et daretur genus generis. 2° genus supremum et subalternum praedicantur de pluribus differentibus genere: nam substantia praedicatur de creata et increata et vivens de sensibile et insensibile quae ut patet genere distant.

76 Ad 1um vam constat genus quod definitur esse genus signale et 2ae intentionaliter per quod etiam definitur esse genus... definitione... genus quod definitur sui definitionem modo quo hoc per se formalis non enim in definitione exprimitur genus. Quod autem de... necessario quia definitum et definitio... hoc contingit in pluribus aliis ut in definitione definitionis intelligo vox quodam sit nomen... ergo lari gena genera nihil est aliud quam genus pore combenire cum aliis predicabilibus in quo... est absurdum.

77 » Et hinc respondeo ex D. Th. 5o metaphisicæ lectione 4a quod si aliquod » genus definitur, non definitur in quantum est genus sed in quan- » tum est species humibersalis nimirum ad 2m respondeo ex eodem sancto doctore genus reperiri ad superiorem comparatum species... dicatur de pluribus in quantum substantiale respondeo... 2o... et non est univocum sed analogum 3o enim nomen dicatur in quid tam quam pars essentia cum... respondeat alia quam pars multo distincta: omnia... in communi frequenter sententia formaliter includit et transcendit.

Quid formaliter definiatur in genere definitione et in Universitate in omni concreto accidentali

78 Prenotandum 1o omni predicabili in recto imo omne concreto accidentali... 2o quidquid definitum debet esse unum per se sed triplicitur potest esse quid piam unum 1o unum per se per... substantiali ut homo... 2o unum per accidens ut ... album considerare materiam formam... 3o in omni concreto tria definitione generis genus definiri sed cum genus duo importat... ... ... in unica definitione explicari necesse ergo est ut... definitio... materia... et in recto ut ... definiatur in concretis accidentalibus... in specie in genere definitionis... 2m intentionis genera... aliqui... natura... confuso...

79 — Dico definitum formale et principale in secunda definitione est 2e... predicabilitatis et... quod in omni concreto accidentali quod predicabilitas definitione... et ... metaphisicæ... quod... de ... Probatur 1o de omni concreto et accidentali: ... forma ... et cui definito competit definitioni... ergo hæc est definitum formale... minor non minus... ut est ... oblatum neque in recto ... principaliter definitur... et ad diversa pertinent prædicamenta.

80 — Confirmatur id principaliter definitur quod principaliter per nomen significatur sed quod principaliter nomen significat in formis accidentalibus est forma concreti ergo hæc est quod principaliter definitur. major est certa minor est expressa... consequentia... infertur

hinc dum definitur justitia quæ reddit unicuique quod suum est, et cum
dum [illegible] definitur [illegible] vel [illegible] aliter in his defini
tionibus quæ principaliter et directe significatur non est obje
ctum homo, v.g. habet prædictas qualitates, sed ipsa forma scilicet
justitia et dignitas regia licet illius subjectum quodammodo impor
tetur.

3081 Probatur specialiter de concreto logico: genus est definitio et defini
tio logica, ergo ejus definitum formale est quod a logica forma
liter intenditur, sed a logica formaliter intenditur 2a intentio,
natura vero tanquam substratum et quid materiale, ergo. Hæc
ultima minor est superiori superioribus constat. Naturam
enim præter quam quod nullam habet determinatam essentiam
potest quoque esse substantia vel accidens, proindeque in recto non po
test in tali definitione importari, nec terminat rationem seu logicam conside
rationem sed ratione ejus quo formaliter redditur tribuitur tale
prædicabile genus, et hoc autem esse 2m intentionem nullus ibi
[illegible] inficias: sed neque ego negaverim definitum totale et adæqu
atum quod combinatur cum definitione esse naturam sicut
vestitam secunda intentione dummodo mihi concedatur
hanc esse rationem formalem prædicabilitatis.

3082 Opones 1o pro concretis accidentalibus in communi illud est defini
tum formale in concreti definitione de quo definitio prædi
catur in recto; prædicatio enim in recto est ratione identitatis quæ
definitur est inter et definitionem: sed homo justus exempli
gratia in recto prædicatur de homine et tantum de obliquo de jus
titia: ergo. Ad principaliter definitur in concretis accidentalibus est subjectum
aut natura non vero forma. Probatur minor: hæc propositio homo cum justitia
est homo justus optima est, sed in hac recti in recto importatur
et patet substantia homo, justitia tantum in obliquo. Hoc patet in
portare in hac in recto est importare ~~non quæ [illegible]~~ ut prin
cipalis independens quod fieri solet casu nominandi: importari vero in obliquo est
importari cum dependentia et in alio casu præter denomina
tivum ut [illegible] justitia subjecti subjecti justitia.

3083 Dg mm definitum formale et definitionibus perfectis concedo
imperfectis sub distinguo est id quod prædicatur per modum suppo
siti recti ut quod concedo per modum formæ et ut quo concedo ma
jorem et distincta minori nego cm. Nobis a definitio concreti
cum subjecto identificato tam quam cum supposito sed non ex me
ritis seu ratione ipsius objecti sed ratione formæ quam sustentat
quare solum formæ ratione seu recuperate formaliter convenit.
ad probationem dicimus illam propositionem falsam esse
proprie importetur forma in obliquo veram tamen si reduplica
tionem spectari implicita scilicet homo prout denominatur
a justitia est homo justus.

3084 Replicabis in præfata definitione aliquid est quod formaliter
definitur; sed forma per nos non definitur ut quo seu ut quod
ergo forma non est quod formaliter definitur. = Replica fallit
quia variam appellationem terminum ut quod aliud quippe est quod
definitur aliud id quod definitur definiri ut quod. Forma est
est id quod formaliter in recto ornat suæ definitio
sed non forma ut quod, sicut admodum per se existentis definitur
sed ut afficit subjectum, sub qua ratione consideretur ut quo. Itaque
forma ut quo est quod formaliter definitur forma autem ut quo
est in subjecto tanquam imposita et ideo definitio supponit pro sub
jecto.

85 Opones 2° definitio generis esse praedicabile de multis differentibus specie non convenit 2ᵉ intentioni: haec enim non praedicatur sed solum natura: ergo haec non est nam convenit esse definitum formali. Respondeo quod definitum formale in qualibet definitione est id cui essentialiter convenit definit. recus autem id cui tantum accidentaliter et ratione alterius convenit. Certum est quod praedicari convenit naturae sed accidentaliter ut quo non autem essentialiter et formaliter sed constitutiva essentialiter per secundam intentionem videlicet tenet non praedicetur ut quod est tamen ut ratio praedicandi, secundam naturam praedicetur unde sola ipsa est definita formale.

86 Dices animal est natura quod denominatur genus sed animali convenit ~~esse def~~ essentialiter definitio generis nam essentialiter praedicatur de homine et leone: ergo signum et probationem implicitam dg tot essentialiter designantem modum praedicationis designantem modum quo praedicatio venit animali signum qui alicet animal essentialiter praedicetur, sub praedicatione designante essentia hoc tamen ipsi non convenit essentialiter sed ratione hᵉ intentionis accidit namque animali natura enim ali esse genus.

Genus Respectus et Indolis

87 Genus multis modis habet inspici et comparari nam 1° ad ea quae supra sunt directe. 2° ad ea quae supra ad latus constituenda 3° ad ea quae sub sunt directe collocata 4° ad omnium differentia divisiva supra se genus respicit alia genera superiora directe: indirecte vero differentias divisivas infra se supremum genus respicit alia genera directe species et individua et horum omnium differentias divisivas materialiter et indirecte vivens supra se et directe respicit genus corpus substantiam et indirecte animatum et corporeum infra se respicit animal hominem petrum et ad latus sensibile et rationale. De is sit ~~Propositio 1ᵃ~~

Propositio 1ᵃ

88 Genus respectu praedicabilis superioris directi non est formaliter genus et species subjecta. Demonstratur 1ᵃ pars: quia respectu sui superioris non est superius ut praedicabile: ergo nec formaliter genus patet etiam 2ᵃ pars: quia praedicatum superius directum respectu vg viventis est corpus aut quid cum est pars essentialis metaphisica viventis ad integrandum per differentiam animati: ergo corpus et vivens comparantur ut adaequatum aut inadaequatum potentiale completum et incompletum: ergo ut genus ut species: ut praedicabilis ut manet probatum ergo sub ratione subjicibilis: logice vivens comparatur ad corpus animatum ut definitum ad definitionem: ad animatum autem ut aequale aequali.

89 Propositio 2ᵃ genus est formaliter tale respectu praedicati immediati inferioris. Patet nam et pars immediate determinabilis. Secundo de quolibet praedicatum directe et immediate inferius respectu illius est species, sed genus formaliter dicitur de specie: ergo. Logice genus subalternum praedicari de specie infima et genus quidem sed mediate ut vivens respectu hominis. Demonstratur: nam ad probandam hanc propositionem homo est vivens animal sumitur ut medium ut animal est vivens homo est animal: ergo

3090 Propositio 3ª genus formaliter praedicatur de individuis com
pletis: sed non immediate sed mediata specie. Colligitur ex prae
cedenti: nam animal praedicatur ut pars essentiae speciei,
sed ad probandum Petrum esse animal homo est medi
um. Dices Petrus et Paulus solo numero differunt sed
genus formaliter inspicit speciei differentia: ergo. Res
pondeo solo numero differre in tensu componentium sed spe
ci discriminantur ratione et ex quo fiat respectus, sed qua ratione
agi in eo in speciem tur. Ad hoc minor vera de respectu
me diate non de immediate.

3091 Propositio IV genus relatum ad differentias individuas non est
formaliter praedicabile genus formaliter.

[margin: nam genus in cluditur in differentia intima est ultima]

pro intelligentia supponendo differentias alias esse
constitutivas alias divisivas. Constitutivae sunt superiores
praedicata ut differentia constitutiva animalis sunt sensi
tivae animatum corporeum totumque. Divisivae sunt inferi
ores ut respectu animalis rationale. De his probatur propo
sitio: nam praedicabilitas formalis est signum identita
tis formalis. Sed animal non identificatur formaliter cu
m rationalitate: non enim est de quidditate ejus neque objec
tive et perfecte praescindit ut multis manet probatum. Ergo
contra genus et differentiam subalternam non includit for
maliter in conceptu formali differentia ultima. Patet ra
m non potest formaliter praedicari.

3092 Dices animal et rationale identificantur formaliter cum 3°: ergo
et inter se contra tandem in hoc syllogismo in daracti omnis homo est for
maliter animal sed omnis homo est formaliter rationale ergo
omnis homo est formaliter ra. Neg antecedens identificat pro adaequate
nisi inadaequate concedo antecedens. Similiter ad probationem
dg majorem minorem nec eam. Syllogismus enim fallit quia mediu
m non est indivisibile formaliter. Patet in hoc alio exem
plo in terminis factus: omnis homo est formaliter rationalis
sed omnis homo est formaliter animal ergo omnis homo est formaliter ra.
quae consecutio est falsa supra omne immo nec in sensu reali
identitas inadaequata cum 3° probat et rem amittentitatem
patet in hoc syllogismo homo est idem realiter cum corpore et
homo est realiter cum anima ergo anima est idem realiter
cum corpore. Multo igitur minus valere debet in sensu
reali et Metaphisico de qua propositio valere debet.

3093 dices
Dices iterum rationale est formaliter principium vitae no
n est principium formaliter discursus quid est formali
ter vita: ergo includit formaliter viventi sed est genus ergo in
cludit genus. 2° differentia nequid concipit sine genere ergo est
ejus conceptu formale. 3° definitur: ergo per genus ergo ipso
formaliter includit. Ad 1m dico quod rationale et quodlibet alia
differentia potest uniri substantibus quod est tota scilicet et
petit sibi pro eo quod est rationale vel objective et prout est prae
cise talis itas indivisiva animalis. Ipsa sic concepta loquimur
prout sic est concepta discursus non adaequate sed inade
quate tantum sumuntur prout discursus est talis. Ipsa in
sic non est formaliter vita unde nec rationale formalit
er vivens.

Logica libro 4i

3094 Ad 2um dz ans nequid concipit tamquam quonodato concedo tam quam predicato constitutibiõ et quiditatibus ingant etcm. Et eo eni m quod creatura nequid concipit sine creatorem unione ubze nil et hunibus summus et abibo sine alio minime requitur incla rio sibi identitat sibi reali. similiter esto diferentia ut talis quo notet genus et per ordinem ad illum tamquam terminus quo ne no nei conos catua non requiter inde includit in esus formal conceeta. Ad 3um dic diferentiam vel non esse propiam definibilem vel definiri non per genus quod contrait de quo questio sed per aliam de comunibus difentis ut principium taleitatis aud aliud quod pi am simile et in esse tamibus soli logice per genus sed signum predicabile ut dictum est sed propositio 10um est de generibus in pedica menti positis.

3095 et logico Propositio quinta genus seamu sit plures species saltim impossibiles hanc pena positio alla propositio intelligitur de aliquo genere metaphisico. Genus enim sit ip seetatur seuto ta perfectio natura que fit genus in unica potest a sbari specie natura animalis vg in homine propositio contra primo portenorum legtione 12: non est impossibile imbeniari aliquod genus quod una tantum sit species. et demostratur nam genus est predicabile de pluribus diferentibus specie ergo sihee plura repugnat repugnat illa predicabilitas. Deinde non est et indiferens ad plura sed ad omnem determinatam: - - - .

3096 Dices repugnantibus aliis propter hominem adue animal to ret genus probatur nam tum homo haberet eandem haberet essentiam ad qua, adeo constituta animali et genere et ut animal et diferentia ut rationale ng ans ad probationem dp haberet eandem essentiam phisice et intrinsice eg extrinsice et logice ng: quia tamen non haberet easdem denominationes quas logica considerat nimirum partes materiales superiores et indiferentes sic nec tum homo definere tur per animal rationale sed per bivens sensibile rationa le ita ut diferentia adequata metaphisica constitueretur sensibile et rationale nec idem requitur abitudo rum dic tice quia nec imbolbunt actus rationis quibus oriarentur et ba riationi objecti.

3097 hanc genus predicatur ut to Propositio sesta genus est predicabile de speciebus et totum potentiale. Genus est predicabile . . . . predicatur autem pars actualis. Prenota genus relato ad species quas continet et ad quibus determinari potest et dictum potentiale: relato ad partes ex quibus metaphisice componi tur totum actuale relatio autem averso ad diferentiam quam quid componit parsbi actualis et tandem quando actu hic componitur pars actualis. Vam prima pars probatur qui a animal vg est predicabile de speciebus quatenus per eo formaliter non includit sed tantum in potentia, ut abipsis contrai potest, sed pro ut sic esse totum potentiale ergo. 2a pars etiam constat quia dum actu predicatur animal admititur indi ferentiam plures species et determinatur ad unam, ad dicto modo significandi predicatur non ut tota essentia sed ut pars ejus.

398 Ad ceterum observa quod prologium illud genus terminetur a materia et diferentia a forma intelligitur per quandam proportionem et similitudinem ad ea que in rebus phisicis accidunt; ita ut sicud in rebus phisicis materia est pars determinabilis et forma determinans et actuans, ita in compositione metaphisica genus se habet ut pars determinabilis et diferentia ut determinans sicud materia et materia et forma ac de vita de genere et diferentia cum proportione dicendum. Ydi de genere et primo predicabile.

CAP. III DE SPETIE
QUID SIT ET QUOTUPLEX

399 Pauca de spetie supersunt dicenda quia facile et dictis nota est. Espetie alique alimitant acceptiones pulcritudinis imaginis accidentis summo teis sensibilis que nostre non sensibus pro qualibet re abstracta, que modo directe et immediate se subjicitur generi et dividitur subjectibilis modo ad individua comparatur et dicitur predicabilis. Iº definitur que immediate subjicitur generi de qua genus formaliter predicatur. Neque circulum putes committi inter quod genus in ordine ad spetiem spetiem autem in ordine ad genus definiatur: cum enim sint quasi relativa unum per alium potest explicari: sic pater qui habet filium filius autem qui habet pater definitur.

400 Ut spetie predicabilis definitur predicabile de pluribus solo numero diferentibus in quid conflecte tota essentia metaphisica et sola dicitur spetie tota essentia metaphisica quia est individua eccitatem includat nec in consideratione logica censetur extra essentiam et de ipsis ut talibus essentia non curant. Et definitio est bona sed et ea ne cabili liker est Vequo le que di generatione definitione generis sunt dicta.

401 Espetiatur adest 1º spetie includit genus genus est de spetiem diferentibus predicabile ergo genus 2º genus non salvari ita natura ~~in aliquo~~ espetie genus in aliquo individua. 3º spetiem predicari de pluribus diferentibus spetie non dicitur de homine quod sit espe sie et item de equo. Respondeo ad 1m genus est espetie contractum non abstractum licet enim spetie includat genus non tamen secundum modum predicabilitatis ejus. Pro quo sciendum in genere de quod supri mo numeri non est predicabile neque logicum vere vero sub secundo etiam sub hac ratione potius spetie singenere tamquam pars potentialis in toto quam eo

402 Dico ad 2m genus non assequitur totam perfectionem in uno spetie quia ipse pars incompleta perticitur ad differentias et per unam precisam determinationem non gaudet totam perfectionem cujus est capax ac spetie non accipit totam perfectionem quia essentia spetie perfectio consistit in predicatis — — —

que in quolibet specie sunt indibidua ad ultimum praedicationem
speciei non est speciei aut generis praedicabilis aut accidentis
accidit homo aut equo denominative [locutus] hic hominem et equum differre in
metaphisice non autem inesse logice denominabile in quantum
tum numero differunt.

403 Tam speciei alia suprema (intelligi in specie individuorum ut
incompletorum quae solum praedicabile est: alia subalterna alia in
fima et athoma quae specialissima dicitur et inde habet tanta
ut indibidua. sed notandum quod subjecibilitas et praedicabilitas
tas speciei non ... nantur respectu rationis et forma
bire potest ab ique sui [quandoquidem natura abstracta hoc duplex munus]
ex ordine ad diversa quo notata superiori: sed hec distingui dicuntur
rioris: quod sufficit ut specie euasi subjecibilis non dica
munere constituat subjectum praedicabile: nec sub hoc
umtus de duplicatione diversa quo notata exprimuntur.

T Nunc, Pluribus, Indibiduis, Repugnantibus,
Speties possit esse praedicabilis et Universalis.

404 2 N

portracios De specie Angelica solet ab aliis constitui questio. mittamus
famosam sententiam thomistarum, multiplicitatem numericam, a materia vel ab ordine ad illa provenire tanquam
ab unica radice; et quo inferunt quodlibet indibiduum angelicum ut pote materie omnes expertem totam perfectionem sue esse speciei exaurire et impossibile sint etiam fingere quod sit duplex indibiduum ejusdem speciei solo numero distinctum modus quo Petrus differt a Paulo sed hoc
non tanti antiqui thomiste asserebant naturam angelicam ... posse esse universale speciem praedicabilem ea contentione ut neminem asserant contendam esse thomistam qui oppositum defendat. sed illos audiendo non esse moderniores statuent thomiste. Re non esse magni momenti et plurimum de voce esse dividium autoret Cast
qui et ipse thomista cum cardinali de Agirre aliique ejusdem escole thomiste celebrioribus sententiam astruunt neg
autem que etiam communis est Jesuitis et scotistis. Cum is:

Assertio Dico ——

405 Natura angelica suposita ejus multiplicabilitas, vel que vis alia que plura indibidua repugnant nequidem
speties praedicabilis. Ratione inmediata probatur
universale est unum aptum inesse multis aut praedicare de illis, sed natura cui plura indibidua repugnant [assumo hec]
ergo ... probatur. Natura ista non est apta
f praedicari de multis [indi]vidueris ut pote repugnantibus,
aliunde nec deficiis quibus eam non identificatur; imo
nec cum fundamento possunt fingi, ut autor est S. Th. quest.
tione unica de spiritualibus creaturis perfecte beata
si Angelus est forma abstracta a materia impossibile est
etiam fingere quod sint plures angelis ejusdem speciei

ergo = probatur secundo illa minor ubi multa individua re-
pugnant repugnat pariter aptitudo ad illa, quia universali
repugnat capacitas ad aliquo repugnat = confirmatur
ad universale essentialiter requiruntur una et mul-
ta, ut tradit ex aristoteles D. Th. opusculo 55: ergo implican-
tibus multis repugnat universale sicut implicante ter-
mino repugnat aptitudo ad illam.

406 Mirum est quomodo se torqueant thomistae ut praeconceptam opini-
onem contra tam evidens argumentum refulciant et primo quidem respon-
dent in multiplicabilitatem non esse naturae ad exhibendam
esse sed individuali principium spiritum in eo consistenti quod
natura spiritualis non sit recepta in natura [illegible] et qua ipsius
non dicimus multiplicationem numericam dixibant. Ceterum
isto adequate in se concepta ab hoc impedimento non liberatur
nec acta proinde redatur esse et praedicabile de multis at tamen
prout a nobis inadequata concipitur praescindit a singularita-
te et principio individuationis sique praecisa acta viditur ut sit
in multis et de illis praedicetur. Suo pro praesidio abducunt sanctum Th.
ubi supra articulo 8 ad 4.m ubi dicit: natura hujus angeli non pro ordine ad
liberta esse in multis ex hoc quod est natura in tali genere constitu-
ta, convenit ad rationem speciei sed ex hoc quod non est nata recepta
primali quo subjecto convenit ad aliquod individui sicut hoc albe-
do non prohibetur esse in multis et habere [illegible] plura individua
ex hoc quod est albedo quod pertinet ad rationem speciei sed ex
hoc quod est hoc quod pertinet ad rationem individui. Et quo inte-
runt quod natura sic et praescindendo [illegible] abilitate
sed principio individuationis angeli concipitur universalis.
Et ne, ut [illegible], totum

407 nucleum ad verum sententie, sed illum liberam esse multam ostend-
ere prohibeo. Et primo quidem quia eodem dicendum foret de natu-
ra divina in adequate a nobis concepta: si enim praescindatur
a singularitate posset quoque universale fieri logice: hoc autem
et Doctor et Almificus et Angelicus Th. ex concessis verbis negant
et ipsi thomistae si nunc admitere: 2.o aptitudo ad praedicandum
de pro multis pro fundamento necessario requirit identitatem cum multis vel ac-
tualem vel saltim possibilem; dum ergo non supponitur sed poti-
us substratur ut hic accidit tali identitas consequitur neque apti-
tudo. 3.o quia et si praemittatur natura Michaelis vg praescindi posse a na-
turalitate et spiritus nunquam tamen concederetur eque posse
praescindi a singularitate radicali seu a praedicato positivo exigen-
te unicam et determinatam singularitatem; nam semper ema-
net specifice immaterialis ut pote substantia immaterialis
completa, sed immaterialis obstat multiplicationi ergo 4.o or-
do ad materia convenire nequid substantie spiritualis
ut ipsi thomistae [illegible] tradunt sed ut solum incomplete
ut animal rationale — — — sed substantia michaelis ex conceptu
specifico seu generico methaphisico est spiritualis completa,
ergo. . . . . .

Dia 28 de Noviembre dió
Magisterio Nro Pe Ard Cn [illegible]

Dia 29 el Pe [illegible]

9

408 Explicatur quomodocunque natura Angeli cognoscatur atin
xitur ex objectiva materialitate seu realis in multiplicabilitati: ut
pote angelo essentialis sed cum cognitione multiplicabilitatis
repugnat cognitio inmultiplicabilitatis et hac deficiente
cognitio plurimum possibilium cum hae possibilia sit itaque possibilitas
naturae ergo = Verum dicunt naturam Angeli esse de se hu
niversalem quia ex se apta est esse in multis sicut multa et haec multa
aiunt esse realia condicionata, ad ut complutentes natu
ram Angelicam terminare unum indibiduum ad alterutrum
minaret unam esse = Pape hae cum natura dibina non
potes concipi huniversalis ... nam si plures Dii non repugnarent
multiplicabilis conciperetur et huniversalis in quasbis ad quime
ra.

409 Deinde quis vel lipus et tonsor non abideat absurdum esse hu
niversale methaphisicum et logicum quimeram funda
re nam multa individua quimerica sunt ut ... quae supcribunt
politicae berzani ergo concedas huniversalis si fundaretur in
angelis in quimeris fundaretur esset ipse quimericus et quid
enim sine fundamentum ut abit D. Th. Tamen et si demutandi
potestem non sequitur quod natura Angelis sit apta sed tan
tum quod esset absolute enim et vere non est quia absolute etiam
ulta repugnant, et hoc quia illa natura semper concipitur
spiritualis completa sustantia insusceptibilis et inmaterialis
sed quid ad berva

410 D. Th. quae primo nobis objiciuntur? multiplex est responsio. Et
primo ad mitendas in sed contradictione verba alata: et negando
quod inde inferunt adversarii: quia non repugnantia est aliquo
tantum cap non statuit absolutam potestatem, sicut ...
et alii petiposset seu homo latrare posset ... et eo quod etiamsi
ab non repugnat. 2a quia D. Th. quod Angelus ex concedatur ipse
sua natura non prohibetur esse in multis, non tamen negat re
pugnantiam in punariis ... includi pro implicito in conceptiona
rare est pote espiritualis concipi et non radicis suscipi inmater
sa = 3a quia ex principiis specifici prohibetur radicaliter et infor
te non formaliter quippe est essentia unum non radicat
et exigit tantum individuum. Et tandem quod pro ... al
beatius abstracte a conditionibus indibiduantibus cum natu
ra Angeli tantum esse quantum ad separationem utriusque
naturae non vero quo ad implicitum: alias natura An
gelica nec dum esset huniversale secundum rationem
ut ipsi volunt adversarii sed etiam secundum rem quem
negant omnino.

411 Objicies 2o naturam Angeli potest a sua singularitate praescindi; sed
ut sic praecisa potest huniversale praescisa devenire nam est indiffe
rens et non respicit hoc potius indibiduum quam plura ca
go. Confirmatur natura a singularitate praecisa non est
singularis: ergo huniversalis non enim est medium 2o na
turae sic praecise deficit forma qua ad unicum determina
tum indibiduum: ergo idem quod prius.

4012 Ad 1^m jam constat qualiter natura Angeli possit permitti praescin
dere a singularitate formali scilicet ab actualitate illam ul
timo explicante singularem secus vero a singularitate ra
dicale sub ea radice exentium indeterminatam indibiduum quia aliquid est determi
nata natura completa, ita radicat naturam indibibilitat
em que est distincta singularis unde illa natura non ma
gis est indiferens ad alia singularitates quam ratio nabe
ad non risibile. Con dici permitti posse praescindere a sin
gularitate formali et supra ad verba D. Th. portet. Nam supo
sita sententia thomistarum falsum est ab hac praescindere po
sse: nam cum juxta ipsos indibiduatio distincta a specie sumatur
a materia vel ab ordine ab illa, in natura in qua talis ordo
repugnat, indibiduatio neque est formaliter distincta sed
per se ipsam formaliter natura est singularis.

4013 Ad confirmationem dq similiter praescia singularitate fo
rmale concedo seu permitto radicaliter et exactibiue et dq co
nsequens est transibersale proprie et positibe nego improprie
et negatibe concedo. Hoc medium ex doctrina thomistarum
infertur inter formalita singulare et bere positibe transi
bersale sed hoc medium idem est ad singulare radicale quod
dari patet in natura dibina. Ad 2^m deficit forma qua deter
minatur formaliter et ultimo ex praesso concedo radicali
ter et exactibiue.

4014 Dices natura Angeli potest existere sine substantia radicale
ergo nulla solutio. probatur ants potest concipi praecise secum
dum sua praedicata methaphisica sed in is non atingitur
singularitas aut radicalis quia extra illa est ergo. 2° ergo
natura angelica non potest praescindi sine naturalitate radicali
potest fieri transibersalis probatur hoc a paritate: ex ea natura
materialis radicet et exigat multiplicitatem potest concipi u
na ergo a pari ex ea natura angelica exigat et radicet singula
ritatem potest concipi et multiple et transibersalis. Hec conse
quentia legitima videtur nam minus oponitur singularitate

4015 Sicum Gulf et alii actoribus totam transmitteremus arguemen
tum nihil in nos in torquerent thomista nam tantum ex vi se
quitur: naturam sic praecisam liberari impositiba ineptitudine
ad plura ad non ex eo haberi positiba m aptitudinem ad haec
ad plura ad non ex eo haberi positibam aptitudinem ad haec
pe rialem requisitam enim nunquam potest concipi positiba
materialis sed necesario debet concipi positibe spiritualis co
mplete in materialis susceptibilis cum juxta ipsos sit de hejus
sentia a qua numquam potest praescindi pro inde quy in mul
tiplicabilis indibiduo sed juxta dicta dq ants potest praescindi
pro expreso concedo pro implicito et objectibe nq. hoc autem
nihil in transibersale deservit cum semper ut spiritualis concipiatur
et numquam concipi possit cum praedicato ipsis naturae et de
pugnante qualis est multiplicabilitas in sententia thomistarum
sicud natura divina praecisa pro expreso ab eternitate et im
mensitate temporalis aut illimitata dici non potest.

4016 Ad 2um negando et paritatem nam aliter radicat naturam in immaterialis singularitatem materialis et puxeitatem, quia ratum permittibenon necessario, quatenus scilicet talis indolis est ut plura indibidua permittat sub se et unico sit contenta ut patet in solis natura singularitas vero radicalis reddit naturam solum incapacem actitudinis positiba ad multa unitatis communis seu formalis. Ad hec natura humana rationi materialis et in se licet tantum sit una; natura vero autem Angeli ut humibera salis est, deberet esse multiplex radicaliter. hoc autem et repugnat et neque fingi potest ut ait D. Th.
et tandem unitas quam accipit natura ex ipsa materia est precisa non est indibidualis sed specifica et convenientie, cui ab se in natura ipsa multiplex praebet fundamentum ut dictum est.
4017 — Objicies 3o: hec predicatio Michael est Angelus est predicatio superioris de inferiori; non enim est equalis de equali alias esset identica ergo est predicatio nature humibersalis. 2o natura Michaelis specifice differt a natura Gabrielis ergo est species. 3o indibiduum angelicum ponitur in predicamento substantie at non immediate sub genere cum nullum indibiduum sub specie locatur immediate generi ergo specie media que est superior et universalis est.
4018 Ad 1um respondeo quod natura Michaelis et Michael sunt termini combertibiles nec alias alia aliquatenus patet ut natura Dei est Deus. Nec ortat implicita probatio illa enim predicatio est generis de speciebus, ut quidam dicunt sub predicabili non predicabili, ut alii pretendunt generis de specie physice et reductive non generis habentis sub se species predicabilis. Nec illa propositio est superlicet de equali est identica; non enim subjectum exprimit et predicatum vocibus sinonomis alioquin identica idfore et Deus est omnipotens = ad 2um illa natura differt specie cum ab physica et equibalenti sunt aut magna natura que diversitate non logica aut predicatio de qua questio: ad 3um vel ut fixet precisionem a singularitate formali ut ponatur in predicamento vel mediante speciem quasi subsistibilem aut predicabile que assumi potest ut medium secundum quo genus combeniat indibiduo et tandem quod his omnibus incombenientibus ex expositionibus Thomistarum se occurrunt.
4019 — Objicies 4o saltim per relationem natura Angelica potest esse humibersalis tum quia a nobis concipitur ad instar naturarum materialium tum quia humibersale per relationem non exigit naturam inferiorum ut autor est S. Th. 1p q4 A2 ad 2 sed nihil aliud vult sententia opposita ergo. Ita Pater Gaudinus inter peripateticos ~~[illegible]~~ et illustris judicio pater Con[illegible].
4020 Respondeo admittendo et notando ex S. Th. loco insinuato duplex humibersale aliud secundum nomen aliud secundum significatum nominis. hoc rursus est duplex 1um secundum rem 2um rationem alterum. 1um est natura existens in indibiduis que extra ipsa sunt et intra ut natura humana que indibiduatur a pluribus extra indibiduatur a pluribus Petreitate scilicet et Pauleitate et est communicabilis ut aiunt Angelicus et re et ratione

huniberiate 2^m rationem est natura que esto in multiplicata
apparet quia multiplicabilis ut natura a solis et ratio jam in[s]titita
dudum nobis ea est quia intellectus intelligit naturam speci
ei per abstractionem a singulare occulte seu bate in intellec
ta natura specifica potest existere in pluribus natura an
gelicus. ✝

4021 Jam universitate secundum nomen et 2^m rem illud est
cujus nomen non significat naturam prout est in se sic no
mina Angeli Deus significant formas in concreto cum ta
men in se composite non sint. Formae ejus spirituales
quia simplices per se ipsas formaliter quia individuantur ex na
de singnificat nec quam universales et multiplicabiles esto ex modis cog
nitis conditiones apareant. Unde p[rae]dictas universalitates
et plurimum dealecticum et methaphisicum et hoc plurimum
intelligi debere Cajetanum et Antiquos Thomistas
intelligit Gultus noster. hinc in forma negamus et ad pro
probationem dq concipimus per speciem desimmate
rialis denotantis modum cognitioni concedo denota
ntem aliquam materialitatem et parte rei concep
te que intrinsece in ea se habeat nego. Alioquin species
materiales corporeas concipere ... ut corporeo ut quando
quando per species pueri alati et formosi, vel Dei patris
per speciem senis venerabilis venimus nec Deum verum
nec Angelum cognosceremus. Ad 2^m negato supposito sequi
re se ad universitate verum et proprium per ratio
nem multitudinem in dat. Quarum saltim possibilem
in natura autem angelica saltim possibilitas pugn
at.

4022 Sed antequam hi discedamus notare iubet argumentum et
ejus probationem nisi illo peabulgato peripatetico axiom
principio nihil est in intellectu quin prius fuerit in sensu
de cujus veritate jam et cum viri doctissimi dubitabi et adhuc
contentiendum modo dubito qui non minorarit falsitatem. licet
enim arcant libenter sensum mentem nostram plurima que
citare; mens tamen ipsa infinita alia percipit que sensuum
facultatem multum excipiant. Et hec est mens Platonis quorum
et D. Augustini perpetua: quibus summe est dignitatis rationalium
entis ... consultari ... ad ... mag
tiam ... non ... ipsis sed ad ... animal rationalis
sine multa ... et ... sicud enim animal rationalis
in quid tamen sola cognitionis Dei est capax ita sola est ... speculum
quo ... animal ... quod facie ad faciem videri non
potest.

4023 Quare magnus Doctor Augustinus tria ... genera distinguit
... quo enim ... 2^m similes corpora libet sicud
sunt ea que spiritu cogitata maxima mus ... vel
oblata contuemur. Et hec ad vim ... imaginati
cum sunt ... qua etiam ... corpora nobis pre
sentia exibemus. 3^m ... ab utroque dis
cretum quod neque sit corpus neque habeat similitudinem
corporis: sicud sapientiam que mente conspicitur intellecta et
in cujus luce ab omnibus veraciter judicatur. Quam quidem
sapientiam non per speciem ... corporalium ... nimus
sed forte in ea luce que ut ait idem sanctus ubique lucet ubique
omnibus presto est. sed de hoc alibi sequitur. hec tamen nunc

et describere volui ut vel sal[illegible] nos catis qualiter An geli alia que de omnino spiritualis pro hoc estatu cognoscan tur a nobis nempe cognitioni spirituali et mentis solius fa propia: non nulla vel fixiora ubi species cerebro insident que res sunt a cenla demotas nobis exibiant.

Cap 4m De indibiduis

4024 Cum indibiduum speciei sit inmediatum quod relatibum; ali quid vel brebiter de eo est nobis dicendo. Indibiduum igitur ali ud est primo intentionale et est de singulari vel deter minata ad nomine ut Petrus vel signo demostrativo ut hic homo vel ex expositione filius Virginis Christus Dominus. Describi tur a Porfirio cujus propietatum colectio non est in altero af robat hoc porro Ar Arist Cap 5 de incarnatione et sibi pro pietates he numerantur a Claudiano:

V Forma figura locus tempus cum nomine sanguis
V Patria sunt septem que non habet unus sed alter.

Hec omnia accidentibus tantum distinguunt unum indibiduum ab altero saltim extrinsice et in cognoscendo quia in duobus has tim ut non deperiuntur.

4025 At quoniam hec descriptio tantum individuis substantialibus co mbenit ideo Doctor Angelicus [illegible] in corpore sicum descripsit quod est in se distinctum ab aliis vero distinctum vel strictius metaphisice lectio in se distinctum ab aliis vero distinctum vel strictius metaphisice lectio ne vel quod non dibiditur ulterius nec formali nec materiali divisione se lectione et quod non dibiditur ulterius nec formali nec materiali divisione; sit tamen sic accipias quod indibiduum non sit ulterius dibisibile dibisione autem destructiba absdubio dibidi potest sic in dibiduum v.g. palmam in duo ligna si palmam.

4026 Indibiduum aliud est 2o intentionale, et est quod inmediate subjicitur speciei vel est quod tantum de uno predicatur un
" de omne nomen impositum ad significandum aliquod sin "
" gulare est incomunicabile ob id in ratione non enim impre "
" ssione potest cadere omnem indibiduum et Porro
" Ar Cap 21 monologi loquens de Deo: quoniam nec ulle par "
" tes sunt ejusdem spiritus nec plures esse possunt ejusdem "
" espiritus necesse est ut sit omnino individuus spiritus "

4027 Verum difinitionem carpis ex eo quod indibiduum predicatur de Petro et Paulo vere enim dicitur Petrus est indibiduum et Pa ulus similiter. Respondeo hanc predicationem esse acciden tis de subjecto ut hec animal est genus Petrus est albus pro inde cuius pertinet ad accidens quintum predicabile est enim predicatio 2a intentione de 1a; quando quidem predicatio indibidui est hec Petrus est Petrus. Hinc eo liquet cum Gulf individuum in comuni seu 2o intentionale. Contra autem rationem comunem indibidui mihi cer tissimum est 2o intentionale de quinto predicabile cum Petro et Paulo accidat ratio individui 2e intentionalis.

Cap 5 De Diferentia

4028 Sequitur diferentia que triplex est comunis propia propi
sima diferentia comunis est qua extrema contingenter dife
runt ut homo egrotus et sanus diferentia propia eadem est cum
propio 4° predicabile ut homo per risibilitatem difert ab equo
diferentia propisima est forma qua unum essentialiter difert
ab alio est que pars essentia ejus ii rationale quo mediante
dicitur diferentia hominis. sed nota ut ratio diferentie si
mpliciter solum invenitur in diferentia propisima inde
vi quis vero secundum quid tantum.

4029 Tria munera diferentia tribuuntur. 1^m dividere genus et co
ntraere ad individuatum spetie ut rationale animal. 2^m
constituere speciem et illam ab omni alia discernere. 3^m
predicare de pluribus hoc sensu a Porfirio finitur praedica
bile de pluribus spetie in quale quid hec definitio ultimis di
ferentiis non convenit <u>cuare ut ab omnibus arcetur ad evel</u>
<u>namento</u> aud ea sic finita: predicabile de pluribus in quale
quid: nec existimes diferentiam subalternam aud infi
mam disparatum constituit individuum nam natura que conti
nuit in modo predicandi in quale quid semper modificon
da.

4030 Sed venit etiam notandum quod tribus modis potest diferen
tia predicari non potest predicari sola ut Petrus est ratio
nalis: vel generi juncta ut Petrus est animal rationale: vel in
specie inclusa ut Petrus est homo. Ex his sola prima pre
dicatio est propie diferentie. nam 2^a est definitionis et 3^a
speciei. Notandum 2° diferentia non predicari de spetie
nisi mediante genere soli ei generi enim est ut non vero spe
tia cujus est enim formale et essentiale constituti
vum. Interoganti enim cualis homo sit Petrus inecte respo
nderi esse rationale que sit nan que interogant diferen
tiam Petri a ceteris hominibus que certe non est rationalis
et interoganti cualis animal sit homo aptime respon
detur esse rationale.

4031 De diferentia individuali non est nobis sermo. tum quia
a recientis contenditur quasi nula saltim quando no
minatur in comuni et ut predicatum transcendenti tum
etiam quia hic solum agitur de diferentiis que immediate
dividunt genera in arbore Porfiriano vocata, quo sensu
diferentie speciei in fine dicitur ultima. Vocatur etiam
diferentia specificatibum intrinsecum formale con
stitutibum speciei distintibum primarium et radix pro
pietatis.

4032 De diferentia propie accepta queritur 1° an sit universale respectu
speciei quem constituit et negatibum respondendo ex eo pa
tet: quod ea non sit superior nec sic quo sit sponderat rationale
cum hominem. solum enim ut universale respectu in
dividuorum de quibus potest predicari — Queritur 2°
an a certo homo aliunde homine diferat; an non per aliquam
diferentiam sed per totam essentiam, cum hec dialectica di
stinctibus sit ut alibi probatum. Diferentie enim ergo forma
liter accepta est pars formalis essentie contractibum et distin
ctibum generis dicens predicatum specificum precisum
vi cujus difert ab ea que alioquim convenie bant in predicado
Generico. — —

4033 ~~quando~~ Quaeritur 3º an differentiae compositae sint vel simplex tamquam certum supponendum differentias ultimas plerumque non esse nobis notas. Differentiae enim substantiales, inquid D. Th. q. 4 a. 20 ad 3m non sunt nobis notae vel etiam nominatae non sunt: quare oportet interdum uti differentiis accidentalibus. Hinc ad exprimendam rei materialis ab alia differentiam aliqua nobis nota utimur proprietate sic leonem per rugibilitatem et canem per latrabilitatem definimus vel potius describimus.

4034 His positis Platonici et Stoici omnem differentiam ultimam ex duabus aut pluribus quodalicere existimabant: sic hominem animal rationale mortale definiebant ut per rationale a bestia per mortale ab Angelis secerneretur. Hanc opinionem videntur An. et Ambrosius. Favere etiam videtur ylustrissimus Duame lius q. 1 Logicae 293.. et aperte ylustrissimus noster Feijo tomo 5º epistolarum discursu 1º cujus epigrafe varia ad amorem Dei ex principiis Metaphysicis. Communis tamen sententia negat differentias ultimas compositas esse. Ego in hac re sic palemar, ratio quo nunis sententiae ea aperte sperea in unaquaque specie videtur determinata proprietas, quae aliis non convenit. Ergo aliquod peculiare est principium proprietatis; praeterea simplex omnino. Sed et ratio hec non penentari videtur quia ab experientia falaci ait illustrissimus citatus exprimitur. Arguent paritate formae phisicae quae simplex est: ergo et forma methaphisica. Sed de veritate antecedentis jure quispiam poterit dubitare.

Cap 6m De Propio

4035 Quid sit propium et quibus modis accipiatur quae at in minori diximus Logica ab iis ea mutuanda quae hic desiderentur. Sub acceptione ultima nominam quod convenit omni soli et semper et in pra constituit hoc 4m praedicabile quod 1º intentionaliter ita definitur quod necessario et per se consequitur essentiam quam supponit constitutam. 2º intentionaliter: praedicabile de pluribus in quale necessario et per se sed extra essentiam definitio explicata est loco laudato.

4036 Propium aliud est methaphisicum aliud phisicum 1m est quod concipitur distinctum ab essentia a nobis concipitur cum ab illa profluens et necessario quomitans. Nos quidem primo praedicata essentialia abstraimus et componimus et indolem differentiae in qualitati ente quid est et necessario adulato adventimus et hoc propium Methaphysicum nuncupamus. Sic indole rationalis vix rene prorspecta statim etiam admirativam docibilem risibilem hominem inferimus, quae to tidem proprietates ejus dicimus; sed ea ab essentia haud realiter distinguitur quidem etiam concipimus et ea a nobis concipiantur ceu a radice a rationalitate manare.

4037 Propium phisicum realiter ab essentia dimanat, distinguiturque et saltim de ea extra regulas communes ipsis praeterea ab ea valet separari. Sic lux est solis proprietas, calor ignis, aquae frigiditas ut communiter creditur: sine propium utrumque sing numerat in fabile essentiae et medium adeam ad posteriora probandam. Accidentia et propia decit D. Th. sunt effectus formarum substantialium et manifestant eas ~~~~~~~~

rememememorandum tria in propio considerari Sola dicem
propietatis propietatem ipsam et actus ejus que omnia
jam explicata sunt. Colige etiam veritates de propio
metaphisice esse necessarias et infalibiles - - - - veritates
- - esse naturaliter necessarias non autem
methaphisice quia Deus unam et duabus rebus distinctis una
destruere valet ab altera dilecta sic ignis vim suam et oblic
tas ut pueri ex babilonia illesi. sed alii dicunt quod sum be
ne quo ad exigentiam ~~la ve~~ inseparabilem pro resultantia propietatis
ita Gulfius.

4038 Queritur respecto quorum propium sit predicabile Re
pondeo respectu inferiorum speciei cujus propium dicitur
patet quia respectu speciei non est superior cum latius non
patet ergo solum respectu individuorum. Sic in hac pre
dicatio homo est risibilis non est predicatio logice et 4º predicabilis
sed predicatio cujusdam atributi et methaphisica.
sed dum dicitur Petrus est risibilis predicatur ut 4m predicabi
le quia Petrus est aliquid inferius specie humana, quam ri
sibilitas aficit tamquam propietas. Sed notandum quod
propium et accidens, ut hec predicabilia constituant, de
bent de substantia enuntiari de ea enim solam in quale po
nunt predicare. Nam si de inferioribus suis simile predi
centur predicatio non est in quale sed in quid. sicud pa
tet in his: risibilitas est propietas albumen est coloratum

4039 Denique propi
um aliud a grado generico aliud a grado especifica
manat hoc est quod sequitur ad principia especiei ut
Petrus est admirativus non quia Petrus alioquin Paulus non esset
nec quia animal secus equus esset et sic usque ad 1m genus:
ergo et quia homo. Propium genericum est quod sequi
tur ad aliquod predicatum genericum sic dormire
bigilare motusque ad gradum afluit animalis. sic esset
subjectum accidentium omniet semper comitantia
tantie.

Cap 6 de accidente

4040 sicud de propio ita de accidente egimus loco laudato dis
pecitur a Doctore in predicamentale prout nimirum con
tra distinguitur a substantia. Et in alio et predicabile
hoc etiam duplex ut sicut alia predicabilia 1º intentiona
le et 2º intentionale definitur: quod potest adesse et ab
esse atque subjecto cognitione pro bonitate definitionis non pugno
hat ut cum quasi sustineri potuerit sustineri per hanc
quod potest adesse et abesse atque exigentia subjecti acci
dentis. Per hoc patet quis discrecio a populo quod
abcentia semper exigitur. Et etiam patet aliqua
esse exigentia inseparabilia utrique sed occasionesset
coxbi que tamen a principio ipsorum non exixi
stunt. nec tam in ditibus se exit quin forte separari po
sit. sicud in Libonia et aliis regionibus ad boriam bexa
entibus, ut refert duamelius et tradit etiam dominus
bottai de in istoria caroli sub eoc Regis Vulperum

Cquattorio

Equibocatò Scilicet non est [illegible]

et de liqua animalia ad vetum tempore hemis. Obser
bat etiam y lustrissimus Feijo regia academia scien
tiarum ethiopes albos nasci suum sicud ceteri homines
propter unguilas et quam dam maquinam nigra
in quo fulti temporis detecta coloris quem diu zusutem poris
per totam membranam articulanam pelitrans
parenti quo operatam extenditur. Id ut cum quedam
ad constituendam logicum praedicabile sufficit separa
tio intentionalis non solum simples haec enim in
proprio valet sed etiam in accidentialibus in cujus acci
dens posit de subjecto negari quin ea vi ejus cen
seatum subjectum corruptum neque apriori neque a po
steriori. Sic licet dicam corbum non esse nigrum non de
sit esse corbum in conceptu, et constitutione corvi.

4041 Accidens logicum definitur praedicabile de multis in contin
gentes in quo le contingentes dicitur propositiones de accidenti
esse contingenter vera. 2° definiri accidens in concreto non
in abstracto sic enim non est pars dicualis sed in quid non enim
dicitur paries est albedo sed paries est albus. Interea
3° rationale accidens logicum esse respectu animalis de
eo negari siquidem potest servata ejus essentia. 4° infe
rioria respectu quorum accidens praedicatur sunt subjec
ta non vero corpus forma particulare: sic vere affir
matur Petrus est albus Paulus contingenter est albus
De forma acta praedicatur in concreto praedicatur
per modum generis aud speciei in unde color prae
dicatur de albedine aud nigredine ut genus et
albedo praedicatur de haec vel illa albedine ut spe
cie.

4042 Quaeres quaenam sit origo accidentium ut a proprio distinguitur
Respondeo exclusive 1ª quod proprium et meraito formae
Proprietas accidens vero quo... materiae attribuatur subjecto ratio
et eodem modo: quia proprietas est essentia profus sed una
essentia prout ab aliis differt constituitur per for
mam ergo origo proprietatis parte est a forma:
e contra accidens comuni [illegible] a principio
comuni hoc autem est materia. Hinc dic quod h
est principium indifferentiae. ad hoc quod
proprietas ex principiis specificis accidens vero
ex individualibus: Probatur enim Petrum esse ad
mirativum quia est homo sed nec quia homo est
albus probatur Petrus est albus

4043 Et haec dicta sint de praedicabilibus in quibus alia tractare potuerunt
esto, non ut alii, in utilia mis quaerimus. Maprime
enim vicimus ut ab y lustrissimo Canariensi
de locis theolog. libro 9 cap. episcopo Melchore Cano observatum quodam
dam nimis ma. studium multamque operam
in seo obscuras ad quae difficile continent easdem
quae non necessaria. Quo in genere multi etiam
ex nostris peccaverunt ideo, ut eas quoque quaestione
latissime proseque quaeretur quibus postea ...

nomo inspiuit Id in fracp.[de] pruden. ut Platonis Aris
totele ques discipulum potent acnoscere quod ne
quid quam et loco et tempore tractabere nec ques
tiones illas proseuti sunt qui Iuuenum inpene
dum nonpubere. Nostri autem imposteri
vel locus longa de his oratione disserunt, que nec
o benes portare potuerunt nec sene ferrar, puderet me
dicere non intelligeri si ipsi intelligerent tractor
qui dictra clarum. Qui enim tere posit disputa
tiones illas de humi bertatibus denominationis analo
gia de principio indiuiduationis natura inbent
Nunc Deus? quidem ipse condere posit alias
que multo barbarae que scribere brieve iubat
necdecet? quae enim de est ?opera ?
tam dicere in tanto tempore Ac ?
rimo docto re quel ipsorum ad palatum nostron
um ?? non sunt ? me licet non
abunde in sine scientia ? non obganiant
pueri occasionem ? ??? non obrit
Hanc tum ?amus petimus que vicissim todos los para fonque
singuen no se dan

Ho44

Pars 2[a] Logice

Duos libros Aristoteles reliquit quod per enmemiar sude
interpretatione scribit. In is agit de nomine et
oratione et enuntiatione. De omnibus nos quoque in summa
?? egimus sed ibi parce pro ut locus exigebat. Nunc circa ea
dem quaedam dubiola superesunt quae habita sunt discu
tienda. Cum igitur sermo sit de is quae spectant ad mentis
2am operationem quae quidem est propositio enuntiatio
seu judicium et propositio ? seu terminis coste
de is primum agemus deinde de ? modis predica
ndi seu enuntiandi et tandem de ipsis enuntiationibus
seu propositionibus.

Ho49

Cap 1[m] De Vocibus ubi
Vel et ? nominum institutum traditur

dicimus in summulis signum esse quod nos ducimus in
?? vel ? divisione de dimus ? ?
? agimus pariter in ea signa ad placitum
? ? ? nihil quae magis
? vocem vanam ? fandi facultatem. Hoc
nos discriminari quam ? vel magis me
una in qua praeclare Cicero praestamus vel magis me
semi quod colloquimur inter nos, et quod ? inter
dicendo sensa possumus. Trustra siquidem ipsa inter
se quo loqui seque, Motum intelligere sensa Tiresias, Me
lampus, et Apollonius, Giarcus ut autor est Filostratus glo
riabantur.

Cicero V de oratore et Cap 4

5 de

Sunt ergo voces ut nos quoque observabimus, signa idearum et conceptuum nostrorum, ad quae eadem vel ab hominibus aut inventae fuerunt ut interiores mentis conceptus exprimerent. Unde verbum quod foris sonat, inquit Augustinus, signum est verbi quod intus lucet et oratio 4048

Format enim natura prius nos intus ad omnem
Fortunarum habitum; iuvat, aut impellit ad iram,
Aut ad humum maerore gravi deducit et angit;
Post effert animi motus interprete lingua. = De arte.

Id hinc emergit celebris illa quaestio quae diu antiquorum philosophorum animum agitavit, nunc scilicet voces ad placitum an potius naturae proprius significent, hoc est: an arbitraria an naturalia signa voces censendae?

4046 — Et quidem hoc [illegible] exactito [illegible] ut auctor est [illegible] Augustinus [illegible] omnem significandi [illegible] ipsa vis significata [illegible] bant et [illegible] ipsis [illegible] Voluntas blande ne contra [illegible] aliaque id genus innumera [illegible] significant.

4047 — Verum si ultro fateamur naturale esse homini [illegible] conceptus, attamen [illegible] quam potius non a natura sed ad hominum pendet arbitrio argumentum est illa hominum [illegible] diversitas loquendi: etenim quod est a natura in omnibus paret uniforme nec certa facile variatione [illegible] in iisdem vocibus [illegible]. Hinc apud diversas nationes diversa et contraria plerumque vocibus [illegible] exprimitur. Relativi [illegible] una eademque voce [illegible] plures [illegible] diversa significantur, ut apud Ebraeos [illegible] quibus [illegible] cum copia. Velut de Romanis ipsis olim dixit [illegible]: mayorpatri [illegible] ad [illegible] modo diversi vel [illegible] loco [illegible] diversa [illegible] eisdem vocibus significandi. Quae [illegible] hominem plerumque [illegible] modo dependet ut [illegible] oratius libro 1 epistola[illegible] 4049

4050 [illegible] 832

Multa renascentur quae iam cecidere, cadentque
Quae nunc sunt in honore vocabula, si volet usus,
Quem penes arbitrium est et ius et norma
loquendi.

In numeris exemplis [illegible] ulterius [illegible] in notae et [illegible] pos[illegible] ostenditur.

4048 Quod vulgariter a scriptoribus [illegible] omni
humani commercium [illegible] notum diligenter quasi ad ?di
tam [illegible] vel [illegible] locutionem determinatam na
turale quae [illegible] ut alii dicunt ebraicam puram pu
ramque fabulae est falsitatis que ex alimento
vt enim referunt [illegible] [illegible] [illegible] rexin
dorsam scu imperator magnus [illegible] no
ut pueri [illegible] omni commercio [illegible]
ut cujus linguam [illegible] quod de illis filio Regis
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] multum a nativitate locutus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] nec [illegible] [illegible] [illegible] tempe
[illegible] quibus ut ait beatus quid [illegible]
[illegible] potestas [illegible] accidit quia non erat [illegible] Pro
[illegible] [illegible] linguae impedimento [illegible]
[illegible] [illegible] loqui non potuit nisi longo tempore [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

4049 Y [illegible] quod voces non a natura sed ex hominum
pendeant arbitrio facile perspicitur admirabilis
quae viget [illegible] gentium [illegible] Cap. 2º [illegible]
[illegible] homo [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible] perseverabit
[illegible] mundi [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
cum quae hominibus [illegible]
turrim [illegible] aedificare [illegible] [illegible]
ad altitudinem [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] excitatione [illegible]
rum quoniam [illegible] descendit [illegible]
am eorum et dispersit eos in [illegible] [illegible]
[illegible] non intelligerent [illegible] aedificare turrim
et ideo locus ille ubi aedificabant civitatem et turrim
[illegible] [illegible] [illegible] vocatum est nomen ejus Ba
bel, quia ibi confusum est labium universae terrae
et inde dispersit eos Dominus super faciem cunctarum
regionum.

4050 — [illegible] Dominus [illegible] labium [illegible]
[illegible] omnis [illegible] linguarum confusio [illegible]
[illegible] [illegible] ait Dominus
inter [illegible] las linguas diferentia, quanquam [illegible]
[illegible] Galicam et Hispanicam [illegible] quae quidem
[illegible] latinae linguae propagines. Profecto [illegible]
[illegible] linguarum [illegible] per cipua vocabula
aliquid [illegible] [illegible] [illegible] et simpliciter
que scilicet [illegible], a quo [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] variationes
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
pronunciandi varietatem et denique [illegible] que innatio
et in aliqua [illegible]
nibus [illegible] plurimas admiratione [illegible]

4051 Nec solum ut est observatum quaelibet natio imo provincia
aut civitas proprias voces habet sed etiam formam di-
versam pronunciandi easdem, quod non solum a na-
turam et ipso
educatione et parenti educationi ad filios traducitur
dispositione aevi tenperie, ex numeris organorum
xione non minima confusio solet accidere dum duo
diverse fectionis eandem linguam loquuntur cum hic
blande alter duxe et aspere eandem linguam pronundi
ant. Rennetit etiam ut quae una ad alterius pronuntiatio
ne obstupescat nemo tum ob oppositam consuetudinem
ad nobilitatem de pugnantem sed quod varia sit organo
rum dispositio in diversis populis. non secus
Hebraei Caldei Arabes et orientales ex imo gutture
voces asperum traere. Germani Poloni aud sectentrio
nales per varia interdum et fran quunt et asperimbi
dentur tot consonantis in una ditione contente.
Grabi et et Senas similiter nostri Gale
ci et lusitani Itali qui spani in Italia boni locum tenent
observabit quinimo lingua sed quod magis me
lingua et cantabria
quam ipsi soli intelligunt et sed de linguis
ac vocibus.

4052 Et quidem si homo uteretur sola cognitione intuitiva
ut observat Santus Thomas eorum esset solum vestetanciaca
praesentia vorsi esian sufficere ad manifestandos
conceptus quae ad futura
et absentia se attenderet ut futuris et absentibus so
lum promeret necessario
vox nanque fluxa et transiens et sed scriptura per-
manens ad scriptura

4053 Sed ut in prioribus traditionibus ita in scribendi modo et
ad varias nationes et reiuntanta magna tamen intercinea
diversitas dupli autem ingeneral scribendi ratio obtine
batur. Una per caracteres hieroglificos quorum in aliqui
lingua sic dispaesentat. Haec fuit in usu apud antiquos
Egiptios qui singulis rebus figuras simbolicas acta
bant deum perstiguaran celi exprimentes ubertatem
per cornu quopiam agnum per cibum castum per
cum celo pendentem hanc dationem abcexrtio tolo
meo auctiant retinent e parte quicumque relatione
figuris representabant animalium sed dein
alibi

4054 Da scribendi ratio et ea quidem communissima est ve
nissima est per literas signa significantes ex quibus
junctis sillabae primo vocabula componuntur has in mo
dis literas sive caracteres diversis ceperias et contra
minor populos quibus quae est cff pro tribuunt et 24
29 caracteres quia alphabetum cor
pus orum opus et auxilio nascentibus lo flagiom
vocem et conlectus formam musicae scientias
et in alia numera experimus utilissimum tamen in
ventum, quod antiqui Cadmoni a Genitore suo fenitice
tribunt qui Vimbcesit in europam antecoram

Caitianam ano rerum et ipsi autores sui
tractentur non carmonetti imbenisse ultima
n autem sed yam imphenicia ante ipsum extinc
titutam. Unde phenicibus primus hanc gloria
ntribunt lo

Tenicce primi Cfamestiexedimus dari
Mansuram intimu

4099 sed alia contra pactendum Abramum patriar
cam abani Vi literas sue figuras mutuasse. Aliakia
dicunt. Crediderim facile Deum optimum Magi
mum autem hanc utilitimam primam pare
nti sive Delicum que postea ad portentra
ducta pervecerenyin usu non multo post ab orbe
so condito esse cepit. sed hic orentare sub Cristarud
interpretes saeros et viros eruditos moire habe
rent omnium nationum vel librorum sexicto
rem

4096 Principio huius modi Caracteres et litere incon
ticibus ligni lapidibus lateribus Grababantur,
ut autor est Josephus de antiquitate Judeorum post
a imtorie aurum principi
mayor escribendi aparuit quomodis et usus incre
buit apud veti quas gentes. At cum reges eGizies
referrent quod pergami reges biblioteca adorn
arent ad cuius constructionem libros omnes e qui
rita cura querebant et impapiro eGiaco sexib
ebant, extractionem papiri externo prohibuerunt.
Unde illi necesitate compulsi pelles animalium ex
sicabant et in eis literas exarabant. Hinc abi
rpis huiusmodi pelles concecte et preparate per
gameni vocantur, et his utuntur qui libros quora
les et alios exarant tandem imbentus est usus pa
piri quam nunc utimur, utilissimum sane arti
ficium cuius epoca et imbentore hinc dubio adu
crunt aliqui cum Joane Raiistoriam plantarum
eum libro 29 ad hanc
et quibusdam Galis imbentum atribuunt sed alias
erum ertare apud ddtabularia nostra? papirum
sorata ante seculum 13

4051 Sed in hac de quod maxime dignum omnia maq
sima admiratione est et maxime imbentum
quo et mayor facilitas prebita et comoditas lite
ras exarandi et inbenta et mayor
exaranunt. Pro hac gloria dimica
nt et interse digladiantur. Hiteco ynec omne
combeniunt nec supraanum 1400
reperiendam esse eius in europam inoritamen
Non apud omnes certum est antea cognitum
fuisse. Argentoratenses suo concibi Joani Cotino
sed ali Joannem bentelium eius dem civita
civium faciunt ali Petro

utro quam moguntino concedunt. tandem bababito sibi
totam hanc vendigam gloriam ascribentes et va 4059
gante vm quitanc artem laurenti
um fuisse costerum Harlemii inquilitam civem,
a quo aiunt Joanem faustum Aquetinum artem
mutuasse, ideo caracteres vigilia natalicii fuga
sse et moguciam mutuasse ipsi praelium
et libros scripsisse. confirmat hoc libera ab ipso la
urentio pe mandatus qui specculam vide
umana salutis describit quid quid
in monumentum peregre. ultra hoc ipsi Harlemi
senatus hos versus domi laurencii costeri inta
peraltecci:

Vana
Harlemi Arquetipos praelo quy natalicia
Et tulit hic monstrante Deo laurencius arten
Dissimulare virum dissimulare Deum est

Sed sive manu scriptas sive praelo mandatas
aliter orientales aliter scribunt occidentales. Ebre
i Caldei Arabes et lineam ad dextera in sinistra.
rec contra Greci latini et hispani & ad dexteram ad si
nistram progrediuntur. qui tamen potiori ra
tione hinc compertum est. pri... fabet antiqui
tas et sacre lingue usus et quod primum sit pra
fectum tamquam imperfectum
non motus ad sinistra ad dextera
facilior sit atque pro textra natura prius ordo qui
ad perfecto ad imperfecto scribitur. sinenses
grava hac via scribunt sed lignam ducunt
ad summo ad ligaleum paxinis, forte quia carac
teres comodo facilius finguntur scribi
perant litterarum manuaque de diversis
populis de quibus genuinis et intrinsis
diplomatum regum pontificumque bulis et de
scriptis peracuraite et egrexie manus illevirsa ca
li proaesimi elocti orore et eius Joanes
Mabilonius librum magni volumnis intra
spatium 6 mensium edit qui de re diplomati
ca scripsit. hec audire licebit quid quid
yllum secundum
et aliquibus pagis Teodoricus ruinaci pu
discipulus et ipse monacus congregationis sancti
mauri publicum juris fecit de paleographia e
scribit Bernardus etiam Monacus nos
tra de Paleographia

La Semana primera de...

4.99 Eni ati cuando inhibiris theologuis
non abi se exit utrorum aut Alfabetum a ponere
ut eorum sciatis numerum potestatem figuram

Caput 2 an voces immediate conceptus an res manifestent?

406 Supponimus utrumque significare dum enim voces audimus et ad significandum et ad loquentis actum mens convolat ipsa. Sunt etiam aliquae voces ut cognitio actus perceptio quae maxime aptae sunt providentur significare, at cum ipsos etiam quasdam peculiares significent eadem difficultas est de quiditate. Tenent aliqui utrumque principaliter significare, alii immediate rem et mediate conceptum.

407 Hoc probatur quia hae voces directe significant quod loquens intendit manifestare dum sermo loquitur. Nec gloriolam subtilitatis venatur; hoc autem esse rem non conceptum ~~reflexe~~ manifestare patet. 1° quia deberemus loquentes supra conceptus reflectere nemo enim quod non per cognoscit manifestare intendit. 2° quia dum misteria fidei fidelibus explicamus misterium et ejus veritatem non autem nostrum conceptum intendimus ipsum penetrare. 3° quia haec propositio Deus est trinus est de fide, non autem esset si 1° et per se significaret conceptum loquentis et non Deum ipsum. 4° quia ad hoc voces institutae sunt ut audientibus indicemus quod nobis manifestant conceptus; hi vero non se ipsos sed res manifestant.

408 Opones voces supponunt pro conceptibus ergo illos immediate significant. 2° haec vox homo significat naturam universalem: ergo cum in re talis per conceptum constituatur hunc primario significat. 3° aliter significat haec vox homo aliter haec animal rationale non quia diversam rem ergo. Ad 1um respondeo voces illas poni pro conceptibus id est subrogari; faciunt enim quod facerent conceptus si audientibus per se manifestarentur. Sic autem 2° res conceptas manifestarent. Ad 2um vocem homo primario naturam et secundario ~~naturam~~ conceptum significare quod additur idem objectum diversimode significare rationem distincti conceptus secundario importati. Descriptura sententia quod si instituta videatur ad voces ipsas praesentes faciendas attamen cum hoc faciat per ordinem ad res ipsas manifestandas has primario significare; qui enim vel historias vel literas scribit res ipsas principue manifestare intendit.

409 Quaeres an vox significet perfectius audienti quam loquenti. Respondeo per se non posse quia vis sua tantum ~~manifestat~~ significat ad quod manifestandum est instituta: per accidens tamen posse ratione specierum quae in uno non autem in altero significantur et audita voce sistuntur: sic audita voce Roma perfectiores ideas formabit qui eam videt quam qui solam famam cognovit.

410 Quaeres voces utrum ~~significant~~ ut perfecte et formaliter significent percipi debeant tam a loquente quam ab audienti dico hoc necessarium esse ideo enim Psittacus aut pica nec proprie loqui nec significare dicuntur quia eas voces proferunt eas non intellectas. Romani ceteras nationes latinas non intelligentes barbaras appellabant hinc aliud dictum illud Ovidii

Barbarus ego sum quia non intelligor ulli

sic etiam ad irrationalia non nisi materialiter loqui quis dicitur ad Tobiam ne moveares.

411 Quaeres hic soli in qua mentis operatione consistat definitio an in aprensione an in judicio? comuni sententia cum D. Thoma tenet consistere in aprensione completa quia hoc animal rationale explicat ratio hominis per praedicata primaria per genus item et diferentia. 2° quia aliter manifestat hominem haec aprensio ac ista animal rationale diversitas stat quod haec proprius est aprehensiva explicat homo quam illa. 3° animal rationale est definitio objectiva hominis. ergo actus quod exprimitur definitio formalis. 4° quia Aristoteles cum D. Thoma semper docet definitionem esse malas vel bonas non autem veram et falsam talis vero diceretur si in judicio consisteret at cum ad judicium proprie accedat etenim definitio complexa virtuale judicium ... non autem intelligimus quid sit. .... nisi aliqua utamur definitione sed in hac est distinguere inter explicat et aplicat aplicationem definitio habet per judicium explicatio per aprensionem sic haec actus homo est animal rationale explicat simul et aplicat definitio. definitio sic autem animal rationale tantum explicat essentiam hominis ... sed de is satis.

Caput 2

De Praedicatione seu judicio et de ratione Praedicati

Caput 2 De praedicatione seu judicio et de Ratione praedicandi

412 De hac re solent aliqui agere post tractatus de praedicabilibus
tanquam exercitium ipsorum. Mihi satius visum est hunc usque di
ferre ne in memoriam praedicabilitas est aptitudo quaedam ut
cujus unum de alio habet enuntiari. Praedicatio vero est unius
de alio enuntiatio in recto ad eaque pertinentium in qualibet propos
tio affirmativa vere inquit D. Th. 1 p q 13 oportet quod praedicatum
et subjectum significent idem secundum rem aliquo modo et
diversum secundum ratione. et hoc patet tam in propositionibus quae
sunt de praedicato accidentale quam substantiali; manifestum
est enim quod homo et albus sunt idem subjecto et differunt ratio
nem. Illud etiam quod est homo vere animal est in eodem
enim supposito est et natura sensibilis a qua dicitur animal et
rationalis a qua dicitur homo.

413 Sed observandum est ex eodem Angelico quod intellectus id quod ponit
ex parte subjecti, etiam deinde identitas habet ad partem suppositi. quod vero habet
ex parte praedicati trahit ad naturam formae in supposito existentis, secun
dum hoc dicuntur praedicata formaliter, subjecta autem materialiter
Huic diversitati quem est 2am rationem. Respondet pluralitas prae
dicati et subjecti identitatem dei significat intellectus per ipsam
compositionem. Ex quo oritur 1° in judicio cognosci identitatem
subjecti cujus praedicato et ad utrumque per modum unius teneri
nari. 2° subjectum se habere ut materiam (et id cujus nomen significat)
respectu praedicati quod est forma semper enim quod de se cog
noscitur velut forma se habet sive sit essentiale sive sit accidentale.
Haec forma a subjecto ac radit apprehensione distinctiva et apprehen
siva in qua consistit distinctio rationis.

414 Praedicatio alia est essentialis alia accidentalis. 1° subdividitur
in materialem et formalem praedicatio essentialis formalis est
enuntiatio identificationum formalium et metaphysica sive
quae se mutuo constituunt ut homo est animal rationale. Materialis est
quando idem de subjecto enuntiatur vel solum cum vocis diversitate ut homo
est homo ensis est gladius. sed nota quod plura identificantur reali
ter et physice et si objective praecindant et respectu horum praedica
tio est materialis si cum essentialiter 1° comparentur: formalis
autem si cum materialiter comparetur ut homo est animal: potest
dici prima propositio formalis. 2a identica: 3a materialis, quod usu
consecratum est: alia est praedicatio disparata, in qua nulla est prae
dicatum inter et subjectum reperiri identitas ut lapis est canis.
Verum dices plures fiunt praedicationes de accidenti sed acci
415 dens nequit identificari subjecto: ergo probatur in hac: homo est
albus: 2° si quodvis de substantia praedicatum ipsi identificatur:
omne praedicatum erit substantia nullum ergo accidens ut quid
ergo illum impendimus in doctrina de 5 praedicabilibus? Respon
deo quod de substantia solum potest accidens in concreto praedicari
accidens autem et modo significandi (quod potissimum attenditur
in praedicationibus quia de ipsis minimus modo quo eas concipi
mus) importat subjectum quod oportet quod oportet identificare
sine usque: hoc modo omnis praedicatio erit essentialis, quia quidquid
cum aliquo est idem ipsi essentialiter identificatur.

Respondeo negando sequelam quia optime adsentit Doctor Gutt vitoriaſ identitas enuntiatur. 1° ita ut tam supposita quam sig nificati terminis enuntiatur identitas. 2° ut tantum substra cta pro quibus supponunt idesse enuntiatur. 1° primo modo pre dicatio est essentialis. 2° in predicato accidentali cujus sensus est in supra posita vg homo est habens albedinem.

416 Non quiestis: ergo accidens in quid non est predicabile, quia non est praedicatum, sed solum suppositum = dg unq non est predi cabile de substantia prout importat abstractam seu substantiam ng: prout significat formas in recto ede in aliquo et denomi natibe: vg cum dicimus homines esse albos non vide dicimus esse homines esse suppositum sed esse suppositus veritam et denomi natus ab albedine: quare esto non affirmetur identitas albedi nis cum subjecto enuntiatur terminus idvere ea affici ipsam que vere ei inherere et uniri videri. D. Thom Dialogo de gramatico S. Th 3° p q 3° A 7 et de potentia q 9 A 4.

In quo posita sit essentia Praedicationis

§ 2°

417 Essentia praedicationis et judicii sita est in essentibo afirma tibo vel nientivo de alio: probatur illud est constitutivum judicii quod 1° addit apprehensionem siquidem specifici illud est quod addit predicato quasi omni sed hoc assentibum aud afirmativum est. ergo patet minor in qualibet apprensiba cognitione cujusvis propositionis exer cicii hujus vg Deus est autor pecati. totam hoc complectam nempe Deus autor pecati et identitas ad heretico aerta cognoscitur ab ortodoxo secus enim quo pecato cas impugnaret.

418 Nunc si quod 1° addit heterodoxus apprensione totius complexi est afi rmatio illius: nam in hoc distinguantur. 1° a chatolico cas inpetenter = si dicas distingui ab eo quia vere non affirmat contra et 1° chato licus nulo modo afiamat ergo precisibe ab veritate et falsitate actus abactitudinis distinguitur: in quo igitur? 2° ratio a priori veritatis et falsitatis afirmatio est vel negatio. 3° veritas aud fal sitas non tam neccessario consequuntur ad actus Ut sic eo carere non posit imo mutari de una in aliam immutatus perseverans est precisa ab ipsi mutatione et intra clare est ergo.

419 Si ita est propositio negans non erit judicium nihil enim assentit aud affirmat. Hoc vero quomunem defferant sensus et sufragi um = Respondeo probile propositiones negantes propie non esse judi cias quodvis p enuntiatio aliquod ipsodem manifestat quod certe non facit propositio negativa non enim ausdit sed quod non sit demostrat potentiam forsam istores aliquem repelere sed negatibe tantum propie non est sicut quare nulius essentie valet enactus aud ob jectum nisi secundario. Respondeo 2° propositiones negatibas esse afir mantes intellaliter et phisice: quia qui rationabiliter de aliquo aliquid negat ideo facit quia cognoscit aliquid esse in subjecto repugnans tali predicato saltis abstractibo cujus signum est quod conclusio negatiba semper e est affirmativa premisa sequitur. Et praxis eris negativis nihil sequitur. R° ad 3° ex Gutt propositionis negantem esse judicius late in sensu comuni secus in sensu propio et stricto latius enis propo sitio qua fenuntiatio seu predicato patet.

420 Objicies 2° acatolicus in eo 1° abstrahendo necessarium quod ille contra fidem sentit sed hic: q° non quod affirmet sed quod falso afferatur. 2° sentio cognitionis est repraesentare objectum q° est judicium: sed potest repraesentare sine affirmatione: ergo. 3 Aristoteles definivit propositionem per ordinem ad falsitatem et veritatem idem ergo quod prius. Ad I^m dico quod hereticus ideo est talis quia asserit cum falsitate sed prius est asserere quam falso affirmare = Ad 2^m quod repraesentare objectum [illegible] et genericum omni cognitioni: modus autem assertionis seu repraesentandi assentire est forma judicium: ad 3^m quod aristoteles descripsit propositionem per proprietatem notiorem non autem definivit proprie.

Sitne judicium simplex qualitas ? 3^s

421 De judicio seu propositione mentali est quaestio ut in praecedenti et supponimus propositionem mentalem plures ideas supponere, saltem ideas praedicati et subjecti quas praesupponi distinctas per actus apprehensionis discernentis objectum palam est. Hic supponimus 2° propositionem mentalem consistere in ea mentis actione qua exprimimus idearum illarum praesuppositarum distinctarum (quanquam actu judicii exercito non distinguantur sed potius copulantur) habitudinem ad invicem [illegible] clarius est apprehensio in tertias facta illius habitudinis. Hanc esse compositam tenet ut probabilius Gult; sed esse simplicem.

422 Probatur conceptus formatur unico actu unus et simplex est sed propositio formatur unico actu qui judicium audit: ergo constat minor; propositionis namque duobus ideis uno actu judicio conveniant nec ne inter se. Majorem etiam evidens est actio namque fieri terminis per eam se. Major etiam evidens est actionemque fieri terminis per eam [illegible] producti fieri esse commensuratur per illud producto: ergo terminus unico actu simplex est = explicatur judicium pro objecto dicit identitatem praedicati cum subjecto; sed identitas est objectum simplex: q° habet objectum simplex: q° actus est simplex: quia ipse objecto mensuratur simplex dicimus objectum quia compositum non sit sed quia non est multiplex.

423 Roboratur si judicium esset compositum ex apprehensionibus repraesentaret: hoc ultima repraesentaret identitatem et simul non repraesentaret: hoc ultimum probatur: quia et distinctiva et apprehensiva ipsius subjecto ut mox diximus implicat autem repraesentare identitatem cum distinctione et lippis et tonsoribus est manifestum tandem haec sententia conformior est Angelico qui 1° contra gentes cap 2^m unam speciem totius complectitur praedicatum et subjectum at asserit in propositione mentali praedicatum et subjectum intelligi videtis cum [illegible]

424 Objicies propositio mentalis complectitur praedicatum et subjectum at hac requirit facere unico actu: q° d[illegible] complectitur praedicatum et subjectum per modum unius seu unita in uno actu judicativo. Dico ut plura sunt [illegible] seu potius implicat idem et non idem. Dico judicium fertur in subjectum et praedicatum cognita distinctis conceptibus = [illegible] ergo fertur in objectum ut sustat diversis conceptibus: [illegible] judicium fieri in conceptibus compositum propter reduplicationem verum est judicium fieri in conceptus objectivos distinctos praesuppositive et antecedenter minime vero in conceptus formaliter et exercite distinctos minime autem reduplicative sed notate quod judicium compositivum potest dici non autem compositum ut est clarum.

425 Obijcies 2° cognitio complexionis in nobis est imperfectior quam Angelica: ergo non est simplex, nam si esset attingeret predicatum in subjecto quod proprius est Angelorum, nego consequentiam et probationem simplicitas enim attingit predicatum in subjecto prius divisum apprensum conceditur nego. Angelus non apprendit distinctis conceptibus predicatum et subjectum sed unico actu et intuitivo omnia in objecto coluttrat nos autem hoc debilitate intellectus per partes intelligimus que deinde unit ad invicem per actum judicii potest etiam dici compositivum representative quia representat predicatum et subjectum unita que, interim separata et distincta erant secus vero entitative, quasi agregatum et pluribus conceptibus de quibus est questio.

Caput 3 de Varii predicationum modis
Vbi de predicatione Concretorum Abstractorum Vniversalis &c.

426 Haud leva hec res videatur quandoquidem et tricandis pluribus nimis difficultatibus cum Philosophi tum theologici apprime necessaria sit et ex ejus ignoratione ~~illud obiidi~~ inumeri errores proveniant aliqui nimis jejune hanc pertractant materiam aliqui nimis prolixe. Mediam viam corporis libet talitor ut que utilia sunt non omittantur et que exigue sunt commoditatis recensentur de predicatione igitur ex parte atributi nobis sermo est autem hoc multiplex sit nimirum universale concretum abstractum, substantiale vel accidentale de his suo ord.

De predicatione Vniversalis
— — 2 b — — — — —

427 De universale predicabilitate plura diximus disputatione 3a cap 1° de actuali nunc predicat loquimur proximum triplex casum predicat distinguitur: 1a est de subjecto eque universale ut homo est rationalis. 2a de subjecto minus universale ut homo est animal. 3a de subjecto singulari ut Petrus est homo. de his que ritur an atributum maneat universale. sed de 1a non est dubium eam retinere cum subjecto non contracta sed equarum videt extensione. 2a licet atributum contrahatur non est tamen non servet universalitatis saltim que, subjecto permittitur. de 3a est dividium et quidem non leve inter autores existunt ego cum Gustio.

Dico

428 Predicatum universale dum actu de singulari predicatur non manet universale ostenditur 1° quod includit differentiam numericam non est universale. sed dum homo predicatur de Petro differentiam numericam includit ergo universale est natura abstracta dicens indifferentiam ad essendum in multis: hec indifferentia tollitur in actuali predicatione ergo indifferentia et indeterminatio hec autem tollitur determinatione positivam ad aliquid ut accidit in predicatione actuali ad determinatum individuum. sic voluntas in differens ad actum et non actum talis non manet dum actu determinatur confirmatur sic materia 1a indifferens per formam determinatur contra tur quia atributum in actuali predicatione cognoscitur contractum et idem subjecto est enim propositio affirmativa at subjectum dubio procul universale non est ergo.

Dicc predicationes actuales licet ex parte determinetur Petrus
429 non tamen ex parte predicati sed contra judicium est simplex
ut supra probabimus: ergo indivisibiliter representat natu
ram cum determinato individuo ab illo quem non precindit. 2° ille
actus qui indivisibiliter concipit naturam supponitur non ut
cunque sed contractam vel exercite contrahit et modo tenden
di ad Petrum. Ex eo ipso non manet universale: ergo. 3° ex vng
entium contractio phisice cum petreitate tollit ne ea sit universa
lis apt rei: ergo conjunctio intentionali necessitat universali in
tentionaliter: pro solutionum opositarum nolare jubemur quod
contrarii ipsis quionibus mutant estatum et uniter ampliant sue
alienam ut cum in evangelio mortui resurgent ceci vident clau
di ambulant mortui enim ceci et claudi supponunt pro his que
tale fuerunt.
Objicies 1° hoc judicio Petrus est homo predicat naturam univer
430 salem de singulari nam predicat superius de inferiori specifi
ce de individuo ergo. 2° hec propositio Petrus est homo non est
identica sed formalis; sed esset si ex parte atributi atingere
tur singularitas aut determinatio: ergo. Ad 1^m R° in ille judicio
dari predicata superiori et speciei non actualiter sed que in
ipso judicio superioritatem et rationem formalem speciei detineat sed
tantum presupositive seu que antea has omnes habuit rationes.
Ad 2 dico propositiones non esse identicas quia subjectum et predica
tum non exprimit termini sinonimi predicatio non dicitur
identica quia predicatum sit idem subjecto, cum hoc potius ut e rob
servatum in omni propositione atirmativa necesarium est dici
tur autem talis quia precedentibus aprehensionibus solum vo
cetenus et quandoque nec ita quidem aparent distinta predica
tum et subjectum judicium vero illud cum sit actus quasi reflexus ut D'
Th docet aprehensione distintas presuponit et conotat.
Replicabis in illo judicio predicatur totum quod in aprehensione
431 precisiva predicabile: sed precesit natura formaliter superi
or et universalis: ergo sic predicatur. R° predicari totam intensive
secus extensive seu secundum omnia ad que ille conceptus extendebatur
tur: sic enim homo v g amplectitur indiscriminatim omnem natu
ram humanam que solum sub distribut
Ergo falso dicitur in quis universale predicabile de multis; pro
432 bo quia illa predicabilitas nunquam reditur ad actum sed talis
predicabilitas nula est sicud producibile quod nunquam potest
produci nulam veram producibilem habet = Ut confirmo quia nulam
predicatio potentie eam destruit sed potius eam perficit; predicatio
excentialem potentie eam destruit patet hoc qui
autem que actu est predicabilis per nos eam destruit ergo nec
aper nos quod actu predicatur non est universale ergo nec
predicabile.
Sed neg cm ut enim universale predicabile dicatur sat est ipse
433 dicatum predicat ejus universales contrahentes nec adjunta pre
dicatio suad et nam non est de ratione cujuscumque potentie conjun
gi cum propio actu: quod ut clarum fiat nota duplicem esse potentiam acti
vam et pasivam. 1° est facultas ad eliciendum actum et hec perficitur per actum

ut potentia passiva intellectiva et alia potentia passiva receptiva conjungibilis est cum actu: sicut totum divisibile dividi sine destruente quod totalitatis: sic homo potest mori lignum comburi quin homo maneat post mortem (est enim cadaver) nec post ustionem lignum: talis est potentia universalis est enim quod est totum quod per praedicationem dividitur: sed nec potentia activa conjungitur semper cum actu: sic donatio est actus dominii sed destructibus quienis donat desinit alienant: nec potentia libera indiferens est et tamen per actus tollitur ejus indiferentia.

434 Quod additur de praedicabili falsum est nam hoc per productum non manet purae producibile sed productum: sed maneat tamen quae licet per me: adde est nota ratio disparitatis, nam quae potentia ad productum supponitur et omnes si in terra ergo universale non producatur: R° id verum esse in sensu formali et stricto secus autem in sensu amplo sit enim amplitudo sicut diximus sicut dum dicitur caeci illuminantur sensus est quod caeci sunt qui illuminantur licet per illuminationem desinant esse caeci simariis dq consequens universale in sensu composito non praedicatur anne sensu diviso nego quod desit.

435 Opones 2° judicium distinguit rationem praedicatum a subjecto ergo praescindit praedicatum a subjecto ergo praedicatum facit universale antecedens probatur judicium est compositio praedicati cum subjecto sed omnis compositio in calinea quae est arguit distinctionem ergo = confirmatur 1° natura per praedicata ab intrinseco non determinatur: ergo manet indiferens probatur antecedens quia singularitas non est de conceptu naturae ut non saepius diximus 2° judicium illud non praedicatur singulare de singulari ergo universale.

436 Ad argumentum dg antecedens judicium illud ut est actus directus distinguit & ng ut est actus reflexus virtualiter sub dg explicitius exp connotati concedo et ng em compositio identica fit ex uno et altero quae in recto vel in se non distinguuntur sed quia tunc non potest intelligi quin intelligatur composita fuisse distincta ideo judicium illud esto directe tantum attingat identitatem quia tamen virtualiter et reflexive cognoscit etiam composita fuisse distincta universale & et hinc oriuntur denominationes a nobis praedictae.

437 Ad confirmationem R° quod sicut illud et etiam diximus singulare sic de conceptu naturae contractae et determinatae per praedicatum autem talis fit. Ad 2um judicium non praedicat singulare signate et expresse praedicat autem exercite et objective de singulari signate singulare regula accipite ex Gul non praedicari naturam singularem de duplicatibus sed specifice et quiddam cum ampliat. Unde D. Th. opusculo 56 art. quando dicitur universale praedicatur de pluribus quod resumenta universalitati praedicatur de pluribus ut homo vel animal quod patet quia homo vel animal praedicantur de pluribus ut de Socrate et Platone secundum quod universale (in sensu plicato) [illegible] esse universale [illegible] facilis ad alia objecta solutio

De concretis et abstractis

Q. 2ª

1138 Quid concretum, quid sit abstractum ex summulis nota suppono, sed praenotandum ad earum praedicationes noscendas superest quod abstractio sit totalis qua universale v.g. abstrahatur ab omnibus suis inferioribus, aut formalis qua nimirum forma abstrahitur a suo subjecto ut albedo ab eius subjecto; alia est abstractio qua quasi forma abstrahitur a suo quasi subjecto ut animalitas ab animali, humanitas ab homine. Id autem discrimen intercedat inter abstracta permissa, quod 1 generis abstracta refertur seu superiora ad inferiora utpote universalia, secundi generis refertur formae vel quasi formae ad subjecta aut quasi subjecta; unde fit quod animal genus refertur ad homines et bruta. E contra animalitas non dicitur animalitas hominis et bruti sed animalis; sicut color dicitur albedinis color sed coloratum. Nec dubium est quin concretum de concreto possit praedicari cum in utroque substractum habens formam possit esse idem ut dum dico homo est albus seu homo est subjectum habens albedinem. Unde de abstractis et concretis et de abstractis inter se quaedam tradenda supersunt quod faciunt per sequentes propositiones.

1139 Propositio 1a concretum substantiale non potest praedicari de abstracto nec vicissim hoc de illo. Probatur quia nec totum de parte nec pars de toto: sed concretum sub concreti abstractum est pars ergo vera propositio inde praepostera est haec homo est humanitas quia ut ait D. Th. et D. B. homo praeter humanitatem recipientur praedicata individuantia ut essentias substantias ipsius constituentia naturae substantiae seu hominis in suppositione personali opposita ratione haec est vera Deus est Deitas sapientia ipsa etenim Deitas per se ipsa essentialiter est individua subsistens, juxta D. ratio est quia nihil est in Deo quod metaphysice non includatur in Deitate ut theologi demonstrant. Similiter vera est haec ens est entitas per inclusionem entis in entitate.

1140 Propositio 2a concretum accidentale vere potest praedicari de altero concreto accidentali disparato si non fiat reduplicative unde haec est recta album est dulce, haec autem falsa album ut album est dulce. Ratio primi quia praedicatio concreti accidentalis ut recta sit solum exigit identitatem suppositi sed verum est quod suppositum albedinis haberet quoque dulcorem ergo. Ratio secundi quia reduplicatio afficit formam et tale non est album vel albedine dulce sed dulcedine album.

de inferiori Propositio 3ª concretus accidentales superius vere praedicatur de
abstracto de inferiori: vere eniss. est haec: albedo est color, color
et albedo. Ratio quia abstracta accidentium dicunt totas formas,
441 eo quod accidentia merae sunt formae ut inquit D. Th. de ente
et de essentia cap. 2. ergo abstracta adaequant concreta, ergo
de se mutuo valent praedicari: sed vide ne ambiguitas tibi sub-
repat, ut de omnibus concretis accidentalibus intelligamus:
de concretis enim accidentalibus adjectivis et cognotalibus propositio
non intelligitur, falso enim diceretur albedo est colorata, longitu-
do est quantitas. Ratio et oppositio est quia haec concreta aliud a
a forma dicunt distinctas, quod essentia ut volunt thomistae a subsisten-
tia distinguitur, accidens aliud dicit quam abstractus, ideo quae
de se dici non potuerint.

442 Propositio 4ª abstractus de abstracto cui non essentiale aut su-
perius non potest praedicari, sed neque de suis subjectis in concre-
to. Patet quia abstracta illa important formas praecisas et
impermixtas in recto, sed tales formae non possunt identificari,
nec enim sapientia est justitia, nec albedo dulcedo: 2ª liquet ex
superiori suppositio quia justitia in recto nequit identificari
cum habente justitia, falso enim dicitur homo est justitia.

443 Propositio 5ª ad praedicatus plurale substantivi requiritur
praeter pluralitates suppositorum pluralitas etiam formarum
ad praedicata vero pluralis adjectivi sufficit pluralitas su-
ppositorum, est P. M. de fide trinitatis et regula generalis ex
D. Th. 1 p. 3 et 3 p. 4 haec est in omnibus concretis tam adjectivis
quam substantivis tam accidentalibus quam substantialibus
nunquam nomen aliquod dicit nisi adsit pluralitas supposito-
rum, sic si 3 homines uno pallio dicuntur involuti, dicuntur
3 involuti et contra si unus homo tribus artibus donatus
non 3 sed unus artifex dicitur, sed observandus discrimen
quod intercedit inter adjectiva et substantiva quod haec prae-
ter pluralitates suppositorum requirunt pluralitates forma-
rum. Ratio est quia substantivus valet abstractus et tunc sicut
solas formas importat ad pluralitates sui pluralitates for-
mae desiderat vel concretus tunc eque perse significat formas
ac suppositas tanquam unus ex ipsis subsistens in recto: substan-
tia enim sicut perse habet esse ita etiam perse habet unitates
et multitudines, accidentia sicut autem esse habent in subjecto
ita ex ipso unitates et multitudines habent: et ideo in adjec-
tivis attenditur singularitas aut pluralitas 2m supposita adjecti-
va quae perse primario supponerat pro suppositione importan-
te formas de oblico. Hinc haec propositio in re theologica vera
est dantur tres divini, haec autem falsa: dantur tres Dii et haec
apprime sunt intelligenda et examussim notanda quia ut ait
D. Hieronimus ex verbis inordinate prolatis incurritur error.

Regule Predicationum
Vulgo ante Predicamentales
2

444 Has regulas ex Gulfio subnectere libet 1ª itaque caret quan
do aliquid predicatur de alio quo ut subjecto quidquid predica
tur de tali predicato dicitur etiam de subjecto hec regula ex
superioribus clara est sic quia de predicato homine et de ho
mine animal vivens & de predicatur Petro animal et vive
ns potest predicari ratio ex illo noto principio dictum de omni
desumitur.

445 2ª regula diversorum et non subalternatim positorum essentialiter diver
sicunt diferentie subalternatorum vero generorum nihil prohibe
cardes diferentias esse regula solum indiget esplicatione et ecce sic
num alteri non subalternetur diferunt 1° et per se: sed nota quod
duo possunt sibi invicem subalternari et tamen non subalter
nari in 3° ne corporeum et incorporeum inter se non subalter
nantur et tamen subalternantur spiritu similiter homo
et leo animali et de 2 dicit quod adsunt animali diferentias
essentialiter diversas comunicant tamen diferentiis anima
lis constitutivis; ea vero que neque inter se nec cum 3° nulla
convenientia gaudent seu genere distant ratio quia di
ferentie eorum constitutive non dividuntur nutum comune
in spetie predicatum dividunt quia nulli subjiciuntur ergo mul
to minus habebunt diferentias comunes nam hec etiam pre
dicata comuni utrique constitutione hujusmodi sunt ea
que sunt subdiversis omnino predicamentis ut homo et
color.

Cap 4 de Veritate et Falsitate Predicationum in quo consistat 2

446 De veritate tantum propositionum que formaliter agimus in pre
dicationes nam de veritate entis que dicitur transcendentalis Me
thaphisica et de veritate scientie et ejus criterio postea aliquid
dabimus itaque veritas formalis que veritas etiam cognitionis
nuncupatur: passim in omni scola definitur conformitas ac
tus cum subjecto: desumitur hec definitio ex illo Aristoteles pronun
ciatur ab eo quod res est vel non est propositio dicitur vera
vel falsa hinc liquido profert opositam rationem falsae de
forma cum objecto de veritate ergo formali 1ª queritur in quo
posita sit? omissis mille autoribus tricis et subtilitatibus.

447 Dico veritatem formalem esse actum intellectum conotanti objectum
sicud est in se prosupposito actui intellectui et objecto ita
sicud supponitur per ipsum se habente habet conformitatem cum
objecto sed hec est veritas formalis ergo consecutio legitima vide
tur nam que constitutiva ejus cum que rei illa sunt quibus pon
tis statim inteligitur posita res et his deficientibus illa quo cognosci
tur res deficere sed posito hoc actu Petrus legit intellecto Petrus le
gere statim concipitur actum representare objectum ut est ergo
hinc veritas formalis cum duo dicat intrinseca partim actum

et strinseca est (nimirum cuspit de genere respectivi horum intrinseca quatenus actus dicit ipsas et strinseca vero quatenus obstujco notat objecto distincto ab actu.

448 Dices si res ita se habet veritas et actus denominabit formaliter verum sicud similitudo duplicis alteri utrumque denominat ~~objectum verum ergo~~ simile sed est falsum quod veritas formalis denominat objectum ergo et quod ita sit in actu et objecto: respice negando sequelam ratio negandi est quia denominatio formaliter veri exiget pro subjecto actus representantes quae esse verus dicit esse conforme non utcumque sed per modum imaginis intentionalis nec enim definitur conformitas objectivus actus sed actus cum objecto unde in recto dicit ipsius actus ut tantum de objecto in oblico similitudo dicuntur duplicis alteri quodlibet denominat quia quodlibet ipsorum est capax talis denominationis.

(An propositio possit mutari de vera in falsam et vicissim de falsa in veram ?)

449 Titulus clarus sed supponendum ut disputationis sit locus possit propositiones durare in intellectu per aliqua instantia; nam si esset instantanea sit nulli dubium semel verum in falsum abire nequire cum nullum sit instans in quo falsum possit esse.

490 Dico igitur aliquando permanente dico cum Dm et philosophis propositiones veras abire posse in falsas et econverso: explicatur ex ipso: veritas propositionis in eo est, ita ut nuper est dictum in entitate conceptu in recto et objecto in oblico: ergo veritas hujus propositionis sortes sedet (exemplum est philosophice loquentis sicud nos de propositione contingenti) in eo stat quod intellectus feratur in sortes sessionem in proprio representatum conceptu: supponamus nunc juxta id petimus propositionem illam tribus absolutis instantibus et in 1° sedeat sortes surgat in 2°: et in 3° nunc evidenter probatur assertio propositio est omnino eadem sed sorte sedente est vera conformatur enim intellectus correspondente aut stante falsa non non conformatur ergo.

491 Opones illa propositio sorte sedet dum V in instanti A vel affirmat sortem sedere in instanti A vel in utroque A vel denique in aliquo disjunctivo A aut B non enim cum tempore potest prescindere si 1m itaque est vera semper etiam B quia semper est verum sortes in A sedere supponitur nanque in eo surgere si 3m denique semper est vera dum modo in aliquo instanti sedeat et hec supponitur facere A relinquitur ergo quod propositio non possit mutari.

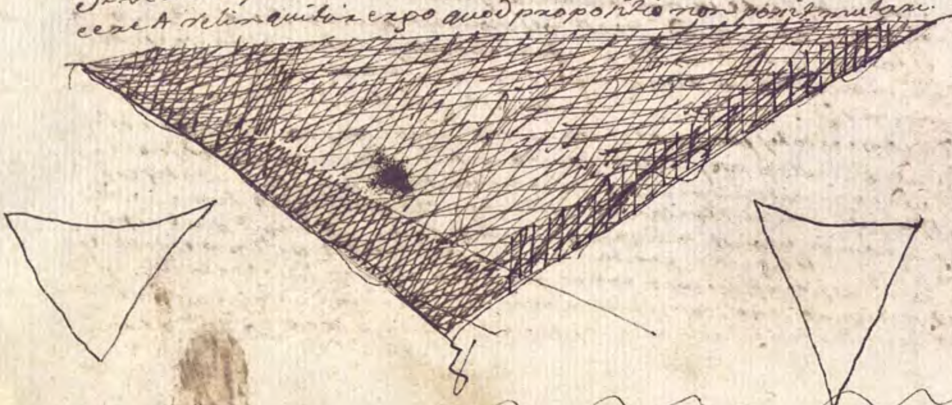

Relinquitur sat pet propositio posit mutari propter modus quo pro
492 positio de presente significat tempus pro nunc sciendum quod illa
propositio sorte sed et determinat tempus presens pre futuro et preteri
to sed quantum ad instantia particularia itera illud significat indefinite
ita ut ex se permittat rationes temporis presenti constans A aut B
et reddit hunc sensus aliquod instans est presens seu A aut B in correcte
reddet. itaque quantas ad hoc potest dici propositio equivalenter
disjuntiva unde illa significatio temporis presenti potest dilatari
per varia instantia prout quodlibet eorum fuerit presens in
tem propositio existet. hinc fit quod quamvis propositio sit vera
in A in B jam sit falsa, quia in B e non supponit pro A sed pro al
tera, quia supponit pro eo instanti quod est presens ex quo ad obstio
nes concedo propositiones significare indefinite et disjuntive
aliquod instans sed simul determinate exigendo quod aliquod eorum
sit presens

An e duabus propositionibus contradictoriis De futuro contingenti una sit determinate vera altera falsa ante divinum decretum

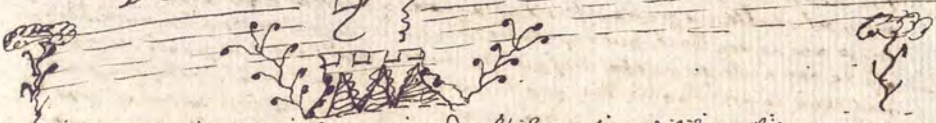

493 Celebris hec olim apud antiquos Philosophos stitit questio nunc au
tem celebrior est facta et quo Juniores theologi ad Arcana de scientia
Dei resolvenda misteria traxere unde pro dignitate aut dicuti
valet quis plura de re theologica misceantur, curavimus ut clari
tate et brevitate qua fieri posit peragatur ut vero id fiat status
questionis particulate et distinte est exponendus.

494 Et Itaque illud apud omnes exploratus habetur propositiones contra
dictorias in materia necessaria esse ab tota eternitate determinate
una vera altera falsa determinate et hoc ante divinum decretum
seu ab eo abstraendo illud enim certum habetur propositiones con
tradictorias de preterito contingenti aut falsas aut veras deter
minate tales sunt iste adamus hac gratia recedit ~~Adamus~~ quod adamus hac gratia non recedit
tias verus est in propositiones contraditorias de presenti sicut
qui dixerit nunc pluit ob et nunc non pluit, et ratio est quia acc
itur non contingens posquas preteritus aut presens est ad unam con
tradictiones patet unde una determinate vera altera falsa est
quis designat ignorari

495 Totaergo lis devolvitur ad propositiones contradictorias de futuro
contingenti et libero ut Petrus curavit Petrus non curavit et inde theologi
ca sugestione dabit consensus Petrus aut gestio minore et consensus sed
tamen hec propositio duobusmodis possunt spectari post decretum
Dei quo ut supremus Dominus rerum et ambiter ab eterno disposuit
et constituit quid sibi placeat in tempore evenire sed duplex est decre
tas notandus non ex parte Dei quia ejus unicus actus, et simplicissimus
est et indistintus ab ejus essentia sed ex parte rerum ipsorum et nostri conceptus

et 1° quidem bona omnia deffinit, discernit positive et hoc vocatur
decretum approbativum et effectivum alteri vero mala permittifieri
quia ad providentiam hoc expectat et hoc decretum tantum permissi
vum nuncupatur.

1496 Hisce decretis ~~[illegible]~~ nitantur certa et infallibilis rerum con
tingentium Dei scientia et prophetarum predicatio post hujusmodi
decreta nemini christianorum est dubium propositiones contradic
torias de futuris contingentibus determinate esse veras aut falsas
et cum hec decreta sint ~~[illegible]~~ ab eterno quodque esse et v
~~[illegible] Lovanii [illegible] quod adveniet de futu~~
ro veras vel falsas negabit hoc olim Petrus de Rivo Presbiter Lovien
sis et universitatis Lovaniensis Rector eo ductus ratio quod adveniet
de futuro non sufficit quod res erit sed requiritur quod impedibili
ter erit et item quod necesse est alteram duorum aut quod in articulis
fidei non est presens et actualis veritas aut quod significatum eo
rum per potentiam Dei non possit impediri sed palinodiam suam
cantare a Sixto 4° anno 1473 die 15 marcii sententiam publice re
vocabit licet Lovanium sedes sententiae illa de veritate continge
ntium futurorum diu docuerit ut ex P. Bona Ventura de Ser Gulfius Wosteri

1497 At propositio illae spectari 2° possunt prout ab Aristoteles et antiquis
philosophis spectavantur qui quidem vel ea decreta nosse ignoraba
nt vel illa negabant: vel ut a modernis theologis considerantur
in priori scilicet quodam rationis seu ut alii dicunt signo posteriori
antecedente decreta non quidem anterioritate temporis sed ratio
nis aut considerationis, quatenus concipiunt voluntatem Dei sine
ullo circa res contingentes decreto cum omnia hujusce decreta prae
scientia negent: quaerendum illis erat medium in quo Deus conting
entes effectus prescire et certo et infallibiliter cum variae sint mediate
quae ut minus haerentia inventa fuerint tandem illud veteribus theo
logis et PP. ignotum dialecticis mutare Deum scilicet omnia simul
in veritate contradictoriarum propositionum sed id quoque vanum
et facile esse falso quae nisi supposito tenent omnes ~~Autores~~ thomistae
accedunt in nostris salisburgenses et Gult Edwardus Corsini et ave
nitate quidem alienum amandat.

Assertio Nostra 24.

1498 Propositiones ~~quae~~ contradictoriae de futuro contingenti non sunt determi
nate verae vel falsae praetermissam decretum divinum decernens futuritio
nem aut non futuritionem hec dubio procul est mens Aristotelis 1° perihe
rmenias cap 8 quod porquam statuit ex contradictoriis de presenti et futuro
unam esse determinate veram alteram esse determinate falsam id expre
sse negat in propositionibus de futuro contingenti in quibus inquit
licet necesse sit alteram esse determinate veram vel falsam non tamen
hanc vel illam distincte ratio ejus est quia propositiones se habent sicut
res cum vero hec antequam fiat indeterminatae sint indiferentes ad
utrumlibet propositio quoque formata de illis est indiferens ad veri
tatem et falsitatem subscribens D. Th. huic rationi haec habet ibidem: licet
ex duabus illis propositionibus alterutra sit vera non tamen haec vel
illa determinate similia habet Scotus 1 sententiarum d. 39 q. unica
unde quodlibeto 11 eas propositiones vocat neutras ante Dei
Decretum.

459 Miro modo se torquent lesuitae ut tam clarum textum Aristotelis sol vant et 1° quidem alii ex ipsis respondent Aristotelem solum voluisse eas propositiones veras aut falsas determinate non esse quoad nos ea ignorantes secus quoad se sed hoc manifestum vim libere inferre videtur, nam quoad nos plurime sunt propositiones de presenti aut pre terito contradictorie, que determinate vere vel falsae ut ista altera sunt paria altera non sunt paria heri pluit Matriti heri Matriti non pluit de his tamen Aristoteles asserit alteram esse determinate fal sa altera vera licet nos ignoraremus quenam illis sint at hoc negat propositiones de futuro contingenti non igitur quo ad nos precise sed quoad essentiam.

460 Propter hec alta respondet P. suarez 2a P. de gratia prologomene ... de scientia condicionata cap 1 numero 11 Aristotelem ita censuisse at in hoc sicud in aliis errasse fidei destitutum. Ingenua responsio fateor uti nam ea utererentur aliqui Autores cum aliquibus autoritatibus premun tur et non ut sepius accidit in totis expositionibus et ambagibus declina re sentare quod si indignum putant a majorum sententiis vel vestigiis recedere vel mutent judicium vel ignorantiam fateatur: sed de hoc alibi nunc quod instanti Aristotelem habemus igitur et confessione adversarii nostrum patronum esse Aristotelem ipsum quinimo egregium com mentarem S. Th. nunc ergo pro ipsis et nobilis rationibus est dimican dum.

461 Probatur ergo 1° propositio de futuro non est determinate vera quan do ejus objectum non est determinate futurum at ante decretum Dei vel ab eo presuponendo objectum non est determinate futurum ergo nec propositio dicto ctoramata vera vel falsa determinate mm sumitur ex prin cipio ab omnibus admisso ab eo quod res est + propositio vera vel falsa est vel non est (lumine etiam constat naturali de objecto enim indiferente ad fore et non fore propositio quoque indiferens est ad veritatem minor potest ne pari sed multiplicatur ostenditur.

462 1° autoritate PP. futura non sunt futura ante quam futura fiant at a solo decreto Dei fiunt futura hoc Augus. asserit tractatu 28 in Jo anem Deus facit futura ea predestinando hoc repetit contra faustum libro 26 hoc Ambrosius libro 4 cap 1 de fide. hoc Hilarius 9 de trinitate hoc Ans cujus argumentum postea afertur hoc S. Th. pluribus locis ut etiam expendentur: ergo.

463 2° probatur illa. minor futurum est quod habet in sua causa determinate determinationem ad essendum sed ante decretum vel ab eo presciendo Deus res determinationem ad essendum major et D. Th. 1 p. q. 16 non habent in sua causa determinationem ad essendum futurum fuit antequam esset a. 1 ad 3 per hec verba: illud quod nunc est eo futurum fuit antequam esset quia in causa sua erat antequam fieret, unde sublata causa non ut futurum est illud fieri sola autem causa 1 est eterna, unde ex hoc non sequitur quod ea que sunt, semper fuerit verum ea esse futura nisi quatenus in causa sempiterna fuit ut essent futura que quidem cau sa solum est Deus, Hec Angelicus et quibus luculenter probatur illa minor.

464 Probatur illa minor nam ante decretum 1° causa arbitrii indiferens con cipitur cuspe ~~determi~~ decretum determinetur ut nulli dubium. alie vero causa non possunt esse determinate tum quia nondum sunt tum quia implicat esse determinatas ante 1am determinantem liberum et 1am causam ergo ante decretum res contingentes non habent determina tionem ad essendum in suis causis.

465 3° efficaciter probatur illa 1a minor: si res contingentes essent ante decretum determinatae futurae vel essent ab intrinseco vel ab extrinseco neutrum dici potest ergo probatur minor non ab intrinseco secus non essent contingentes hoc enim est in determinatas ac ab intrinseco indiferens ad futuritionem vel non futuritionem, sed neque ab extrinseco tum quia hoc extrinsecum esset vel 1a causa vel 2a ante decretum non est determinata ut est dictum. 2a indiferenter se habet ac causa etiam indiferenti ut tali effectus determinatus non oritur ergo.

466 Audiamus eundem verbis P. Aug. confirmantem. sic enim dicit cap. 16 de dialogo de veritate: si enim intelligere potest quomodo veritas in meo mono logio (cap 18 alias 17) probabimus habere principium aut finem, per veritatem orationis cum enim dici quando non fuit verum quia futurum erat aliquid non ita dicere aut aliquo principio ista oratio fuisset quae diceret futurum aliquid esse aut ista veritas esset Deus; sed quia non potest intelligi quando ista veritas si oratio ista esset veritas illi deesset ut per hoc quia non intelligi tur quando ista veritas esse non potuerit si esset oratio in qua esse posset intelligitur illa veritas sine principio quae 1a causa est hujus veritatis: quippe veritas orationis non semper posset esse si ejus causa non semper esset etenim non est vera oratio quae dicit futurum esse aliquid de ipsa sit aliquid futurum neque aliquid est futurum si non sit in summa veritate.

467 Ex his testimoniis quod per extensionem negat scientiam mediam et rationes statuit sententiam ex ipso igitur habetur quod propositiones de futuro non alio modo quam ex determinatione primae veritatis habent veritatem: nam si arguit nulla oratio de futuro est vera si de ipsa non sit aliquid futurum sed nihil est futurum si non sit in summa veritate ergo futurum esse in summa veritate est causa veritatis in omni oratione et futura non igitur ex indole contradictionis: nec speculativa volunt nec et ebentu ipso aliquid potest scire futurum repugnat igitur quod 1a veritas ex his omnibus aucupet et hoc quidem ex ipsa ratione primae veritatis.

468 Haec omnia in Aug. sententia perspicua sunt. sed age ut clarescat fingamus ut volunt [illegible] Jesuitae Deum speculantem an cursus Petri vel ejus assensus fidei sit futurum vel ponendus sit, tali jure Hipothesi questio poneret possemus nihil horum esse decretum neque positive nec permissive nec adhuc per illud ignorum rationi lano bis intellectum a Deo esse prospectum, pergamus in fictionem et demus intellectum eternum aliquem hanc elicere orationem: Petrus fidei respici inter proponente praestavit assensum. Cum totas Jesuitas hypothesi potens quaero nunc: illa oratio est vera falsa determinate an neutrum si hoc ultimum habemus intentum. 1um non dicunt ergo 2um scilicet quod vera sit nunc Aug.: sed repugnat omnis propositio vera sine veritate: et omnis veritas repugnat abs quia prima ergo caret omne crit veritas.

469 Amplius vel causa veritatis dicta oratio est solus veritas Dei vel ebentus
futurus vel indolis contradictoriarum vel aliquid aliud sit hoc
ultimum: ergo perperam deducit Aris existentiam vae veritatis radica
li argumento. si primum aut vum causa non sit alia quaerenda ipsa sua
essentia ex sui determinatio erit vera in cognitione futuri.
Argumentum magis urget si ab existentia Dei et Aris praescinda
mus. ponamus nunc intellectum ab aeterno dicentem Petrus ter
negabit. quaeramus ab adversariis est verus hic actus? demum
interrogemus a qua causa? si dicant ab eventu futuro ab indo
le contradictionis sequitur Aris alias esse causas hujus veri
tatis praeter vam. si a vae veritate: ergo haec a se ipsa et ex sui determi
natione nuncupatur veritatis. sed proportioni ad decretum
nulla intelligitur vae veritatis determinatio: ergo illa propo
sitio non est vera aut falsa determinate.

470 Sed video hoc Aris et nostrum argumentum verbosis supervis placet
dissolvi a quodam recentiorque supremo nomen fitat W. Gulfi dicit
namque totum argumentum de futuritione causali quam qui
dem ad determinationem causales vae veritatis provenire fa
tetur secus de futuritione formali quam dicit intrinsece ha
bere futurum partis sua veritate futura seu ab existentia
pro tunc partis an negatione existentiae pro nunc hae duo sunt tota
forma denominans rem formaliter futuram et ~~...~~ tota
responsio medulla quam variis ambagibus explicare conatur
sed abiis dicere quod vel Aris non legit vel non intelligi.

471 Et quidem Aris indiscriminatim dicit nullum esse futurum
indeterminate quum sit in vae veritate: ergo hac non intellecta
impossibile est aliquod esse formaliter futurum
illud formale fuerit et hac anabatio si hoc totum esse futuri
est adeo certo si illud sequitur ut Aris alias esse causas hujus ve
ritatis: praeter vam nam forte causale prius concipitur quam for
male hoc ultimum efficaciter suadetur ex eo quod formale
futuritionis essentialiter exigit esse ab alio: implicat enim
aliquid esse formaliter futurum independenter ab ista pa
rata quia esset formaliter futurum adque adeo essentiali
ter a se quod impossibile esse et ipsa rerum contingentia
testatur quod ratio suadet et constans ex Aug Aris: et Thom doc
trina et contra Atheos necesse est statuere ergo ad forte formale
essentialiter debet prae concipi causale ergo implicat illud
sine hoc vel ante concipere si perfecte concipiatur: hac
consecutio patet quia esset concipere quimeram si conciperetur
determinatum conceptus ante causam determi
natam a qua essentialiter habet esse intrinsecum. Deinde ci
tatam formaliter praesuponitur ut independens a causali
forte formaliter praesuponitur ut quid hoc desideratur ut positum velut
ab seu decretum. ut quid hoc desideratur ut positum velut
ponendum? inutiliter ergo statuitur forte causale.

472 Tandem ut plura mittamus hac responsio aperte peccat contra hipo
tesim quia circulum peragit vel totum robar in ambagibus collocat nam
quid est et unde existentia pro tunc? an non est neque nunc est
neque erit nisi per decretum ergo ista existentia pro tunc nihil
est aliud quam ipsissima existentia futuri de qua versatur quaestio
praescindendo a decreto habere haud cognosci queat? quod negat Th
vel ejus ratiocinatio de vae veritate nihil probatur.

Solvuntur objectiones 2æ

473 Quo facilius quas contra oponantur dissolbas meminisse iubeo 1° distinctionis quas supra inuebimus duplici modo quo spectari possunt propositio contradictoriae de futuro contingenti nimirum ante et post decretum si hoc debe observes plura sacrae scripturae testimonia PP et antiquorum Philosophorum quae congerunt contrarii in quibus dicitur res esse determinate futuras ante quam adveniant et certo praescivi adeo quia rebelabit Prophetis ad edificationem ecclesiae intelliges 2° qui post divinum decretum a quo iam certam et infallibilem sortiuntur veritatem: 2° nos negare dari determinatam veritatem de futuris contingenti ante decretum sed determinate futuris et quidem de contingentibus quae contingentia extra chaos cantat quia nobis hanc obiecere proposit res est ante decreta determinate futura vel non futura est enim sensus quod sit indiferens ad futuritionem et non futuritionem est enim verissima sed in materia necessaria. 3° nos non admittere aliquod instans neque signum rationis prius prioritate in quo non sit decretum.

474 Sed esto admitteretur nihil infavore contrariae opinioni et ratio est quia iuxta adversarios futuritio consistit in existentia pro tunc et inexistentia pro nunc id est quod de aliquando existit modo actu non existat at existentia non mensuratur signo (est enim hoc tantum causalitatis et intelligentiae) sed instanti vel tempore quo solum signum non sufficit ad sanandam futuritionem: unde quod existenti in instanti existeret est enim indivisibile unde dicere decretum non existere in signo A sed in signo B et loquide sublato non supponentis sicut dicere composuit in loco spaci quali quodcumque prioritatem sufficientiam ponas in aliquem hypotesim dicimus hanc hypotesim impossibile esse in qua hypotesi dicimus hanc hypotesim possibile inferendum quale est salvatio ei ente ad aliquod possibile inferendum ante decretum vel scientiam mediam propositionis futurae ante decretum vel scientia media proposition futura hi notatis et militis autoritatibus quas ob his pone perpendunt

Objicies 1°

475 Objicies 1° ea propositio est determinata vera quae conformatur suo obiecto determinato seu quae habet determinatam veritatem sed et duabus propositionibus alterutra determinate est conformis suo obiecto: ergo probatur mi praescindendo a Dei decreto Petrus cras determinate non disputabit vel determinate non disputavit ergo praescindendo a decreto datur veritas determinato seu objectum determinatum provatur ante eadem peracta die crastina veram determinate Petrum disputare aut non disputare ergo hodie verum est et fuit per totam aeternitatem: vel Petrus disputaturus vel secus.

1176 Hoc argumentum tam aquileum contra dictoriem opinionem habebant antiqui id ipso urget Cicero de fato. Hoc utuntur theologi juniores ut probent res esse futuras ante quam decernantur a Deo. Et quidem si cum primis nobis tantum res dixerint, foret facile responderemus quod est veritas tam de futuro tam de praeterito sumatur a veritate de praesenti sed non sequitur eodem modo nam propositio de praeterito supponit eventum determinatum propositio vero de futuro id expectat eventus vero per quam fuit non amplius indiferens fuit ut non fuerit, unde propositio de praeterito ad veritatem determinat at eventu de futuro nisi supponatur ipsa causa qua causa determinatur indiferens omnino est ad esse et non esse hinc propositiones nequid ad veritatem determinare nisi cum res ipsa determinatur. Quod ponitur hinc D. Th. sup. Perihermenias lec 13 falsum est inquit quod omne quod verum est esse semper verum fuisse dicere determinate esse futurum. Redit quam nos supra attulimus.

1177 Sed quia cum Philosophis qui theologizant Ro cum Gustio negando min. ad probationem neg ant. ad hujus probationem neg cum. Ratio negandi ea est quia per acta dei crastina verum determinate erit Petrum cucurrisse vel sedisse sed non nisi dependenter a decreto et actu voluntatis divinae, id circo namque ait Th. ubi supra vere dicitur praeteritum fuisse aliquid quia ita est in re et ideo est aliquid praeteritum quia sic est in veritate summa. Praeterea de ipsa die crastina dici as potest vel ibi quia nimirum an sit determinate futura ante decreto quare designatio temporis non tollat sed auget dificultatem. Et dando si crastinam diem pro verificativo veritatis statuatur hodierne tollitur hipotesis est enim questio an existentia pro tunc sit mensura veritatis pro nunc.

Dicimus supponamus

1178 Deum nihil decernere circa cursum Petri curreret Petrus vel non curreret? si curreret independenter a decreto affirmativa est vera negativa falsa si non curreret affirmativa falsa et negativa vera = Ro ea in hipotesi affirmativa foret falsa sive in materia contingenti de qua questio sed impossibilis quia implicat cursus futurus sine omni decreto et sine propositio negativa ut in materia necessaria et c. sed independenter a decreto Dei non dabitur cursus: inde pendenter destruit questionem quod ut clareat quae petri hipotesis ergo destruit questionem ramus: sic ergo non in quo Deus juxta hipotesim nihil decernamus sit in alterutra propositio in statu possibilitatis sit determinate vera necne si imponitur status quia status possibilitatis ab omni decreto futuritione praescindit si 2m et ergo contradictoriis nihil determinate sequitur nisi aliud accesserit determinativum.

479 Similiter: si cras Petrus disputavit eo ipso est verum hodie quod cras disputabit: ergo per sententiam contrariam deribatur veritas hodierne propositionis de futuro. 2° verum determinate est me nunc legere: ergo heri verum fuit me hodie lecturum: veritas enim preterite aut future ex veritate de presenti pendet: sic ex Vasquez et Toren quidam recentior N, inmanes scriptis qui mihi condiscit, ecto religioni nos ducant eum implexibus sequi.

480 Respondeo distinguendo ant eo ipso est verum aposteriori et quo ad nostro vel transeat ant a priori neg plane verum est quod si hodie eventu est de presenti heri fuit de futuro sed eque sicut eo ipso sicut quam adcreto? ergo quod id in causa parabit illud cras est ratio aposterioris et quoad cognitionem non autem a priori eventus de futuro licet per accidens conceptum nostrum possit esse ratio aposteriori in cognoscendo sicut effectus est ratio aposteriori cognoscendi causam sed sicut dictum est illud cras etiam pendet a dicta determinatione.

481 Ad 2um yan constat: sed in nostro retorqueo argumentum: hec propositio ego nunc lego vera determinata est dependenter ad decreto: ergo cum dependentia ab hoc heri fuit verum me hodie lecturum: R° supposito nimirum quod hodierna lectio non dependeat a decreto vel nisi cum qua veritas de futuro per veritatem de presenti tantum aposteriori probatur ad hoc autem ut verum probatur per aliud aposteriori hoc alterum jam debet esse secundum id quod deservit ad provandum sed lectio hodierna non fuit heri: ergo non potuit deservire intellectui ad probandum veritatem: etiam aposteriori verum igitur est consequens sed prava illatio.

482 Objicies 2° inter duo contradictoria non datur medium ut dicitur 1° posteriorum cap 2° sed propositiones de quibus questio per totam eternitatem fuisse contradictio: ergo inter illas non fuit aliquid medium status, sed alterutra fuit determinate vera aut falsa = Ad hec: lex est contradictoriarum teste Aristotele ut immediate pugnent in veritatem et falsitatem: ergo et his una est determinate vera altera falsa: dg mm inter duas contradictorias non datur medium per modum propositionis inter utramque medianti per modum suspensionis aut indeterminate utriusque extremi dg mm cd mn et dg cm eodem modo propositiones contradictorie differunt a contrariis quia hec medium patiuntur seu potest dari propositio media inter utramque quia media sit et utramque contradictoriam reddat falsam: potest in his terminis: omnis homo est albus nullus homo est albus aliquis homo est albus quidam homo non est albus; at nulla est propositio que inter contradictorias verificetur ut inter hac: Petrus disputabit: Petrus non disputabit sed est non de eternitate medium datur tantum medium

suspensionis in veritas et falsitas tandiu suspendetur donec Deus
aliquid determinaverit de objecto quod et suspensus ad fore
vel non fore consequenterque ad determinandas proposi
tiones ad veritatem et falsitatem.

443 Ad objectiones 1° quod quamvis earum propositionum contradi
ctoriarum una in illa simul vera et simul falsa esse non potest
non tamen ex quinitate ut illa potius sit determinate vera sed
sufficit ubi altera vera determinate fuerit reliquam esse
falsa: aliquis si altera ex propositionibus contradictoriis
determinate veras aut determinate falsas esse oportuerit
nihil amplius indifferens foret aut contingens sed omnia
ut ipse Aristoteles probatur et ipso D. Th. necessario evenirent
non illa propositio quae ex vi contradictionis determinate esse
vera non esset amplius indifferens ad veritatem et falsitatem
concipiendus ideo quod objectum de quo conformationem non esset
indifferens ad fore vel non fore sed quomodo necessario eveniret
quo propositio quae vera supponitur enuntiatur: aliorum
objectum ipsum si alia ratione propositio enuntiatur eveniret
propositiones ipsas quae ex vi contradictionis vera in se fue
rint falsas determinate efficeret nec tibi fucum faciat quod
dicunt adversarii hanc necessitatem quia objecta evenirent
non esse absolutam sed liberam sicut cum quis sedet non nece
ssario sedet nam hoc verum est quia sessiones praecessit lib
ertas et libera determinatio sedentis futurum vero tale
ex vi contradictionis nihil procedit ut est notum vel
dicant quid? ideo quae absolute et necessario futurum
sicut sedens necessario est sedens; quod est contra rationem
nes futuri contingenti et his informati ex contra
dictoriarum de praesenti aut praeterito et de futuro
solutio ex Aristotele qui data opera illas propositio
nes ab illa lege eximitur et ratio ea est quia nobis dudum est
tradita scilicet quia propositiones de praesenti aut prae
terito habent objectum determinatum secus de futuro con
tingenti

444 Objicies 3° ideo propositiones de futuro contingenti non esse
determinate verae aut falsae ante decretum quia earum
veritas vel falsitas debet poni dependenter a decreto Dei
haec ratio non probat ergo probo minorem etiam dependentem ab in
tellectu debet poni intellectio ab intellectione effectu et tamen
intellectio recipitur sine intellectu et effectus sine intellectio
ne ergo licet veritas et facultas ponatur a potentia ante decre
tum potest tamen sine illo recipi sed si veritas potest recipi in

decreto, tamen ejus esse formale et intrinsecum a decreto non 118
dependet: confirmatur licet sol sit eodem in instante cum
lucce meridiana tamen est de receptione lucis itaque in eodem instanti
sarti d'cali, sensus examussim intelligere volimus tria signa
oportet distinguere in quorum 1mo sit Deus in 2°
decretum in 3° disputatio vel ante Petri omnia autem
signa recipi possunt solitarie abstrahendo an aliquid
praecendatur nec ne: et hoc modo dicitur decentio a(?)
aGuit alepatuo volumus intelligi deum dicimus futurum
praescindendo a decreto: confirmatur 2° plura sunt
quae non decernit ut peccata quo cum illa nequeant futura
esse per decretum nec de futurae formaliter pendere
tum tandem D. Th. duplicem statuit futuritionem scilicet in
quantum res ita erit, et quatenus res est praeparata in
causa, ita ipse q 42 de veritate a 1° ad 7um his verbis ali
quid potest dici futurum non solum ex hoc quod ita erit sed quia
ita est ordinatum in causis suis ut sic sit futurum, idem
tradit 1p q 14 a 13 et q 22 a 4.

Noda

A

1.

119 Ad 1um argumentum quia futurum nullam habet veritatem extra causam
sicut ipsum nihil est nisi in causa non ita quod veritas debet poni
dependenter a decreto sed consistit in ipso effectu contento in ca
usa determinata per decretum. sed admissa majori argumentum
ad probationes dicimus quod neque intellectio ad quem effectus
intelligi habet formaliter in ipso formato ad causam nam in
selectio formali est actio vitalis quae est motus ab intrinseco
scilicet principio quod est intellectus.

486 Confirmatio nihil probat quia lux non dependet essentialiter
a sole et a Deo potest esse et concipi sine sole: ad futurus essentiali
ter pendet a causa saltis 2a a qua essentialiter dicid ordines:
per quod patet ad ab puntas principalis argumenti. Deinde:
esto admitterentur Ca signa ascentiona facta E[illegible]
quam nunc male scipitur Deus proprioni ad decretas
debeat scipi ut acta purissimus et cus omni actualitate
nam nihil ipsi prodent ad scientias medias imo obest
quia si in 2o signo concipitur decretus in ipso exit cog
noscibilis disputatio vel amor Petri ut dependens a suo
decreto cus que posset sit datio status absoluti et conditio
nati atendendus conditionatus ipsius eodem modo de utro
que exit discernendus.

457 Hoc autem supposito non amplius requiritur et media exploravit quidnam creatura fuerit factura in his aut aliis circumstantiis sed statim Deus in suo decreto agnoscet quid esse ipse vel est futurus. sed de hoc alibi. Interea observare juberit hic non agere de essentia absoluta dei absque existentia et consequenter absque causa posse trice. sed tantum loquitur de re futura ut futura imo de ipsa essentia futuritionis quae importat essentiam im plicitem imo explicitum ordinent ad causam sicut ipse fieri unde implicat recte et ade meate concipi quin concipia tur fieri ab alio ita implicat concipi futurum quin fu turum ab alio fieri cognoscatur.

458 Jam 2a confirmatio alio spectat facile pro nunc solbi tur si ad duplex decretum supra statutum mentis acie pro probativo et perfectivo. ad permissivo ng. deus enim ut prohibitor uniberrsalis plurimum mala permitit ut ex illis multa bona pro ueret. Quod si dicas deus non permitere ea quae prohibet prohibet autem omne malum ut ex eius legibus constat. R° Deus non permiti promissioni legali id ut illa quae prohibet id est illa non delinquere subditis aut tem scilicet cum ca posse impedire non impedit. Quod si iterum regeras permissione causali non sufficit ut alio ud redatur determinate futurum permitere enim non tere ergo ex alio cap venanda est pecati futuritio de qua questio.

459 R° in peccato duo esse identifatem et malitiam seu deformita tem illud quod positivum est nec dum a Deo permissum sed etiam decretum justa doctrinam Anselmi de casu diaboli Cap 4. Hec justa eundem sanctum Doctorem ubi Capot indubitan ter nihil est, sed est pro bolio justitiae et rectitudinis ubi debet esse cujus unicum principium defectibilitas est ipsi us creaturae quod ut pote nihil a facta, defectibilis est hujus in esse tum in ap ellatione 2o Deus justus et in ex exuectabilibu causis gratiae efficacie ad venenda tentationes non juba ret creaturas in circumstantiis pecandi constituto. Creatura sic constituta esto habeat unde posset tentationes resistere

gratias nimirum abituales at non determinat sed infalibiliter cadem ut intra tractatu de gratia tradant comuniter Theologi. Hinc Deus qui actiones determinat qua actio est bona bidet infalibiliter conjungendas infalibiles ex creatura defectus ex auxilio eficaci substractione. Ex his in forma ad replicas permissio causalis non suficit ad determinandas futuritiones mali absolute sed suposito decreto atingentes ideas ritates et suposita creature defectibilitate neg.

430 Ad Dam Am quod atinet Sti Doctores Angelicas ex locis alegatis non multiplicare futuritiones sed tractas loquendo in aplicita erit pene quentes expresiones confundo et explicandas unde catur: sicut si quid dicat: lignum non solum est palmare sed etiam si palmare quod manifeste est contestu colligitur ait enim medicum non falsum dicere iudicat sufficientibus in ducentibus ducunt infirmum moriturum quia atenta secun posit disposicione revera moriturus et si salvas prosperi as comminantes praeterea futuritio que dei extra Deum combenit est tantum per determinationis talis non enim adversaris profecit ex locis alegatis manifeste dicit dtrarium spre si quidem esse praesens ab esse futuro et concludit Deus futuras cognoscere non solum in causis sed prout in se ipsis jam praesentes sunt in eternitate respectu cujus nihil est futurum nihil praeteritum sed omnia praesentia sunt ut in tractatu de scientia Dei splicatur et tradit Sanctus Anselmus.

431 Objicies 4° Ille actus est verus veritati formali pro ut hec est contra distinta a veritati causali qui est conformis objecto sed alter actus propositionum contra dictoriarum de futuro contingenti est conformi objecto prescindendo a decreto: hoc probatur decretum tantum causalis verum futuritio ergo alter actus prescindendo a decreto est verus confirmatur veritas vel falsitas est propietas cujuscumque propositionis ergo quelibet propositio erit vera vel falsa ergo quedam propositio de futuro independenter a decreto. 2° est a disjuntiva petrus disputabit Petrus non disputavit vera est determinate ergo necese est alteram partem esse determinate falsam. Patet nam propositio disjuntiva non est vera nisi ratione alterius partis.

492 R.° ad 1.m quanam orbis dictas esse non dare futuritiones forma les et intrinsecas a causali distinctas sed gratis ad mittendas ad probationes neque cum veritas formalis nanque depen det essentialiter ab obstiva et haec a Dei decreto vicissim habe esse determinate futuras ad probationes implicitas dicen dum illas propositiones esse absolute falsas ut patet in his exemplis corpus est formaliter vivens per aliquid di stinctus materia formaliter extensa est per aliquid di stinctus ab ipsa panis formaliter albus homo formali ter sapiens per distinctus ab ipsis: imo aliquid potest esse formaliter tale per aliquid intrinsecus ut panis homo visu cognitus &: hoc modo quo dicitur futuras sunt deter minatas ad essendum per aliquid extrinsecus et distinctas ab ipsa gratis igitur communis conceptu reddunt determi nationes intrinsecas vicissim formaliter constitualur futura cumque super hanc fundet essentias medias aud satis sine illa defendere nequeant patebit serio consi derati quas infirmis perfectis quas principiis perfectas scientias mitatur quetames ita nitida perspicua est fu cus suo autore Patre Molina visus ut si Agustini lata et explanata fuisset pelagiana haeresis numquam fuisse exorta neque ex Agustini verbis tot fideles fuissent her bati nec Pelagiani nos defecisent et talibus in sanctos doctores audacter injuriosus pronus sed de hoc satis.

493 Ad confirmationes R.° ut propietas propositionis respectiva et dependens ab intrinseco et mera neque enim est propietas veritas et falsitas actitudinalis ed veritas igitur vel falsitas est propietas pro positionis 3.° modo quia ipsi non semper convenit quando scilicet obstus non est determinatus ad 2.m confirmationes neque cum ad probationes dg est vera ~~...~~ relatione alterius ut partis indeterminate quando + ut enim propositio est vera (determinatas) oculus est necessarius ad videndum non est necesse quasi ille potius sit necessario sed solum quando alterutra indetermi nata.

494 Dices: ut res cognoscatur determinate sufficit determinatio causa proxima quo praescindendo a decreto potest cognosci haec dio spectanti: R.° vrebitur distinguendo ante ut res cognoscatur falibiliter ed infalibiliter neque solutio constat ex dictis ad ejus: cum itaque causa contingens se habeat ad oposita contingen tia ut futuras non subditur per cognitiones unde quicum que cognoscit effectus contingentes in sua causa proxima non habet duo nisi conjecturales cognitiones deinde in hipotesi nec causa 2.a est determinata neque ali quid potest determinare positive nisi dependenter a 1.a causa

495 Colliges ex dictis futurum formaliter nihil esse praeter ipsam rem possibilem per decretum extrinsece determinatam ad existendum ad quae adeo extrinsece etiam denominatam. 2° praescindendo a causa
ap q tert ad 3m. — impossibile esse aliquid cognosci ut futurum ubi nisi sit inquit D. Th. 1 p q 14 a 3 ad 3m. non sequitur quod ea sunt semper vera fuerit ea esse futura nisi quatenus in causa sempiterna fuit ut essent futura quae causa solus est Deus. Colliges 3° de futuris conditionatis ut sunt: si Petrus tentetur peccabit si in Tiro et si Sidone facta fuissent miracula Christi penitentiam egissent & sit dicendum ut eis positis illis conditionibus eventus adhuc esset in differens non est determinate futurus proinde quae propositio de eis formata non est determinate vera ante quam Deus in cujus potestate sunt hi eventus aliquid positive de ipsis decreverit. Deleto hoc conditionata in absoluta sunt translata per divinum decretum ut theologi docent inde: Deus ex certo cognoscit et haec dicta sint de famosa controversia in qua si premitur urgebitur non scimus sed a doctoribus disputandi nos longius arripuit. Utilitas ipsa reentatio ni et difficultas materiae mille tricis a junioribus vrabolu ti in causa fuit.

Pars 3a Logices Tractatus in Libros Analiticos seu de Resolutione

496 Ut in summulis diximus 4 libros scripsit Aristoteles quos analiticos seu de resolutione nuncupabit in eis artem desolvendi syllogismos in sua principia potissimum tradit duo 1i de forma
no agunt syllogismorum dicuntur qui libri priores seu de priore resolutione: duo posteriores materiam syllogismi perfecti demonstrationis scilicet pertractant posteriores quae seu de posteriori resolutione vocantur. Imprimis ipsa materia sum sequentia praecendis necesitas attenditur sequentis de prioribus nos sat supra quae egimus loco alegato. De secundis nunc nobis sermo agenus ytaque de demonstratione de veritate de scientia et opinione

Cap 1 De Demonstratione quid sit et quotuplex

§ 1

497 Duplicem demonstrationem definit et tradidit Aristoteles 1 per causam finalem scilicet syllogismus faciens scire 2° per causas materiales nimirum syllogismus constat ex praemissis veris primis et immediatis notioribus prioribus causis quae conclusionis. Haec ultimo loco est apposita potius descriptio quam definitio est, sed nihil hominus explicanda venit, quia manifestius exibet constitutiva demonstrat sed inante ... observandum utramque

definitiones demonstrationes secernere a quapiam alia cognitione a silogismo topico qui non generatur scientiam sed opinionem a fallaci qui errores parit a fide quae certo faciat certo cognoscere non tamen scientifice et tandem a cognitione Angeli qui res a priori sed non per discursum cognoscit.

498 Ergo dicitur 1° et veris quia certo est falso aliquando verum secus ut ex eo quod opinatur requiritur esse visibiles et ex veritate contingente ut Petrus currit ergo est mobile hoc proprie non est demonstrare quia demonstratio quod sit ex aliqua suppositione accidentali aut ex alicujus inepta concessione sed quod talis sit absolute. 2° primis et immediatis indemonstrabilibus seu probentibus medio per quod probentur in quo supponit Aristoteles et merito aliqua esse indemonstrabilia si enim nihil esset demonstrabile: demonstratio igitur debet resolvi in aliqua principia per se nota etsi nihil est tale in definitum habebimus nihil quod non quaeratur sicut judeas nihil facere reprobata veritate per alteram veritas per alios tenetur probare et sic deinceps.

499 Sed propositio prime aliae sunt simpliciter tales aliae tantum seductive. 1° et primis propinquae dicuntur propositiones simpliciter primae aliae sunt mere particulares aliae comunes cuilibet scientiae. mere sunt principia 1a quae sunt pro implicito pro materia seu praemissis demonstrationibus assumuntur: talia sunt quodlibet est vel non est quae sunt eadem uni tertio &. Prime proprie seu particulares sunt certa principia certis scientiis destinata; ut si equalibus equalia demas equalia manent totum est majus sua parte Mathematice quod constat contrariis qualitatibus est corruptibile Phisice &.

500 Hinc propositio potest per alias probare dicitur mediata seu habere prius quae vero ita clara et perspicua, ut alias notiores non habeat dicitur absolute 1a immediata et per se nota. Vult ergo Aristoteles demonstrationes esse et propositiones per se notis usque primo modo perseitatis ut aloquuntur scolastici quos ut intelligas nota 4 modis posse aliquid dici per se. 1° id per se dicitur id per se aliquo quod est de ejus essentia sive ut tota definitio sive ut pars ejus, ut animal et animal rationale de homine 2° quod est ejus propietas aut passio, ut de homine: per se dicitur quod sit risibilis et de aqua in sensu quo munere quod sit frigida. 3° modus fundatur in modo essendi, ut de substantia dicitur quod sit per se quia fulcro non eget. 4° describatur ex modo causandi seu quod est propria ejus operatio, ut Grammatico dicitur quod per se cantat et per accidens philosophatur.

901 Tam propositio per se nota alia a priori, cujus objectum nequit demonstrari per causas, alia a posteriori cujus effectus nequit manifestare per aliud effectum priorem. Rursus alia est propositio nota quoad se et quoad nos ut 1a principia cuique obvia et intelligibilia, alia nota quoad se et non quoad nos ut sic haec propositio Deus existit est secundum se nota sed non quoad nos quia etsi praedicatum sit immediate de ratione subjecti nobis tamen nequit evidenter constare nisi utamur aliquo medio ex creaturis seu effectibus petito et quia nullus inquit D.Th. potest cogitare oppositum ejus quod est per se notum. Deus autem non esse potest cogitari dixit autem insipiens in corde suo non est Deus exemplum hoc vulgare de veritate tamen ejus merito dubitatur imo contrarium data opera a nobis docebitur.

902 Principia quae demonstratione deserviunt Aristoteles divisit in dignitates positiones et suppositiones dignitas quae axioma proloquium effatum audit definitur ab Aristotele principium indemonstrabile per se cognitum adeo ante quam ad Magistrum accedat hujusmodi sunt prima principia generalissima quodlibet est vel non est totum est majus sua parte, sed non ita omnibus propositiones sunt principia indemonstrabilia sed non ita omnibus sita ut cognita supponatur antequam a magistro audiatur. Talia sunt principia scientiarum supra a nobis relata.

903 Suppositiones seu postulata sunt propositiones quae licet probari possent supponuntur tamen quia sunt conclusiones alibi probatae. Hec frequentiores apud Mathematicos ubi etiam assumit ut principia quae sunt conclusiones physicae sed circa haec cave procedendum et multoties ratio suppositionis est postulanda.

904 Quae superesunt definitiones particulae explicant modum quo praemissae praestantiores sunt conclusione, quia notiores quia prius cognitae, quia causa sunt conclusionis. Quod sint notiores ex eo probatur Aristoteles quia conclusio per praemissas innotescit seu evenire sic hec nota suppone quia conclusio per praemissas innotescit ... sic haec nota suppone ... relex juxta tritum illud principium propter quod unumquodque tale, et illud magis, sed hoc est atque tantas patitur exceptiones ut merito dubitetur principium nomen sibi vindicent. Dicunt quidam illud tenere in causa finali ut cum bene sanitatem propter salutem amamus. Alii cum triplici conditione illud admittunt. 1a ut forma penes quam fit comparatio suscipiat magis vel minus et quo licet filius sit homo propter patrem non tamen hic est magis homo. 2a ut ea forma utrique conveniat: sic licet homo sit creatura propter Deum non hic est magis creatura. 3a ut unus accipiat formam ab alio et quo licet forma igni conveniat propter unum applicationes non tamen ista convenit.

905 Ergo quod praemissae debeant notiores et certiores esse conclusione intelligendum est in certo aliquo modo. 1o quia ut inquit D.Th. 1a 2ae q. 2 ea quae sunt posteriora nobis nota secundum nos sunt priora et magis nota 2am naturam. 2o quia nos tenet in syllogismis inquisitivis, ut si sol lucet dies est, sol lucet hodie et possunt tamen dici praemissae veriores si causa sunt conclusionis vel in cognoscendo

vetandes quia premisse non habent veritates mutuatas ab alio et melius est dare quas accipere. Ex his facile intelliges reliquas demonstrationes conditiones. sed notare iuberit quod preter formas de quibus in summulis duo reperiuntur in demonstratione. principia scempe et conclusio et ranssus in hac res subsistens et pario que omnia ordine nature seu aprensionis ante demonstrationes debent cognosci. Antecedens conclusionis.

905 Distinguitur duplex necessitas alia quoad specificationes ut loquuntur et est qua compelitur intellectus ad non ponendos actus positive compositos v.g. impresentiones dissensus. hec dicitur etiam necessitas contrarietatis. Altera dicitur necessitas quoad exercitium seu contradictionis et est qua intellectus cogitur ad actus determinatos asensus v.g. positive eliciendos. facile hanc divisionem libertati acomodatam bene nis de necessitate quoad specificationes nemo dubitare in hristiana conceptu unanimi AA conspirare.

907 Rationes eas quidam reddunt quod neque intellectus possit assentire vero qua vero cognito sicud nec voluntas odisse potest bonum ut cognitum nec insuper possit asentiri duplici contradictorio formaliter aut contrario utrumque autem eveniret si intellectus quoad specificationes non coherceretur ~~proval intellectus~~ nam neque prestito premissis assensu conclusio ut vera proponitur quia evidenter verum quod si duo eadem sunt uni tertio eadem sint inter se. Quod evidenter probatio intellectus si actus oppositos asensui eliceret duplici contradictorio asentiri. Ponamus namque assensus prestare duplici huic propositioni: Omnis homo est animal; Petrus est homo: quod si conclusionem Petrus ergo est animal eliceret nisi sibi ipsi ultra in maiori afirmanti Petrus quoque esse animal et post contentus in recurso universali non ego in intellectus asentiens premissis alterius speciei actus accedere potest.

ipsa ... [illegible] ... petat ... [illegible] ... non
... [illegible] ... contentas in ea ... [illegible] ... non
... intellectus ... [illegible] ...
et accedere potest

908 Majus parerit negotium necessitas quoad creationem nihil horum judicamus intellectus quoad ... premissis necessaria ... probari ... quatenus ratione ... connexa ... causa necessaria posita omnibus ad operandum requisitis ... ex imperio voluntatis ne ... nos operari ... aperto ... oculis aperti obstus luminis videt ... non ... et percipit. Si ergo ... applicat intellectus ad premissas ... repraesentationi non ... conclusioni ... namque quidem conclusionem ... causa quasi oculus ... ipse non ...

909 Quod est ... potest ... quod ... principia ... voluntati ... et ... voluntatis potest impediri ... evidenter ... conclusio ... quod ... principiis ... importat ... evidenti in conclusione ... conclusio. Ponamus namque petrus et animal idem esse ... intellectus ... voluntati ... conclusio ... tertio &.

910 Hec ... evidentia ... habitus circa principia ... conclusione distincto ab illo ... et hec ... intellectus non ... quod ... principia ... quod probabi... sed ad ea ... cognitionem ... non esse ... naturaliter intus ipsi intellectui ... Datur ... principia distincta a conclusione ... contingente ... et disposita ad conclusiones idem namque ... praestat ... utrumque.

§11 Autor est ibi inquit quod intellectus quoad exercitium subditur voluntati et ab ea movetur, non et quia ex doctrina primus in movendo est potentia, quae movetur a fine, cum quae nec libera sit et a bono particulari quale est conclusio, non sapiatur pro libitu suo facere potest, ut intellectus actus continue vel ab suspat etiam porquam ad premissas intenderit eisque praestitit adsensum.

§12 Respondeo, id quoque verum esse, si intellectus absolute consideretur, secus, si casus aponatur in quo unum necessario ex alio sequatur patet hoc in volitione mediorum secuta necessario ad intentionem finis ut ita sequi velit ergo generaliter qui vult unum connexum necessario et alterum vult, ut enim ipse angelicus loquitur 2º phisicorum lectione 6: stultum est dicere, quod aliquis intendat aliquid et non velit illud quod frequenter vel semper adjungitur. supposita ergo aplicatione et voluntatis motione ad premissas, quod est sufficiens, ut intellectus suum actum continuet circa id obtestum. Nec inficiamur, impedire inde necte posse intellectum, per hoc quod aut trahatur ad alia objecta, sed hoc evenit suppositum, sequi in ... quaestio. Si in forma potest distingui ista propositio intellectus quoad exercitium movetur a voluntate in ... aliter concedo continuative subdistinguo ... in connexis et in evidentibus concedo in connexis et perspicuis nego.

§13 Replicas: si assensus premissarum conectitur ad assensum conclusionis ... non ... quin dictae motioni voluntatis ... contra docet D. Thomas assensum fidei requirit ... motionem voluntatis ad assentiendum ... syllogismo: quod Deus ipse permanendo sufficient testatur ... et vidit ... ; sed ... Deus esse, Deus ipse testatur per plura miracula fecit. ergo ... Deus esse verum est; et ideo ... assensus fidei quae illam piam exigit motionem.

§14 Respondeo quod replica alio spectat. Ergo tamen nego ... non sequitur ... ad assensus pure speculativos concedo ad assensus morales ... et distinctionem nego cum sententia D. Thomae est, quod ad actus morales assensus fidei pia requiritur motio voluntatis, non vero ad assensus mere speculativos et ideo ... recedit etiam demonibus. Neque ad hoc specialiter ... requiritur ut supra est insinuatum, Ceterum quod judaei et alii bene multi illo ... in ... entiscendo et ... praebebant ipsorum et ex vero supra consensum expono, quod in

cautarat ut videntes non viderent et audientes no
n intelligerent. Hinc non audiebantur praemi
is sed miracula deceptionibus praetegi, et daemoni
bus ascribebant, juxta illud: in Beelzebub principe
daemoniorum ejicit daemonia quas calumnias ista
batis retulit sed jus discernit in sed haec ad theo
logiam nostra agamus. Cito q si enim nos cdio & libe
rior

Cap. 2um De Scientia

Dissertatio utrum aliquid sciri potest

§ 119 Accurit nobis de scientia quaedam tractaturis utrum ipsa
jam celebre illud dubium occurrit apud antiquos diu
multumque agitatum, nunc scilicet aliquid vere sciri
possit? nam si ita sumus a natura ipsa comparati, ut
arbitrantur multi, ut neque veritates ipsas in
quirere neque minus eas invenire experimur ubi
jo prorsus defatigamur conatu in tradendis depu
tis, methodoque exolvenda ut veritas ipsa indagetur
tur: frustra per totas noctes laboramus nihil inde
capientes, si veritas ipsa nunquam ab intellectu per
cipi nulloque caractere sive discrimine a falsitate
se possit discerni, ut itaque animus ipse qui nihil
fortius teste Augustino quam veritatem desiderat,
alacrius ad ea intendenda quae recta sunt intend
enda excitetur, vividiusque ad ea quae demonstrent,
incendatur, ideo ostendemus veritates ipsas, cer
tarumque verum cognitiones a nobis acquiri posse. ad
cinceri caractere indicium notabit, vel atque
ei 2o certiores criterias illud proponant quod veritas
ipsa ab falsitate perspicue secernatur. Postre
mo de dubitatione multitudine qualitate nec
non de ejus comparatione cum fide et opinione
disseremus. Primum scio a pluribus
quasi impugnari potius supponere quasi ingue
rere et opinionis Academicorum velut insigne
paradoxon nec dum statuisse sed et agitatum trad
acerunt nihil omnino tanto id fecit Cicero, ut
quatuor libros quos academicos inscripsit de hoc tractat
argumento composuerit. Quin clarissimus us decer
Pr Mabillonius hoc dubiosis ex titulationibus ergo dis cap
pluribus alit quae in logica exagitantur libro para
gondum esse sentit tradit quae aperte. Nobis ta
men pauca insinuare sufficit.

Ad quae ut aliquo exordiamur, plerique ex veteri-
bus ad hoc etiam recentioribus philosophis
memorantur, qui veritatem omnem ita sustulerint
omnia nobis ambigua obscura vel occultata
redigerunt, nihil ab intellectu percipi com-
prendique posse putaverint, ut proinde per-
spicuis etiam rebus dubitandum nobis esse decre-
verint. Hinc Sectae Aporetici, sive perpetuo
dubitantes nuncupabantur. Cum vero Arcesi-
las ad quae Carneades veterem academiam iudi-
candi methodum a Platone traditam temere va-
riarent novamque academiam instituerint cuius
praecipua tessera erat nec perpetua dubitatio,
Academici quoque sunt nuncupati cum quibus
anterius hanc sectam ergo coluisse Pirro Eliensis eju-
sque sectatores, ita ut Empiricus qui hanc admi-
randam methodum libris tribus subtiliter et in-
geniose complexus est, Pirronicas hypotheses illos
inscripserit; qui postea de rebus omnibus dubi-
tabant, seu dubium omnem negabant Pirronici
nuncupabantur et Acatalepticii id est incom-
prehensibiles quandoque dicebantur.

Quis tamen omnium primus ad quae intolerabilia
solendi genus inclaruerit vix diffiniri potest
plurimi memorantur, quibus merito dubi-
taverit, Xenophanes omnium primus dicitur qui de re-
bus omnibus dubitaverit, nihil quae certo ab in-
tellectu posse cognosci putaverit. Democritus
etiam inter eos adnumeratur, qui veritatem quidem
esse dicebat, sed iam in puteo ita profundo
latitare credebat ut nulla prorsus eam inveni-
endi fiducia nobis superesse. Empedocles similiter
ut inquit Cicero furere paene videbatur
cum obscura esset omnia nihil nos sentire
nihil cernere, nihil omnino quale sit reperi-
ri posse dicebat. Socrates ipse qui parens philo-
sophiae ad quae Apollinis oraculo omnium sapi-
entissimus audiebat, admirantibus tamen
ipsius doctrinam et ingenium dicere solebat: hoc
unum scio me nihil scire. Cum tamen hi omnes ne-
tandem id certo tradiderit veritatem ipsam
ab omnibus sublatam alicubi non posse et in
intelligentiam illam propendere videantur.

Arcesilas atque et carneades hujus itaque antesi
nani nobis videntur est ikraao et Kenecio
concedendum minifice ut protagorae ultraque quae
omnes modus docuise sed inter Arcesilas et Car
neades hoc intercedit discrimen quod l nihil cer
e verum nec veritates nullas ad mihi posse putabi-
carneade paulo demisius veritates quidem conce
sit, sed illas a nobis percipi vel inveniri posse
negabit. Eleganter de hac mitiori opinioni
disserit Cicero 4 academicorum cap 7 et 38.

Siergo ab hujusmodi philosophis quaerere, hanc
res sitas cuis tapit arbor, homo, brutus, nunc
sol meridiana hora luceret nunc apertis
oculis aut auris impertis videamus audiamus:
nunc vivi an mortui simus edamus bibamus
id omne incertum et obscurum esse dicebant, ipsos
nescire, et illud tantum scire quod nihil a nobis
percipi comprendique posse. De sixamenta
neccei videntur sed ne fabula moxionibus ca
reat, sed metrodorus subjungimus qui opina
ciones academicorum longe impudit ut ipsas
quoque incertitudines incertas esse putaverit,
ideoque ut auctor ut Cicero 4 academicor
us cap 23 negabit scire nos sciamus ne aliquid
an nihil sciamus, nec ipsos quidem nescire, aut
scire scire nos. Nec omnino sit ne aliquid an
ne aliquid sit, quod Xeniades Zeno eliates, et Pi
rro probarunt quam maxime quae

Nobilissime sensus proxime clarissimo Renatus des
cartes acerrimi ingeni vir et in mathemati
cis apprime versatus omnibus opiniones aliqua
ex parte scitutatur videtur bis ergo in ipso phi
losophiae limine decrevit omnibus dubitabit
decrevit ut illa deinde velud certa admittatur
quae perspicue nitido que cognoscantur. Principi
itaque loco assumit ea solus vera certaque esse
que in idea clara aperta distinctaque sese appa
ret. Hoc stabilito principio ad se ipsus examen con
vertit, et primo quidem possibiras inquisitiones hoc
asseres se reperire verum fatetur <u>ego cogito</u>, et qua
re atque natura fuerit sibi visum est illud alterum
<u>ergo sunt</u> nunc hoc tam quam principium omnis
cognicionis sit admittendum sibi videtur:

Elegant quoque liber nomine Clarissimi Da
nielis Huetii episcopi Abrincensis circumstantias
et rationibus omnium potentius animi mentis humanae
imbecillitatem exponens Acatalepsiam hanc acer
rebidetam; quemadmodum auctor ille quidem inter
titudine scientiarum suspensione disseruit, ut
illa prius tenemus quae in exercitationibus paradoxis
libro 2° Gasendus subtiliter ingeniose quae dispu
tabit: nec non quae pro Polito scita solidis quaesta
tionibus tradit noster ex suo doctissimus illustrissi
mus quae Feijo tomo 3 discursu 13 cujus epigraphe:
el escepticismo philosophico sed ex eo doctissimus
auctor scepticissimus pure in ligna physica pro
pugnat.

Et haec quidem de initio hujus controversiae quid vero sapi
entes illos ut opiniones hanc acriter adeo et pertinaci
taciter defenderint impulerit Et ita me ex eodem
illos et ordine ut putandi non solos qui ex animo
sed etiam jocandi loquuntur, quasi ex vera sententia sim
ceraque mente dicere, ut ex scriptis et vita plu
rimorum ipsorum probe liceat ostendere) facile ostendi
potest cum singula fere illorum argumenta Empirici
cis expresserit et cicero ipse non tantum uno loco co
memoravit, nobis ea in compendium redi
gere sat fuerit.

Et quidem mentis maximam imbecillitatem magis ob
servabant ejus quae tamen saepissime in inquisitione
de studio languere, hac pronum singulare
et in errores innumeros falsa veritate imaginea
saepissime crederat. 2 maxima in rebus ipsis
et perplexitas esse sole ita veritas ipsa ut inquit
cicero tota crassis involuta et circumfusa tenebris
sedes quae perspicacioris ingenii vires perspicuat
3 illud etiam quod anno bis aliter et observabatur extra
rimo et quo omnes veritates sustulerunt et eo
quod omnes res fluxas variabiles et nunquam in eo
dem statu permanentes viderent. Cum enim nullus objec
tus firmus et contra deperiatur nulla quoque pertate
sit invariabilis et contra fuerit prorsus eadem nec
incomitura necessaria. 4° accedit quod omnis nostra
cognitio a sensibus vel ut a fontibus debet oriri cum
itaque sensus ipsi saepissime decipiantur et in errores
nos inducant, ea de quoque cognitio ambigua
falsa et incerta putari debet. 5° ad haec argumentum
illud quod nostro doctissimus ac
clarissimo nostro Feijoo et illustrissimo

Nam contingit sepe quod nos dormientes et somnia
ntes eadem que vigilantes facimus facere quoque
judicamus, sepe metu corripimur et desperatione
ratione sensus adversarius sepe etiam ex prospe
ranus letamur et hoc ita vivide [illegible] pro
poni ut dubitare liberet [illegible] in [illegible]
tiones sunt [illegible] credamus eis que [illegible]
nota que certior nos videat, nos nunc dormimus,
cum sic attentimus videmus audimus, nullus quo
que erit character quo veritas ab illusione dis
cernatur. 6° si veritas ipsa nobis certo queas
sole cognosci in ea discernenda omnes [illegible]
[illegible] combinarent hac longe [illegible] pro
bat [illegible] et aliis autores dividi [illegible]
mores [illegible] sententiarum quos diversimo
fulto incrementi imbecillitas ratio que ipsa [illegible] ca
ligine obnubilatur.

7° Postremo [illegible] nullus sic veritatis certa sig
na nullus ut greci vocant criteria quo certo a fa
litate secernatur et quo colligunt nullas nisi spes
fulgere eas inveniendi et si forte mens ipsa in
veritates incideret nullo modo esse certa poterit
nec magis veritates quas falsitates percepisse
et hec precipua argumenta quibus moti
[illegible] pyrrhonici ut omnes veritates impule
rint [illegible] et incomprehensibi
les putaverint.
At hec tota tanta que non sunt ut a lo me
ri hominis sensu et contrario nos sententia
nos co [illegible] Iam vero ita que nos
animo sereno [illegible] quod
nos lateat, plurimi que sint eo [illegible] quibus
[illegible] ipsa vel ab infantia [illegible] magis
[illegible] que sint plurimi [illegible], plura
[illegible] que evidenter adeo [illegible]
certa que sunt ut magno ex [illegible] veritates
et scientias [illegible] gloriemur. quod si
plura supersunt que nobis certo non sunt
[illegible] ipsa [illegible] fulget, nec quoque ali
quando comperta et perspecta fore ut
[illegible] que [illegible] ut mens [illegible]
[illegible] veritatis amore [illegible] flagra
re in ea [illegible] inveniendi.

Adde quod a primo exordiamur quis sane
mentis dubitare se existere cogitare aut
ne [illegible] videre aut videt? quis unquam
ambigere posset se habere aut idea [illegible],
mentis [illegible] necessarie [illegible] ut ait
Augustinus qui quas potest nescire se habere qua
[illegible] quae [illegible] non haberet non posset
quoniam non solum nesciret sed nescire quoque
se [illegible] sicut ergo nos vivere non solum verum
sed etiam certos esse [illegible] vera et certa [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ut sapientia
[illegible] quam dementia nominanda [illegible]. Et
[illegible] [illegible] prima cognitionis nostra
principia quae adeo certa et indubia sunt ut
in [illegible] mens [illegible] ponderare
[illegible] nec non illa quae ex [illegible]
de principiis ita necessario fluunt, ut illis
[illegible] mens ipsa cogatur, ut nos supra pro-
bavimus.
Adde quod veritatis amor ad quod [illegible] et
[illegible] cupido nobis ab [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] ipsa [illegible]
[illegible] nobis [illegible] potest [illegible] quid est ignoran-
[illegible] [illegible] [illegible] Dei [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quae [illegible]
[illegible] ut quid [illegible] ipsamus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible]
Deo comparati ut nunquam veritatem [illegible]
[illegible] [illegible] modi [illegible] [illegible] [illegible] nobis [illegible]
[illegible] possunt [illegible] [illegible] auctore
[illegible] oporteret quod summe ejus perfectioni
manifestissime repugnat. [illegible] de hoc
[illegible] [illegible] loco.
Accidit argumentis ad hominem ut [illegible]
[illegible] [illegible] philosophos, quo [illegible] et [illegible]
Aristoteles et noster [illegible] [illegible]
[illegible] incerta vel dubia sunt [illegible]
[illegible] animus detinere [illegible] quae
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] veritatis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]? quod [illegible] [illegible]
quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible]

insignis est fabula multis ab [illegible] ab ipso que
de hoc philosopho dicimo loco invenimat
Ideo ergo quaestionem dimissimus est, Pirronicis non
ex animo ita accusit, sed ut dogmaticum delim
[illegible] gloriam nimis suspendisque
infamiae [illegible] inducerent ad quae subtiliores
quandam rationes suae ingenii ostentarent
hac ex confusione empirici nomine autem
ipo [illegible] libro [illegible] dogmaticorum [illegible]
et in modice suo jactantibus principi [illegible]
non [illegible].

Postremo nec inde clarissima ducitur immo
alterum praedicta Pirronicorum hypothesis ha
bitat religioni invidias instaurare omnes quae fi
des divinae et humanas [illegible] conspicitur
[illegible] de omnibus ut dubitandes indubius
sunt, dubitanda quae divino fide homine
proponentur ut praecatis ipsa quod ipsis
ab principio examinatum ad quae divinae
fidei vir ex ipso ratione hominis [illegible]
debeat ut [illegible] proinde dicit [illegible]
de praedestinatione [illegible] cap 2 nullus
credat aliquid nisi prius cogitaverit cre
dendum quod argumentis [illegible]
et [illegible] maxime praemi
nat.

Quae cum ita sint Pirronicorum hypothesis ut abjiciendae [illegible]
[illegible] maxime quae pernicio
[illegible] et hinc manet probatum quod
ultimo loco probavimus suscepimus etsi enim plurima
adveniunt vel occulta [illegible] et impracticabilia [illegible]
[illegible] et ipsa a nobis aliquando [illegible] perfectissima
[illegible] enim plurima [illegible] quae [illegible]
[illegible] quoque [illegible]
[illegible] ut [illegible] in inquirendo [illegible]
[illegible] studio [illegible] quae sapientis [illegible]
[illegible] ingenia [illegible] praesentis [illegible]
[illegible] methodus [illegible] in inquirendis [illegible]
[illegible] Franciscus Baconius proponit.

Sed contra generalitatem demum pirronicorum [illegible]
[illegible] veritates inventas [illegible] nobis [illegible]
in [illegible], tantum habent ut [illegible] studium
[illegible] quas potius [illegible] ipsa [illegible]
humanae mentis [illegible] quandoque
ejus effectus causae [illegible] incompletis [illegible]
[illegible] effectus tamen ipsi [illegible]
[illegible] nobis magnificentissime apparet

unde optime ait Cicero de divinitat. 2º cap. 2 N..
et si causae non requirantur ... rerum vel
tamen ipsae attendantur a nimio ad beate quae possint
et 1º de divinitate cap. 8 hoc sunt contenditur quod etiam
si quomodo quid fiat ignoro, quod fiat intelligo.
deinde tantum cujusmodi studiis, jucunda ... esse so-
let ut vel per solam nos impelleret. Indagatio ipsa re-
rum inquit laudatus auctor, tum maximarum tum
etiam occultissimarum habet oblectationem; si vero
aliquid occurrat quod verisimile videatur, humanissima
completur animus voluptate. academicorum 4 cap. 44.

Quibus stabilitis haud difficile erit singula pirrho-
nicorum argumenta dissolvere. Et principio quidem
obscuritatem rerum (quis tantae mentis ne aperit) magis
magisque mentis imbecillitatis tenebris unde
quoque maxime obvolvi, ut pauca sint illa quae
a nobis certo cognoscuntur. Nihil non certo cognos-
cere omnes quae veritates impertiam nobis op-
ortere non quia 1º quae ... communis rationis
principia ea quae res ipsis ligantur apprime sunt
nobis nota, neque de his dubitare animus sinit
pulchre igitur Lactantius contra hos pirrhonicos
agit ut inquit fatentes 1º multa nescire quibus
sint Deum voluntatem hominis accedere tamen
multa tamen quae possunt et sensibus percipi et
ratione comprehendi de opificio Dei cap. 5. Hinc A-
ristoteles velit observaverit quod opus est aliquid
scientiae habere volentibus bene dubitare 3º metaphisicae cap. 3º.

2º Deinde quoque obscuritatem non negamus sed tamen
plurima sunt quae perspicue adeo et evidenter conspiciuntur
ut his dissentire non liceat. Nam quid inquit Augustinus
idoneus fundamento est quod compertum est quia compre-
hendi non potest quod occultum est?

3º quod 3º loco ponitur facile dissolvetur si ad ea quae alibi monui-
mus ipsi cata animus intendat dummodo quae variabilia et
contingentia sint, si eorum existentia inspiciatur, non
autem si consideretur eorumdem essentia. Et ut exemplo
illustretur: certum est contingens esse existere hominem
triangulum in certo ab aliquo describi alioquin
genere tamen multa invariabile tamen et firmum
est, hominem ipsum praeditum mente debere existe-
re, si existat quandoque triangulum duo quatuor
bus angulis constare; cum itaque ambitio rem semel
et observatum essentia per abstractiones abstractas con-
siderent perspicuum est quod rerum cognitio temporalia
maneat. Adhuc: Deus ipse animi substantia ...
nomata ipsa mutatione posuntur variare. Quae
ni de ipsis scientia haberi non possit?

4º nos constanter negamus omnes cognitiones nostras
a sensibus oriri debere mensuram quae ipsas intime
sensu cognoscit, sed ero. Non inde sequitur quod sem-
per sensus fallantur, et quo quandoque sint falsi. Nec
ita nos in errores inducunt, ut intellectus eorum vitia
percipere corrigere que non possit. Deinde et si nimi-
um habemus, intellectus percipere sensus falsitates
poterit ergo eas vitare. Hinc optime Lactantius de
opificio Dei cap 6. ratione aperte, cum oculi falluntur
manifestum est non esse falsos sensus. Qui autem non fa-
lluntur, sicut puri et integri aut sit aliunde tamen
tamen non falsitas aut illorum sed ex erroribus sed de hoc
satius.

5m argumentum nobis satius est sed dubias quoque et
communes sensus superare quod ex illo tentant deduce-
re. Percipimus quae omne sane mentis et ratione
sane ac nequeant, sed nos dormire aut somniare cum
res ipsas tangit et videt. magnas quoque discrimen
quoque ipsa interna et intimo sensu cognoscit, inter
vigilias et somnes, inter ea quae vocabo sensus percipiunt
et ea quae imaginatione obstruuntur. Cum quae illa ebi-
dentia experimentari intellectus cognoscat, de qua
nequid dari probatio et potest per ipsas immediate
cognita nunquam sit non assentiatur, quin ullos errores
aut falsitates formidet.

Quod si quis pertinaciter dicet et dicat nullas certi-
tudines rei existentiae et illa ebidentia experimenta-
ri in nobis concedere, nam etiam in cognitis illas ebides
sicut non videntur habere, cujus ignorans est, separato
genus illud simplex cognitio, continenter evadet
nos loqui legere scribere et nullus dubius nullae
si alter formido = respondeus cum clarissimo Pe
Feijo contendere desiccus argumentum proponit
etenim ne nos etsi fateamur, multa miserii
imaginatrices proponere quandoque aliquan-
do falsas cognitiones secitare actiones, alteri supre-
sitas nimis languidas et vacillant et multumque
a constanti firmo et robusto quae bus existentes
sensibus dictant et discernimus. De hoc ra-
tius mo b[illegible] supone de illo multus
multa quae fortuito scilicet se quaesitam tantis per
in momentum usus eduobus nos acquiescere et
inquit laudatus criticus, aut etiam cognus habere
nos cernens ac de aliis sensibus
quod illis experientia ipsa nos doceat non est no-
bis divinum in morandus.

6 quo certo loquo
nam sapientes in multis aut
in alii vere multis una velut voce conspirant nec
ipsas opiniones varietas veluti caracter de sectha
beri usque semper magis et animi affectibus et propria
ignorantia et

ut decipit pirronicis
quas et difficultati materie vel ejus pro cedat in circa
similitudinis nota cultimas apud catolicos nunquam sta
tio devenirent et ab eo cultu nostri nunquam recolare
tanta que hinc orta discordia ca

Agustinus doc cant a — renda est inquit Agustinus
et paenitet quedam discertatio decipiendi advorsarii
id quidem nulla
ad hoc sit oporteat altercatio nisi ipsa. quo musipintibus cujus
de quo pendea dicte etiam dicit Gregorius Nazianzenus oratione 26
cujus modi inquiens vel minimi vitandos errabo
rores nec hinc ab alteriori majoris momenti defendantur.

Tandem quod apirronicis arguitur falsitatis argumentum his
que a nobis retro sunt dicta ipsa namque evidentia cum
methaphisica que propria est principiorum tum epistam
entalis rerum que sensibus percipiuntur de ipsis nos
dubitare non sinit neque falsitas rerum quibus veritas
pariendo cum tali claritate ostenditur ut si intellec
tus tantisper expectet verum haud deteget falsitatem a-
quibus non circumspiciat. Non itaque veritatem in
dicant sed ut liceat dicere aud proprie nota
vel certa judicandi aud discernendi nota aud regu
la veri et falsi quam ipsa ob evidentia: tum que pro
positio vera aud falsa censeri debet cum inter
subjectum et atributum evidens illa connectio et dep
us notitia mihi de quo nobis aparet. sed
illa connectio evidens que notitia pertinet rerum
gradus ab intellectu percipiatur explicandum
semper est in quo illa nota seu regula sit colloca
nda.
Et quidem ipsi cum ut auctor est Cicero judiciadi
nus in sensibus ponit quibus si semel aliquid fal
se probarent probabilem fuerit sublatum erit omne
judicium veri et falsi putat. tantam ergo sensibus
fidem habendam esse decernit ut quidquid vera
sit accedere ab rerum ratione debeat. Neque de
ipse aliter sint quam ut ille a sensibus percipi
untur. sicut solent vi pal manent tanbus ere et
siphus partis in aere partis in aqua positus tra
ctus vel infleccius esse putabit quod nec ille majo
ris magnitudinis neque etiam aliter nobis apare
at ex his autem que tulius referat interlocutio
nus sensus intimos veritatis judices ponit.
Sed taliter certi: nam cum sensus ipsi quicunque illis sint
non nisi corporeos res percipere possint, cum inti
mam rerum naturam vel indolem scrutari neque
ant cum ideo la veri similitudini tali consuebe
rint cum errores ille qui sensibus admittantur ab
ipsis detegi vel cognosci non possint veritati cara
cter seu criterium in sensibus nullus colocari non potest

econtrario alii sapientes inter quos extitit Plato gra-
ta ratione illud ponere. Et praecipue Platonis au-
ditores ita ab eo deflexerunt ut veritatis judicium sensi-
bus ac sensibus partim in ipsa ratione posuerint quod
etiam et peripatetici iam consequentibus pla-
cuit.   peripateticis tum quod tutius
quasi evidentiam ut neque sensuum fidei sine ra-
tione neque rationes sine sensibus sequamur
neque eorum alterum ab altero separamus. Consecuti
putamus recte locutio duo criteria veritatis ad-
misit mentem animi principalis et accuratissimas
imaginationes
Haec sententia quae tali qua   amico quoque
etiam copiae tam quasi verisimilior debet. Dicimus
itaque veritatem quam Aristoteles eorumque philosopho-
rum quidem sensibus tribuerunt concedendo
tribuerunt. Etenim dubitari non potest quin plura
adeo   ut illa vera censeade-
antur sint vero quandoque minus aeque minus
quae perspicaces sint adde ratio quae ipsi porrig-
it, habet evidentiam illa quae ab intellectu ipso p-
ercipitur. Adest insuper divina revelatio et au-
ctoritas quae licet sint evidentes certae tamen om-
nino existunt. Haec levia regula nobis oportet
quando res supranaturales ipsas peragitur ra-
tiones quae transcendit. Corrigendus itaque
sensibus corrigenda quoque ratio quando Deus ipse
optimus maximus ea aliter dixit quam nobis viden-
tur. Reputaremus ergo fasto   aliquid quia Religio-
ne omnia vera nam tales nihil
et adeo revelata sit pietate quod consentaneo
procedere.
Adhibeatur ergo diligentia ut veritas ipsa
vel revelatione eruatur. Quod si post tal-
ia diis omnibus solertique adhibita diligentia in in-
certis trahi non possunt animus dispondere non debet.
Non ut est observatus veritas ipsa quae olim quando
in ingeniorum suerit repente quando quae no-
bis effulget. In his autem immorandus non est quae
Deus optimus maximus nobis imperscrutabilia voluit, tan-
quam mens nostra corporeis vinculis adstricta, tan-
tum tantos veritatis splendores intueri possent
temeritatis accusator, sed audacitatum et libidinis
eo quod quae scrutari praesumat, quae vel nos
quasi vel soli proximi in gloria quam speramus
in coelesti patria noscemus.
Omnem hanc ~~tatet~~
et arcibus difficilimis nec iniucundis tamen
ad faciles nobis revertamur. Stabilitata namque

arabis veras certas que cognitiones
statim intelligitur hanc esse seu entie actualis in
doles et caracteres; quod si dixerus et hoc quedam sta
bilitas ad similes conficiendas demonstrationes cog
nitionesque abendas oriatur, abilitatibus habetur
scientia de qua jam plura alibi dedimus. Si haec sta
sit ut ex pluribus parcialibus abilitatibus resultet, co
mposita; sint autem ab uno eodemque simplex, ut a una
et eadem qualitas concebitur. Si haec scientia modo in objectum
suum modo speculativo tendat ex speculatrix, si autem
vel objectum operabile fuerit vel modo operabili vel
ex modo fine ad operandi practica erit. Quid sit
modo speculabili vel operabili tendere quae cuiusque
scientie speculatrices que ve
stas ex 3o tractatu excidit.

Restat celebris divisio scientie in subalternantes
et subalternatas. Scientia quae pendet ex alia et
illi subordinatur subalternata dicitur, si eaque
sibi aliam subordinat subalternans nuncupatur
Tres aliqua scientia est subalternata 1o cum subjectum
seu objectum se habet ad subalternante sicut contracta
sio in respectu: 2o cum ei aliquas differentias acci
dentales addit: 3o cum principio suis lodo conclusiones
a subalternante demonstratas assumit. Exemplum
sit medicina quae corpus sub ratione talis a physica
inspecta, subjectum habet. 2o ei addit differentias sana
bilis. 3o pro principiis habet conclusiones a physi
ca demonstratas v.g. contraria contrariis curan
tur quod a physica ex eodem demonstratur quod con
trariæ qualitatis mutuo se expellunt ab eodem
subjecto: hinc vulgare proloquium: ubi desinit physi
cus incipit medicus. Eodem modo Optica Catoptrica
nica Dioptrica Geometriæ; sicut musica arithme
tice, subalternatur.

Ad unum ut promisimus restamus sopiniones, ut de opi
nione fide aliquid dicamus. Opinio ut citant ge
cus significat actus intellectus qui fertur in unam
partem contradictionis cum formidine alterius.
et quo illud habetur judicium opinantibus pur etiam
dicis formidolosum; cum propter rationes procedere
ipse existente, tum et cognita fallibilitate motivi prop
tea quod praestatur assensus. Distinguitur opinio a
scientia quia illa inevidens et obscura et incer
ta. Differt etiam a suspicione quia haec indu
cionis [illegible] assensio etiam temeraria, quia hoc prop
ter leve quo ignitur motivo militat contra [illegible]

Opinio ergo exigit aliquando ponderentur motiva cujus assensui obstabant tandem, etiamsi fiat comparatio ad motiva positae partis, se accidit. Illud autem motivum probabile habetur quod vel ad probationem intellectus merentur vel sanctis et indignum una qua quaque probare. Hinc probabilitas major vel minor habetur si vilificativa aut pondus rationes, hinc inde militantis absque praejudicio perpendatur. Ad cujus duplex sit unde hoc oriatur caput nimirum si pla intrinseca sit rationum et extrinseca [illegible] autorum suffragium et utro quae exit cognoscenda major aut minor probabilitas. Haec autem ex utriusque defectu ita potest decrescere ut dicatur probabilitas tenuis. Sed tamen semper erit necesse, ut nihil certi contra se habeat, aliter non opinio, sed erit judicium erroneum quia ut communiter dicitur contra certum non datur probabile

Ex his habetur syllogismi topici definitio communius syllogismus faciens opinionem seu in quo et praemissis probabilibus sed et una certa altera tantum probabili probabilis incerta consecutio. Ratio hujus est, quia licet praemissa una certa certo jungat extremum cum medio, altera autem tantum probabiliter jungit. Conclusio igitur sequitur debiliorem partem. Hinc si altera quae praemissa est tantum probabilis, conclusio minus probabilis est quia ex duplici capite falsus evadere potest si probabilitas unius destruit probabilitatem alterius conclusio inde deducta pessima est. Patet in hoc syllogismo: probabile est Deum libertatem probatam praemovere ut [illegible] defendant, sed si Deus praemovet [illegible] tollet libertatem ut [illegible] opinantur probabile igitur est Deum tollere libertatem. In conclusione est erronea quia veritas unius praemissae sic certa debetur necessario veritatem alterius.

Itaque fides est assensus praestitus propter auctoritatem dicentis. Oritur namque omnis nostra cognitio tam in philosophia tum in reliquis disciplinis ex his velut fontibus scilicet auctoritate et ratione. Duplex namque ait Aug. est via quam sequimur, cum rerum nos obscuritas movet, aut rationem aut certe auctoritatem; ratione nititur clara et evidens est parit scientiam, sunt autem aliquando obscura et non quamque opiniones [illegible] alio discimus his quae rentimur, quia ab ipsis dicuntur fides exurgit

Fides duplex solet distingui
divina vocatur quae solius Dei testimonium
quae vero ex hominibus ipsis aliquid
humana fides vel autoritas nuncupatur. Sed
magnum inter utramque obnobare subeunt discri
men. Divina namque autoritas firma incon
cussa et immobilis est, cum Deus ipse summe ve
rax summeque sit perfectus, unde nec falli nec fal
lere potest omnino. Fides humana plerumque
dubia interdum et fallax vel errori obnoxia esse potest.
quippe quae tenuis homines [illegible] subdolo ho
Psalmo mines fraude viciare consueverint. Ex his nam
que omnis homo mendax et his autem intelligitur
utramque fidem ejusque robur ex aliqua ratio
ne deduci, nam ratio ipsa intellectum non potest ad
credendum ipsum quod a lumine quidquid a Deo
vel ab homine accipitur credendum esse cognos
citur: itaque principia quidem et argumenta
quibus divina fides innititur, vere Theologiae
ex clarissimo Cavardo [illegible] sunt propone
nda. De humana fide ejusque legibus postea
erit sermo.

1a

Plurima sunt quae ab intellectu nostro concipi
sive cognosci non possunt. Haec regula abunde patet
et dignissime [illegible] ita reperitur existerit quin [illegible]
non noscat. Ut enim plura mittamus, quis usque ma
ris fluxus et refluxus, magnetis vis, gravitatis
origines lucis naturam ejusque propagationes
intimas animi et corporis uniones aliaque id
genus ignota mera quae oculis nostris cotidie cer
nimus, clare adeo et perspicue explicare potuit
ut exemplis omnes quae dubitationes amoverit?
quid de mysterio illo philosophico [illegible]
quod per tot saecula
[illegible] et usque nunc torquet? Haec sunt sane mis
seria quidem [illegible] divina [illegible] imperbia
quae ex illis ingenii nostri vires ostendant faciteque
suadent plura esse quae a nobis nec cognosci [illegible]
nec concipi

2a

Non idcirco quaedam neganda sunt quod a nobis [illegible]
manifestissime intel
ligantur intellectus noster propria [illegible]
memoria [illegible] ad quae [illegible] propria
[illegible] ignorantia quas [illegible]
negabit quod non intellexit. Intellectus enim de
bilis mentis [illegible] esse non potest. nec ergo

ut si mille simo qui que suf avec ignorant pro blas
femat

3ª

Plura in Deo perfectiones deprehendi: plura
Deus cognoscere efficere et revelare potest quam
nos mente comprehendere verissimus est et ratio per
suadet, divina siquidem natura atributa poten
tia infinita esse debet; ideoque ab humanae men
tis comprehendi circumscribi que non patitur, quae
tenuis debilis et finita cognoscitur. Egregie Aug
demu Deus aliquid posse quod nos fateamur investi
gare non posse in talibus tota ratio est
potentia. Nam nihil deterius esse potest in quid
Christiano homine quas recte humana ratione
dissecari absque mentiri

4ª

Deus aliquid revelat nec falli nec fallere potest
et enim summa sapientia ei repugnat falli qui

5

nihil a Deo potest revelari quod evidenter certi
que ratione potest majori veritas
a Deo tanquam a lapidissimo fonte veritatis de
bet effluere ac quod veritas veritati non
adversetur nihil a Deo potest revelari quod
magnitudini Summo lumini nobis ab ipso lumi
ne repugnet. Alioquin error ille Deus esset tribu
endus quod nefas est credere. Hinc humanae
rationis Incarnationis Trinitatis misteria
supra non contra rationem a theologis di
cuntur, si enim ipso ratione lumine ali
quo a Deo revelatas puta
ri non debet. Hinc proscripti sunt in Latera
nensi concilio secundo quidam peripateti
ci, qui asserebant propositiones aliquas the
ologice sive divinas fides veras esse posse,
que tamen philosophice falsa forent immortales
animos philosophi
ce mortales esse dicebant.

6ª

Quidquid a Deo revelatum est si a nobis nos posit
intelligi, ut verum omnino haberi debet. Haec
regula cui veluti vasi divina fide innititur
manifesta consecutione ex praecedentibus de
ducitur. Siquidem ratio ipsa ostendit plura
a Deo fieri cognosci vel revelari posse, quae nos
mente complecti haud possimus, Deus etiam hu
nec revelando nec falli nec fallere omnino
certus est, ea quae a Deo revelantur tanquam
indubia et inconcussa a nobis admitti opor
tere. Hujus regulae necessitatem nobis incul
cat Apostolus, dum nos admonet non plus sapere
re quam oportet sapere sed sapere ad sobrietatem

, utramen iuxta fidei quae unicuique nostrum data quas ad modum
in oraculis Christi.

7ª

Illud a Deo debelatus censeri debet quod sacris litteris, divinis traditionibus unitate ecclesiae consentu, Oecumenicis conciliis atque Romano pontifice doceatur. Utrum quela quae sequela complectitur explicaretur, non unus sed plures erant scribendi tractatus peculiares ex his agit ysus trisimus Melchior Cano libro 2º et sequentibus de rebus theologicis. Nobis tamen pauca libare sapiat. Et 1º quidem divinae fidei et autoritas et sacris litteris deprommi debet cum eius divino afflatu lumine fuerit conscripta, quidquid in eis fuerit expressum a Deo ipso debelatus debet censeri. In hoc uno cardine ipsi vel particulares conveniant, quantum in explicando scripturae sensu mirifice dissidiant.

2º cum ex ipsis scripturis manifeste ostendatur Apostolos plurima a Christo sacrabato re nostro didicisse, quae non scripsit sed viva voce fidelibus proposuere, ab ipsis quae in deliciis sunt delibata, traditiones hujusmodi, quae apostolicae vel divinae nuncupantur veluti 2ª regula fidei hoc debelationis fidei caracter habeant debent, tenete inquit a Paulo Thessalonicenses epistola 2ª versu 14 cap. traditiones quas accepistis a nobis sive per sermonem sive per epistolam. Itemque patres plura fidei dogmata et constanti perseveranque ecclesiae traditione deseribuntur. Ad quem communis consensus multa credimus et verbo Dei scripto sed etiam et verbo Dei tradito definita sunt. talia certe sunt perpetua Deiparae Virginitas, baptismus non aut adultorum sed parvulorum quo quegarantes esse simpliciandas, ymagines quae ipsos super celebrandas. Et his etiam traditionibus didicimus christus Jesus optima oculis increasses debere, antequam turbe duodecim eiusdem dare. Plura que alia quae huic referre nec vacat nec lubet. Argumenta que ab heredoxis in hanc regulas opponuntur, non hujusmodi loca, ea quae acute solide conus dissolbit.

3° Clarissimis etiam scripturis locis erudimur, ecclesiam adeo institutam, nunquam a fide, moribusque doctrina defluctere posse. Unde quod quid ab ipsa ut credendum proponitur tanquam certum habere oportere. Et scripturarum inquit Aug. a nobis tenetur autoritas, cum id facimus quod universae jam placuit ecclesiae, quam ipsarum scripturarum commendat autoritas. Apostolus namque ad Timotheum scribens eam columnam et veritatis appellat.

4° Licet vero ecclesia ex singulis tantum fidelibus constat, in explicando vero fidei scripturarumque sensu, in controversiis dirimendis non quilibet vel audiendus est consulendus, sed illi qui propositi sunt nobis dominantur id est episcopi quos velut successores apostolorum posuit Deus regere ecclesiam suam et pascere, qui in illa est, gregem. Hinc Ecumenica concilia vel generalia, quae ex universi orbis partibus componuntur ecclesiam repraesentare debent, nec in fidei dogmatibus doctrina morumque si spiritu sancto fuerit congregata a Romano Pontifice indicta ab ipso que approbata errare non posse fide certum est. Ubi enim duo vel tres congregati in nomine meo fuerint congregati ait Christus Dominus, in medio eorum ego sum. Hinc oportet horum conciliorum autoritatem magnam et inconcussam esse, et quidquid ab ipsis fuerit definitum, magna reverentia a nobis ad mittatur.

5° tandem cum Christus Dominus beatissimum Petrum caput visibile instituerit eique ipse dederit claves regni coelorum, ea potestatem solvendi et ligandi, rogaverit que pro ipso ut fides ejus non deficeret, cum tandem ecclesiae dignitas fidei autoritas, perinde Petri constat esse debeat, merito quidquid a Petro ejusque successoribus tanquam ecclesiae capite et fidei magistro, in rebus ipsis fidei et morum fuerit definitum, tanquam ab ecclesia latum censetur. Et hi sunt characteres certaque principia, quibus facile intelligi ostendi quae possunt an aliquid fuerit a Deo revelatum.

Quod si quis curiosius inquirat undenam dependeat scripturarum sincerarum ab apocriphis discreptio? undenam libri quos canonicos appelamus ut puri et sinceri putari debeant? facile respondebimus non unum tantum sed plura esse certitudinis indicia a

Ipsa enim scripturae sacrae divinitas, aut universa
-e Ecclesiae auctoritas et prodigiis illis in ferrari po-
terit, quibus testimonia Dei credibilia facta
sunt nimis, quibus atque etiam scripturae auctoritati
necessitas, divina Ecclesiae dignitas, fides, doc-
trina, unitas, aeternitas, ostendi solet, cum enim vera
prodigia ab Deo solum fieri possint, cumque ejus
sanctitati repugnet, in confirmationem men-
dacii ea patrare, manifeste deducitur ex tot
tantis quae mira narrantur, in totius conversione
orbis patratis, ex tot martyrum sanguine fuso,
ex tanto tantorum quae hominum consensu in-
variabili, et imbaniato in rebus fidei, et con-
tinuata per tot saecula serie traditionis, ea
esse genuina, pura et sincera.

Ubi insuper ponet argumenta singula quibus
christianae religionis veritas adjectio quo sto, aliquis
vixit per viam detur est demonstrata; sed obser-
vandum superest quod licet ad universalem Ecc-
lesiam in concilio congregatam spectet quinam sint
libri canonici; licet nos eaedem cum talem
esse, quos Ecclesia proponit, ipsa tamen Ecclesiae au-
toritas non est ratio formalis ut ajunt cre-
dendi, sed divina ipsa veritas ejusque Divina re-
velatio, cui assensum praestamus propter se ipsam,
qua moti a Deo per instinctum specialem supra
fidem ipsam infusam ad credendum determinamur.

Quod itaque revelatio divina est ratio formalis et
objectiva fidei, ut dicunt, ipsa vero auctoritas Ecclesiae
nec non nobis proponet objectum, et est velut instrum-
entum fidei seu ministra sed judicium ad creden-
dum requisita quae ad modum applicatio ut ignis u-
rat et apprehensio boni ut bonum amet voluntas. Quod
si ex scripturis ipsis habemus Ecclesiam, quia colum-
na et firmamentum est veritatis, [illegible] in propo-
nendo hoc vel illud tanquam dogma fidei credendum
nos posse; non ideo ut Heterodoxi nobis objiciunt
circulus vitiosus committitur; nec enim fallacia
tandem intervenit quam ad idem pro eodem forma-
liter probatur. Non autem ita impraesentiarum
[h]aberit, sed aliter longe, nam scriptura et Eccle-
siae testimoniis mutuam utique certissimo da-
[illegible] loquar praestant operam, ad quae una
et alia lucem accipit, ut Christus Joannis et vicissim
Joannis Christus testimonium perhibuit scriptura

quibus ecclesia non sunt adiunctae separan-
de, una probat alteras, non quod ecclesia sit ul-
tima analysis in qua fides resolvitur, seu ratio
specialis formalis, sed est conditio et veluti adeo
institutio instrumentum, quod suas voluntate
omnibus facit manifesta. ergo uno in genere
re causae formalis altera indeterminantis
est agnoscenda, videsis Illustrissimum Cano libro
2°.
Sed antequam hic discedamus notare, oportet
quod licet revelatio quae toti ecclesiae universali
probatur adeo esse facta, ab ipsaque ut creden-
da proponitur, ut regula fidei sit certissime
habenda non tamen inde consequitur argumentum
eandem fidei habere argumentationem quae
fide praebent, privatas ut ajunt revelatio-
nes seu illa quae hujus vel alterius divi audian-
gi nominis circumferuntur. licet enim hae dei
piciende non sit praesentis, si certat debita
eis in quae genuinis scriptis, regulas tamen fi-
dei non praestant, sed tamen argumentum pro- pro duodecim
babile veritatis quae revelata dicitur. Quia de locis
vero inquit Illustrissimus Cano per ecclesiae 3
his ecclesiae semper credere an non quae homi-
nibus Catholicis quae revelationibus nullo
certe modo ad fidem illa referuntur: quam
obrem in principiis theologiae nostrae non
ea sunt habenda quae privatae et singulatae
quibusdam hominibus significata aliquando sunt
sed quae communiter et publice Ecclesiae me-
diante credenda. Sic merito compuntur illi
scriptores, qui de divorum praeclare gestis
non se putant egregie scriptores nisi casus 12 de loc cap
et revelationibus et miraculis adornaverint 6
Ipse inquit potens Bernardus epla
similes fuerunt quamvis adeo scriptis tales nos
modo tenemus quibus nec certa auctoritas nec ratio
suffragari videtur.

Nec etiam obstat quod divinae revelationes de tra-
ditis volumus licet enim de ea certo constaret, om-
nibus non esset recipienda, et dei revela-
te utroque publice subscribendum. Atqui quoniam
cum multoties satanas in Angelum lucis se trans-
figurat, et vel ipsis ante quando que illusione
decipiuntur fantasiae cujusque ab Ecclesia omni-
nem ut credenda proponuntur, merito non
sine exit dubitandum num aliquid demonis

fantastica aut diabolica illusione sit, quam vera, genuina et sincera Dei revelatio. Porro si ab aliquo scriptore hujus modi revelationes proponantur, caute sunt recipiende et prius expendende. Sed argumentum firmum nobis suppeditare non possunt. Cognoscere ad Deum pertinet. Ceterum a moralibus tractatus aures de visionibus et revelationibus non expedit.

Nunc nobis adeunda est altera fidei et auctoritatis species, que cum ex hominibus aliqua ratione oriatur, humana fides vel auctoritas appellatur: que quidem incredibilem prorsus utilitatem in explorandis veritatibus fidei in experimentis vel observationibus in omnibus disciplinarum genere affert. Quemadmodum ergo varios fontes supra insinuavimus et quibus divina fides vel auctoritas derivatur, ita quedam sunt regule statuende quibus humana fides nititur; pauca tamen nos de his congerere, agant ... Melchior Cano et Mabillonius in tractatu de studiis monasticis.

§

Humana auctoritas quantacunque illa sit nunquam esse potest fides divina, sive intellectus captivare debet ut ab illa proinde sine divine fidei discrimine vel heresis nota dissidere non liceat, ex quo sequitur; nam quod quod ex aliis fontibus praeter supra insinuatos derivatur semper ... erit. Id etiam nos docet sanctus Augustinus
» epistola ad Hieronymum, 19 ubi ait: Solis eis scripturarum libris qui jam canonici appellantur, didici hunc timorem honoremque deferre, ut nullum eorum auctorem scribendo aliquid errasse firmissime credam. Alios autem ita lego, ut quantalibet sanctitate doctrinaque praepolleant, non ideo verum putem quia ipsi ita senserunt vel scripserunt, sed quia mihi vel per illos auctores canonicos vel probabili ratione quod a vero non abhorreant
» persuadere potuerunt.

2°

Auctoritas omnium sanctorum in rebus fidei seu unanimis concorsque sententia in expositione sacrarum litterarum certissimum suppeditant argumentum: in rebus autem naturalibus et philosophicis probabile tantum; sed auctoritas unius aut alterius etiam in expositione alicujus loci scripture non nisi probabile argumentum potest ministrare

siquando ad eorum sententia ratio ipsa aut spem mentem aut major autoritas nos recedere cogat modeste et magisma que [illegible] ntia id est praetendunt. Regula certissima est Vp probatur ab illustrissimo Cano abunde cap 7 patet que quia magna est temeritas ad omne santi affirmare, negaret. Eorum conformis sententia ignem est afflatus spiritus santi, vel traditionis divine.

Ex illorum nonaliis non consentientia colligitur manifeste perexegrine apostolorum doctrina ab ipsis fideliter conservata et reliquis fidelibus tradita. In aliis vero que ad fidem non spectat eo loco habendum est eorum autoritas, quo sapientium hominum aut philosophi ingenium quos ipsi pro tali esse aut sunt secuti; hine pp antiqui fere omnes Platonem sunt amplexi, et ad mentis ejus amussim de rebus naturalibus disseruere posteriores vero Aristotelem sunt interpretati; Unde eandem fere que philosophis ipsis deferuntur
ingenue hoc fatetur celeberrimus Melchior Canus, qui hoc praestantissimi ingenii scriptoris quem copias Magni cognomen imbibit nequid decrementari sorum loquens in Aristotele nihil accessit secundum meam opinionem propria sed sua ratione peripateticorum, et idem ~~est~~ illos laudet vel deprehendat non me. Quae de santis Patribus in his declarant, eadem de ipso ... philosophis quasi communi dicta sunto

quis ad modum ignotae mentis erit qui Romam esse
aut certas urbes negare quia ipse non vidit
hoc quod de omnibus dicimus de Metaphrastone
scriptoribus de miraculis et beneficiis dei
etiam qui res tres vidit et perspicacius scrip-
serunt, quae debet intelligi. Sic nullus absque
petulantia negaverit, mirari ceterus illud ad
S. Dr. Aug. defensor libro 22 de civitate Dei de
caeci illuminatione Mediolani facta. Cujus
illic eramus inquit S. Dr. et ad multorum no-
titiam potuit pervenire, quia grandis
est civitas et erat ibi tunc imperator,
et immenso populo teste res gesta est.

5°

E contrario si scriptor aliquo affectu vel amo-
ris aut odii vel invidiae vel certi obsequii de-
prehendatur, ita ut facta referat quae aut ab illo
cognosci aut explicari non poterant, aut ea
enarret quae magnificentiori stilo adver-
tentur, aut denique ab illorum temporum lo-
corum hominumque moribus, indole vel ratione
abhorrent, interdum falsa, plerum-
que dubia, vel incerta reputari debent.
Harum regularum idem tenet examinis tradidit Ci-
cero in Varrone 4 cap 4 et de invidia ab cap
et earumque plurimi casus possunt in prae-
senti solvi. Pluribus exemplis id demon-
strat illustrissimus Feijoo tomo 5 theatri discur-
so 8 praecipue tomo 7 discur-
su 4 et 6 legendus quoque Cano libro undeci-
mo de locis cap 6

Nihil accuratius explorare debet in exscripto
rum auctoritate adhibenda quam illa rerum libro
rum sinceritas ex quibus testimonia educun
tur. Frustra enim alicujus exscriptoris auctori
tas obtinetur quae ex spurio vel Apocrypho
sumpta foret. sine impediret ille qui auctoris
nomen praefert ab eo scriptore conscriptus
non sit sed illi potius suppositus aut corrup
tus aut interpolatus alienis verbis cum fue
rit intertextus sic perperam in utroque
sue opinionis Augustinus cum quam adducit in
opere de Christo sit in pluribus de tempo
re sermonibus. Bernardus ad fratres in
sermone de monte Dei Anselm de passione X:
[illegible] de incarnatione cum constet haec
omnia vel apocrypha esse vel aliena ex corru
pte vel sibi sententiis exposita. Laudanda to
ta quae sunt congregationis Sancti Mauri
monachi nostri qui omni studio operam
que adhibuerunt ut genuina sanctorum pa
trum opera ab Apocryphis et supposititiis discreta
nobis exhiberet, quos labores egregie de
functi sunt et ad universum perduxere. Et
si nuper encomiis obit a pontificibus cardi
nalibus et sapientibus honorati. Confecta
ta longum [illegible] auditus [illegible] in
bibliotheca, in bibliotheca quam de scri
ptoribus congregationis Sancti Mau
ri adornavit.

Ut aliquis liber opus vel aliquod alicui auctori po
tius quam alii tribuatur, ex tribus aut 4 capitibus in
[illegible] dinosci potest 1° ex manuscri
ptis antiquis 2° ex conformitate aut diversita
te exsinc [illegible] opinionum aut do
ctrinae 3° ex testimonio ceterorum auctorum a qui
bus dictum opus [illegible] ut ab ipso conscrip
tum citatur 4° ex rebus gestis quae in ipso
enarrantur. Si haec omnia simul concurrant
vix fieri potest quin ex ipsis dubium resolva
tur. Sic exemplis [illegible] aliqua [illegible] et
scripta ex aestimatione digna [illegible]
e cautori videntur in fronte vel
in calce nomen auctoris

aetati ejusdem operis ejusdem au-
toritati principia et opinionis, aut eadem
vel fere similia, si auctore desiqui suae sin-
ceri ni seu pene sincroni eidem auctori cer-
to abscribant siquidem nihil peritus in hoc
opere legatur quod historice sui aevi sincronico
necesse et absolute dici poterit tale opus
talis auctoris esse. Sin autem aliqua harum
conditionum defuerit, aliqua suboritur
applicandi ratio; si vero omnia defitiant
a merito aut judicari ipso.

Nunc ex locis nihil loquor aliquid de altera
ex mone auctoritatis specie quae argumentum
negativis erit dicendum. Itaque dicitur illud
argumentum quod ad negandum aliquod
factum vel aliquod opus ad judicandum ali-
cui auctori ex silentio auctorum aequi-
tem et veritatis quando ad aliquas verita-
tes vel sententias abs... nula ratio
ne positiva sed tantum negationibus uti-
mur: ut si quis negaverit Sanctum Jacobum
apostolum in Hispania predicasse quia nul-
lus auctorum ante seculum 5 id asseratur.
Duplex argumentum distinguit Ma-
billonius alterum pure negativum vel in
exemplum alatum alterum positivum etiam ar-
gumentis permixtum. Esto exemplum: nullus
autor ante Martinum Polonum Papissae Jo-
annae meminit, omnes que autores im-
mediate post Benedictum 3um ponunt no-
num Joannem. Ergo hec presumta Papissa
pura reputaque fabula est a predicto M-
artino commenta.

Restat ut de argumento negativo aliqua dicam pla-
rimus juvat præsertim pro eludendis docu-
menta ab impostoribus sæpenumero
ut nos sæpe deciperent quæ licet negativo tan-
tum argumento confutari queant et sica-
silentio multo dici eluduntur sed pro monen-
dus laudato autore tacitus esse ex argu-
mento positivo quas in propria logis-
mo invenire quærenda sunt vacillata
nuis aliquid addendum sunt singula ob-
servanda sunt. 1ª constare debet nullus pros-
cribere eorum autorum quorum silentium
objicitur. 2ª materiam illos de qua non
ignorare vel scire potuisse. 3ª eis
incumbere enarrare siquid de re electa
requirat quorum vitas inscribunt. Ut nul-
la causa compulsos esse ad silentium que
ut ignorare poterint eos ut principias
orientalio Gloriæ alterius gentis invidia
secuta Religio patria protecto eximi-
mere quo auctoritatibus dicta arca ar-
gumentis potes nunc silentium Tole-
ti incidere in tanciums multos rebonis
et eos plenum ne adesse causæ potuera
sint aux ad nos defeceret quod tamen
armad comio cdmico 2º tatus cap 4
defendere de argumento nega-
tivo egregie scribit Toancias
xmo lius sed infeliciter inueli
ut casus est. Nobis vindicaverit
fuerit.

Cumque degu laxius omnino inquirer-
ndæ veritatis intellectusque perficien-
di in quas tota lo Fica scopus collimas sim-
mi nus feliciter non pertuntoretames
plicationes tradiderint vel suis dic-
tis simus erit omnibus ingeniis bin-
tus ut hæc omnia quæ ante nutcomplecti-
summus mentecetias complectiamimoque

dcti nere poridit ut pluximi e Yoael quin
jia scientianeu o eurerobes animumq qua
i pedi coxe eos que amandus r cdatur. hue
omnit cura et studio defenxidebet. Dogan
dur itaque ut mentis depelat tenebras
quibus ab infantia ypa infecimur, raho
nec ablaminatur, et lucit lumeminger
at arstriccs que sapientias emitatque
no bis eus sit no bis cus que laborct
gracales insuper pro beneticiis nostri
datis ex animis eurt defexend eut
no bis haud ingratis confenat me
yorat Deus opmipote incuyus
laudes et glori as nec nonin
matulatis genitricis di
vi nae Patris nostri be
nedicte omnium que
ianto aus ex intero
corde et animo
si cam ueico
commi ito
co nm

Te Deum Laudamus

Muchollo

Jesus

Ad 2m par constat: sed in suspenditur quo argumentum:
nec propositio ergo nunc ergo vera determinata est de
pendenter a decreto ergo cum dependenti ab hoc fuit
et a methodo legitimum respondeo igitur negando
suppositum nimirum quod hodierna lectio non de
pendet a decreto vel ndo [illegible] quia veritas de futu
ro per veritatem de praesenti tantum a posteriori
probatur. Ad hoc autem unam probetur penali
um a posteriori, hoc alterum pariter debere 2m
id quod decrevit ad probandum, sed lectio olim
crastina non fuit ergo non potuit decernere intellectui ad p
etiam a posteriori. verum igitur est consequens tamen probanda
sed praevaricatio

Objicies 2o inter duas contradictorias non datur
medium ut dicitur 1o posteriorum Cap 2o sed pro
positione de quibus quaestio per totam aeternita
tem fuit contradictio. ergo inter eas non potuit
dari, sed alterutra fuit determinate vera
vel falsa. Sed haec lex contradictionis teste Aristotele
ut immediate pugnent in veritate et falsita
te ergo ex una est determinata vera al
tera falsa. Respondeo inter duas propositiones contra
dictorias non datur medium
permodum suspensionis aut deter
minationis utriusque argumentum
concedo minorem et diversam consequentiam eodem
modo propositiones contradictoriae diversum
nt
quae verae sunt et utraque contrariam secundum fa
ctam patet in his omnibus: omnis homo est al
bus, nullus homo est albus, aliquis homo est albus
quidam homo non est albus; at nulla est propositio
quae inter contradictorias verificetur ut inter
has Petrus disputabit, Petrus non disputabit, certo
non detur medium datur tamen medium
suspensionis de quo veritas et falsitas tandiu
suspenditur donec Deus aliquid determinave
rit de obiecto quo certe respecto
consequenter quae ad determinandam pro
positionem ad

Ad adiectionem respondeo quod quamvis earum
propositionum contra
ut Maximum altera quae simul vera simul fal
sa non possit tamen requiritur ut
sit determinate vera, sed sufficit ut si altera ve
ra vera determinata fuerit, reliqua sit
falsa, et alterutra ex propositionibus contra
dictoriis determinate veram aut determina
tam falsam forent nihil amplius
sed omnia ut ipse Aristoteles et cum eo alii Thomistae
probant necessario ex eo in eam non illa pro
positio contradictioni

non esse determinate indifferens ad veritatem
recipiendam ideoque objectus de quo et formarem
non non esset indifferens ad fore vel non fore
sed eo modo necessario evenire quo a pro-
positione quae vera supponit enuntiatur, ali-
quin objectus ipsius in alia ratione a propositione
rerum enuntiatur eveniret propositio
atque esset contradictionis veram
falsam determinatam efficere. nec tibi tueri
facias quod dicunt adversarii hanc neces-
sitatem qua objecta eveniunt non esse absolu-
tam sed liberam; sicut cum quis sedet non ne-
cessario sedet. non hoc verum est quia secundo
nes et libera determinata
dentis futurum vero tale et vi contradictionis
~~…~~ nihil praecedit ut est notum
ideo quae absolute fuisse futurum
necessario est sedens; quod est contra rationem
cum futuri contingentis et hinc in forma
respondeo hoc contradictionis de praesenti aut
praeterito, non de futuro
quia data opera est hic
et ratio est quae a nobis ductum et tradita
scilicet quia propositionis de praesente aut de
praeterito habent objectum

+ Objicies 3°: Deus propositiones de futuro con-
tingente non esse determinate veras aut
falsas ante decretum quia earum veri-
tas vel falsitas debet poni dependenter a de-
creto ratio non probat quod probo
non etiam dependenter ab intellectu debet
poni intellectus ab actione effectus et tamen
intellectu concipitur
ergo licet omnis veritas aut falsitas pona-
tur a parte rei ante decretum potest tamen
sine illo concipi nunc sic sed veritas potest
concipi sine decreto
=confirmatur licet solis et lucia
eodem instanti cum luce, non tamen ut de co-
nceptu lucis sicut Deus qui est causa lucis et de co-
nceptu solis. ita quod in eodem instanti creati
sidem et a mente concipere videmus
oportet distinguere in quo
decretum in 3° disputatio
concipi posse solitarie
aliquid praeexistere
et hoc modo
volumus intelligi dum dicimus futurum praecin-
dendum a decreto = confirmatur 2° plura sunt
quae Deus non decernit ut peccatum ergo cum
illa   necesse sit aut futura
pendere decretum tandem Deus hanc duplicitatem

162

futuritionem scilicet in quantum [illegible]
quatenus res est praeparata in causa sua ut a Capre-
olo q 12 a 1 de veritate his verbis: aliquid po-
test dici futurum non solum ex hoc quod
habuerit sed quia causa est ordinatum in cau-
sis suis ut sit futurum. idem tradit p.
q 9 a et q 8 a 4.

Ad 5um ergo nam quia futurum nullam habet
veritatem extra causam sicud ipsum nihil
est nisi in causa non ita quod veritas debet
poni dependenter a decreto sed consistit in
pro effectu contento in causa determinata
nempe in decreto. sed ad minorem ergo m.
Ad probationem [illegible] quod sicut inte-
lectio ad quem [illegible] intelligibile est forma-
liter in ipso formato ad causas non inte-
lectio formaliter facto vitali quae est mo-
tu ab intrinseco scilicet principio quo
est intellectus.

Confirmatio nihil probat quia luna non
dependet et pendet aliter a sole et ideo potest
concipi sine sole: ad futurum essentia-
liter pendet a causa saltem quoad [illegible] ali-
ter dicit ordinem: per quod patet ad ratio-
nem principalis argumenti. dicendum
secundo ad minorem [illegible] signa ante decreta
futura [illegible] in quam [illegible] concipi-
tur de [illegible] ad decretum cum
debeat concipi ut [illegible] et cum
omni [illegible] nam nihil [illegible]
ad scientiam mediam imo ob [illegible]
[illegible] concipitur decretis, in [illegible]
[illegible] disputatio vel [illegible] de-
pendens a suo decreto cum quo [illegible]
[illegible] conditionat [illegible]
[illegible] conditionalis [illegible] eodem modo [illegible]
quae sit dicendum.

4 Hoc autem supposito non amplius requiritur [illegible]
media explorant quid nam creatura futura
futura in [illegible] aut alis circumstanciis sed [illegible]
Deus [illegible] de decreto agnoscunt quid ille [illegible]
et facturus. sed [illegible] alibi. [illegible]
[illegible] hic non agere de scientia absoluta
sed futurae quam quidem [illegible]
[illegible] non absque existentia [illegible]
[illegible] quae causa sui [illegible] sed tan-
tum loquitur de re futura ut futura imo
de ipsa essentia futuritionis quae importat
essentiales implicitus [illegible] explicite non dixes

ad causam sicuti ipsi fieri unde sicut implicat quod aliquid
concipi quin concipiatur fieri ab alio ita impli
cat concipi futurum quin futurum ab alio
fieri cognoscatur.

Ad 2am confirmatio alio spectat facile pro
nunc solbitur si ad duplex decretum sepa
ratum mentis acie praetindecimus. Dicendo:
Deus non decernit peccata decreto appro
batibo et efectibo eo permissibo neque Deus
enim ut prohibitor universalis plura optat
mala permitti ut ex illis multa bona pro
cedat. Quod si dicat Deum non permittere
ea quae prohibet prohibet autem omne
malum ut ex ejus legibus constat. Ro
Deus non permitti permissione lega
li id est illa quae prohibet id est illa non
relinquere suo dictu aut indiferentis permittit vero
permissione causali quatenus scilicet
cum possit impedire non impedit. Quod
si vellem referre pro merito causali
non sufficit ut aliquid sit determinatum
futurum permittere enim
non est determinare sed notibide
inclinationa aut desistere quo ex alio cap venan
da est peccati futuritio de qua quaestio

Ro impeccato deus est identitas sit malicias
sive deformitatem illa quod positibum
est necdem a Deus permissus sed etiam
decretus juxta doctrinam Anselmi de ca
su diaboli cap 11o. Hec juxta eundem Mon
tus Doctores ubi cap 1 indubitanter
nihil est sed est probatio justitiae et
rectitudinis ubi debitus esse cujus unicus
principius defectibilitatis est ipsius esse
a tam quasi utpote nihilatum defectibi
lis est tam in esse tum in operatione ergo
Deus justis et inexcusabilibus causis
gratiae eficatie ad vincendas tentati
ones non jubavit creaturam in ciscum
stanciis peccandi constituto. Creaturam
exeistitiva esse habeat unde posset ten
tationem resistere gratiam suffi
cientem habeat et non resistat
sed infatabiliter cadit [illegible]
Nota de causa [illegible] nimis sufficientia [illegible]
[illegible]

hinc Deus qui actionem determinat qua 163
actio est et bona videt infalibiliter con-
jungendam infalibilem et creaturae
defectum et ex aversione peccati sui actio-
ne. Et hic informando explicas: permis-
sio causalis non sufficit ad determina-
nem futuri eius nempe mali absolute consecuto
supposito decreto atingentes videntiam
tes et supposita creaturae defectibilita-
te nego.
Ad 3um pr. quod atinet Rº doctorem non
q eliciens in supremo ex locis alegatis n—
non vult explicare futuritionem
sed tradere loquendo; nam licita exit
pertinentes expressiones complenda
explicando judicatur: sicud siquid dicat:
ligneum non solum est palmare sed etias
3 palmare quod manifeste et contextu
colligitur, et sicut medicus non talibus
dicere dicat sufficientibus inducenti-
bus ducis infirmus moriturus, quia
atenta sera corporis dispositione de
vero morituris et si alias profecti
as conminantes praeterea futuritio
quae sic extra Deum convenit et tandem
per determinationes talis non enim
adversarius profecit et locis alegatis
manifeste dicit contrarium, expresse
namque dicens esse praesens ab aeterno et
concludit Deus futura cognoscere non
solum in causis sed prout in seipsis, nam prae-
sentes sunt in aeternitate respectu cuius nihil est futu-
rum nihil praeteritum sed omnia prae-
sentia sunt et in infinita aeterna scientia
Dei explicatur ut tradit D. Thomas.
Objicies 11º ille actus est circa veritatis for-
malis prout haec est contradictoria
veritate causali quae est conformis objecto
sed alter actus propositionis contradic-
toriarum de futuro contingenti est
conformis objecto praescindendo a de-
creto hoc probatur de creatam tan-
tas causalitas futuritionis ergo alter
actus praescindendo a decreto ...

= confirmatur veritas vel falsitas est pro-
prietas cujuscunque propositionis; ergo
quelibet propositio erit vera vel falsa
q° quedam propositio defectu sortitur
dependenter a decreto. 2° esto dei sapien-
tia [illegible] disputabit [illegible] nondu
putabit vera est determinate ergo
necessario alteram partem credetur deter-
minate veras. patet nam propo-
sitio disjunctiva non est vera nisi dato-
ne alterius partis.

R° ad 1^m [illegible] dighem esse non dare futuri-
tionem formalem et intrinsecas a causali
distinctas sed gratis admissam [illegible] ad pro-
positiones [illegible] convenitas formalis nonq[uam]
dependet essentialiter ab objecto [illegible]
ei decreto [illegible] habet esse determinate futurum
ad propositiones implicitas dicendus illas pro-
positiones ab eo habere esse tales ut patet in hic ex-
emplo: corpus est formaliter vivens per
aliquid a se distinctum materia formaliter extensa
est per aliquid distinctum ab ipsa [illegible] formaliter albus
homo formaliter sapiens per distinctum ab
ipso: imo aliquid potest esse formaliter
tale per aliquid extrinsecum, ut paries
visus homo cognitus &: hoc modo ergo di-
citur futurum seu determinatum a decr-
eto [illegible] per aliquid extraneum et disti-
nctum ab ipsa [illegible] sed tenendo
determinationes [illegible] cujus
formaliter constituatur [illegible]
[illegible] escientia [illegible]
[illegible]
ant patebit [illegible] considerative quamvis
firmis perfectis que principiis [illegible]
scientia media [illegible] que tamen tam nitida
perspicua et [illegible] suo autore [illegible] molinae
[illegible] ut [illegible] plantata
fuisset pelagianos [illegible] nunquam fuisse
exortam neque ex augustini [illegible]
tot fideles [illegible] nec pelagiani deficerent [illegible]
[illegible]

Cuidado que no hai mais

M